

BEZ STRAHA БЕЗ НАСИЉА

Priručnik za parlamentarce Приручник за парламентарце

**Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv
nasilja nad ženama i nasilja u porodici
(Konvencija iz Istanbula) CETS br. 210**

**Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv
nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja
(Konvencija iz Istanbula) CETS br. 210**

**Konвенција Савјета Европе о превенцији и борби
против насиља над женама и насиља у породици
(Конвенција из Истанбула) CETS бр. 210**

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH

Informaciono-dokumentacioni sektor

Za izdavača:
Ferid Buljubašić

Glavna i odgovorna urednica:
Lejla Tafro-Sefić

Urednik:
Omar Filipović

Lektorice:
Lejla Nuhođić
Tamara Čapelj
Aleksandra Aginčić

Design:
Omar Filipović
Željka Omeragić

Štampa:/Tisak:
Arch Design

Izdanja Parlamentarne skupštine BiH

Publikacija br. 81

Sarajevo, 2012.

ISBN: 978 – 9958 – 516 – 04 – 7

Dokument je pripremila Hilary Fisher, stručna konsultantica, u saradnji sa Sekretarijatom Komiteta Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope za ravnopravnost i borbu protiv diskriminacije.

Publikacija je urađena na inicijativu i u saradnji sa Ismetom Dervoz, poslanicom u Predstavničkom domu Parlamentarne skupština BiH i članicom Mreže parlamentaraca „Žene oslobođene nasilja“ Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope.

Autorsko pravo na originalnu verziju ima Vijeće Evrope.

- revidirana verzija -

© Council of Europe

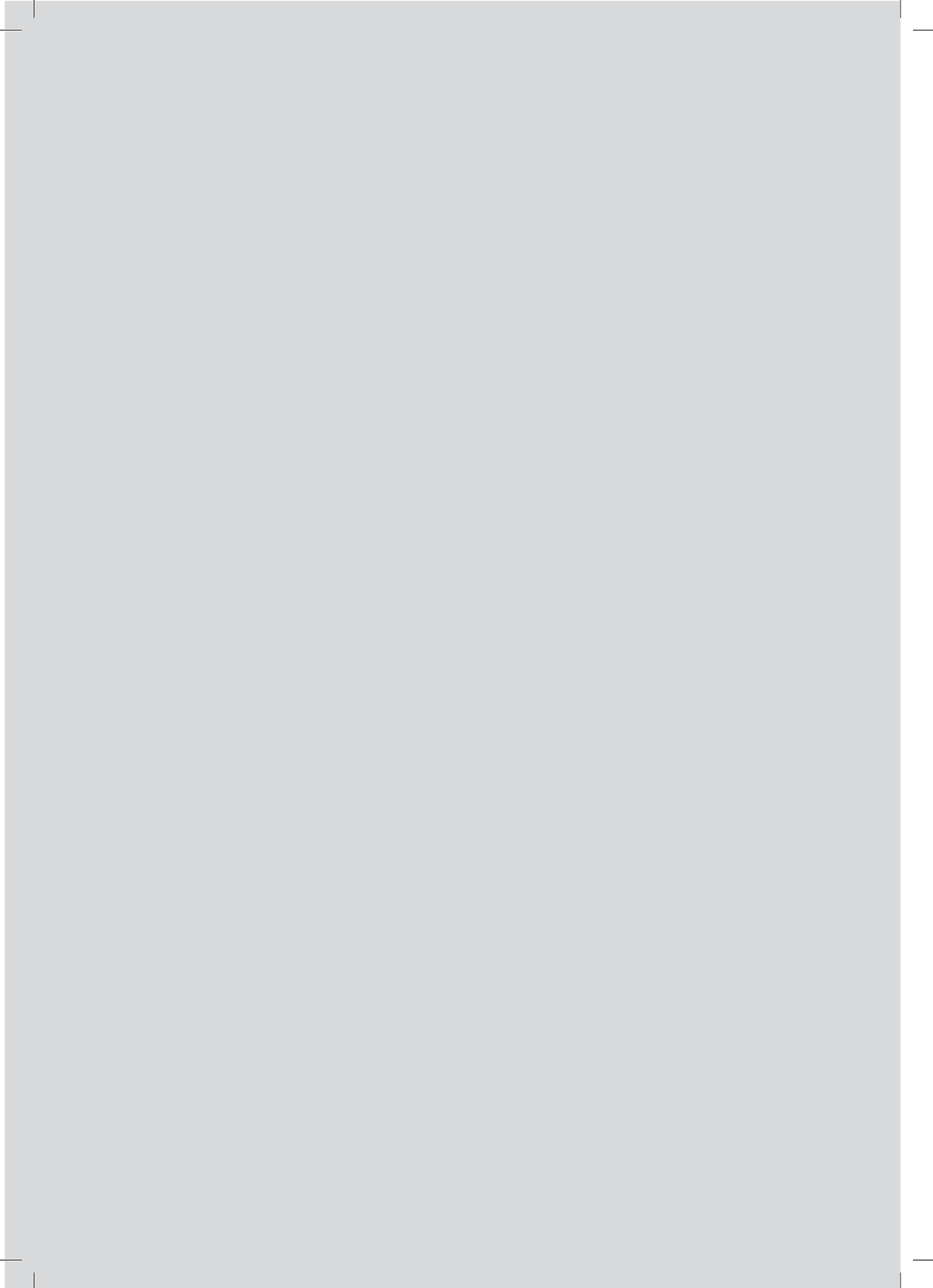
novembar 2012.

Ovaj prijevod objavljen je u dogovoru s Vijećem Evrope i za prijevod je isključivo odgovoran prevodilac.

Kopije ove publikacije su besplatne.

Priručnik za parlamentarce

Konvencija Vijeća Evrope
o prevenciji i borbi protiv
nasilja nad ženama
i nasilja u porodici
(Konvencija iz Istanbula)

Sadržaj

O Vijeću Evrope	9
O Parlamentarnoj skupštini i Mreži parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“	11
Predgovor predsjednika Parlamentarne skupštine	13
Apel generalnog izvjestioca za borbu protiv nasilja nad ženama	15
Uloga parlamentaraca u pružanju podrške Konvenciji o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.....	17
Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (CETS br. 210, Konvencija iz Istanbula)	19
Zašto Konvencija?	19
Šta obuhvata Konvencija?.....	22
Integrirane politike rada i prikupljanje podataka	25
Sprečavanje	27
Zaštita i podrška	30
Materijalno pravo	32
Istraga, sudski postupak, proceduralno pravo i zaštitne mjere	40
Migracije i azil	42
Mehanizam za praćenje	44
Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima	46
Završne odredbe	46
Pogovor zamjenice generalnog sekretara Vijeća Evrope	49

Dodaci

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici	51
Tabela potpisnika i ratifikacija	93
Spisak rezolucija i preporuka Parlamentarne skupštine u vezi s nasiljem nad ženama (2000. - 2012.).....	99
Lista predmeta Evropskog suda za ljudska prava koji se odnose na nasilje nad ženama	101
Lista ostalih relevantnih međunarodnih instrumenata i standarda	103
Lista članova Mreže parlamentaraca „Žene oslobođene nasilja“	105

O Vijeću Evrope

Vijeće Evrope ima 47 država članica, te doslovno obuhvata čitav evropski kontinent. Cilj Vijeća Evrope jeste uspostavljanje zajedničkih demokratskih i pravnih principa na osnovu Konvencije, te na osnovu drugih referentnih tekstova o zaštiti pojedinaca, u koje spadaju i žene i djevojke. Još od 90-ih godina prošlog stoljeća Vijeće Evrope aktivno promovira zaštitu žena i djevojaka od nasilja zasnovanog na spolu, usvajanjem Preporuke (2002.)⁵ o zaštiti žena od nasilja, te kampanjom širom Evrope o nasilju koje se provodi nad ženama i o nasilju u porodici, koja je vođena u periodu od 2006. do 2008. godine.

www.coe.int/conventionviolence
conventionviolence@coe.int

O Parlamentarnoj skupštini i Mreži parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“

Parlamentarci koji čine Parlamentarnu skupštinu dolaze iz državnih parlamenata 47 država članica ove organizacije. Sastaju se četiri puta godišnje kako bi razgovarali o konkretnim temama i zatražili od evropskih država da preuzimaju inicijative i podnose izvještaje o preduzetim aktivnostima u vezi s tim inicijativama. Ovi parlamentarci govore u ime 800 miliona Evropljana koji su ih izabrali.

Mreža parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“ prvi put je uspostavljena u okviru Kampanje o borbi protiv nasilja nad ženama (2006.-2008.). Tokom ovog perioda, oko 40 državnih parlamenata imalo je više od 200 aktivnosti širom Evrope u vezi sa osudom nasilja nad

ženama, širenjem svijesti među parlamentarcima i općenito u javnosti o nasilju nad ženama, zatim u vezi s uvođenjem izmjena i dopuna zakona koji sprečavaju ovo zlo, boljom zaštićenošću žrtava, te djelotvornim procesuiranjem počinitelaca. U svojoj Rezoluciji br. 1635 (2008.) o borbi protiv nasilja nad ženama: ka Konvenciji Vijeća Evrope, Skupština je odlučila da kraj kampanje ne smije biti i kraj postojanja Mreže. Sasvim suprotno, ovaj inovativan i snažan instrument od ključnog je značaja u poboljšanju procesa razmjene informacija među parlamentarcima, te u koordiniranju zajedničkih aktivnosti.

Mreža se trenutno sastoji od 51 člana parlamentarnih delegacija država članica i država posmatrača u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope, te od delegacija organizacije "Partneri za demokratiju". Mrežom predsjedava generalni izvijestilac za borbu protiv nasilja nad ženama, koji djeluje kao njen politički koordinator. Otkako je Odbor ministara usvojio Konvenciju iz Istanbula, primarni cilj ove mreže je njena promocija, kako bi mogla što prije stupiti na snagu.

www.assembly.coe.int/stopviolence/
womenfreefromviolence@coe.int

Predgovor predsjednika Parlamentarne skupštine

Djelujte sada u borbi protiv nasilja nad ženama!

Milioni žena širom svijeta izloženo je i dalje, i tokom 2012. godine, fizičkom i psihičkom nasilju, te im je oduzeto najvažnije pravo od svih, a to je pravo na život bez nasilja. Nasilje nad ženama i nasilje u porodici nije ni prihvatljivo ni dopustivo. Ipak, jedna od pet žena u Evropi je u prošlosti bila izložena nasilju, trenutno je izložena nasilju ili je potencijalna žrtva nasilja. Više nije dovoljno samo osuđivati takvo ponašanje – moramo početi djelovati. Naša politička odgovornost nameće nam obavezu da stavimo tačku na ovakva kršenja osnovnih ljudskih prava.

Nakon dugo godina rada, te nakon uspostave mreže parlamentaraca i provedene velike kampanje u periodu od 2006. do 2008. godine, Vijeće Evrope dalo je konkretan oblik svojim aktivnostima usvajanjem Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, podnesene na potpisivanje u Istanbulu, 11. 5. 2011.

Konvencija iz Istanbula je sveobuhvatan međunarodni instrument koji predviđa zaštitu, prevenciju, procesuiranje i kreiranje politike rada na polju borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Konvencija će pomoći u poboljšanju statusa žena i situacije na polju poštivanja ljudskih prava, pod uslovom da je ratificira dovoljan broj država. Ratifikacija i, kasnije, provođenje Konvencije jasno će izraziti našu spremnost da zadovoljimo pravdu za žrtve nasilja, te našu solidarnost s njima. Do danas su 24 države potpisale Konvenciju, a samo ju je jedna država, Turska, ratificirala. Zbog toga naš instrument zaštite žrtava još nije stupio na snagu.

Ovim putem pozivam sve parlamentarce iz država članica Vijeća Evrope, te iz drugih država, da podrže ubrzano potpisivanje, ratificiranje i provođenje Konvencije iz Istanbula. Ne smijemo dozvoliti da ova konvencija ostane nezapažena, već osigurati da profunkcionira kao koristan i legitiman instrument koji predstavlja primjer pobjede nad nasiljem.

Pozivam vas da koristite ovaj priručnik kao praktično sredstvo koje će osigurati bolje razumijevanje Konvencije. Može se koristiti kao smjernica za aktivnosti na promociji Konvencije, te je zato od ključnog značaja razumijevanje ovog jedinstvenog instrumenta. Također bih vas zamolio da pratite rad Mreže parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“, koja se redovno sastaje u Strasbourgu. Od 2006. godine članovi ove mreže su nosioci borbe protiv nasilja nad ženama, koji vode aktivnosti na širenju svijesti u svojim parlamentima i u javnosti. Trenutno su usmjereni na promoviranje Konvencije iz Istanbula.

Parlamentarna skupština Vijeća Evrope sada ima zvaničnog glasnogovornika u oblasti borbe protiv nasilja nad ženama u liku gospodina Mendesa Bote, imenovanog za generalnog izvjestioca za borbu protiv nasilja nad ženama. Pozivam da mu se obratite za njegove profesionalne usluge na ovom polju, te mu ovim putem izražavam potpunu podršku.

Svi se moramo ujediniti u borbi protiv nasilja, pokazati snagu i dati politički zamah aktivnostima na zaživljavanju Konvencije i njenom stupanju na snagu. Neka 2012. godina bude godina od ključnog značaja za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Djelujte sada. Ratificirajte Konvenciju.

Jean-Claude Mignon
*Predsjednik Parlamentarne skupštine
Vijeća Evrope*

Apel generalnog izvjestioca za borbu protiv nasilja nad ženama

Život bez nasilja je osnovno ljudsko pravo

Nasilje nad ženama, u koje spada i nasilje u porodici, jedan je od najozbiljnijih oblika kršenja ljudskih prava u Evropi. To je jedno od najraširenijih krivičnih djela. Ipak, pritisak društva je tako snažan da ga mnoge žene prihvataju kao neizbježni dio života i ne prijavljuju ga kao krivično djelo. Druge žene, koje smognu snage da zatraže pomoć od vlasti, ponekad bivaju ignorirane i njihov slučaj se ne razmatra ozbiljno. Jedan broj žena, opet, ne može dobiti zaštitu i zadovoljenje pravde zbog slabosti i praznina u pravnim sistemima i politikama rada država u kojima žive.

Ponosan sam što je Vijeće Evrope još jednom dokazalo odanost svojoj ulozi i mandatu kao vodeće evropske organizacije koja štiti ljudska prava i pomoglo da nasilje nad ženama izađe iz mraka kojim je tako često pokriveno. Drago mi je što je Vijeće Evrope odgovorilo na stalne zahtjeve svoje Parlamentarne skupštine da u Evropi mora postojati pravnoobavezujući instrument kojim se postavljaju najviši mogući standardi prevencije, zaštite i procesuiranja najozbiljnijih i najraširenijih oblika nasilja na osnovu spola.

Nakon dvije godine intenzivnih pregovora, Konvencija o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici ugledala je svjetlost dana. Sada se čeka na potpise i ratifikaciju. Mislim da je naša glavna dužnost u svojstvu parlamentaraca koji se brinu o ljudskim pravima učiniti sve što je u našoj moći kako bi ova konvencija stupila na snagu što je prije moguće.

Ima mnogo razloga zašto treba da podržimo Konvenciju. Ona je prvi instrument ove vrste koji se konkretno odnosi na rješavanje nasilja

nad ženama. Dalje, to je obavezujući dokument i potencijalno je na raspolaganju bilo kojoj državi u svijetu. Sveobuhvatna je i obuhvata mjere na polju prevencije nasilja, zaštite žrtava, procesuiranja počinitelja, te politike rada. Zahtijeva od država da glavne oblike nasilja nad ženama proglase krivičnim djelom, te da osiguraju adekvatne i djelotvorne sankcije za takva djela. Sadrži funkcionalan, snažan i nezavisan mehanizam praćenja u okviru kojeg državni parlamenti aktivno djeluju.

Ali, iznad svega, vjerujem da ovu konvenciju treba podržati jer je život bez nasilja osnovno ljudsko pravo. Nasiljem nad ženama oduzima im se dignitet. Oduzima im se hrabrost da zahtijevaju ravnopravnost. Nijedna žena ne može uživati u ljudskim pravima sve dok je žrtva nasilja.

Moramo prekinuti ovaj začarani krug.

Ova konvencija je neophodna i davno je trebala biti usvojena.

Ne usvojiti ovu konvenciju značilo bi činiti ustupak nasilju.

Ne usvojiti ovu konvenciju značilo bi krivično djelo.

Ne usvojiti ovu konvenciju značilo bi počiniti još jedno krivično djelo nad ženama.

Mendes Bota

*Generalni izvjestilac za borbu protiv nasilja nad ženama
Politički koordinator Mreže parlamentaraca pod nazivom
„Žene oslobođene nasilja“*

Uloga parlamentaraca u pružanju podrške Konvenciji o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici

Parlamentarci imaju ključnu ulogu u pružanju podrške Konvenciji o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Kao zakonodavci i kreatori politika rada, oni mogu ubrzati proces koji vodi potpisivanju i ratifikaciji Konvencije. Osim toga, bit će direktno uključeni u njenu ratifikaciju. Parlamentarci mogu i treba da:

- ▶ pozovu predstavnike vlasti da pruže podršku Konvenciji;
- ▶ traže informacije od svojih predstavnika vlasti o fazi u kojoj se Konvencija nalazi u procesu potpisivanja i ratifikacije;
- ▶ organiziraju rasprave o Konvenciji na državnom nivou, posebno u parlamentima;
- ▶ osiguraju dostupnost svih popratnih dokumenata relevantnih za Konvenciju u dokumentacionim centrima parlamenata;
- ▶ preuzmu i pokrenu inicijative o promociji Konvencije među nevladinim organizacijama i u okviru civilnog društva;
- ▶ pokrenu potpisivanje javnih peticija za usvajanje Konvencije;
- ▶ osiguraju prijevod Konvencije na jezike država koje je potpisuju i ratificiraju.

Nezavisno od Konvencije iz Istanbula, parlamentarci mogu značajno doprinijeti okončanju nasilja nad ženama, a posebno:

- ▶ iniciranjem izrade zakona u oblasti nasilja nad ženama, uz osiguranje da takav zakon odražava najviše međunarodne standarde;
- ▶ zahtijevanjem sistematskog prikupljanja podataka o slučajevima nasilja nad ženama na državnom nivou;
- ▶ osiguravanjem dovoljno resursa organizacijama koje pružaju pomoć žrtvama nasilja.

Konačno, kao osobe koje formiraju javno mnijenje, parlamentarci su u povlaštenom položaju u kojem mogu doprinijeti razvoju načina razmišljanja. U tom smislu, treba da:

- ▶ zauzmu jasan stav u javnosti, te osude i odbace nasilje, posebno u medijima;
- ▶ lobiraju u svojim političkim strankama da političkim programima obuhvate iskorjenjivanje nasilja nad ženama;
- ▶ u svakom javnom govoru ili obraćanju spomenu potrebu iskorjenjivanja nasilja nad ženama;
- ▶ organiziraju aktivnosti na širenju svijesti o nasilju nad ženama, u koje će se uključiti druge osobe važne za formiranje javnog mnijenja, kao što su: novinari, pisci ili ljudi iz šoubiznisa.

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (CETS br. 210, Konvencija iz Istanbula)

Zašto Konvencija?

Činjenice i brojke

Veliki broj žena i djevojaka u državama članicama Vijeća Evrope svakodnevno je izložen nasilju. Žene i djevojke često su izložene teškim oblicima nasilja, kao što je: nasilje u porodici, seksualno iskorištavanje, silovanje, prisilni brak i sakaćenje genitalija. Nasilje može biti i psihičkog karaktera, te se odnositi na verbalno zlostavljanje, kritike, izolaciju, prijetnje, uznemiravanje i uhođenje. Iako to nije fizičko nasilje, ne znači da je manje štetno ili ozbiljno. Počinioci i žrtve dolaze iz svih slojeva i profesija u društvu. Nasiljem nisu pogođene samo njegove žrtve. I djeca koja svjedoče nasilju također su traumatizirana.

Nasilju nad ženama izložene su žene svih doba i profila, iako su neke posebno ugrožene. Nasilje je duboko ukorijenjeno u neravnopravnom položaju žena i muškaraca u društvu, te ovjekovječeno kroz kulturu netrpeljivosti i poricanja. Istovremeno je uzrokovano neravnopravnim odnosom snaga i posljedica je neravnopravnog odnosa snaga između žena i muškaraca u društvu. Diskriminacija i stav prema ženama, koji proizilaze iz neuravnoteženog odnosa snaga, otežavaju ženama da izađu iz situacija u kojima su izložene nasilju. Zajednice u kojima žive ili predstavnici vlasti ne shvataju uvijek ozbiljno nasilje kojem su žene izložene, te stoga postoji rizik da one ponovo postanu žrtve nasilja, čak i ubistva.

Nažalost, nasilje nad ženama često se smatra privatnim problemom i mnoge žene nerado prijavljuju slučajeve nasilja nad njima ili ih obeshrabruju članovi porodice ili zajednice. Problemu neprijavljanja slučajeva nasilja doprinose još i neuspjele istrage, krivična gonjenja i kažnjavanje počinitelaca. Mnogi slučajevi ne uspiju doći na sud, a kada i uspiju, počiniocima se izriču minimalne kazne. Nedostatak osjetljivosti na problem žrtve tokom istrage i sudskog postupka često rezultira ponovnom viktimizacijom. Ovo obeshrabruje žene kad žele prijaviti

slučaj nasilja, te također, u nedostatku adekvatne zaštite, prijavljivanje može povećati rizik od izloženosti ponovnom nasilju.

Nasilje u porodici je čin koji izrazito traumatizira. Velika većina žrtava su žene i djevojke. Istraživanja su otkrila vezu između fizičkog zlostavljanja djece i nasilja nad ženama u porodici. Međutim, malo je pouzdanih istraživanja obavljeno na polju drugih oblika nasilja, kao što su nasilje nad starijim osobama ili nad muškarcima. Iako neki muškarci mogu biti izloženi nasilju u porodici, učestalost i ozbiljnost takve vrste nasilja je mnogo manja nego kod žena, a muškarci mogu doživjeti nasilje kao odgovor na nasilje koje su sami inicirali. U većini slučajeva muškarci su počinioci.

Financijski trošak prouzrokovan nasiljem nad ženama je visok i procjenjuje se na 34 milijarde eura godišnje po državi članici Vijeća Evrope, što iznosi 555 eura po glavi stanovnika.¹

Proces koji je doveo do izrade Konvencije

Vijeće Evrope je 90-ih godina prošlog stoljeća intenziviralo aktivnosti na borbi protiv svih oblika nasilja nad ženama. Taj rad doživio je svoj vrhunac 2002. godine kada je usvojena Preporuka Rec (2002)5 Odbora ministara država članica o zaštiti žena od nasilja.²

Akcionim planom usvojenim 2005. godine na kraju Trećeg samita šefova država i vlada država članica Vijeća Evrope pokrenuta je kampanja širom Evrope o temi nasilja nad ženama i nasilja u porodici.³ Nakon toga, formirana je Radna grupa kao podrška kampanji koja je evaluirala napredak država članica i preporučila naredne aktivnosti. U periodu od 2006. do 2008. godine, kampanja Vijeća Evrope prvi put je u zajedničkoj akciji okupila evropske vlade, parlamente, te lokalne i regionalne vlasti.

Evaluacija mjera koje su preduzele države članice a koju je obavila Radna grupa pokazala je da je mnogo toga preostalo da se uradi. Uprkos ostvarenom napretku, bilo je jasno da postojeći zakoni nisu uvijek poštivani, da su usluge koje se pružaju žrtvama slabe i neadekvatno finansirane, te da postoji ogroman nesrazmjer u zaštiti koju pružaju države članice pojedinačno. Radna grupa je u svom Konačnom izvještaju

1 www.coe.int/t/dg2/equality/DOMESTICVIOLENCECAMPAIGN/FAQ_en.asp#P59_4532

2 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=280915>

3 www.coe.int/t/dcr/summit/20050517_plan_action_en.asp

o radu, objavljenom 2008. godine, preporučila usvajanje sveobuhvatnog, pravnoobavezujućeg instrumenta Vijeća Evrope u oblasti ljudskih prava namijenjenog prevenciji i borbi protiv svih oblika nasilja nad ženama.⁴

Kao odgovor na ove nalaze i preporuke, Komitet ministara je, u decembru 2008. godine, osnovao multidisciplinarni Ad hoc komitet za prevenciju i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (CAHVIO) i naložio mu da pripremi jedan ili više pravnoobavezujućih instrumenata u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici, s težištem na mjerama zaštite i podrške žrtvama takvog nasilja, te mjerama procesuiranja počinitelaca.

Na prvom sastanku CAHVIO je odlučio da je prikladno usvojiti jednu konvenciju u kojoj su spojene aktivnosti na prevenciji i borbi protiv svih oblika nasilja nad ženama i aktivnosti na prevenciji i borbi protiv nasilja u porodici nad svim članovima porodice. Nacrt konvencije izradio je CAHVIO tokom devet održanih sastanaka kojima su prisustvovali predstavnici vlasti i ostali akteri.

Parlamentarna skupština aktivno je učestvovala u pregovorima posredstvom predsjednika tadašnjeg Komiteta za jednake mogućnosti žena i muškaraca. Nacrt teksta finaliziran je u decembru 2010. godine, a Komitet ministara ga je usvojio 7. 4. 2011. Konvencija je podnesena na potpisivanje na Ministarskoj konferenciji u Istanbulu, 11. 5. 2011. Stupit će na snagu nakon što je ratificira deset država, od kojih najmanje osam država članica Vijeća Evrope.

Dodatni značaj Konvencije

Konvencija iz Istanbula je prekretnica. To je prvi međunarodni pravnoobavezujući instrument koji je potencijalno na raspolaganju bilo kojoj državi u svijetu jer sadrži sveobuhvatan niz mjera prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. To je instrument kojim se nasilje nad ženama definira i kao kršenje ljudskih prava i kao oblik diskriminacije. Njime je uspostavljena jasna veza između postizanja ravnopravnosti žena i muškaraca i iskorjenjivanja nasilja nad ženama. Također omogućava karakterizaciju konkretnih djela kao krivičnih djela, u koja spadaju uhođenje, prisiljavanje na brak, sakaćenje ženskih spolnih organa, prisiljavanje na pobačaj i prisiljavanje na sterilizaciju.

4

www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/Final_Activity_Report.pdf

Konvencijom je definiran i djelotvoran pristup koji je potrebno imati u borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te se pozivaju sve relevantne organizacije, službe i nevladine organizacije (NVO) da uspostave koordiniranu saradnju. Konvencijom se uspostavlja snažan i nezavisan mehanizam praćenja i dodjeljuje konkretna uloga parlamentarima u praćenju provođenja Konvencije na državnom nivou. Osim toga, poziva se Parlamentarna skupština da redovno procjenjuje uspješnost provođenja jednog ovakvog instrumenta.

Ciljevi Priručnika

Parlamentarci mogu odigrati u svojim državama važnu ulogu u širenju svijesti u javnosti o nasilju nad ženama i nasilju u porodici. Istovremeno mogu direktno uticati na pravni okvir predlaganjem i usvajanjem konkretnih zakona o borbi protiv nasilja nad ženama, te pratiti njihovo provođenje u praksi.

Priručnik je sredstvo pomoću kojeg se može širiti svijest i osigurati parlamentarima razumijevanje Konvencije iz Istanbula. On sadrži objašnjenja glavnih odredbi Konvencije i primjere o tome na koji način se one mogu ugraditi u državnu legislativu i politike rada.

Priručnik daje primjere državnih zakona i mjera koje su države članice Vijeća Evrope uvele u svoje legislative na polju borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Oni su ilustracija zakona i mjera koji se mogu usvojiti. Međutim, primjeri nisu sveobuhvatan spisak svih usvojenih zakona ili mjera koje provode države članice.

Šta obuhvata Konvencija?

Poglavlje I. Konvencije

Ciljevi

Konvencijom je stranama potpisnicama osiguran sveobuhvatan okvir, politike rada i mjere zasnovane na najboljim praktičnim primjerima u oblasti prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Njeni glavni ciljevi su:

- ▶ zaštita žena od svih oblika nasilja, te prevencija, procesuiranje i iskorjenjivanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
- ▶ doprinos uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, promoviranje ravnopravnosti žena i muškaraca i osnaživanje žena;
- ▶ zaštita i pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
- ▶ promoviranje međunarodne saradnje u oblasti borbe protiv pomenutih oblika nasilja;
- ▶ pružanje podrške i pomoći organizacijama i agencijama za provođenje zakona u uspostavljanju i održavanju saradnje kako bi mogle imati zajednički pristup u okviru aktivnosti na iskorjenjivanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Obim primjene

Konvencija se primjenjuje na sve oblike nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Osim toga, pozivaju se strane potpisnice da primjenjuju Konvenciju i na muškarce, djecu i starije osobe koje su žrtve nasilja u porodici.

Konvencija se primjenjuje u vrijeme mira ali i za vrijeme oružanih sukoba.

Definicije

Definicija nasilja nad ženama zasniva se na definicijama koje je Komitet ministara usvojio u Preporuci (2002.)⁵, CEDAW Opća preporuka 19⁵, i koje su sadržane u članu 1. Deklaracije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika nasilja nad ženama.⁶

- ▶ **Nasilje nad ženama** definira se kao kršenje ljudskih prava i kao oblik diskriminacije žena, te podrazumijeva sva djela nasilja na spolnoj osnovi koja rezultiraju, ili mogu rezultirati, fizičkim, seksualnim, psihološkim ili ekonomskim povredama ili ugrožavanjem žene, u što spadaju i prijetnje da će takva djela biti počinjena, prisiljavanje ili lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu.

---

5 www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm

6 A/RES/48/104, 20. 12. 1993. godine

- ▶ **Nasilje u porodici** odnosi se na iste vrste nasilja opisane u prethodnom stavu, ali koje se dešavaju u porodici, domaćinstvu ili između sadašnjih ili bivših supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li počilac živi ili je živio sa žrtvom. Ovo se odnosi na žrtve i počinioce oba spola, te podrazumijeva zlostavljanje djece i starijih osoba kao i nasilje nad životnim partnerom.
- ▶ **Rod** se odnosi na uloge koje društvo dodjeljuje muškarcima i ženama, te na ponašanja, aktivnosti i obilježja koja se smatraju prikladnim za žene i muškarce;
- ▶ **Nasilje zasnovano na spolu** je nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena (prisilni pobačaj, sakaćenje ženskih spolnih organa) ili nasilje kojem su žene izložene mnogo češće od muškaraca (seksualno nasilje, silovanje, uhođenje, seksualno uznemiravanje, nasilje u porodici, prisilna sterilizacija);
- ▶ **Žrtva** podrazumijeva i žrtvu nasilja nad ženama i žrtvu nasilja u porodici;
- ▶ **Žena** podrazumijeva i djevojku mlađu od 18 godina.

Život bez nasilja, ravnopravnost i nediskriminacija

Konvencijom se promovira i štiti pravo svakog pojedinca na život bez nasilja, te se zabranjuju svi oblici diskriminacije žena, što predstavlja drugačiji tretman bez objektivnog i razumnog opravdanja. Ravnopravnost žena i muškaraca, kako pred zakonom tako i u praksi, od suštinskog je značaja za uklanjanje nasilja nad ženama. Od strana potpisnica zahtijeva se da:

- ▶ ugrade principe ravnopravnosti žena i muškaraca u ustav ili u zakonodavstvo;
- ▶ zabrane diskriminaciju i pribjegavaju sankcijama u slučaju diskriminacije;
- ▶ ukinu zakone i prakse koje diskriminiraju žene.

Spisak pravnih osnova diskriminacije sadržan u Konvenciji (član 4.) referira se na član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima i njen Protokol br. 12. Spisak nije konačan i podrazumijeva spol, seksualno opredjeljenje, rodni identitet, starosnu dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračni status, te migrantski status ili status izbjeglice ili bilo koji status koji je direktno povezan s Konvencijom. Uz napomenu da se mogu primijeniti, posebne mjere prevencije i zaštite žene od nasilja ne smatraju se diskriminirajućim prema odredbama ove konvencije.

Integrirane politike rada i prikupljanje podataka

Poglavlje II. Konvencije

Sveobuhvatne i koordinirane politike

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici su složeni fenomeni čije uklanjanje zahtijeva višestruke mjere koje moraju preduzeti brojni akteri i organizacije. Iskustvo je pokazalo da su uspješni rezultati direktno povezani s akterima poput policije, pravosuđa, socijalnih i zdravstvenih službi, ženskih nevladinih udruženja, organizacija za zaštitu djece i drugih relevantnih partnera koji uspostavljaju tijesnu i koordiniranu saradnju. Zato se Konvencijom poziva na:

- ▶ donošenje sveobuhvatnog seta zakona i politika rada, usklađenih u svim sektorima;
- ▶ stavljanje težišta svih mjera na prava žrtve;
- ▶ angažman svih relevantnih aktera, u koje spadaju vladine organizacije, nevladine organizacije, te državni, regionalni i lokalni parlamenti, s priznavanjem važne uloge parlamentaraca i različitih zakonodavnih ovlaštenja strana potpisnica koje imaju federalno uređenje.

Takva saradnja ne može biti prepuštena slučaju. Za nju su potrebni protokoli i obuka da bi se osiguralo da je svi razumiju i pristupaju joj na isti način. Državni akcioni planovi koji daju svakoj agenciji određenu ulogu koju treba da odigra i koji uključuju nevladine organizacije primjer su kako se može postići saradnja i koordinacija.

U **Velikoj Britaniji** su osmišljene međuagencijske konferencije o procjeni rizika (engl. MARAC) kako bi se omogućilo svim relevantnim lokalnim agencijama da se redovno sastaju i da razmjenjuju informacije o žrtvama nasilja u porodici visokog rizika (onima koji se suočavaju s rizikom ubistva ili ozbiljnih povreda). Okupljanjem svih agencija pod okriljem MARAC-a može doći do izrade koordiniranog plana za očuvanje sigurnosti, fokusiranog na rizik, da bi se žrtvi pružila podrška. Više od 250 MARAC-a djeluje u čitavoj Engleskoj, Velsu i Sjevernoj Irskoj i razmatra više od 53.000 predmeta godišnje. (za više informacija posjetite stranicu: www.caada.org.uk).

U **Austriji i Njemačkoj** su interventni centri za slučajeve nasilja u porodici i seksualnog nasilja uspostavljeni da bi koordinirali reakciju svih relevantnih agencija (skloništa, agencija za provođenje zakona, tužilaštva, sudstva, zaštite svjedoka, zaštite djece) na neki pojedinačni slučaj nasilja u porodici ili seksualnog nasilja. (za više informacija o interventnom centru u Beču posjetite stranicu www.interventionsstelle-wien.at ili o interventnom centru u Berlinu posjetite stranicu www.big-berlin.info).

Nevladine organizacije i civilno društvo

NVO i civilno društvo igraju ključnu ulogu u sprečavanju nasilja i borbi protiv nasilja. NVO pružaju većinu usluga žrtvama nasilja i vode aktivnosti podizanja svijesti za ostvarenje promjena, ali im prepreku predstavlja nedovoljno i nesigurno finansiranje. Konvencijom se teži da se osigura veća politička i finansijska podrška njihovom radu. Od strana potpisnica se traži da prepoznaju, podstaknu i podrže NVO omogućavajući im da rade na najbolji mogući način, da uspostave saradnju između agencija osnovanih zakonodavnim aktom i NVO i da osiguraju adekvatno finansiranje.

Prikupljanje i istraživanje podataka

Prikupljanje podataka je od ključne važnosti da bismo razumjeli prirodu i učestalost nasilja nad ženama i nasilja u porodici i osmislili politike djelovanja zasnovane na dokazima, da bismo se time pozabavili i da bismo ocijenili koliko su one djelotvorne. Konvencijom se zahtijeva od strana potpisnica da prikupljaju statističke podatke na nivou cijele države, npr. administrativne podatke sastavljaju službe, NVO i pravosudni sektor. Izvještavanje mora uključivati konkretne detalje o žrtvi i počiniocu, kao što su: spol, datum rođenja, vrsta nasilja, odnos između počinioca i žrtve i mjesto na kojem je počinjeno krivično djelo. Od strana potpisnica se također zahtijeva da pruže podršku istraživanju uzroka i efekata nasilja i one se podstiču na provođenje istraživanja među stanovništvom da bi se otkrio obim i učestalost te pojave. Ta informacija mora biti dostupna javnosti i grupi stručnjaka koja posmatra provođenje odredbi Konvencije.

U Španiji je 2003. godine usvojen Zakon o nasilju zasnovanom na spolu kojim je uspostavljeno Državno posmatračko tijelo za pitanje nasilja nad ženama, koje prikuplja podatke i daje savjete o pitanjima spolno zasnovanog nasilja (član 30.). To je interesorno tijelo, koje djeluje pri Ministarstvu rada i socijalne politike, pruža savjete i analize o pitanjima spolno zasnovanog nasilja, bavi se pitanjima institucionalne saradnje, priprema izvještaje i studije, kao i prijedloge aktivnosti u toj oblasti. U svom djelovanju uključuje autonomne pokrajine, lokalne organe vlasti, društvene aktere, udruženja potrošača i korisnika, i organizacije žena koje djeluju u cijeloj državi, kao i najreprezentativnije organizacije poslodavaca i sindikate.

Sprečavanje

Poglavlje III. Konvencije

Stavovi, predrasude, rodni stereotipi i rodno pristrasni običaji ili tradicije utiču na obrasce ponašanja koji doprinose tome da se nasilje ponavlja. Da bi se spriječili svi oblici nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Konvencijom se zahtijeva od strana potpisnica da usvoje niz mjera koje treba provesti na državnom nivou, kojima se:

- ▶ promoviraju promjene u stavovima i ponašanju;
- ▶ uzimaju u obzir potrebe ugroženih ljudi pri čemu su njihova ljudska prava u centru pažnje;
- ▶ podstiču svi, a naročito muškarci i dječaci, da sprečavaju nasilje;
- ▶ osigurava da kultura, običaji ili religija ne budu korišteni kao opravdanje za nasilje;
- ▶ promoviraju programi i aktivnosti kojima se osnažuju žene.

Mjere sprečavanja uključuju sljedeće:

- ▶ **Podizanje svijesti:** Podizanje svijesti javnosti i vođenje kampanja o nasilju nad ženama i nasilju u porodici je od ključne važnosti. Te inicijative pomažu u informiranju javnosti, omogućavaju ljudima da

prepoznaju različite oblike nasilja i da se javno izjasne protiv njega. Od jednake važnosti je pružanje informacija kojima se omogućava žrtvama da znaju gdje mogu da pronađu pomoć i kakva vrsta podrške im je dostupna, kao što je objavljivanje telefonskog broja za pomoć žrtvama svih oblika nasilja nad ženama.

U **Turskoj** je 2004. godine najtiražniji list Hürriyet pokrenuo kampanju protiv nasilja u porodici. Ta kampanja je pružila jedinstven primjer uključivanja privatne medijske kuće u napore da se promijene stavovi i podigne svijest društva o nasilju u porodici. Ona je dovela do pružanja podrške i saradnje lokalnih organa vlasti, političara, vjerskih lidera, kreatora javnog mnijenja i NVO koje okupljaju žene.

Od 2006. do 2008. godine, **Vijeće Evrope** vodilo je kampanju u čitavoj Evropi protiv nasilja nad ženama u porodici. Oko 25 država članica ju je transformiralo u državnu kampanju s ciljem podizanja svijesti javnosti o nasilju u porodici.

Generalni sekretar **Ujedinjenih naroda** je 2008. godine pokrenuo sedmogodišnju kampanju "Ujedinimo se da prekinemo nasilje nad ženama", usmjerenu ka prikupljanju političke i finansijske podrške za ostvarenje tog cilja.

- **Obrazovanje:** Stavovi i ponašanje formiraju se veoma rano, tako da je važno učiti djecu o jednakosti i uzajamnom poštovanju u odnosima. Strane potpisnice se podstiču da uključe nastavni materijal o pitanjima jednakosti u sve nivoe nastavnih planova i programa u školama i da promoviraju te principe u neformalnom obrazovnom okruženju, npr. u domovima kulture i sportskim centrima.

Švicarska je uvela u državne škole nastavni predmet o nasilju u porodici, seksualnom nasilju i nasilju među omladinom. **UNICEF** je inicirao sveobuhvatan obrazovni program pod nazivom "Sigurne i podsticajne škole", uključujući i veliku kampanju za zaustavljanje nasilja među djecom. Svrha te kampanje je pružanje sigurnog okruženja za svu djecu u osnovnoj i srednjoj školi. U Hrvatskoj je ta kampanja provedena u više od 400 škola.

- ▶ **Stručno usavršavanje:** Obučavanje relevantnog stručnog osoblja o sprečavanju i detekciji nasilja, o pitanjima ravnopravnosti, potrebama žrtava nasilja, sprečavanju ponovne viktimizacije i promociji međuagencijske saradnje.

U **Danskoj** je pitanje nasilja u porodici integrirano u nastavni plan i program za studente medicine, medicinske sestre i predstavnike javnog zdravstva. To je također jedna od tema postdiplomskog studija u medicinskoj specijalizaciji iz ginekologije, opće prakse i psihijatrije. U **Velikoj Britaniji** su specifični programi obuke dostupni sudijama koji se bave predmetima nasilja u porodici. Pohađanje te obuke je obavezno ako sudija želi da se specijalizira za predmete nasilja u porodici. U **Španiji** je uspostavljanjem specijaliziranih sudova za predmete nasilja u porodici također omogućeno da se sudijama i tužiocima pruži specifična obuka.

- ▶ **Programi preventivne intervencije i rehabilitacije:** Konvencijom se zahtijeva od strana potpisnica da uspostave ili da pruže podršku programima rehabilitacije za počiniocce nasilja u porodici i seksualnog nasilja, usmjerenih ka tome da ih se nauči da usvoje nenasilno ponašanje, preuzmu odgovornost za svoja djela i preispitaju svoje stavove prema ženama. Prilikom uspostavljanja programa rehabilitacije, sigurnost i pružanje podrške žrtvama, kao i ljudska prava žrtava, moraju ostati od primarnog značaja, a programi moraju funkcionirati u bliskoj saradnji i uključivati specijalizirane službe za pružanje podrške, tamo gdje je to moguće.

U **Velikoj Britaniji** je NVO „Respect“ izradila standarde akreditacije za Programe sprečavanja nasilja u porodici i za integrirane službe za pružanje podrške koje rade s muškarcima počiniocima nasilja u porodici. U okviru Projekta **Daphne** Evropske unije “Rad s počiniocima nasilja u porodici u Evropi” izrađeni su standardi za programe rada s počiniocima. U **Njemačkoj** NVO “Minhenski informativni centar za muškarce” (njem. Münchner Informationszentrum für Männer e.V.) daje časove kontrole bijesa, programe za počiniocce nasilja za agresivne muškarce i muškarce počiniocce seksualnog nasilja, kao i savjete o pitanjima starateljstva za roditelje koji žele da se razvedu zbog nasilja u porodici.

Zaštita i podrška

Poglavlje IV. Konvencije

Pružanje najbolje moguće zaštite i podrške žrtvama je od ključne važnosti kako bi se spriječio svaki rizik od ponavljanja nasilja i pomoglo njihovom fizičkom, psihološkom i društvenom oporavku. Konvencija uključuje niz mjera zaštite, kao što su:

- ▶ uspostavljanje zabrane u hitnim slučajevima kako bi se iz porodičnog doma uklonili počinioci, kao i nalog za sprečavanje ili zaštitu;
- ▶ osiguravanje da preživjeli budu informirani o svojim pravima i o tome kako i gdje mogu da dobiju pomoć;
- ▶ postojanje specijaliziranih službi za podršku;
- ▶ podsticanje svjedoka i stručnih radnika da prijave nasilje;
- ▶ pružanje zaštite i podrške djeci koja su svjedoci nasilja.

Specijalizirane službe za podršku

Specijalizirane službe za podršku su od ključnog značaja za pružanje podrške ženama žrtvama nasilja. Te službe imaju senzibiliziran pristup koji je prilagođen ostvarivanju potreba žrtava nasilja, od kojih su mnoge traumatizirane i iznova se suočavaju s nasiljem. Specifične grupe žena imaju specifične potrebe, kao što su mlade žene, žene migranti i žene s posebnim potrebama. Potrebe za podrškom se razlikuju u zavisnosti od vrste nasilja koju su iskusile, a potrebne su i specifične službe, kao što su krizni centri za silovane žene i žrtve seksualnih napada ili skloništa za žene. Neke žene imaju složene potrebe za koje je potrebna specijalizirana podrška. Specijalizirane službe moraju:

- ▶ biti odmah dostupne, kratkoročno i dugoročno;
- ▶ postojati u cijeloj državi;
- ▶ biti dostupne svim žrtvama nasilja i njihovoj djeci (i na jeziku koji oni razumiju);
- ▶ imati obučeno osoblje, adekvatne resurse i finansijska sredstva;
- ▶ biti u mogućnosti da osnaže žrtve nasilja.

Grad Brisel uspostavio je posebnu službu pod nazivom "Ured za policijsku pomoć žrtvama", koji otvara svoja vrata žrtvama, njihovim rođacima i svjedocima nasilja, dok istovremeno pruža savjete i pomoć policajcima. Osoblje se sastoji od psihologa i kriminologa. U **Švedskoj** Državni centar za pretučene i silovane žene pruža obuku i praktične savjete zdravstvenom i medicinskom osoblju u oblasti seksualnog nasilja i služi kao državni resursni centar koji nudi stručne informacije o toj temi.

Podrška žrtvama seksualnog nasilja

Osobama koje su preživjele seksualno nasilje, uključujući silovanje, potrebna je hitna medicinska njega, forenzička pretraga i podrška za prevazilaženje traume, kao i dugoročno psihološko savjetovanje koje obavlja senzibilizirano, dobro obučeno i specijalizirano osoblje. Za to je potrebno postojanje dovoljnog broja lako dostupnih kriznih centara za silovane žene i žrtve seksualnih napada u koje se one upućuju. Radna grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici Vijeća Evrope preporučila je osnivanje jednog centra na svakih 200.000 stanovnika.

Od 80-ih godina prošlog stoljeća **Velika Britanija** počela je uspostavljati centre u koje se upućuju žrtve seksualnih napada, u kojima se nastoji osigurati visok kvalitet forenzičke reakcije na takvo nasilje i pružiti kratkoročna pomoć skorašnjim žrtvama seksualnih napada. **Norveška** je uspostavila centre za pružanje usluga žrtvama silovanja i seksualnog nasilja u svakom okrugu. Oni su povezani s međuopćinskim klinikama za pružanje hitne medicinske pomoći. **Švedska** je uspostavila Državni centar za pretučene i silovane žene, koji obavlja medicinske pretrage, pruža liječenje i podršku žrtvama.

Zaštita i podrška za djecu svjedoke

Djeca u porodicama u kojima ima nasilja obično su ga svjesna i mogu također i sama iskusiti uvrede, što im u značajnoj mjeri šteti. Službe koje

pružaju podršku žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici moraju uzeti u obzir potrebe djece koja su bila svjedoci tog nasilja i pružiti im psihosocijalnu pomoć u skladu s njihovim potrebama. Bilo koji oblik pružene podrške mora biti u najboljem interesu djece.

Švedski akcioni plan u vezi s nasiljem nad ženama poziva se na Konvenciju o pravima djeteta Ujedinjenih naroda da bi naglasio činjenicu da djeca koja "samo" svjedoče nasilju nad odraslima koji su im bliski također imaju pravo na zaštitu.

Stručno osoblje kao podnosioci prijava o nasilju

Većina incidenata nasilja nad ženama ne bude prijavljena. Nasilje se često dešava iza zatvorenih vrata, a žrtve pate u tišini. To je veliki izazov za zaštitu žrtava, sprečavanje daljeg nasilja i procesuiranje počinitelja. Stručno osoblje koje radi sa žrtvama, kao što su ljekari, psiholozi i socijalni radnici, često je svjesno da je došlo do nasilja i zabrinuto da će se ono ponoviti, ali ga profesionalna pravila o povjerljivosti informacija sprečava da to prijavi. Konvencijom se daje mogućnost da se pravila o povjerljivosti informacija stave van snage kako bi se omogućilo stručnom osoblju, ako to odluči, da prijavi ozbiljne incidente nasilja za koje vjeruje da su se dogodili i da će se opet dogoditi.

U **Španiji** Zakon o sudskim nalogima za zaštitu žrtava nasilja u porodici obavezuje javne i privatne institucije i organe socijalne zaštite koji saznaju za incidente nasilja u porodici da ih prijave nadležnom sudiji ili javnom tužiocu, s ciljem pokretanja procedure za donošenje naloga o zaštiti.

Materijalno pravo

Poglavlje V. Konvencije

Konvencijom se uvodi niz mjera građanskog i krivičnog prava kako bi se popunile postojeće praznine u zakonima s kojima se mnoge žrtve različitih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici suočavaju u potrazi za pravdom. Te praznine se kreću od nedostatka mehanizma za nadoknadu, preko pitanja u vezi s pravom na starateljstvo, do činjenice

da se mnogi oblici nasilnog ponašanja ne smatraju krivičnim djelom u mnogim državama članicama.

Građanske parnice i pravni lijekovi

Cilj ove odredbe je da pruži pravne lijekove građanskog prava koji dopuštaju sudovima da zaustave određeno ponašanje i omogućavaju žrtvama da zatraže izdavanje sudskih naloga, kao što su naredbe, zabrane, nalozi ograničenja pristupa ili nalozi protiv uznemiravanja. Ti nalozi predstavljaju važne zaštitne mjere, pošto one sprečavaju počinioca da se, npr., približi žrtvama u njihovom domu i njegovoj okolini. U slučajevima nasilja u porodici ti nalozi mogu dati žrtvi dugoročniju zaštitu koja nije dostupna u skladu s nalogom za hitnu zaštitu.

Država je odgovorna za zaštitu žena od svih oblika nasilja i nasilja u porodici. Odgovornost je države da osigura da državni organi u potpunosti spriječe, istraže i kazne djela nasilja. Ako organi vlasti ne podrže i ne zaštite žrtve na adekvatan način, tada moraju postojati pravni lijekovi građanskog prava koji će se pozabaviti tim propustom.

U predmetu **Bevakva (Bevacqua) i S. protiv Bugarske**, podnositeljica tužbe je tvrdila da ju je suprug redovno tukao, da ga je ona ostavila, pokrenula brakorazvodnu parnicu i odvela sa sobom njihovog trogodišnjeg sina. Međutim, ona je tvrdila da ju je njen suprug i dalje tukao. Provela je četiri dana u skloništu za pretučene žene sa svojim sinom, ali je navodno bila upozorena da može biti procesuirana za otmicu dječaka, što je dovelo do sudskog naloga o podijeljenom starateljstvu, što, po njenoj izjavi, njen suprug nije ispoštovao. Podnošenje tužbe protiv supruga zbog fizičkog napada navodno je isprovociralo nastavak nasilja. Njeni zahtjevi za privremene mjere starateljstva nisu bili smatrani prioritetnim i ona je konačno dobila starateljstvo tek kada je donesena presuda o razvodu poslije više od godinu dana. Sljedeće godine ju je ponovo pretukao bivši suprug, a njeni zahtjevi za krivičnim procesuiranjem su odbijeni na osnovu toga što je to bila "privatna stvar" za koju je potrebno pokrenuti privatnu parnicu. **Evropski sud za ljudska**

prava smatrao je da je došlo do kršenja člana 8. (pravo na poštovanje porodičnog života), s obzirom na to da bugarski organi vlasti nisu usvojili mjere neophodne za kažnjavanje i kontrolu supruga podnositeljice tužbe. Sud je također naglasio da posmatranje tog spora kao "privatne stvari" nije bilo u skladu s obavezom organa vlasti da zaštite porodični život podnositeljice tužbe.

Nadoknada

Konvencijom je dato pravo na nadoknadu za štetu nastalu kao rezultat bilo kojeg od navedenih krivičnih djela. Prvenstveno je počinilac taj koji je zakonski odgovoran za odštetu i nadoknadu, dok strane potpisnice imaju supsidijarnu obavezu da to učine u situacijama u kojima je žrtva zadobila ozbiljnu tjelesnu povredu ili joj se pogoršalo zdravlje.

Ta supsidijarna obaveza države da izvrši nadoknadu ne sprečava strane potpisnice da potražuju povrat nadoknade od počinioca, dok god se vodi računa o sigurnosti žrtve.

Njemačka je 1976. godine usvojila Zakon o nadoknadi žrtvama krivičnih djela počinjenih uz upotrebu nasilja, koji garantira žrtvama krivičnih djela počinjenih uz upotrebu nasilja, kao što su: silovanje, seksualni napad, fizički napad i ubistvo, nadoknadu za posljedice nasilja koje su iskusili (medicinski troškovi, psihološka pomoć, nesposobnost za rad, itd.).

Starateljstvo, pravo posjete i sigurnost

Počinioci nasilja koristili su posjete svojoj djeci da ponovo napadnu žrtvu, što je rezultiralo ozbiljnim nasiljem, pa čak i ubistvom. Sve pravne mjere da se zaštite žrtve treba da budu dosljedne. Npr. ako građanski sud počinioca spriječi da ima pristup žrtvi, onda mu ni porodični sud ne treba to dozvoliti. Time se Konvencijom osigurava da značajni incidenti nasilja budu uzeti u obzir kada se odlučuje o pravu na posjetu i starateljstvo nad djecom, u najboljem interesu djeteta.

Oblici nasilja

Konvencijom se traži od strana potpisnica da cijeli niz vrsta nasilja bude

tretiran kao krivično djelo, uključujući sljedeće:

- ▶ **Psihološko nasilje:** namjerno zastrašivanje, zlostavljanje ili prijetnje upućene nekome u određenom periodu koje traumatiziraju tu osobu. U intimnim vezama, psihološko nasilje često može biti praćeno fizičkim i seksualnim nasiljem.

U **Francuskoj** je krivično djelo psihološkog nasilja uvedeno u krivični zakon 2010. godine. To krivično djelo može biti kažnjeno ozbiljnim sankcijama, od tri godine zatvora do novčane kazne u iznosu od 75.000 eura.

- ▶ **Proganjanje:** ponovljene prijetnje izražene praćenjem, neželjenom komunikacijom ili informiranjem osobe da se ona namjerno posmatra, uzrokujući njen strah za sopstvenu sigurnost. To može uključivati oštećenje imovine, usmjeravanje napada na porodicu, prijatelje ili kućne ljubimce žrtve ili širenje lažnih informacija na internetu.

Dok psihološko nasilje i proganjanje treba u principu da budu tretirani kao krivična djela, Konvencijom se dozvoljava izražavanje rezerve kako bi se ostavilo prostora stranama potpisnicama čiji pravni sistemi omogućavaju izricanje nekrivične sankcije za te oblike ponašanja. Međutim, nekrivične sankcije moraju biti primijenjene i dovoljne da kazne počinioca i da ga odvrate od takvog ponašanja u budućnosti.

U **Italiji** je proganjanje postalo krivično djelo 2009. godine. Ono može biti kažnjeno zatvorom u trajanju od šest mjeseci do četiri godine. Ako je počinitelj bivši supružnik ili neko ko je bio u intimnoj vezi sa žrtvom, ta sankcija može biti produžena na šest godina zatvora. Isto se odnosi na maloljetne žrtve.

Seksualno nasilje, uključujući silovanje: bilo koji seksualni čin namjerno počinjen bez pristanka druge osobe. To uključuje penetraciju u bilo koji dio tijela druge osobe bilo kojim dijelom tijela počinioca ili uz upotrebu nekog predmeta. Krivična djela seksualnog nasilja često bivaju nekažnjena, jer se žrtvi ne vjeruje ako ne može da dokaže da je pokušala da se odupre napadu. Da bi se popunila ta pravna praznina, Konvencijom se zahtijeva da okolnosti u kojima se taj čin dogodio moraju biti uzete

u obzir kada se procjenjuje da li je prethodno dat pristanak, bez obzira na to da li se žrtva fizički opirala. Tom odredbom se silovanje u braku između partnera ili između bivših supružnika ili partnera također smatra krivičnim djelom.

U Deklaraciji o ukidanju nasilja nad ženama, koju je usvojila Generalna skupština **Ujedinjenih naroda** 1993. godine, eksplicitno se navodi silovanje u braku kao oblik nasilja nad ženama.

- ▶ **Seksualno zlostavljanje:** bilo koji oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne prirode u svrhu ili s efektom narušavanja dostojanstva osobe, naročito kada se pritom stvara atmosfera zastrašivanja, neprijateljstva, degradiranja, ponižavanja ili vrijeđanja. I u ovom slučaju, Konvencijom se dopušta stranama potpisnicama da se za ovaj oblik ponašanja odluče za nekrivičnu sankciju, tj. za građansku ili upravnu sankciju.
- ▶ **Prisila na brak:** čin namjernog korištenja fizičkih ili psiholoških prijetnji da bi se odrasla osoba ili dijete prisililo na brak ili odvođenje odrasle osobe ili djeteta u drugu državu da bi ga se prisililo na brak.

U **Velikoj Britaniji** je kampanja koju je vodila NVO „Southall Black Sisters“ rezultirala izradom smjernica za policiju o prisilnim brakovima i poboljšanjima u reakciji Ministarstva vanjskih poslova u slučajevima kada su britanski državljani bili prisiljeni na brak u inozemstvu. Krivični zakon **Bugarske** navodi da je krivično djelo prisiliti drugu osobu na brak, kao i izvršiti otmicu žene u svrhu prisile na brak.

- ▶ **Sakaćenje ženskih genitalija:** uključuje sve postupke kojima se namjerno mijenjaju ili povređuju ženske genitalije iz nemedicinskih razloga. To uzrokuje nepopravljivo permanentno oštećenje, a obično se obavlja bez saglasnosti žrtve. Konvencijom se također utvrđuju krivične sankcije za bilo koga ko pomaže počiniocu u izvršenju djela sakaćenja ženskih genitalija.

U **Austriji**, do 2001. godine, uzrokovanje tjelesne povrede nije bilo kažnjivo ako je učinjeno uz saglasnost žrtve. Rezultat toga je da praksa sakaćenja ženskih genitalija nije bila kažnjiva ako bi pravnu saglasnost dao roditelj ili staratelj djevojčice. Izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Austrija je osigurala da se ne može dati saglasnost za 'sakaćenje ili povređivanje genitalija čija je namjera trajno oštećenje spolnih osjećaja'.

- ▶ **Prisilni abortus i prisilna sterilizacija:** uključuje obavljanje abortusa na ženi koja nije prethodno dala saglasnost niti bila informirana o njegovim posljedicama, i obavljanje hirurške intervencije u svrhu ili s efektom prestanka sposobnosti žene za prirodnu reprodukciju, na ženi koja nije prethodno dala saglasnost niti bila informirana ili razumjela u potpunosti posljedice intervencije.

Pomoć u izvršenju i pokušaj izvršenja krivičnog djela

U skladu s ovom konvencijom, svako ko namjerno pomaže, podstiče ili podržava osobu u izvršenju krivičnih djela psihološkog, fizičkog ili seksualnog nasilja, proganjanja, prisile na brak, sakaćenja ženskih genitalija ili prisilnog abortusa i prisilne sterilizacije također je kriv za krivično djelo. Ova odredba obuhvata djela kažnjiva prema krivičnom, upravnom i građanskom pravu. Namjeran pokušaj počinjenja fizičkog ili seksualnog nasilja, prisile na brak, sakaćenja ženskih genitalija, ili prisilnog abortusa i prisilne sterilizacije također je krivično djelo.

Neprihvatljiva opravdanja za krivična djela, uključujući krivična djela počinjena u ime tzv. časti

Da bi se pozabavila osnovnim uzrocima nasilja nad ženama i stavovima zbog kojih se nasilje i dalje dešava, Konvencija sadrži princip da kriminalno ponašanje nije ni pod kojim uslovima prihvatljivo. Kultura, religija, tradicija ili drugi lični razlozi za kriminalno ponašanje ne mogu biti prihvaćeni u odbrani nasilja nad ženama ili nasilja u porodici i te razloge pravosuđe ne smije koristiti prilikom tumačenja zakona. Počinioci djela nasilja na toj osnovi često su djeca koja su premlada da bi bila procesuirana, a na to ih je podstaknuo odrasli član porodice ili zajednice. Kako bi popunile tu pravnu

prazninu, strane potpisnice moraju pozvati na krivičnu odgovornost bilo koga ko podstiče na počinjenje takvih krivičnih djela.

Jurisdikcija

Principi jurisdikcije slični onim u drugim konvencijama Vijeća Evrope primjenjuju se kako bi osigurali da se:

- ▶ od strana potpisnica zahtijeva da kazne počinioce krivičnih djela na svojoj teritoriji, na brodovima pod svojom zastavom ili u avionima registriranim u skladu sa svojim zakonima, ili u slučaju da je državljanin ili osoba koja živi na njihovoj teritoriji počinila krivično djelo;
- ▶ strane potpisnice podstaknu da sude i procesuiraju svako krivično djelo počinjeno u inozemstvu protiv svojih državljana ili osoba koje žive na njihovoj teritoriji, da bi ih zaštitile;
- ▶ bilo koji državljanin koji počini krivično djelo seksualnog nasilja, prisile na brak, sakaćenja ženskih genitalija, ili prisilnog abortusa i prisilne sterilizacije kazni od strana potpisnica čak i kada je krivično djelo počinjeno u inozemstvu, bez obzira da li se ta djela tretiraju kao krivična djela u državi u kojoj su se dogodila ili da li je prijavu podnijela žrtva ili istraga obavljena u toj državi;
- ▶ počinitelj koji živi na njihovoj teritoriji procesuirati od strane potpisnice ako nije izručen državi u kojoj je počinjeno krivično djelo ili iz koje dolazi žrtva.

Sankcije i mjere

Strane potpisnice imaju obavezu osigurati da sankcije izrečene za krivična djela opisana Konvencijom odražavaju ozbiljnost čina nasilja. Sankcije moraju biti "djelotvorne, proporcionalne i moraju djelovati obeshrabrujuće na buduće potencijalne počinioce", te mogu obuhvatati kaznu zatvora i uskraćivanje roditeljskih prava u interesu djeteta, kao i u interesu sigurnosti žrtve, u situacijama kada sigurnost nije moguće garantirati ni na kakav drugi način.

Otežavajuće okolnosti

Konvencijom se propisuje izricanje težih kazni u određenim okolnostima, npr. ako je krivično djelo počinio član uže porodice, više puta, nad posebno ugroženom osobom, nad djetetom ili u prisustvu djeteta, ili ako je krivično djelo počinilo više osoba, ili ako je krivično djelo počinjeno na izrazito nasilan način, uz korištenje ili prijetnju korištenjem oružja, ako je krivično djelo uzrokovalo teške ozljede žrtve ili ako je počinitelj ranije osuđivan za slično krivično djelo.

U **Španiji** su, nakon usvajanja Zakona o rodno zasnovanom nasilju, izvršene izmjene i dopune člana 148. Krivičnog zakona, kako bi se povećala kazna u slučaju da je djelo napada usmjereno na (bivšu/eg) suprugu/supruga ili osobu s kojom je počinitelj napada bio u takvom odnosu, bez obzira na to da li s tom osobom živi ili ne. U **Belgiji** Krivični zakon ne propisuje konkretno djelo nasilja u porodici. Međutim, ukoliko sadašnji ili bivši supružnik ili partner počinio fizičko nasilje, u tom slučaju počinjeno djelo smatra se ozbiljnijim oblikom krivičnog djela i za njega se izriču teže sankcije.

Zabranjena primjena alternativnog načina rješavanja sporova ili izricanja kazne

Zabranjena je primjena alternativnog načina rješavanja sporova u slučajevima kada je došlo do nasilja, jer proces posredovanja nikada ne može biti isti za žrtvu i za počinioca. Ako je došlo do nekog oblika nasilja opisanog Konvencijom, radi se o krivičnom djelu i ono se kao takvo mora procesuirati. Ukoliko je počiniocu naloženo da plati kaznu, strane potpisnice moraju osigurati da to neće indirektno dovesti žrtvu u finansijske teškoće. Žrtva i počinitelj su često članovi iste porodice te izricanje novčane kazne može utjecati na porodične prihode ili plaćanje alimentacije.

Istraga, sudski postupak, procesno pravo i zaštitne mjere

Poglavlje VI. Konvencije

Procjena i upravljanje rizikom

Mnoge žrtve suočene su s ozbiljnim prijetnjama nasiljem, pa čak i smrću, posebno u situacijama kada napuštaju počinioca ili kada se počinitelj suočava sa zakonskim gonjenjem. Da bi se žrtvi pružila zaštita u svim fazama istražnog postupka, svi nadležni organi zajednički moraju izvršiti procjenu stepena opasnosti s kojom je suočena žrtva, te je neophodno sačiniti plan s ciljem upravljanja rizikom. Procjenom je također neophodno utvrditi da li počinitelj posjeduje ili ima mogućnost pristupa vatrenom oružju. U takvim situacijama, strane potpisnice mogle bi usvojiti mjere kojima bi bilo omogućeno neposredno oduzimanje vatrenog oružja i municije od počinioca, s ciljem zaštite žrtve.

U **Velikoj Britaniji** se interesorne konferencije za procjenu rizika, namijenjene žrtvama koje su izložene visokom stepenu rizika, održavaju jednom mjesečno s ciljem razmjene informacija i preduzimanja mjera u interesu sprečavanja ozljeda žrtava i njihove djece. Na konferencijama se okupljaju i međusobno povezuju predstavnici različitih institucija i pružalaca usluga, kao što su: policija, organi za nadzor nad osobama osuđenim na uslovnu kaznu, lokalne vlasti, institucije nadležne za zdravstvo i smještaj, skloništa i ostale srodne institucije. Na ovim konferencijama izrađuju se pojedinačni planovi, s ciljem poboljšanja sigurnosti konkretnih žrtava. Ove konferencije imaju ogroman značaj u slučaju kada je potrebno pronaći i pružiti dodatne informacije.

Urgentne naredbe o zabrani pristupa

S ciljem pružanja neposredne zaštite žrtve, Konvencijom se propisuje i udaljavanje počinitelja nasilja u porodici iz porodičnog doma, čime se akteri fizički udaljavaju i sprečava se dalje nasilje. Udaljavanjem počinitelja, čak i kada su oni vlasnici porodičnog doma, sprečava se

daljnja traumatizacija žrtve, koja bi u suprotnom morala napustiti dom, često s djecom, u interesu vlastite sigurnosti. Države potpisnice treba da odluče kojoj instituciji povjeriti nadležnost za izdavanje zabrane pristupa, uz napomenu da sigurnost žrtve ili osobe izložene riziku mora ostati prioritet.

Naredbe o zabrani pristupa ili zaštiti

Strane potpisnice moraju osigurati da su mehanizmi izricanja zabrane dostupni žrtvama svih oblika nasilja opisanih Konvencijom, kako bi počilac bio onemogućen u nastavku nasilnog postupanja prema žrtvi, a žrtve zaštićene od svih kontakata s počiniocem, tokom određenog vremenskog perioda. Kako bi se osigurala neposredna zaštita, ove naredbe moraju biti:

- ▶ pristupačne u pogledu troškova;
- ▶ dostupne u pogledu neposredne zaštite;
- ▶ moguće u pogledu izdavanja bez obzira na to da li je počilac suočen sa zakonskim gonjenjem po drugom osnovu;
- ▶ dozvoljene za vrijeme trajanja zakonskog postupka;
- ▶ dostupne na zahtjev samo jedne strane;
- ▶ izdate bez ograničavanja prava optuženog na pravičan postupak.

Zakon o zaštiti od porodičnog nasilja koji je na snazi u **Austriji** policiji daje pravo da počionica nasilja u porodici deložira iz zajedničkog doma u trajanju od deset dana, kao mjeru sprečavanja nasilja, bez pristanka ili zahtjeva žrtve (po službenoj dužnosti). U roku od 24 sata, policija bi trebalo da uputi izvještaj interventnom centru, koji će žrtvi pružiti psihološku pomoć i podršku. Jedan od ciljeva pomoći i podrške je da se žrtvi omogući da na osnovu informacija donese odluku o tome da li porodičnom sudu želi podnijeti zahtjev za izdavanje naredbe o durogočnoj zaštiti, koja bi važila u periodu do tri mjeseca. Osobe zaštićene ovom vrstom naredbe su ne samo supružnici i partneri, nego i veća grupa potencijalnih žrtava, poput ostalih osoba koje zajedno žive u porodičnom domaćinstvu s počiniocem.

Mjere zaštite

U interesu poštivanja prava žrtve u toku sudskog postupka i izbjegavanja daljnje traumatizacije žrtve, strane potpisnice dužne su uvesti u praksu niz zaštitnih mjera, uključujući i:

- ▶ preduzimanje mjera kojima se osigurava da su žrtve, njihove porodice i svjedoci, zaštićeni od zastrašivanja i osvete;
- ▶ pružanje informacija žrtvama koje su u posebnoj opasnosti o mjestu na kojem se nalazi počinitelj;
- ▶ pružanje informacija o dostupnim uslugama, toku istrage i ishodu njihovog predmeta;
- ▶ pružanje prilike za saslušanje i iznošenje dokaza, svjedočenje bez prisustva počinioca i zaštite privatnosti i identiteta;
- ▶ pružanje jezičkih usluga i podrške žrtvama, bez nadoknade, u situacijama kada su žrtve sudionici u postupku ili kada iznose dokaze.

Migracije i azil

Poglavlje VII. Konvencije

Žene migranti i izbjeglice posebno su ugrožene u pogledu nasilja. Prema tome, Konvencija, u smislu provođenja njenih odredbi, zabranjuje diskriminaciju na osnovu migrantskog ili izbjegličkog statusa. Konvencijom se također zahtijeva preduzimanje mjera s ciljem sprečavanja nasilja po tom osnovu i pružanja podrške žrtvama, uz istovremeno uvažavanje potreba ugroženih osoba.

Dozvola boravka

Većina država članica Vijeća Evrope traži od supružnika ili partnera da ostanu u braku ili u zajednici određeni vremenski period prije nego što dobiju dozvolu boravka. Zbog toga se mnoge žene migranti i izbjeglice

boje da će napuštanjem nasilnog okruženja izgubiti dozvolu boravka. Konvencijom je propisana mogućnost stjecanja dozvole boravka za žene migrante koje su žrtve nasilja, te je omogućeno žrtvama migrantima, koje su prisiljene na zaključenje braka u drugoj zemlji, da ponovo dobiju dozvolu boravka.

Konvencija daje stranama potpisnicama mogućnost da ne primjenjuju odredbe u vezi s dozvolom boravka, ili da ih primjenjuju samo u konkretnim slučajevima, ili pod konkretnim uslovima.

Zahtjevi za azil zasnovani na spolu

Žene koje traže azil posebno su zabrinute u pogledu zaštite, po čemu se razlikuju od muškaraca. Može se desiti da žene ne mogu ili ne žele prijaviti nasilje koje su doživjele, poput silovanja, u postupku utvrđivanja izbjegličkog statusa, u situacijama kada se tokom tog postupka ne uvažavaju važni aspekti konkretne kulture. One su često izložene seksualnom uznemiravanju i seksualnom iskorištavanju i nisu se u mogućnosti zaštititi. Da bi se odgovorilo na konkretna pitanja koja se odnose na žene koje traže azil, Konvencijom se propisuju sljedeće obaveze:

- ▶ prepoznavanje nasilja nad ženama zasnovanog na spolu kao oblika progona u smislu odredbi Konvencije o izbjeglicama iz 1951. godine;
- ▶ preduzimanje mjera kojima se osigurava pristup kojim se u obzir uzimaju pitanja značajna za pripadnike različitih spolova, pri dodjeli statusa izbjeglice;
- ▶ uvođenje procedura, smjernica i usluga kojima se uvažavaju pitanja značajna za pripadnike različitih spolova, u toku postupka odobravanja azila, kako bi se omogućilo puno uvažavanje razlika između muškaraca i žena.

Ova odredba i odredba o zabrani protjerivanja (u nastavku teksta) u skladu su sa i ne izlaze iz okvira Konvencije iz 1951. godine, u vezi sa statusom izbjeglica, i članom 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima, kako je tumači Evropski sud za ljudska prava.

Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) izdao je 2002. godine Smjernice o međunarodnoj zaštiti: Progon zasnovan na spolu u kontekstu člana 1A(2) Konvencije iz 1951. godine i/ili njenog Protokola iz 1967. godine, u vezi sa statusom izbjeglica. Cilj Smjernica je davanje uputstva za pravno tumačenje vladama, pravnicima, donosiocima odluka i nosiocima pravosudnih funkcija, kao i zaposlenima u UNHCR-u, koji se bave utvrđivanjem izbjegličkog statusa na terenu.

Zabrana protjerivanja

Konvencijom se propisuje obaveza pružanja međunarodne zaštite žrtvama kojima je ona potrebna, bez obzira na njihov status, i sprečavanje njihovog vraćanja u zemlje u kojima su izložene riziku ili mogu biti podvrgnute mučenju, neljudskom ili degradirajućem postupanju ili kažnjavanju. Princip zabrane protjerivanja okosnica je azila i međunarodne zaštite izbjeglica.

Mehanizam za praćenje

Poglavlje VIII. Konvencije

Kako bi strane potpisnice efikasno provodile Konvenciju, po njenom stupanju na snagu bit će uspostavljen mehanizam za praćenje koji će se sastojati od sljedeća dva tijela:

- ▶ **Ekspertske grupe za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodicima** – tehničkog tijela pod nazivom GREVIO, koje se sastoji od 10 do 15 nezavisnih eksperata u oblasti ljudskih prava, ravnopravnosti spolova, borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te pružanja pomoći i zaštite žrtvama. Članovi ove grupe bit će državljani država potpisnica Konvencije, koji su stručnjaci u različitim oblastima. Sastav ove grupe bit će ujednačen u pogledu spola i geografskog porijekla.

- ▶ **Komiteta država potpisnica** – političkog tijela čiji su članovi predstavnici država potpisnica Konvencije, koje će birati članove grupe GREVIO između nominiranih kandidata država potpisnica.

Procedura

GREVIO će dobiti izvještaje država potpisnica Konvencije na osnovu ranije pripremljenog upitnika. Grupa također može primiti i informacije od nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva, državnih institucija za zaštitu ljudskih prava, komesara za ljudska prava Vijeća Evrope, Parlamentarne skupštine i drugih specijaliziranih tijela Vijeća Evrope ili tijela osnovanih drugim međunarodnim instrumentima, kao što je npr. Komitet CEDAW. Ukoliko informacije dostavljene grupi ne budu dovoljne ili ukoliko se desi da određeno pitanje zahtijeva posebnu pažnju, GREVIO može organizirati posjetu konkretnoj državi potpisnici, u saradnji s njenim institucijama.

Na osnovu primljenih informacija, GREVIO će pristupiti izradi izvještaja koji će državama potpisnicama biti dostavljen u svrhu vršenja pregleda i davanja komentara. Komentari će biti uzeti u obzir prilikom izrade konačne verzije izvještaja, a GREVIO će svoje zaključke dostaviti Komitetu država potpisnica. Komitet država potpisnica može usvojiti preporuke zasnovane na zaključcima grupe GREVIO, koje će konkretna država članica biti dužna prihvatiti i primijeniti u praksi, s naznakom datuma primjene.

Opće preporuke

GREVIO može dati preporuke koje se ne odnose konkretno ni na jednu državu potpisnicu, ali se bave pitanjima koja pobuđuju zabrinutost, a koja su upućena svim državama potpisnicama i koje nude jasne smjernice u pogledu efikasnog provođenja odredbi Konvencije.

Učešće parlamenta u praćenju

Kao znak prepoznavanja važne uloge koju igraju u provođenju Konvencije, državni parlamenti pozvani su da učestvuju u praćenju njenog provođenja, a države potpisnice dužne su im dostaviti izvještaje grupe GREVIO i od njih zatražiti izjašnavanje.

Prvi put se Konvencijom Vijeća Evrope od Parlamentarne skupštine traži redovno praćenje njenog provođenja. Ovom odredbom priznaje se važna uloga koju je Parlamentarna skupština odigrala u davanju značaja pitanju nasilja nad ženama i stavljanju tog pitanja na listu političkih prioriteta Vijeća Evrope i njegovih država članica, te njenoj dugogodišnjoj posvećenosti rješavanju tog pitanja.

Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Poglavlje IX. Konvencije

Ova odredba bavi se odnosom između Konvencije i svih ostalih međunarodnih instrumenata, s ciljem njihovog usaglašenog međudjelovanja. Konvencija ne zadire u prava i obaveze koji proističu iz odredbi međunarodnih instrumenata koji se bave pitanjima koja i Konvencija obrađuje, kao što su Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli i Konvencija Ujedinjenih naroda o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena i njeni opcioni protokoli. Cilj Konvencije je jačanje zaštite i podrške žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Državama potpisnicama Konvencije sugerira se da sarađuju i zaključuju bilateralne i multilateralne sporazume o pitanjima obrađenim Konvencijom, s ciljem jačanja provođenja njenih odredbi ili unapređenja njene primjene.

Završne odredbe

Poglavlje X. Konvencije

Stupanje na snagu

Konvenciju mogu potpisati države članice Vijeća Evrope, države koje nemaju članstvo u Vijeću Evrope, ali su učestvovala u njenoj izradi (Kanada,

Vatikan, Japan, Meksiko i Sjedinjene Američke Države) i Evropska unija. Konvencija će stupiti na snagu kada je potpiše i ratificira deset država, od kojih osam treba da budu države članice Vijeća Evrope.

Pristupanje

Nakon njenog stupanja na snagu, države koje nisu članice Vijeća Evrope mogu biti pozvane da pristupe Konvenciji.

Izražavanje rezerve

Države potpisnice mogu izraziti rezervu samo u pogledu onih članova za koje je to izričito dozvoljeno, i samo na period od pet godina, uz samo jedno produženje. Mogućnost izražavanja rezerve trebalo bi da omogući što je moguće većem broju država da ratificiraju Konvenciju, uz ostavljanje vremena za usaglašavanje njihovih propisa u konkretnim oblastima.

Izražavanje rezerve moguće je samo u pogledu:

- ▶ člana 30. (Naknada), stava 2.;
- ▶ člana 44. (Nadležnost), stavova 1.e, 3. i 4.;
- ▶ člana 55. (Postupci *ex parte* i *ex officio*), stava 1., u smislu člana 35., a u vezi s lakšim krivičnim djelima;
- ▶ člana 58. (Zastarjelost), u smislu odredbi čl. 37., 38. i 39.;
- ▶ člana 59. (Boravišni status).

Države potpisnice također mogu zadržati pravo primjene sankcija koje nisu krivične prirode, u provođenju odredbi člana 33. (Psihičko nasilje) i člana 34. (Proganjanje).

Rezerva se izražava kada je Konvencija potpisana ili ratificirana, a izražena rezerva može se povući dostavljanjem izjave generalnom sekretaru Vijeća Evrope. Po isteku perioda od pet godina, prestaje važenje izražene rezerve, ako se ona ne obnovi. Ako država potpisnica donese odluku o obnavljanju rezerve, dužna je upoznati GREVIO s razlozima te odluke.

Pogovor zamjenice generalnog sekretara Vijeća Evrope

O tome ne može biti nikakve sumnje: nasilje nad ženama i nasilje u porodici problemi su koji pogađaju sve slojeve društva i rašireni su u svim državama članicama. Seksualno nasilje i silovanje, seksualno uznemiravanje, prisilno sklapanje braka, osakaćivanje ženskih genitalija, fizičko, seksualno i psihičko zlostavljanje od strane partnera i prisilni pobačaj i sterilizacija, tužna su stvarnost za isuviše veliki broj žena u Evropi i svijetu.

Istanbulska konvencija zasnovana je na spoznaji da je nasilje nad ženama vrsta nasilja zasnovanog na spolu, koje se čini nad ženama prosto zato što su žene, i da su žene u većoj mjeri pogođene ovom vrstom nasilja u odnosu na muškarce. Budući da se u ovom slučaju radi o pitanju ljudskih prava, države članice dužne su rješavati probleme proistekle iz svih oblika nasilja i preduzimati mjere s ciljem njegovog sprečavanja, zaštite žrtava i krivičnog gonjenja počinitelaca. Moramo biti jasni: neće biti moguće ostvariti stvarnu ravnopravnost između žena i muškaraca sve dok se žene suočavaju s nasiljem zasnovanom na spolu u velikim razmjerama, a državne agencije i institucije ne preduzimaju ništa.

Iako Istanbulska konvencija obrađuje sve oblike nasilja nad ženama, ona ne zanemaruje ni činjenicu da muškarci, djeca i stare osobe također mogu biti izloženi zlostavljanju u porodici. Da bi se pružila podrška i zaštita svima kojima je potrebna, stranama potpisnicama Istanbulske konvencije sugerira se primjena mjera propisanih Konvencijom, na sve žrtve nasilja u porodici.

Parlamentarna skupština već dugo nastoji promovirati ravnopravnost spolova i podstaknuti vlade na rješavanje urgentnih problema nastalih zbog diskriminacije žena. Prepoznavanjem nasilja nad ženama kao glavne prepreke ostvarenju ravnopravnosti spolova, kršenja ljudskih prava i

prijetnje našim društvima, Skupština je odigrala značajnu ulogu u davanju poticaja izradi sveobuhvatnog skupa zakonski obavezujućih standarda borbe protiv te vrste nasilja, kako prije tako i za vrijeme trajanja pregovora u vezi sa Istanbulskom konvencijom. Sporazum, u određenoj mjeri, predstavlja kulminaciju ovih nastojanja i čini najznačajniji međunarodni skup mjera koje u ovom domenu mogu dovesti do promjene. Računam na trajno opredjeljenje Skupštine za aktivno promoviranje Konvencije. Pregovori o tekstu Konvencije stvorili su snažan politički zamah u borbi protiv nasilja nad ženama. Veoma je važno iskoristiti taj zamah i osigurati stupanje Sporazuma na snagu što je moguće prije.

Ovaj priručnik za parlamentarce predstavlja praktično i efikasno sredstvo za promoviranje Istanbulske konvencije na širem planu i davanje pojašnjenja njenih odredbi i razloga iz kojih je Konvencija toliko važna. Sigurna sam da ćete pronaći uvjerljive argumente kakvi su potrebni u ovakvoj situaciji. Žene u Evropi i svijetu računaju na vašu podršku.

Gabriella Battaini-Dragoni,
*Zamjenica generalnog sekretara
Vijeća Evrope*

DODATAK I

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici

(CETS br. 210)

Istanbul, 11. maj 2011.

Preambula

Države članice Vijeća Evrope i druge potpisnice ovog dokumenta,

Pozivajući se na Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (ETS br. 5, 1950.) i njenih protokola, Evropsku socijalnu povelju (ETS br. 35, 1961., revidirano 1996., ETS br. 163), Konvenciju Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (CETS br. 197, 2005.) i Konvenciju Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (CETS br. 201, 2007.);

Pozivajući se na sljedeće preporuke Vijeća ministara državama članicama Vijeća Evrope: Preporuku Rec(2002.)5 o zaštiti žena od nasilja, Preporuku CM/Rec(2007.)17 o standardima i mehanizmima rodne ravnopravnosti, Preporuku CM/Rec(2010.)10 o ulogama žena i muškaraca u prevenciji i razrješenju konflikta i izgradnji mira, i na druge relevantne preporuke;

Uzimajući u obzir sve veći obim sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava koji postavlja značajne standarde u oblasti nasilja nad ženama;

Imajući u vidu Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.), Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966.), Konvenciju Ujedinjenih naroda o eliminiranju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979.) i Opcioni protokol Konvencije (1999.), kao i Opću preporuku br.19 Komiteta za eliminiranje svih oblika diskriminacije žena (Komiteta CEDAW) o nasilju nad ženama, Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (1989.) i Opcioni protokoli Konvencije (2000.) i Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima lica s invaliditetom (2006.);

Imajući u vidu Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda (2002.);

Pozivajući se na osnovne principe međunarodnog humanitarnog prava, a posebno na Ženevsku konvenciju (IV.) koja se odnosi na zaštitu civila u vrijeme rata (1949.) i dodatne protokole I. i II. (1977.) te konvencije;

Osuđujući sve vidove nasilja nad ženama i nasilja u porodici;

Prepoznajući da je postizanje *de jure* i *de facto* jednakosti između žena i muškaraca ključni element u prevenciji nasilja nad ženama;

Prepoznajući da je nasilje nad ženama manifestacija historijski nejednakih

odnosa moći između žena i muškaraca, koji su doveli do dominacije i diskriminacije muškaraca nad ženama, kao i do sprečavanja napredovanja žena u punoj mjeri;

Prepoznajući strukturnu prirodu nasilja nad ženama kao rodno zasnovano nasilje, kao i da je nasilje nad ženama jedan od ključnih društvenih mehanizama kojima se žene primoravaju da budu u podređenom položaju u odnosu na muškarce;

Prepoznajući, uz ozbiljnu zabrinutost, da su žene i djevojčice često izložene ozbiljnim oblicima nasilja poput nasilja u porodici, seksualnog uznemiravanja, silovanja, prinudnog braka, krivičnih djela počinjenih u ime tzv. časti i genitalnog sakaćenja, koji predstavljaju ozbiljno kršenje ljudskih prava žena i djevojčica i glavnu prepreku ostvarivanju jednakosti između žena i muškaraca;

Prepoznajući da kršenje ljudskih prava tokom oružanih sukoba koji pogađaju civilno stanovništvo, posebno žene, u vidu raširenog ili sistematskog silovanja i seksualnog nasilja, kao i potencijalno povećanje rodno zasnovanog nasilja tokom i nakon sukoba;

Prepoznajući da su žene i djevojčice izložene većem riziku od rodno zasnovanog nasilja od muškaraca;

Prepoznajući da nasilje u porodici pogađa žene neravnomjerno, a da muškarci također mogu biti žrtve nasilja u porodici;

Prepoznajući da su djeca žrtve nasilja u porodici, kao i svjedoci nasilja u porodici;

Nastojeći da se iskorijeni nasilje nad ženama i nasilje u porodici u Evropi, Saglasile su se o sljedećem:

Poglavlje I. Ciljevi, definicije, princip jednakosti i nediskriminacije, opće obaveze

Član 1. Ciljevi Konvencije

1. Ciljevi ove konvencije su:

- a. zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminiranje nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
  - b. doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promoviranje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena;
  - c. izrada sveobuhvatnog okvira, politika i mjera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
  - d. unapređenje međunarodne saradnje u pogledu eliminiranja nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
  - e. pružanje podrške i pomoći organizacijama i organima unutrašnjih poslova u djelotvornoj saradnji da bi se usvojio obuhvatni pristup eliminiranju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
2. Da bi se osigurala djelotvorna primjena odredbi Konvencije, u okviru ove konvencije određen je mehanizam za praćenje.

Član 2. Oblast primjene Konvencije

1. Konvencija se odnosi na sve vidove nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, koje žene pogađa nesrazmjerno u odnosu na muškarce.
2. Preporučuje se članicama da primjenjuju ovu konvenciju na sve žrtve nasilja u porodici. Članice treba da poklone posebnu pažnju ženama koje su žrtve rodno zasnovanog nasilja prilikom primjene odredbi ove konvencije.
3. Ova konvencija primjenjuje se u doba mira kao i u situacijama oružanog sukoba.

Član 3. Definicije

U svrhu ove konvencije:

- a. „nasilje nad ženama“ označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog

nasilja koja dovode do, odnosno mogu da dovedu do, fizičke, seksualne, psihičke odnosno ekonomske povrede odnosno patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu;

- b. „nasilje u porodici“ označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dođe u porodici ili domaćinstvu odnosno između bivših odnosno sadašnjih supružnika odnosno partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom;
- c. „rod“ označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atribute koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce;
- d. „rodno zasnovano nasilje nad ženama“ označava nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmjerno utiče na žene;
- e. „žrtva“ označava svako fizičko lice koje je izloženo ophođenju opisanom pod tačkama a i b;
- f. pojam „žena“ uključuje djevojke ispod 18 godina starosti.

Član 4. Osnovna prava, princip jednakosti i nediskriminacije

- 1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za unapređenje i zaštitu prava svakoga, posebno žena, da živi slobodno od nasilja kako u javnoj tako i u privatnoj sferi.
- 2. Članice će osuditi sve oblike diskriminacije nad ženama i bez odgađanja preduzeti neophodne zakonodavne i druge mjere za sprečavanje diskriminacije, a posebno:
  - uključivanjem u ustav države odnosno druge odgovarajuće zakone princip jednakosti između žena i muškaraca i osiguravanjem praktičnog ostvarivanja ovog principa;
  - zabranom diskriminacije nad ženama, uključujući korištenje sankcija, prema potrebi;

- ukidanjem zakona i praksi koje diskriminiraju žene.
3. Članice će osigurati primjenu odredbi ove konvencije, posebno mjera zaštite prava žrtava, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što su: spol, rod, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili neko drugo mišljenje, nacionalno odnosno društveno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, seksualno opredjeljenje, rodni identitet, uzrast, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, status migranta ili izbjeglice, odnosno neki drugi status.
  4. Posebne mjere neophodne za sprečavanje i zaštitu žena od rodno zasnovanog nasilja ne smatraju se diskriminacijom u smislu ove konvencije.

Član 5. Obaveze država i dužna pažnja

1. Članice će se suzdržati od učešća u bilo kakvom činu nasilja nad ženama i osigurati da državni organi, zvaničnici, službenici, ustanove i drugi akteri koji nastupaju u ime države postupaju u skladu s ovom obavezom.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da s dužnom pažnjom spriječe, istraže, kazne i osiguraju reparaciju za djela nasilja obuhvaćena ovom konvencijom koja učine akteri koji ne istupaju u ime države.

Član 6. Rodno osjetljive politike

Članice će raditi na integriranju pitanja roda tokom primjene i procjene uticaja odredbi ove konvencije i na promociji i djelotvornoj primjeni politika jednakosti između žena i muškaraca i osnaživanja žena.

Poglavlje II. Integriranje politika i prikupljanje podataka

Član 7. Sveobuhvatne i koordinirane politike

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere

za usvajanje i primjenu djelotvornih, sveobuhvatnih i koordiniranih državnih politika koje obuhvataju sve relevantne mjere za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom i nude holistički odgovor na nasilje nad ženama.

2. Članice će osigurati da politike koje se navode u stavu 1. stave prava žrtve u središte svih mjera i da se primjenjuju kroz djelotvornu saradnju svih nadležnih organa, institucija i organizacija.
3. Mjere koje se preduzimaju u skladu s ovim članom uključit će, prema potrebi, sve nadležne aktere, kao što su državni organi, nacionalne, regionalne i lokalne skupštine i uprave, državne institucije za zaštitu ljudskih prava i organizacije civilnog društva.

Član 8. Finansijska sredstva

Članice će odvojiti odgovarajuća finansijska sredstva i ljudske resurse za adekvatno provođenje integriranih politika, mjera i programa za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom, uključujući i one koje provode nevladine organizacije i civilno društvo.

Član 9. Nevladine organizacije i civilno društvo

Članice će prepoznati, podsticati i podržavati, na svim nivoima, rad nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva u borbi protiv nasilja nad ženama i uspostaviti djelotvornu saradnju s ovim organizacijama.

Član 10. Koordinaciono tijelo

1. Članice će odrediti odnosno uspostaviti jedno ili više zvaničnih tijela nadležnih za koordinaciju, provođenje, praćenje i procjenu politika i mjera za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom. Ova tijela će koordinirano prikupljati podatke u skladu s članom 11. vršiti analizu i objavljivati rezultate.
2. Članice će osigurati da određena odnosno uspostavljena tijela u skladu s ovim članom dobiju opće podatke o mjerama preduzetim u skladu s Poglavljem VIII.

3. Članice će osigurati da određena odnosno uspostavljena tijela u skladu s ovim članom imaju kapacitet za neposrednu komunikaciju i održavanje veza s odgovarajućim tijelima drugih članica.

Član 11. Prikupljanje podataka i istraživanje

1. U svrhu primjene ove konvencije, članice će preduzimati sljedeće:
  - a. prikupljati relevantne statističke podatke u redovnim vremenskim razmacima o slučajevima svih vidova nasilja obuhvaćenih konvencijom;
  - b. podržavati istraživanja na terenu svih vidova nasilja obuhvaćenih konvencijom radi proučavanja osnovnih uzroka i posljedica, učestalosti i stope osuda, kao i efikasnosti mjera koje se preduzimaju u primjeni ove konvencije.
2. Članice će nastojati provoditi ankete među stanovništvom u redovnim vremenskim razmacima radi procjene prevalencije i trendova svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
3. Članice će grupi eksperata, koja se pominje u članu 66. ove konvencije, dati prikupljene podatke u skladu s ovim članom kako bi se stimulirala međunarodna saradnja i omogućilo međunarodno upoređivanje (*benchmarking*).
4. Članice će osigurati da prikupljeni podaci u skladu s ovim članom budu dostupni javnosti.

Poglavlje III. Prevencija

Član 12. Opće obaveze

1. Članice će preduzeti neophodne mjere za promoviranje promjena u društvenim i kulturnim obrascima ponašanja žena i muškaraca kako bi se iskorijenile predrasude, običaji, tradicije i druge prakse koje se zasnivaju na ideji inferiornosti žena odnosno na stereotipnim ulogama žena i muškaraca.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za prevenciju svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom svakog fizičkog odnosno pravnog lica.
3. Sve mjere preduzete u skladu s ovim poglavljem obuhvataju i odgovaraju na specifične potrebe lica ugroženih određenim okolnostima, a u njihovom središtu nalaze se ljudska prava svih žrtava.
4. Članice će preduzeti sve neophodne mjere za podsticanje svih članova društva, posebno muškaraca i dječaka, da aktivno doprinesu sprečavanju svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
5. Članice će osigurati da se kultura, običaji, religija, tradicija odnosno tzv. čast ne smatraju opravdanjem za bilo koje djelo nasilja obuhvaćeno Konvencijom.
6. Članice će preduzeti sve neophodne mjere za promoviranje programa i aktivnosti za osnaživanje žena.

Član 13. Podizanje svijesti

1. Članice će promovirati odnosno provoditi redovno i na svim nivoima kampanje odnosno programe podizanja svijesti, uključujući i saradnju s državnim institucijama za ljudska prava i tijelima za rodnu ravnopravnost, civilnim društvom i nevladinim, posebno ženskim, organizacijama, prema potrebi, a s ciljem podizanja svijesti i razumijevanja šire javnosti različitih manifestacija svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom, njihovih posljedica po djecu i potrebe da se takvo nasilje spriječi.
2. Članice će osigurati širenje informacija u široj javnosti o raspoloživim mjerama za sprečavanje djela nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

Član 14. Obrazovanje

1. Članice će preduzeti, prema potrebi, neophodne korake za uvođenje nastavnog materijala o pitanjima poput jednakosti žena i muškaraca, nestereotipnih rodnih uloga, uzajamnog poštovanja, nenasilnog

rješavanja sukoba u međuljudskim odnosima, rodno zasnovanog nasilja nad ženama i prava na lični integritet prilagođenog sposobnostima učenika u zvanične nastavne planove na svim nivoima obrazovanja.

2. Članice će preduzeti sve neophodne korake kako bi promovirale principe iz stava 1. u neformalnim obrazovnim ustanovama, kao i u sportu, kulturnim i rekreativnim ustanovama i u sredstvima javnog informiranja.

Član 15. Obuka stručnjaka

1. Članice će osigurati odnosno ojačati odgovarajuće obuke za nadležne stručnjake koji se bave žrtvama odnosno učiniocima svih djela nasilja obuhvaćenih Konvencijom, o sprečavanju i otkrivanju takvog nasilja, jednakosti između žena i muškaraca, potrebama i pravima žrtava, kao i o sprečavanju sekundarne viktimizacije.
2. Članice će osigurati da obuke iz stava 1. uključe obuku o koordiniranoj saradnji više organa radi sveobuhvatnog i odgovarajućeg upućivanja u slučajevima nasilja obuhvaćenog Konvencijom.

Član 16. Programi preventivne intervencije i programi za rad s učiniocima nasilja

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za osnivanje i podršku programa koji imaju za cilj da učinioци nasilja u porodici nauče i usvoje nenasilno ponašanje u međuljudskim odnosima u pogledu sprečavanja daljnjeg nasilja i izmjene obrazaca nasilnog ponašanja.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za osnivanje i podršku programa za rad s učiniocima, posebno seksualnim prijestupnicima, koji imaju za cilj sprečavanje ponavljanja krivičnog djela.
3. Prilikom preduzimanja mjera iz st. 1. i 2., članice će osigurati da bezbjednost, podrška za žrtve i njihova ljudska prava budu od primarnog značaja i da, prema potrebi, osnivanje i provođenje ovih

programa bude u bliskoj saradnji sa specijaliziranim službama za podršku žrtvama.

Član 17. Učešće privatnog sektora i sredstava javnog informiranja

1. Članice će podsticati privatni sektor, sektor za informacione i komunikacione tehnologije i sredstva javnog informiranja, uz dužno poštivanje slobode govora i njihove nezavisnosti, da učestvuju u razradi i provođenju politika i da uspostave pravilnike i standarde za sprečavanje nasilja nad ženama i veće poštivanje njihovog dostojanstva.
2. Članice će razvijati i promovirati, u saradnji s privatnim sektorom, sposobnosti kod djece, roditelja i vaspitača za rad u informaciono-komunikacionom okruženju koje omogućava pristup degradirajućem sadržaju seksualne odnosno nasilne prirode koji može biti štetan.

Poglavlje IV. Zaštita i podrška

Član 18. Opće obaveze

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere zaštite svih žrtava od daljnjeg nasilja.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere, u skladu s međunarodnim pravom, da osiguraju odgovarajuće mehanizme za djelotvornu saradnju između svih nadležnih državnih organa, uključujući sudove, javna tužilaštva, organe unutrašnjih poslova, lokalne i regionalne uprave, kao i nevladine organizacije i ostale relevantne organizacije i lica, u pružanju zaštite i podrške žrtvama i svjedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, uključujući i upućivanje na opće i specijalizirane službe podrške, navedene u čl. 20. i 22. ove konvencije.
3. Članice će osigurati da mjere koje preduzimaju u skladu s ovim poglavljem ispunjavaju sljedeće kriterije:

- da su zasnovane na razumijevanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici iz rodne perspektive i da su usmjerene na ljudska prava i sigurnost žrtve;
  - da su zasnovane na integriranom pristupu koji uzima u obzir odnos između žrtava, učinilaca, djece i njihovog šireg društvenog okruženja;
  - da imaju za cilj izbjegavanje sekundarne viktimizacije;
  - da imaju za cilj osnaživanje i ekonomsku nezavisnost žena žrtava nasilja;
  - da, tamo gdje je to prikladno, različite službe za zaštitu i podršku žrtava budu u istim prostorijama;
  - da odgovaraju na specifične potrebe ugroženih lica, uključujući i djecu-žrtve, i da su im dostupne.
4. Pružanje usluga ne smije zavisiti od spremnosti žrtve da podnese prijavu ili svjedoči protiv bilo kojeg učinioca.
  5. Članice će preduzeti odgovarajuće mjere za pružanje konzularne i druge vrste zaštite svojim državljanima i drugim žrtvama koje imaju pravo na takvu zaštitu u skladu sa svojim obavezama i međunarodnim pravom.

Član 19. Informiranje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve dobiju odgovarajuće i blagovremene informacije o raspoloživim uslugama podrške i zakonskim mjerama na jeziku koji razumiju.

Član 20. Opće usluge podrške

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve imaju pristup uslugama koje omogućavaju njihov oporavak od nasilja. Ove mjere treba da obuhvataju, kada je to neophodno, usluge kao što je pravno i psihološko savjetovalište,

financijska pomoć, stanovanje, obrazovanje, obuka i pomoć prilikom zapošljavanja.

2. Članice će preduzeti sve neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale žrtvama pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite, kao i adekvatnu opremljenost ovih službi i obučenosť zaposlenih za pomoć žrtvama i upućivanje na odgovarajuće službe.

Član 21. Pomoć prilikom ulaganja pojedinačnih/kolektivnih žalbi

Članice će osigurati da žrtve imaju informacije i pristup važećim regionalnim i međunarodnim mehanizmima za individualne/kolektivne žalbe. Članice će promovirati pružanje senzitivne i informirane pomoći žrtvama prilikom ulaganja takvih žalbi.

Član 22. Specijalizirane usluge podrške

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da omoguće odnosno osiguraju, uz odgovarajuću geografsku rasprostranjenost, neposredne kratkoročne i dugoročne specijalizirane usluge podrške za svaku žrtvu koja je bila izložena bilo kojem djelu nasilja obuhvaćenog Konvencijom.
2. Članice će omogućiti odnosno osigurati specijalizirane usluge podrške za sve žene žrtve nasilja i njihovu djecu.

Član 23. Sigurne kuće

Članice će preduzeti sve neophodne zakonodavne i druge mjere kako bi omogućile otvaranje odgovarajućih, lako dostupnih sigurnih kuća u dovoljnom broju za siguran smještaj i proaktivnu pomoć žrtvama nasilja, posebno ženama i njihovoj djeci.

Član 24. SOS telefoni

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za uspostavljanje 24-satne besplatne SOS telefonske linije koja pokriva cijelu zemlju, radi davanja savjeta pozivaocima, povjerljivo odnosno čuvajući njihovu anonimnost, u vezi sa svim vidovima nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom.

Član 25. Podrška za žrtve seksualnog nasilja

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi omogućile otvaranje odgovarajućih, dovoljno velikog broja lako dostupnih kriznih centara za slučajeve silovanja odnosno centara za žrtve seksualnog nasilja koji žrtvama osiguravaju usluge ljekarskog i forenzičkog pregleda, podršku u slučaju traume i savjetovanje.

Član 26. Zaštita i podrška za djecu svjedoke

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se prilikom pružanja usluga zaštite i podrške žrtvama vodi računa o pravima i potrebama djece svjedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
2. Mjere u skladu s ovim članom uključuju psihosocijalno savjetovanje primjereno uzrastu djece svjedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom, a dužna pažnja poklanja se najboljem interesu djeteta.

Član 27. Prijavljivanje

Članice će preduzeti neophodne mjere kako bi se ohrabrio svaki svjedok počinjenog krivičnog djela nasilja obuhvaćenog Konvencijom, odnosno ona lica koja imaju opravdane razloge da sumnjaju da je takvo djelo učinjeno odnosno da se mogu očekivati dalja djela nasilja, da to prijavi nadležnim organizacijama odnosno organima.

Član 28. Prijavljivanje stručnjaka

Članice će preduzeti neophodne mjere kako bi osigurale da pravila o povjerljivosti koja međunarodno pravo nalaže određenim stručnjacima ne predstavljaju prepreku da, pod odgovarajućim uslovima, prijave nadležnim organizacijama odnosno organima ukoliko imaju osnovanu sumnju da je učinjeno ozbiljno djelo nasilja obuhvaćeno ovom konvencijom i da se mogu očekivati dalja djela nasilja.

Poglavlje V. Materijalno krivično pravo

Član 29. Građanske parnice i pravni lijekovi

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da osiguraju žrtvama odgovarajuće građanske pravne lijekove protiv učinilaca.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da osiguraju žrtvama, u skladu s općim principima međunarodnog prava, adekvatne građanske pravne lijekove protiv državnih organa koji nisu ispunili svoju dužnost i preduzeli neophodne preventivne i zaštitne mjere u okviru svojih nadležnosti.

Član 30. Naknada

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi omogućile žrtvama pravo na naknadu od učinilaca za svako krivično djelo iz ove konvencije.
2. Odgovarajuća državna naknada bit će dodijeljena onima koji su zadobili ozbiljne tjelesne povrede odnosno onima kojima je narušeno zdravlje, ako šteta nije pokrivena iz drugih izvora kao što je učinilac, osiguranje odnosno državno zdravstveno i socijalno davanje.
3. To neće spriječiti članice da zahtijevaju vraćanje naknade od učinioca, dokle god se vodi računa o sigurnosti žrtve.
4. Mjere preduzete u skladu sa stavom 2. osigurat će dodjelu naknade u razumnom vremenskom roku.

Član 31. Starateljstvo, pravo na posjetu i sigurnost

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da, prilikom dodjele starateljstva i prava na posjetu djece, slučajevi nasilja obuhvaćeni ovom konvencijom budu uzeti u obzir.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere

kako bi osigurale da ostvarivanje svakog prava na posjetu odnosno starateljstvo ne ugrozi prava i sigurnost žrtve odnosno djece.

Član 32. Građanske posljedice prinudnih brakova

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se brakovi sklopljeni pod prinudom mogu smatrati rušljivim, poništiti odnosno razvesti bez nepotrebnog finansijskog odnosno administrativnog opterećivanja žrtve.

Član 33. Psihičko nasilje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno ponašanje koje ozbiljno narušava psihički integritet nekog lica prinudom odnosno prijetnjama bude inkriminirano.

Član 34. Proganjanje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno ponašanje ponavljanjem prijetnji upućenih drugom licu, koje uzrokuju da se ona/on plaši za svoju sigurnost, bude inkriminirano.

Član 35. Fizičko nasilje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno počinjena djela fizičkog nasilja nad drugim licem budu inkriminirana.

Član 36. Seksualno nasilje, uključujući silovanje

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da sljedeći vidovi namjernog ponašanja budu inkriminirani:
  - vaginalna, analna ili oralna penetracija seksualne prirode na tijelu drugog lica bez njenog/njegovog pristanka, korištenjem bilo kojeg dijela tijela odnosno predmeta;

- druge seksualne radnje s licem bez njenog/njegovog pristanka;
  - navođenje drugog lica na pokušaj seksualnih radnji s trećim licem bez njenog/njegovog pristanka.
2. Pristanak mora biti dobrovoljan ishod slobodne volje lica prema procjeni u kontekstu datih okolnosti.
  3. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se odredbe iz stava 1. također primjenjuju na djela počinjena nad bivšim odnosno sadašnjim supružnicima odnosno partnerima u skladu s međunarodnim pravom.

Član 37. Prinudni brak

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno prisiljavanje odraslog lica odnosno djeteta da stupi u brak bude inkriminirano.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno namamljivanje odraslog lica odnosno djeteta na teritoriju članice odnosno države koja nije njena/njegova država prebivališta s ciljem prinude tog odraslog odnosno djeteta da stupi u brak bude inkriminirano.

Član 38. Genitalno sakaćenje žena

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeći vidovi namjernog ponašanja inkriminiraju:

- a. obrezivanje, infibulacija odnosno bilo kakvo drugo sakaćenje cijelih odnosno bilo kojeg dijela malih i velikih usmina odnosno klitorisa kod žene;
- b. prinuda i navođenje žena da se podvrgnu nekoj od radnji navedenih pod tačkom a.
- c. podsticanje, prinuda odnosno navođenje djevojčice na neku od radnji navedenih pod tačkom a.

Član 39. Prinudni abortus i prinudna sterilizacija

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se inkriminiraju sljedeće namjerne radnje:

- a. abortus žene bez njenog informiranog pristanka;
- b. operacija u svrhu odnosno uz ishod onemogućavanja prirodne reprodukcije kod žene bez njenog informiranog pristanka i razumijevanja procedure.

Član 40. Seksualno uznemiravanje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da svaki oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog odnosno fizičkog ponašanja seksualne prirode u svrhu odnosno uz ishod povrede dostojanstva lica, posebno kada se stvara zastrašujuća, neprijateljska, degradirajuća, ponižavajuća odnosno uvredljiva atmosfera, bude predmet krivične odnosno druge pravne sankcije.

Član 41. Pomaganje, odnosno podstrekivanje i pokušaj

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile kao krivično djelo, ukoliko je počinjeno namjerno, pomaganje odnosno podstrekivanje izvršenja krivičnih djela iz čl. 33., 34., 35., 36., 37., 38.a i 39. Konvencije.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile kao krivično djelo, ukoliko je počinjeno namjerno, pokušaj izvršenja krivičnih djela iz čl. 35., 36., 37., 38.a i 39. ove konvencije.

Član 42. Neprihvatljiva opravdanja za krivična djela, uključujući i djela počinjena u ime tzv. časti

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se u krivičnim postupcima pokrenutim na osnovu svakog djela nasilja obuhvaćenog Konvencijom, kultura, običaji, religija, tradicija odnosno tzv. čast ne smatraju opravdanjem

za takva djela. Tu spadaju posebno tvrdnje da je žrtva prekršila kulturne, vjerske, društvene ili tradicionalne norme odnosno običaje prikladnog ponašanja.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se nijednom licu koje nagovara dijete da učini bilo koje djelo navedeno u stavu 1. ne umanjí krivična odgovornost za počinjena djela.

Član 43. Važenje krivičnih djela

Krivična djela iz ove konvencije važe nezavisno od prirode odnosa između žrtve i učinioca.

Član 44. Nadležnost

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale nadležnost nad svakim krivičnim djelom iz ove konvencije, kada je djelo počinjeno:
  - a. na njihovoj teritoriji;
  - b. na brodu koji plovi pod njihovom zastavom;
  - c. u avionu registriranom prema njihovom zakonu;
  - d. od strane njihovog državljanina;
  - e. od strane lica koje boravi na njihovoj teritoriji.
2. Članice će nastojati preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi uspostavile nadležnost nad svakim krivičnim djelom iz ove konvencije, kada je ono učinjeno nad njihovim državljanima odnosno nad licem koje boravi na njihovoj teritoriji.
3. Kod sudskih postupaka za krivična djela iz čl. 36., 37., 38. i 39. ove konvencije, članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost ne bude uslovljena time da su djela inkriminirana na teritoriji na kojoj su počinjena.

4. Kod sudskih postupaka za krivična djela iz člana 36., 37., 38. i 39. ove konvencije, članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost u pogledu tač. g. i d. stava 1. ne budu uslovljene time da sudski postupak može biti pokrenut samo na osnovu prijave žrtve krivičnog djela odnosno polaganja informacija države u kojoj je krivično djelo počinjeno.
5. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile nadležnost nad krivičnim djelima iz ove konvencije, u slučajevima u kojima se optuženik nalazi na njihovoj teritoriji, i ne bi ga isporučili drugoj članici, samo na osnovu njegovog državljanstva.
6. Kada više od jedne članice tvrdi da ima nadležnost nad krivičnim djelom iz ove konvencije, članice učesnice će se, prema potrebi, konsultirati međusobno, u smislu određivanja najprikladnije nadležnosti za postupak.
7. Ne dovodeći u pitanje opća pravila međunarodnog prava, ova konvencija ne isključuje nijednu krivičnu nadležnost neke članice koju ona ima u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.

Član 45. Sankcije i mjere

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da krivična djela iz ove konvencije budu kažnjiva sankcijama koje su djelotvorne, srazmjerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih djela, uzimajući u obzir njihovu ozbiljnost. Ove sankcije obuhvataju, prema potrebi, kazne lišavanja slobode, što može dovesti do izručenja.
2. Članice mogu donijeti druge mjere u odnosu na učinioce, kao što su:
  - praćenje odnosno nadzor osuđenih lica;
  - ukidanje prava na roditeljstvo, ako se najbolji interes djeteta, što može uključivati sigurnost žrtve, ne može garantirati ni na koji drugi način.

Član 46. Otežavajuće okolnosti

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već nisu sastavni dio krivičnog djela, mogu, u skladu s odgovarajućim odredbama nacionalnog zakonodavstva, smatrati otežavajućim okolnostima prilikom određivanja kazne za krivična djela iz Konvencije:

- a. krivično djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, od strane člana porodice, lica koje stanuje zajedno sa žrtvom odnosno lica koje je zloupotrijebilo svoj autoritet;
- b. ponovljeno krivično djelo, odnosno srodna djela;
- c. krivično djelo počinjeno nad licem koje je postalo ugroženo usljed određenih okolnosti;
- d. krivično djelo počinjeno nad djetetom odnosno u prisustvu djeteta;
- e. krivično djelo počinjeno od strane dvoje ili više ljudi u saradnji;
- f. krivično djelo kojem je prethodilo odnosno koje je pratilo ekstremno nasilje;
- g. krivično djelo počinjeno uz upotrebu oružja odnosno uz prijetnju oružjem;
- h. krivično djelo sa ozbiljnim fizičkim odnosno psihičkim posljedicama za žrtvu;
- i. učinilac prethodno osuđivan za krivična djela slične prirode.

Član 47. Presude treće članice

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi prilikom određivanja kazne uzele u obzir konačne presude trećih članica za krivična djela iz ove konvencije.

Član 48. Zabrana procesa obaveznog alternativnog rješavanja sporova odnosno određivanja kazne

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi zabranile obavezno alternativno rješavanje sporova, uključujući medijaciju i pomirenje, u odnosu na sve oblike nasilja obuhvaćene Konvencijom.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale, ako se odredi novčana kazna, da se povede računa o sposobnosti učinioca da ispuni svoje finansijske obaveze prema žrtvi.

Poglavlje VI. Istraga, sudski postupak, proceduralno pravo i zaštitne mjere

Član 49. Opće obaveze

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se istrage i sudski postupci za sve vidove nasilja obuhvaćene Konvencijom provode bez neopravdanog odgađanja i pritom uzimaju u obzir prava žrtve tokom svih faza krivičnog procesa.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere, u skladu sa osnovnim principima ljudskih prava i imajući u vidu razumijevanje nasilja iz rodne perspektive, kako bi se osigurala djelotvorna istraga i sudski postupak krivičnih djela iz ove konvencije.

Član 50. Neposredni odgovor, prevencija i zaštita

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležni organi unutrašnjih poslova odgovore na sve vidove nasilja obuhvaćene Konvencijom odmah i na odgovarajući način i ponude odgovarajuću i neposrednu zaštitu žrtvama.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se odgovorni organi unutrašnjih poslova uključe odmah i na odgovarajući način u prevenciju i zaštitu od svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom, uključujući i upotrebu preventivnih operativnih mjera i prikupljanje dokaza.

Član 51. Procjena rizika i upravljanje rizikom

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležni organi obave procjenu rizika od smrtnosti, ozbiljnosti situacije i rizika od ponavljanja nasilja s ciljem upravljanja rizikom, i ako je neophodno, koordiniranog osiguranja i podrške.
2. Strane će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se prilikom procjene iz stava 1. uzme u obzir, u svim fazama istrage i primjene zaštitnih mjera, činjenica da učinioci djela nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom posjeduju vatreno oružje odnosno imaju pristup vatrenom oružju.

Član 52. Hitne mjere zaštite

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležni organi imaju mandat da izdaju nalog, u situacijama neposredne opasnosti, učiniocu nasilja u porodici da napusti mjesto stanovanja žrtve odnosno ugroženog lica na dovoljan vremenski period i da zabrane učiniocu da uđe u stan odnosno stupi u kontakt sa žrtvom odnosno ugroženim licem.

Član 53. Mjere zabrane prilaska odnosno zaštite

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da odgovarajuće mjere zabrane prilaska odnosno zaštite budu na raspolaganju žrtvama svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da mjere zabrane prilaska odnosno zaštite koje se navode u stavu 1.:

- budu dostupne za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih finansijskih odnosno administrativnih opterećenja za žrtvu;
  - se donose na određeni period odnosno dok se ne izmijene odnosno ukinu;
  - tamo gdje je neophodno, izdaju se na *ex parte* osnovi s neposrednim djelovanjem;
  - budu dostupne nezavisno od, odnosno uz druge sudske postupke;
  - mogu da se uvedu u kasnije sudske postupke.
3. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da kršenja zabrane prilaska odnosno mjere zaštite izrečene u skladu sa stavom 1. budu predmet sankcija koje su djelotvorne, srazmjerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih djela.

Član 54. Istrage i dokazi

Članice će preduzeti neophodne odnosno druge mjere kako bi osigurale da, tokom svakog građanskog odnosno krivičnog sudskog postupka, dokazi koji se odnose na seksualnu prošlost i ponašanje žrtve budu prihvaćeni samo ako je to relevantno i neophodno.

Član 55. Postupci ex parte i ex officio

1. Članice će osigurati da istrage odnosno sudski postupci za krivična djela iz čl. 35., 36., 37., 38. i 39. ove konvencije ne zavise u potpunosti od izvještaja odnosno prijave koju je podnijela žrtva ako je krivično djelo u potpunosti odnosno dijelom počinjeno na njenoj teritoriji, i da postupak može da se nastavi čak i ako žrtva povuče svoju izjavu odnosno prijavu.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale, u skladu sa uslovima koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo, mogućnost za vladine i nevladine organizacije i savjetnike u oblasti nasilja u porodici, da pomognu i/ ili daju podršku žrtvama, na njihov zahtjev, tokom istrage i sudskog postupka u vezi s krivičnim djelima iz ove konvencije.

Član 56. Mjere zaštite

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere zaštite prava i interesa žrtava, uključujući njihove posebne potrebe kao svjedoka, u svim fazama istrage i sudskog postupka, posebno:
  - a. osiguravajući im zaštitu, kao i zaštitu za njihove porodice i svjedoke, od zastrašivanja, odmazde i ponovljene viktimizacije;
  - b. osiguravajući obaviještenost žrtava, barem u slučajevima kada žrtve i njihove porodice mogu biti u opasnosti, o bjekstvu učinioca odnosno privremenom odnosno trajnom puštanju na slobodu;
  - c. obavještavajući žrtve, pod uslovima u skladu sa međunarodnim pravom, o njihovim pravima i raspoloživim uslugama, o ishodu njihove žalbe, prijave, o općem napretku istrage odnosno postupka i o njihovoj ulozi u prethodnom, kao i o ishodu njihovog slučaja;
  - d. omogućavajući žrtvama, da u skladu s proceduralnim pravilima međunarodnog prava, budu saslušane, pruže dokaze i iznesu svoje stanovište, potrebe i brige, neposredno odnosno preko posrednika, i da one budu uzete u razmatranje;
  - e. osiguravajući žrtvama odgovarajuće usluge podrške tako da njihova prava i interesi budu propisno predstavljeni i uzeti u obzir;
  - f. osiguravajući usvajanje mjera za zaštitu privatnosti i ugleda žrtve;
  - g. osiguravajući da se gdje god je moguće izbjegne susret žrtava i učinilaca u prostorijama suda i organa unutrašnjih poslova;
  - h. osiguravajući žrtvama nezavisne i stručne prevodioce kada su žrtve stranke u postupku odnosno kada iznose dokaze;
  - i. omogućujući žrtvama da svjedoče, u skladu s pravilima njihovog nacionalnog zakonodavstva, u sudnici bez prisustva

odnosno barem bez prisustva optuženog, naročito korištenjem odgovarajućih komunikacionih tehnologija, tamo gdje su dostupne.

2. Dijete žrtva i dijete svjedok nasilja nad ženama i nasilja u porodici treba da dobije, prema potrebi, posebne mjere zaštite koje su u najboljem interesu djeteta.

Član 57. Pravna pomoć

Članice će osigurati pravo na pravni savjet i besplatnu pravnu pomoć žrtvama pod uslovima koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo.

Član 58. Zastarjelost

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da zastarijevanje pokretanja sudskog postupka za krivična djela iz člana 36., 37., 38. i 39. ove konvencije, traje dovoljno dugo i srazmjerno ozbiljnosti krivičnog djela koje je u pitanju, kako bi se osiguralo dovoljno vremena za efikasno pokretanje postupka nakon što žrtva dostigne punoljetstvo.

Poglavlje VII. Migracije i azil

Član 59. Boravišni status

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve čiji boravišni status zavisi od supružnika odnosno partnera u skladu s njihovim nacionalnim zakonodavstvom, u slučaju raskida braka odnosno veze, i posebno teških okolnosti, na zahtjev dobiju nezavisnu dozvolu boravka bez obzira na dužinu trajanja braka odnosno veze. Uslovi koji se odnose na dodjelu i trajanje nezavisne dozvole boravka utvrđuju se nacionalnim zakonodavstvom.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge

mjere kako bi osigurale da žrtve mogu dobiti obustavu postupka protjerivanja pokrenutog u vezi s boravišnim statusom koji zavisi od supružnika odnosno partnera u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i omogućile im da podnesu zahtjev za nezavisnu dozvolu boravka.

3. Članice će izdati dozvolu boravka s mogućnošću produženja žrtvama u jednoj od dvije naredne situacije, odnosno u obje:
  - a. kada nadležni organ smatra da je njihov ostanak neophodan zbog njihove lične situacije;
  - b. kada nadležni organ smatra da je njihov ostanak neophodan u svrhu njihove saradnje s nadležnim organima u istrazi odnosno krivičnom postupku.
4. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve prinudnog braka, dovedene u drugu zemlju u svrhu vjenčanja a koje su zbog toga izgubile boravišni status u zemlji u kojoj inače borave, mogu ponovo da ostvare taj status.

Član 60. Rodno zasnovani zahtjevi za azil

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da rodno zasnovano nasilje nad ženama bude prepoznato kao oblik proganjanja u okviru značenja člana 1, A (2), Konvencije iz 1951. koja se odnosi na status izbjeglica, i kao vid ozbiljnog ugrožavanja koje zahtijeva komplementarnu/supsidijarnu zaštitu.
2. Članice će osigurati rodno osjetljivo tumačenje po svakom osnovu Konvencije, a u slučajevima gdje se utvrdi da postoji strah od proganjanja po jednom ili više ovih osnova, podnosiocima zahtjeva bit će odobren izbjeglički status u skladu s primjenjivim nadležnim instrumentima.
3. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi razvile rodno osjetljive procedure prijema i usluge podrške za azilante, kao i rodno osjetljiva uputstva i procedure za azil, koje obuhvataju utvrđivanje izbjegličkog statusa i zahtijevanje međunarodne zaštite.

Član 61. Zabrana protjerivanja odnosno vraćanja

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za poštivanje principa zabrane protjerivanja odnosno vraćanja (*non-refoulement*) u skladu s postojećim obavezama prema međunarodnom pravu.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve nasilja nad ženama kojima je potrebna zaštita, nezavisno od njihovog boravišnog statusa, ne budu ni pod kojim uslovima vraćene ni u jednu zemlju u kojoj bi bile u riziku odnosno gdje bi mogle biti podvrgnute mučenju odnosno nehumanom odnosno ponižavajućem ophođenju ili kažnjavanju.

Poglavlje VIII. Međunarodna saradnja

Član 62. Opći principi

1. Članice će međusobno saradivati, u skladu s odredbama ove konvencije, a kroz primjenu odgovarajućih međunarodnih i regionalnih instrumenata za saradnju u građanskim i krivičnopravnim pitanjima, kao i dogovorima postignutim na osnovu jedinstvenih odnosno recipročnih zakona i nacionalnog zakonodavstva, u što većoj mjeri, s ciljem:
  - a. sprečavanja, borbe protiv i krivičnog gonjenja svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom;
  - b. zaštite i pomoći žrtvama;
  - c. vršenja istrage odnosno provođenja postupaka koji se odnose na krivična djela iz ove konvencije;
  - d. provođenja odgovarajućih građanskih i krivičnih presuda pravosudnih organa svake od članica, uključujući i mjere zaštite.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve krivičnog djela iz ove konvencije

počinjenog na teritoriji neke od članica, a koja nije teritorija njenog prebivališta, mogu podnijeti žalbu pred nadležnim organima svoje države prebivališta.

3. Ako članica koja daje uzajamnu pravnu pomoć u krivičnim pitanjima, oko isporučivanja odnosno provođenja građanske ili krivične presude druge članice ove konvencije koja je uslovljena sporazumom dobije zahtjev za takvu pravnu saradnju od članice s kojom nema potpisan takav sporazum, može smatrati ovu konvenciju za pravni osnov uzajamne pravne pomoći u pitanjima krivičnog prava, isporučivanja odnosno provođenja građanskih odnosno krivičnih presuda jedne članice u odnosu na krivična djela iz ove konvencije.
4. Članice će nastojati uvrstiti, prema potrebi, sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u programe razvojne pomoći trećim državama, što obuhvata i sklapanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma s trećim zemljama u pogledu zaštite žrtava u skladu s članom 18. stavom 5.

Član 63. Mjere koje se odnose na ugrožena lica

Kada jedna članica, na osnovu raspoloživih informacija, ima opravdanu sumnju da je neko lice neposredno ugroženo od bilo kakvog krivičnog djela nasilja navedenog u čl. 36., 37., 38. i 39. ove konvencije na teritoriji druge članice, članica koja ima ove podatke podstiče se da ih bez odgađanja prenese drugoj strani s ciljem preduzimanja odgovarajućih mjera zaštite. Tamo gdje je to primjenjivo, ovi podaci obuhvatit će detalje o postojećim mjerama zaštite za ugrožena lica.

Član 64. Informiranje

1. Članica od koje su informacije tražene ima obavezu odmah da obavijesti članicu koja je informacije tražila o svim okolnostima koje onemogućavaju provođenje tražene radnje odnosno ako postoji vjerovatnoća da je znatno uspore.
2. Članica može, u okviru granica nacionalnog zakonodavstva, bez prethodnog zahtjeva, uputiti drugoj članici informacije koje je dobila

u okviru svoje istrage kada smatra da odavanje takve informacije može pomoći drugoj strani u sprečavanju krivičnih djela iz ove konvencije, odnosno prilikom pokretanja i provođenja istraga ili postupaka po pitanju takvih krivičnih djela, odnosno koja može dovesti do zahtjeva za saradnju s tom članicom u skladu s ovim poglavljem.

3. Članica koja dobije neku informaciju u skladu sa stavom 2. prosljedit će takvu informaciju svojim nadležnim organima kako bi se poveo postupak ako se smatra prikladnim, odnosno kako bi ova informacija bila uzeta u obzir u odgovarajućim građanskim odnosno krivičnim postupcima.

Član 65. Zaštita podataka

Lični podaci se pohranjuju i koriste u skladu s obavezama koje članice imaju prema Konvenciji o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka (ETS, br. 108).

Poglavlje IX. Mehanizam za praćenje

Član 66. Ekspertska grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici

1. Ekspertska grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljnjem tekstu: GREVIO) pratit će primjenu ove konvencije od strane članica.
2. GREVIO čini najmanje 10 a najviše 15 članova, vodeći računa o rodnoj i geografskoj ravnoteži, kao i multidisciplinarnoj stručnosti. Članove će izabrati Komitet članica Konvencije, na osnovu nominacija među državljanima država članica ove konvencije, na mandat od četiri godine, uz mogućnost da jednom budu ponovo izabrani.
3. Prvi izbor 10 članova održat će se u periodu od jedne godine nakon stupanja na snagu ove konvencije. Izbor pet dodatnih članova obavit će se nakon 25. ratifikacije odnosno pristupa.
4. Odabir članova GREVIO zasniva se na sljedećim principima:

- a. članovi se biraju u skladu s transparentnom procedurom među licima visokog moralnog integriteta, poznatih po svojoj stručnosti u oblasti ljudskih prava, rodne ravnopravnosti, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i pomoći i zaštite žrtava, odnosno koja su pokazala stručno iskustvo u oblastima obuhvaćenim ovom konvencijom;
  - b. bilo koja dva člana GREVIO ne mogu biti državljani iste države;
  - c. članovi treba da predstavljaju glavne pravne sisteme;
  - d. članovi treba da predstavljaju aktere i organe u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
  - e. članovi predstavljaju sami sebe i nezavisni su i nepristrasni u obavljanju svojih funkcija i na raspolaganju su za efikasno izvršavanje svojih dužnosti.
5. Izbornu proceduru za članove GREVIO odredit će Komitet ministara Vijeća Evrope nakon konsultacija sa stranama i njihovog jednoglasnog odobrenja, u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove konvencije.
  6. GREVIO donosi sopstveni pravilnik o radu.
  7. Članovi GREVIO grupe i drugi članovi delegacija koji obavljaju državne posjete kako je opisano u članu 68. st. 9. i 14. uživat će privilegije i imunitete iz dodatka ove konvencije.

Član 67. Komitet članica

1. Komitet članica sastoji se od predstavnika članica ove konvencije.
2. Komitet članica saziva generalni sekretar Vijeća Evrope. Prvi sastanak Komiteta održat će se u roku od godinu dana nakon stupanja na snagu ove konvencije radi izbora članova GREVIO grupe. Nakon toga će se sastajati na zahtjev jedne trećine članica, predsjednika Komiteta članica odnosno generalnog sekretara.
3. Komitet članica donosi sopstveni pravilnik o radu.

Član 68. Postupak

1. Članice podnose generalnom sekretaru Vijeća Evrope, na osnovu upitnika koji GREVIO pripremi, izvještaj o zakonodavnim i drugim mjerama koje odredbe ove konvencije čine pravnosnažnim.
2. GREVIO razmatra podneseni izvještaj u skladu sa stavom 1. s predstavnicima dotične članice.
3. Nakon toga je postupak procjene podijeljen u cikluse, čiju dužinu trajanja određuje GREVIO. Na početku svakog ciklusa GREVIO bira konkretne odredbe na kojima će zasnivati postupak procjene i šalje upitnik.
4. GREVIO određuje odgovarajući način za provođenje ovog postupka praćenja. Može da donese poseban upitnik za svaki ciklus procjene, koji članicama služi kao osnova za postupak procjene primjene konvencije. Takav upitnik upućuje se svim članicama. Članice odgovaraju na ovaj upitnik, kao i na sve druge zahtjeve za informacije od GREVIO grupe.
5. GREVIO može dobiti informacije o primjeni Konvencije od nevladinih organizacija i civilnog društva, kao i od državnih institucija za zaštitu ljudskih prava.
6. GREVIO će dužnu pažnju posvetiti postojećim informacijama od drugih regionalnih i međunarodnih instrumenata i organa u oblastima obuhvaćenim ovom konvencijom.
7. Prilikom donošenja upitnika za svaki ciklus procjene, GREVIO će dužnu pažnju posvetiti prikupljanju podataka i istraživanju kod članica kako je opisano u članu 11. ove konvencije.
8. GREVIO može dobiti informacije o primjeni Konvencije od komesara za ljudska prava Vijeća Evrope, Parlamentarne skupštine i nadležnih specijaliziranih organa Vijeća Evrope, kao i iz drugih međunarodnih instrumenata. Žalbe podnesene ovim organima i njihov ishod također je na raspolaganju GREVIO grupi.
9. GREVIO može organizirati, u saradnji s državnim organima i uz pomoć

nezavisnih lokalnih eksperata, posjete državama, ako dobivene informacije nisu dovoljne, odnosno u slučajevima koji su opisani u stavu 14. Tokom ovih posjeta GREVIO će dobiti pomoć stručnjaka u određenim oblastima.

10. GREVIO priprema nacrt izvještaja koji sadrži analizu primjene odredbi na kojoj se ova procjena zasniva, kao i prijedloge u odnosu na to kako članica o kojoj se radi može riješiti identificirane probleme. Nacrt izvještaja šalje se na komentare članici koja je u postupku procjene. GREVIO će uzeti u obzir komentare članice prilikom usvajanja izvještaja.
11. Na osnovu svih prikupljenih informacija i komentara članica, GREVIO donosi svoj izvještaj i zaključke koji se odnose na mjere koje članice preduzimaju s ciljem primjene odredbi ove konvencije. Ovaj izvještaj i zaključci šalju se dotičnoj članici i Komitetu članica. Izvještaj i zaključci GREVIO grupe objavljuju se nakon usvajanja, zajedno s naknadnim komentarima dotične članice.
12. Ne dovodeći u pitanje postupak u stavu 1. do 8., Komitet članica može usvojiti na osnovu izvještaja i zaključaka GREVIO grupe, preporuke koje se odnose na tu članicu (a) u vezi s mjerama koje treba preduzeti prilikom provođenja zaključaka GREVIO grupe, ako je neophodno određivanjem datuma za podnošenje informacija o njihovom provođenju, i (b) s ciljem promoviranja saradnje s tom članicom i pravilne primjene ove konvencije.
13. Ako dobije pouzdane informacije koje ukazuju na probleme koje je potrebno odmah riješiti kako bi se spriječio ili ograničio obim odnosno broj ozbiljnih povreda Konvencije, GREVIO može zahtijevati hitnu predaju specijalnog izvještaja koji se odnosi na mjere preduzete za sprečavanje ozbiljnog, masovnog odnosno trajnog obrasca nasilja nad ženama.
14. Uzimajući u obzir informacije koje je podnijela dotična članica, kao i sve druge pouzdane informacije koje su joj na raspolaganju, GREVIO može naložiti jednom ili više svojih članova da provede istragu i hitno izvjesti GREVIO. Kada situacija nalaže i uz pristanak članice, istraga može obuhvatati posjetu na teritoriji članice.

15. Nakon pregleda nalaza istrage koja se navodi u stavu 14., GREVIO će predati nalaze dotičnoj članici i, prema potrebi, Komitetu članica i Komitetu ministara Vijeća Evrope zajedno sa svim komentarima i preporukama.

Član 69. Opće preporuke

GREVIO može usvojiti, prema potrebi, opće preporuke o primjeni ove konvencije.

Član 70. Učešće parlamenta u praćenju primjene Konvencije

1. Nacionalni parlamenti članica pozvani su da učestvuju u praćenju preduzetih mjera u primjeni ove konvencije.
2. Članice podnose izvještaje GREVIO grupe svojim nacionalnim parlamentima.
3. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope pozvana je da redovno prati primjenu ove konvencije.

Poglavlje X. Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Član 71. Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

1. Ova konvencija ne utiče na obaveze koje proizilaze iz drugih međunarodnih instrumenata čije su sadašnje odnosno buduće članice također članice ove konvencije, a koje sadrže odredbe o pitanjima kojima se bavi ova konvencija.
2. Članice ove konvencije mogu zaključivati međusobne bilateralne odnosno multilateralne sporazume u vezi s pitanjima koje pokriva ova konvencija, a u svrhu dopune odnosno jačanja njenih odredbi odnosno lakše primjene principa koji su u njoj sadržani.

Poglavlje XI. Izmjene i dopune Konvencije

Član 72. Izmjene i dopune

1. Svi prijedlozi članica za izmjene i dopune ove konvencije bit će preneseni generalnom sekretaru Vijeća Evrope, koji će ih proslijediti državama članicama Vijeća Evrope, svakoj potpisnici, svakoj članici, Evropskoj uniji, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu konvenciju u skladu s odredbama člana 75., kao i svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj konvenciji u skladu s odredbama člana 76.
2. Komitet ministara Vijeća Evrope razmotrit će predložene izmjene i dopune i, nakon konsultacije sa članicama ove konvencije koje nisu članice Vijeća Evrope, može da prihvati izmjene i dopune s većinskim glasom u skladu s članom 20.d Statuta Vijeća Evrope.
3. Tekst svake izmjene i dopune koju Komitet ministara usvoji u skladu sa stavom 2. šalje se članicama na usvajanje.
4. Sve izmjene i dopune usvojene u skladu sa stavom 2. stupaju na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od mjesec dana nakon što sve članice obavijeste generalnog sekretara o prihvatanju izmjena i dopuna.

Poglavlje XII. Završne odredbe

Član 73. Efekti ove konvencije

Odredbe ove konvencije neće dovesti u pitanje odredbe nacionalnog zakonodavstva i obavezujućih međunarodnih instrumenata koji su već na snazi, odnosno mogu stupiti na snagu, koji određuju odnosno bi odredili povoljnija prava za lica u sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Član 74. Rješavanje sporova

1. Članice koje učestvuju u nekom sporu koji može nastati u vezi s

primjenom odnosno tumačenjem odredbi ove konvencije prvo će pokušati razriješiti spor putem pregovora, pomirenja, arbitraže odnosno neke druge metode mirnog rješavanja spora o kojoj se saglase.

2. Komitet ministara Vijeća Evrope može uspostaviti procedure za rješavanje sporova koje članice mogu koristiti u slučaju spora, ako se o tome saglase.

Član 75. Potpisivanje i stupanje na snagu

1. Ova konvencija otvorena je za potpisivanje državama članicama Vijeća Evrope, nečlanicama koje su učestvovala u njenoj izradi i Evropskoj uniji.
2. Ova konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatanju odnosno odobravanju. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja odnosno odobravanja deponiraju se kod generalnog sekretara Vijeća Evrope.
3. Ova konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon dana kada je 10 potpisnica, među kojima najmanje osam članica Vijeća Evrope, dalo pristanak na obavezivanje Konvencijom u skladu s odredbama iz stava 2.
4. Ova konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon datuma deponiranja instrumenta kojim je ratificira, prihvata odnosno odobrava svaka država koja se navodi u stavu 1., odnosno Evropska unija, koja naknadno izrazi svoj pristanak na obavezivanje Konvencijom.

Član 76. Pristupanje Konvenciji

1. Nakon stupanja na snagu ove konvencije, Komitet ministara Vijeća Evrope može, nakon konsultacija sa članicama Konvencije i njihovog jednoglasnog pristanka, pozvati bilo koju državu koja nije članica Vijeća Evrope, i nije učestvovala u izradi Konvencije, da pristupi Konvenciji, većinskom odlukom u skladu s članom 20.d Statuta Vijeća Evrope, anonimnim glasanjem predstavnika članica u Komitetu ministara.

2. Kod svake države pristupnice, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon datuma deponiranja instrumenta za pristup kod generalnog sekretara Vijeća Evrope.

Član 77. Teritorijalna primjena

1. Svaka država Evropske unije može, u vrijeme potpisivanja odnosno prilikom deponiranja svog instrumenta ratifikacije, prihvatanja odnosno pristupa, odrediti teritoriju odnosno teritorije na koje će se ova konvencija odnositi.
2. Svaka članica može, nekog kasnijeg datuma, putem izjave upućene generalnom sekretaru Vijeća Evrope, da proširi primjenu ove konvencije na bilo koju drugu teritoriju određenu u izjavi i za čije je međunarodne odnose nadležna odnosno u čije ime je opunomoćena da preduzima mjere. U pogledu takve teritorije, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon što generalni sekretar primi takvu izjavu.
3. Svaka izjava u skladu s dva prethodna stava može se, u pogledu teritorije određene u izjavi, povući putem obavještenja generalnom sekretaru Vijeća Evrope. Povlačenje postaje važeće prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon dana kada generalni sekretar primi takvo obavještenje.

Član 78. Rezerve

1. Nikakve druge rezerve ne mogu se staviti u pogledu bilo koje odredbe ove konvencije osim kao što je navedeno u st. 2. i 3.
2. Svaka država Evropske unije može, prilikom potpisivanja odnosno deponiranja svog instrumenta za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje odnosno pristup, izjavom generalnom sekretaru Vijeća Evrope, da se pozove na svoje pravo da primjenjuje odnosno ne primjenjuje samo u određenim slučajevima odnosno pod određenim uslovima odredbe iz:

- člana 30. stava 2.;
  - člana 44. stava 1.e, 3. i 4.;
  - člana 55. stava 1. u pogledu člana 35. po pitanju lakših krivičnih djela;
  - člana 58 u pogledu čl. 37., 38. i 39.;
  - člana 59.
3. Svaka država Evropske unije može, prilikom potpisivanja odnosno deponiranja svog instrumenta za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje odnosno pristup, izjavom upućenom generalnom sekretaru Vijeća Evrope, da se pozove na svoje pravo da osigura nekrivične sankcije, umjesto krivičnih sankcija za ponašanje kako se navodi u čl. 33. i 34.
  4. Svaka članica može u potpunosti odnosno djelimično povući rezerve putem izjave generalnom sekretaru Vijeća Evrope. Ovakva izjava postaje punovažna od datuma kada je primi generalni sekretar.

Član 79. Važnost i revizija rezervi

1. Rezerve opisane u članu 78. st. 2. i 3. važe pet godina od dana stupanja na snagu ove konvencije za svaku članicu. Međutim, ove rezerve mogu se obnoviti na istu dužinu trajanja.
2. Osamnaest mjeseci prije dana isteka rezerve, generalni sekretar Vijeća Evrope šalje obavještenje o isteku članici. Ne kasnije od tri mjeseca prije isteka, članica obavještava generalnog sekretara o produžetku, izmjeni odnosno povlačenju rezerve. U slučaju nedostatka obavještenja od članice, generalni sekretar obavjestit će članicu da smatra da je rezerva automatski produžena na period od šest mjeseci. Ukoliko članica ne obavijesti generalnog sekretara o svojoj namjeri da produži odnosno izmijeni svoju rezervu prije isteka tog vremena, dolazi do ukidanja rezerve.
3. Ako članica stavi rezervu u skladu s članom 78. st. 2. i 3., u obavezi je da podnese, prije nego što je obnovi odnosno na zahtjev, objašnjenje GREVIO grupi, o opravdanoj osnovi za njeno produženje.

Član 80. Otkazivanje

1. Svaka članica može u svakom trenutku otkazati ovu konvenciju putem obavještenja generalnom sekretaru Vijeća Evrope.
2. Takvo otkazivanje stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon dana kada generalni sekretari primi obavještenje.

Član 81. Obavještenje

Generalni sekretar Vijeća Evrope obavještava države članice Vijeća Evrope, države nečlanice koje su učestvovalе u izradi Konvencije, sve potpisnice, sve članice, Evropsku uniju i sve države pozvane da pristupe Konvenciji o sljedećem:

- a. svakom potpisivanju;
- b. deponiranju svakog instrumenta za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje odnosno pristupanje;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ove konvencije u skladu s čl. 75. i 76.;
- d. svakoj izmjeni i dopuni usvojenoj u skladu s članom 72. kao i datumu kada takva izmjena odnosno dopuna stupa na snagu;
- e. svakoj rezervi i povlačenju rezervi stavljenih u skladu s članom 78.;
- f. svakom otkazivanju u skladu s odredbama člana 80.;
- g. svakom drugom činu, obavještenju odnosno komunikaciji koja se odnosi na ovu konvenciju.

Kao potvrdu toga doljepotpisani, ovlašteni za potpis, potpisali su ovu konvenciju.

U Istanbulu, dana 11. maja 2011., na engleskom i francuskom jeziku, oba teksta jednake važnosti, u jednom primjerku koji se deponira u arhivu Vijeća Evrope. Generalni sekretar Vijeća Evrope šalje ovjerene kopije svakoj državi članici Vijeća Evrope, državama nečlanicama koje su učestvovalе u izradi Konvencije, Evropskoj uniji i svakoj državi koja je pozvana da pristupi ovoj konvenciji.

Dodatak – Privilegije i imuniteti (član 66.)

1. Ovaj dodatak odnosi se na članove GREVIO grupe pomenute u članu 66. Konvencije, kao i na druge članove delegacija u državnim posjetama. U svrhu ovog dodatka, sintagma „drugi članovi delegacija u državnim posjetama“ obuhvata nezavisne nacionalne eksperte i stručnjake koji se navode u članu 68. stav 9. ove konvencije, zaposlene u Vijeću Evrope i prevodioce koje angažira Vijeće Evrope u pratnji GREVIO tokom državnih posjeta.
2. Članovi GREVIO grupe i drugi članovi delegacija u državnim posjetama, prilikom obavljanja funkcija koje se odnose na pripremu i realizaciju državnih posjeta, koji putuju u vezi s tim funkcijama, uživaju sljedeće privilegije i imunitete:
  - a. imunitet od ličnog hapšenja odnosno pritvora kao i od oduzimanja ličnog prtljaga, kao i imunitet od svakog sudskog postupka u pogledu riječi koje izgovore odnosno napišu i svih djela koja učine u službenom svojstvu;
  - b. izuzeće od svih ograničenja njihove slobode kretanja na izlasku i ulasku u svoju zemlju boravka, kao i pri ulasku i izlasku iz zemlje u kojoj obavljaju svoju funkciju, kao i od registracije kao stranaca u zemlji koju posjećuju odnosno kroz koju prolaze obavljajući svoju funkciju.
3. U toku putovanja radi obavljanja svojih funkcija, članovima GREVIO grupe i drugim članovima delegacije u državnoj posjeti će, po pitanjima carinske i devizne kontrole, biti dodijeljene iste olakšice kao i one koje se dodjeljuju predstavnicima stranih državnih delegacija na privremenoj službenoj dužnosti.
4. Dokumenti koji se odnose na procjenu primjene Konvencije u posjedu članova GREVIO grupe i drugih članova delegacije u državnoj posjeti uživaju nepovredivost ukoliko se odnose na aktivnost GREVIO grupe. Zvanična prepiska GREVIO grupe odnosno zvanična komunikacija članova GREVIO i drugih članova delegacije u državnoj posjeti ne podliježu zadržavanju odnosno cenzuri.

5. Da bi članovi GREVIO i drugi članovi delegacije u državnoj posjeti imali potpunu slobodu govora i potpunu nezavisnost u obavljanju svojih dužnosti, imunitet od sudskog postupka u odnosu na izgovorene odnosno pisane riječi i sva djela koja učine obavljajući svoje dužnosti ostat će na snazi, čak i kada lica o kojima se radi nisu angažirana u obavljanju takvih dužnosti.
6. Privilegije i imunitet dodjeljuju se licima pomenutim u stavu 1. ovog dodatka s ciljem očuvanja nezavisnosti pri obavljanju funkcija u interesu GREVIO grupe, a ne u njihovu ličnu korist. Generalni sekretar Vijeća Evrope ukinut će imunitet licima iz stava 1. ovog dodatka u svakom slučaju u kojem, po njegovom mišljenju, imunitet ometa izvršenje pravde i tamo gdje njegovo ukidanje ne dovodi u pitanje interese GREVIO grupe.

Dodatak II.

Tabela potpisnika i ratifikacija

Ažurirane informacije dostupne na veb-stranici Ureda
za ugovore Vijeća Evrope: www.conventions.coe.int

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici - CETS br. 210

Ugovor otvoren za potpisivanje država članica, država koje nisu članice a koje su učestvovala u njegovoj izradi i Evropske unije, te za pristupanje drugih država koje nisu članice.

Otvaranje za potpis

Mjesto: Istanbul

Datum: 11. 5. 2011

Stupanje na snagu

Uslovi: 10 ratifikacija uključujući 8 država članica

Datum: //

Status na dan: 25.10. 2012.

Države članice Vijeća Evrope

Države	Potpis	Ratifikacija
Albanija	19.12.2011.	
Andora		
Armenija		
Austrija	11.5.2011.	
Azerbejdžan		
Belgija	11.9.2012.	
Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija	8.7.2011.	
Bosna i Hercegovina		
Bugarska		
Crna Gora	11.5.2011.	
Češka Republika		

Danska		
Estonija		
Finska	11.5.2011.	
Francuska	11.5.2011.	
Grčka	11.5.2011.	
Gruzija		
Holandija		
Hrvatska		
Irska		
Island	11.5.2011.	
Italija	27.9.2012.	
Kipar		
Latvija		
Lihtenštajn		
Litvanija		
Luksemburg	11.5.2011.	
Mađarska		
Malta	21.5.2012.	
Moldavija		
Monako	20.9.2012.	
Norveška	7.7.2011.	
Njemačka	11.5.2011.	
Poljska		
Portugal	11.5.2011.	
Rumunija		
Rusija		
San Marino		

Slovačka	11.5.2011.	
Slovenija	8.9.2011.	
Srbija	4.4.2012.	
Španija	11.5.2011.	
Švedska	11.5.2011.	
Švicarska		
Turska	11.5.2011.	14.3.2012.
Ukrajina	7.11.2011.	
Velika Britanija	8.6.2012.	

Države koje nisu članice Vijeća Evrope

Država	Potpis	Ratifikacija
Japan		
Kanada		
Meksiko		
Sjedinjene Američke Države		
Sveta Stolica		

Međunarodne organizacije

Organizacija	Potpis	Ratifikacija
Evropska unija		

Ukupan broj potpisnica koje nisu izvršile ratifikaciju:	23
Ukupan broj ratifikacija/pristupanja:	1

DODATAK III.

Spisak rezolucija i preporuka Parlamentarne skupštine o nasilju nad ženama (2000. - 2012.)

- ▶ Rezolucija 1861 (2012.) o promoviranju Konvencije Vijeća Evrope o prevenciji i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici
- ▶ Rezolucija 1852 (2011.) o psihičkom nasilju
- ▶ Rezolucija 1853 (2011.) o zaštitnim mjerama za žrtve nasilja u porodici
- ▶ Mišljenje 280 (2011.) o nacrtu Konvencije o prevenciji i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici
- ▶ Rezolucija 1765 i Preporuka 1940 (2010.) o zahtjevima za azil zasnovanim na spolnoj pripadnosti
- ▶ Rezolucija 1714 i Preporuka 1905 (2010.) o djeci koja su svjedoci nasilja u porodici
- ▶ Rezolucija 1697 i Preporuka 1891 (2009.) o ženama migrantima posebno izloženim riziku nasilja u porodici
- ▶ Rezolucija 1691 i Preporuka 1887 (2009.) o silovanju žena, uključujući tu i silovanje u braku
- ▶ Rezolucija 1681 i Preporuka 1881 (2009.) o urgentnoj potrebi borbe protiv tzv. zločina iz časti
- ▶ Rezolucija 1670 i Preporuka 1873 (2009.) o seksualnom nasilju nad ženama u oružanim sukobima

- ▶ Rezolucija 1662 i Preporuka 1868 (2009.) o aktivnostima borbe protiv kršenja ljudskih prava zasnovanih na spolnoj pripadnosti, uključujući tu otmicu žena i djevojčica
- ▶ Rezolucija 1654 i Preporuka 1861 (2009.) o ubistvima žena
- ▶ Rezolucija 1635 i Preporuka 1847 (2008.) o borbi protiv nasilja nad ženama: ka Konvenciji Vijeća Evrope
- ▶ Rezolucija 1582 i Preporuka 1817 (2007.) o parlamentima ujedinjenim u borbi protiv nasilja nad ženama unutar porodice: srednjoročna procjena kampanje
- ▶ Preporuka 1777 (2007.) o seksualnim napadima povezanim s upotrebom tzv. droga za silovanje
- ▶ Rezolucija 1512 i Preporuka 1759 (2006.) o parlamentima ujedinjenim u borbi protiv nasilja nad ženama unutar porodice
- ▶ Preporuka 1723 (2005.) o prisilnom zaključenju braka i zaključenju braka s djecom
- ▶ Preporuka 1681 (2004.) o kampanji borbe protiv nasilja nad ženama u Evropi
- ▶ Rezolucija 1327 (2003.) o tzv. zločinima iz časti
- ▶ Preporuka 1582 (2002.) o nasilju nad ženama unutar porodice
- ▶ Rezolucija 1247 (2001.) o osakaćivanju ženskih genitalija
- ▶ Preporuka 1450 (2000.) o nasilju nad ženama u Evropi

DODATAK IV.

Lista predmeta Evropskog suda za ljudska prava koji se odnose na nasilje nad ženama

- ▶ *V.C. protiv Slovačke, 2011. godina*
- ▶ *Yazgül Yilmaz protiv Turske, 2011. godina*
- ▶ *Ebcin protiv Turske, 2011. godina*
- ▶ *Izevbekhai protiv Irske, 2011. godina*
- ▶ *Omeredo protiv Austrije, 2011. godina*
- ▶ *Hajduová protiv Slovačke, 2010. godina*
- ▶ *A. protiv Hrvatske, 2010. godina*
- ▶ *N. protiv Švedske, 2010. godina*
- ▶ *E.S. i ostali protiv Slovačke, 2009. godina*
- ▶ *Opuz protiv Turske, 2009. godina*
- ▶ *Branko Tomašić i ostali protiv Hrvatske, 2009. godina*
- ▶ *Bevacqua i S. protiv Bugarske, 2008. godina*
- ▶ *Maslova i Nalbandov protiv Rusije, 2008. godina*
- ▶ *Kontrova protiv Slovačke, 2007. godina*
- ▶ *M.C. protiv Bugarske, 2003. godina*
- ▶ *Aydin protiv Turske, 1997. godina*
- ▶ *X. i Y. protiv Holandije, 1985. godina*

DODATAK V.

Lista ostalih relevantnih međunarodnih instrumenata i standarda

- ▶ Preporuka Komiteta ministara Vijeća Evrope (2002)5 državama članicama o zaštiti žena od nasilja
- ▶ Konvencija Ujedinjenih naroda o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i njeni opcioni protokoli
- ▶ Opća preporuka br. 19 CEDAW Komisije o nasilju nad ženama
- ▶ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta i njeni opcioni protokoli
- ▶ Deklaracija Generalne skupštine Ujedinjenih naroda o eliminaciji nasilja nad ženama
- ▶ Američka konvencija o prevenciji, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama (Konvencija usvojena u gradu Belem do Para u Brazilu)
- ▶ Protokol Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima naroda o temi: "Prava žena u Africi" (Protokol iz Maputa)

DODATAK VI.

Lista članova Mreže parlamentaraca „Žene oslobođene nasilja“

Politički koordinator: Mendes Bota (Portugal, EPP/CD),
generalni izvjestilac o borbi protiv nasilja nad ženama

25. oktobar 2012.

Države članice	Kontakt parlamentarci	Politička grupa
Albanija	Lajla Pernaska	EPP/CD
Andora	Silvia Eloisa Bonet Perot	SOC
Armenija	Hermine Naghdalyan	ALDE
Austrija	Gisela Wurm	SOC
Azerbejdžan	Sevinj Fataliyeva	EDG
Belgija	Fatiha Saidi	SOC
Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija	Ermira Mehmeti Devaja	SOC
Bosna i Hercegovina	Ismeta Dervoz	EPP/CD
Bugarska	Yuliana Koleva	NR
Češka Republika	Alena Gajdůškova	SOC
Danska	Lone Loklindt	ALDE
Estonija	Mailis Reps	ALDE
Finska	Ritta Myller	SOC
Francuska	Marie-Jo Zimmermann (National Assembly) Bernadette Bourzai (Senate)	EPP/CD SOC

Gruzija	Chiora Taktakishvili	ALDE
Holandija	Khadija Arib	SOC
Hrvatska	Igor Kolman	ALDE
Irska	Maureen O'Sullivan	UEL
Island	Turidur Backmann	UEL
Italija	Deborah Bergamini (Chamber of Deputies)	EPP/CD
	Anna Maria Carloni (Senate)	SOC
Kipar	Athina Kyriakidou	SOC
Lihtenštajn	Leander Schadler	EPP/CD
Litvanija	Dangutė Mikutienė	ALDE
Luksemburg	Lydia Mutsch	SOC
Mađarska	Attila Gruber	EPP/CD
Malta	Francis Agius	EPP/CD
Monako	Nicole Manzone-Saquet	EPP/CD
Norveška	Hakon Haugli	SOC
Njemačka	Marlene Rupprecht	SOC
Poljska	Elzbieta Radziszewska	EPP/CD
Portugal	Jose Mendes Bota	EPP/CD
Rumunija	Maria Stavrositu	EPP/CD
Ruska Federacija	Nadezda Gerasimova	EDG
San Marino	Nadia Ottaviani	EPP/CD
Slovačka Republika	Helena Mezenska	NR
Slovenija	Andreja Črnak Meglič	SOC
Srbija	Elvira Kovacs	EPP/CD
Španija	Carmen Quintanilla Barba	EPP/DC

Švedska	Carina Hagg	SOC
Švicarska	Gerhard Pfister	EPP/CD
Turska	Nursuna Memecan	ALDE
Ukrajina	Olena Bondarenko	EPP/CD
Velika Britanija	Baroness Nicholson	ALDE

Posmatrači	Kontakt parlamentarci	
Kanada	David Tilson	
Meksiko	Blanca Judith Diaz Delgado	

Partneri u demokratiji	Kontakt parlamentarci	
Maroko	Jamila El Mossalli	
Palestinsko nacionalno vijeće	Najat Alastal	

Zašto podržati Konvenciju iz Istanbula?

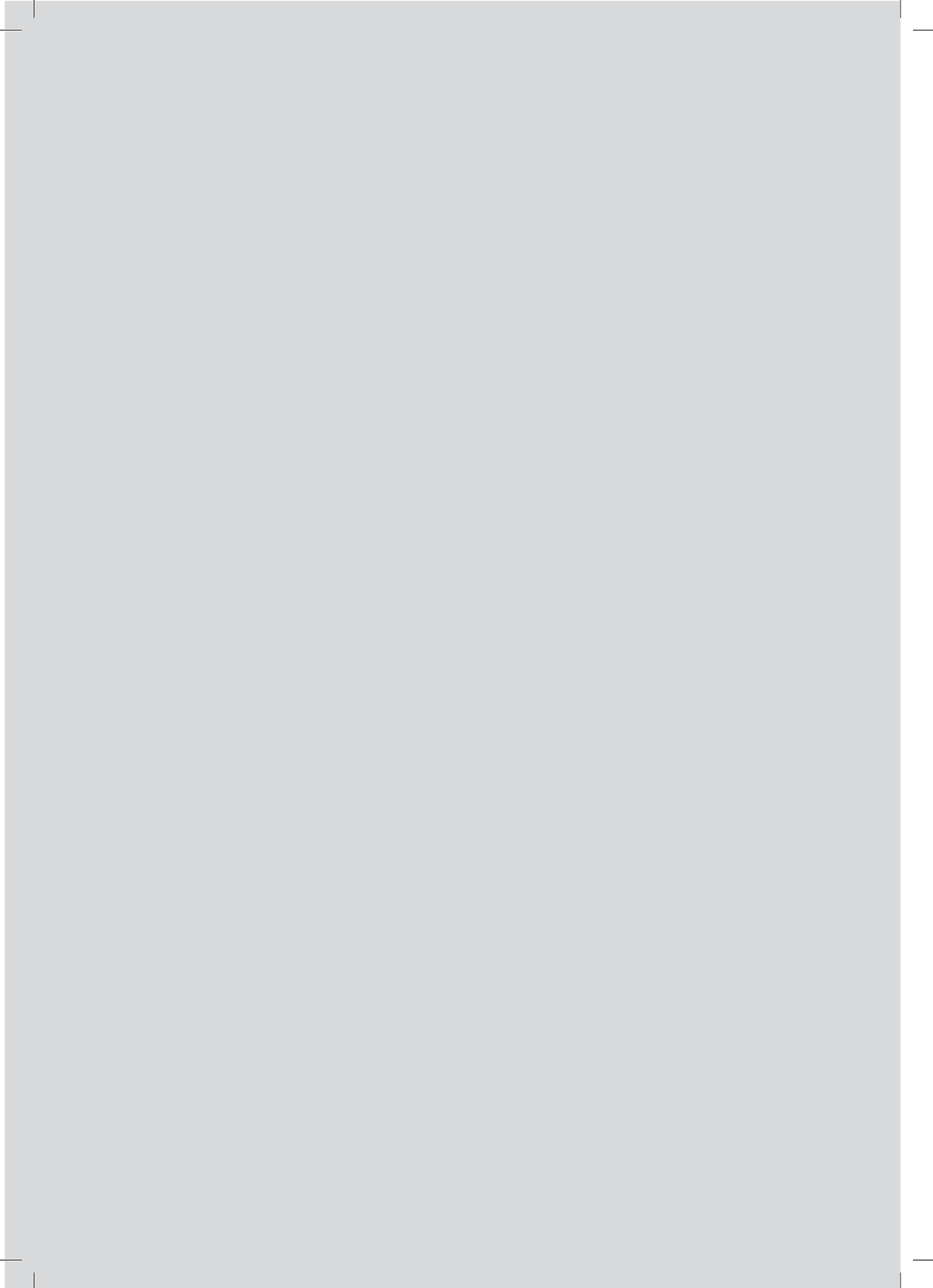
- ▶ Zbog izražavanja političkog stava, da bi se dao jasan i nedvosmislen znak da, kao zakonodavci, smatramo nasilje nad ženama zločinom i činom kršenja ljudskih prava, i da ga nismo spremni odobravati, opravdavati ni umanjivati njegovu ozbiljnost;
- ▶ Jer ona ne dozvoljava korištenje kulture, običaja, vjere ili tzv. časti u svrhu davanja opravdanja za bilo koji čin nasilja;
- ▶ Jer je njen cilj mijenjanje stavova i stereotipa koji se odnose na spolnu pripadnost, a koji nasilje nad ženama čine prihvatljivim;
- ▶ Jer će ona na djelotvoran način riješiti problem nasilja nad ženama, budući da je zasnovana na koordiniranom pristupu, pri kojem se uzimaju u obzir prevencija, zaštita, krivično gonjenje i integrirane politike rada;
- ▶ Jer ona precizira sve oblike nasilja nad ženama i može se primijeniti i na ostale žrtve nasilja u porodici, uključujući djecu, muškarce i stare osobe;
- ▶ Jer je njen cilj garancija minimalnih standarda, dok istovremeno ostavlja mogućnost državama potpisnicama da održe ili uvedu standarde koji omogućavaju viši stepen zaštite;
- ▶ Jer će praćenje njenog provođenja biti povjereno snažnom i nezavisnom tijelu;
- ▶ Jer ona daje mogućnost državnim parlamentima da se uključe u postupak praćenja, što predstavlja dodatnu garanciju njenog djelotvornog provođenja;
- ▶ Jer je snažno političko i pravno djelovanje na iskorjenjivanju nasilja nad ženama ne samo potrebno, nego već i odavno nužno.

Članovi Mreže parlamentaraca pod nazivom: „Žene oslobođene nasilja“

**www.assembly.coe.int/stopviolence/
womenfreefromviolence@coe.int**

Priručnik za parlamentarce

Konvencija Vijeća Europe
o sprečavanju i borbi protiv
nasilja nad ženama
i obiteljskog nasilja
(Konvencija iz Istanbula)

Sadržaj

O Vijeću Europe	113
O Parlamentarnoj skupštini i Mreži parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“	115
Predgovor predsjednika Parlamentarne skupštine	117
Apel glavnog izvjestitelja za borbu protiv nasilja nad ženama	119
Uloga parlamentaraca u pružanju podrške Konvenciji o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja	121
Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (CETS br. 210, Konvencija iz Istanbula)	123
Zašto Konvencija?	123
Šta obuhvaća Konvencija?.....	127
Integrirane politike rada i prikupljanje podataka	129
Sprečavanje	132
Zaštita i podrška	135
Materijalno pravo	138
Istraga, sudski postupak, postupovno pravo i zaštitne mjere.....	145
Migracije i azil	148
Mehanizam praćenja	150
Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima	152
Završne odredbe	152
Pogovor zamjenice glavnog tajnika Vijeća Europe	155

Dodaci

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja	157
Tablica potpisnika i ratifikacija	197
Popis rezolucija i preporuka Parlamentarne skupštine o nasilju nad ženama (2000. - 2012.).....	203
Popis predmeta Europskog suda za ljudska prava koji se odnose na nasilje nad ženama	205
Popis ostalih mjerodavnih međunarodnih instrumenata i standarda...	207
Popis članova Mreže parlamentaraca „Žene oslobođene nasilja“	209

O Vijeću Europe

Vijeće Europe ima 47 država članica, te doslovno obuhvaća cijeli europski kontinent. Cilj Vijeća Europe jest uspostaviti zajednička demokratska i pravna načela na temelju Konvencije, te na temelju drugih referentnih tekstova o zaštiti pojedinaca, među koje spadaju i žene i djevojke. Još od 90-tih godina prošloga stoljeća Vijeće Europe djelatno promiče zaštitu žena i djevojaka od nasilja utemeljenog na spolu usvajanjem Preporuke (2002.)⁵ o zaštiti žena od nasilja, te kampanjom diljem Europe o nasilju koje se čini nad ženama i o obiteljskom nasilju, koja je vođena u razdoblju od 2006. do 2008. godine.

www.coe.int/conventionviolence
conventionviolence@coe.int

O Parlamentarnoj skupštini i Mreži parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“

Parlamentarci koji su članovi Parlamentarne skupštine dolaze iz državnih parlamenata 47 država članica ove organizacije. Sastaju se četiri puta godišnje kako bi razgovarali o konkretnim temama i zatražili od europskih zemalja da preuzimaju inicijative i podnose izvješća o poduzetim aktivnostima u vezi s tim inicijativama. Ti parlamentarci govore u ime 800 milijuna Europljana koji su ih izabrali.

Mreža parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“ po prvi puta je uspostavljena u sklopu Kampanje o borbi protiv nasilja nad ženama (2006. - 2008.). Tijekom toga razdoblja je oko 40 državnih parlamenata imalo više od 200 aktivnosti diljem Europe u vezi s osudom nasilja nad

ženama, širenjem svijesti među parlamentarcima i općenito u javnosti o nasilju nad ženama, zatim u vezi s uvođenjem izmjena i dopuna zakona kojima se sprečava ovo zlo, boljom zaštićenošću žrtava, te učinkovitim procesuiranjem počinitelja. U svojoj Rezoluciji br. 1635 (2008.) o borbi protiv nasilja nad ženama: ka Konvenciji Vijeća Europe, Skupština je odlučila da svršetak kampanje ne smije biti i svršetak postojanja Mreže. Suprotno tome, ovaj inovativan i snažan instrument od ključnog je značaja u poboljšanju razmjene informacija među parlamentarcima, te u koordiniranju zajedničkih aktivnosti.

Mreža trenutačno broji 51 člana parlamentarnih izaslanstava država članica i država promatračica u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe, te izaslanstva organizacije Partneri za demokraciju. Mrežom predsjeda glavni izvjestitelj za borbu protiv nasilja nad ženama, koji djeluje kao njezin politički koordinator. Otkako je Odbor ministara usvojio Konvenciju iz Istanbula, primarni cilj Mreže jest njezina promocija, kako bi mogla što prije stupiti na snagu.

www.assembly.coe.int/stopviolence/
womenfreefromviolence@coe.int

Predgovor predsjednika Parlamentarne skupštine

Djelujte sada u borbi protiv nasilja nad ženama!

Milijuni žena diljem svijeta i dalje su, i u 2012. godini, izložene fizičkom i psihičkom nasilju, te im je oduzeto najvažnije pravo od svih, a to je pravo na život bez nasilja. Nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje nije niti prihvatljivo niti dopustivo. Ipak, jedna od pet žena u Europi u prošlosti je bila izložena nasilju, trenutačno je izložena nasilju ili je potencijalna žrtva nasilja. Više nije dovoljno samo osuđivati takvo ponašanje – moramo početi djelovati. Naša politička odgovornost nameće nam obvezu staviti točku na takve povrede temeljnih ljudskih prava.

Nakon dugogodišnjeg rada te nakon uspostave mreže parlamentaraca i provođenja velike kampanje u razdoblju od 2006. do 2008. godine, Vijeće Europe dalo je konkretan oblik svojim aktivnostima usvajanjem Konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, koja je podnesena na potpisivanje u Istanbulu 11. 5. 2011. godine.

Konvencija iz Istanbula sveobuhvatan je međunarodni instrument kojim se predviđa zaštita, sprečavanje, procesuiranje i kreiranje politike rada na području borbe protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Konvencija će pomoći u poboljšanju statusa žena i stanja na području poštivanja ljudskih prava, pod uvjetom da je ratificira dovoljan broj zemalja. Ratifikacija i, kasnije, provedba Konvencije jasno će izraziti našu spremnost na zadovoljenje pravde za žrtve nasilja te našu solidarnost s njima. Do danas su 24 zemlje potpisale Konvenciju, a samo jedna zemlja,

Turska, ju je ratificirala. Zbog toga naš instrument zaštite žrtava još nije stupio na snagu.

Ovim putem pozivam sve parlamentarce iz država članica Vijeća Europe, kao i iz drugih država, da podrže ubrzano potpisivanje, ratificiranje i provedbu Konvencije iz Istanbula. Ne smijemo dopustiti da ova Konvencija ostane nezapažena, već osigurati da profunkcionira kao koristan i legitiman instrument koji predstavlja primjer pobjede nad nasiljem.

Pozivam vas da koristite ovaj Priručnik kao praktično sredstvo koje će osigurati bolje razumijevanje Konvencije. Može se koristiti kao smjernica za aktivnosti na promicanju Konvencije, te je stoga od ključnoga značaja razumjeti ovaj jedinstveni instrument. Također bih vas zamolio da pratite rad Mreže parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“, koja se redovito sastaje u Strasbourgu. Od 2006. godine članovi Mreže su nositelji borbe protiv nasilja nad ženama, koji vode aktivnosti na širenju svijesti u svojim parlamentima i u javnosti. Trenutačno su usmjereni na promicanje Konvencije iz Istanbula.

Parlamentarna skupština Vijeća Europe sada ima službenog glasnogovornika iz područja borbe protiv nasilja nad ženama u liku gospodina Mendesa Bote, koji je imenovan glavnim izvjestiteljem za borbu protiv nasilja nad ženama. Pozivam da mu se obratite za njegove profesionalne usluge na ovome području, te mu ovim putem izražavam punu podršku.

Svi se moramo ujediniti u borbi protiv nasilja, pokazati snagu i dati politički zamah aktivnostima na zaživljavanju Konvencije i njezinom stupanju na snagu. Neka 2012. godina bude godina od ključnoga značaja za borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Djelujte sada. Ratificirajte Konvenciju.

Jean-Claude Mignon
*predsjednik Parlamentarne skupštine
Vijeća Europe*

Apel glavnog izvjestitelja za borbu protiv nasilja nad ženama

Život bez nasilja je temeljno ljudsko pravo

Nasilje nad ženama, u koje spada i obiteljsko nasilje, jedno je od najozbiljnijih oblika povrede ljudskih prava u Europi. Jedno je to od najraširenijih kaznenih djela. Ipak, pritisak društva toliko je snažan da ga mnoge žene prihvaćaju kao neizbježni dio života i ne prijavljuju ga kao kazneno djelo. Druge žene, koje smognu snage zatražiti pomoć od vlasti, ponekad bivaju ignorirane i njihov slučaj se ne razmatra ozbiljno. Jedan broj žena, opet, ne može dobiti zaštitu i zadovoljenje pravde zbog slabosti i praznina u pravnim sustavima i politikama rada zemalja u kojima žive.

Ponosan sam što je Vijeće Europe još jednom dokazalo odanost svojoj ulozi i mandatu kao vodeće europske organizacije koja štiti ljudska prava te pomoglo da nasilje nad ženama izađe iz mraka koji ga tako često okružuje. Drago mi je što je Vijeće Europe odgovorilo na stalne zahtjeve svoje Parlamentarne skupštine da u Europi mora postojati pravno obvezujući instrument kojim se postavljaju najviši mogući standardi sprečavanja, zaštite i procesuiranja najozbiljnijih i najraširenijih oblika nasilja na temelju spola.

Nakon dvije godine intenzivnih pregovora Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja ugledala je svjetlost dana. Sada se čeka na potpise i ratifikaciju. Mislim da je naša glavna dužnost, kao parlamentaraca koji se brinu o ljudskim pravima, učiniti sve što je u našoj moći kako bi Konvencija stupila na snagu što je moguće prije.

Ima mnogo razloga zašto trebamo podržati Konvenciju. Ona je prvi instrument ove vrste koji se konkretno odnosi na rješavanje nasilja nad ženama. Nadalje, to je obvezujući dokument i potencijalno je na raspolaganju bilo kojoj zemlji u svijetu. Sveobuhvatna je i obuhvaća mjere na području sprečavanja nasilja, zaštite žrtava, procesuiranja počinitelja te politike rada. Njome se zahtijeva od zemalja da glavne oblike nasilja nad ženama proglase kaznenim djelom, te da osiguraju primjerene i učinkovite sankcije za takva djela. Sadrži funkcionalan, snažan i neovisan mehanizam praćenja u sklopu kojega državni parlamenti aktivno djeluju.

Ali iznad svega, vjerujem da ovu Konvenciju treba podržati jer je život bez nasilja temeljno ljudsko pravo. Nasiljem nad ženama oduzima im se dignitet. Oduzima im se hrabrost da zahtijevaju ravnopravnost. Nijedna žena ne može uživati u ljudskim pravima sve dok je žrtva nasilja.

Moramo prekinuti ovaj začarani krug.

Ova Konvencija je prijeko potrebna i trebala je davno biti usvojena.

Ne usvojiti ovu Konvenciju, značilo bi činiti ustupak nasilju.

Ne usvojiti ovu Konvenciju, značilo bi kazneno djelo.

Ne usvojiti ovu Konvenciju, značilo bi počiniti još jedno kazneno djelo nad ženama.

Mendes Bota
*glavni izvjestitelj za borbu protiv nasilja nad ženama i
politički koordinator Mreže parlamentaraca pod nazivom
„Žene oslobođene nasilja“*

Uloga parlamentaraca u pružanju podrške Konvenciji o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja

Parlamentarci imaju ključnu ulogu u pružanju podrške Konvenciji o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Kao zakonodavci i kreatori politika rada, oni mogu ubrzati proces koji vodi k potpisivanju i ratifikaciji Konvencije. K tomu, bit će izravno uključeni u njezinu ratifikaciju. Parlamentarci mogu i trebaju:

- ▶ pozvati predstavnike vlasti na pružanje podrške Konvenciji;
- ▶ tražiti informacije od svojih predstavnika vlasti o fazi u kojoj se Konvencija nalazi u postupku potpisivanja i ratifikacije;
- ▶ organizirati raspravu o Konvenciji na državnoj razini, posebice u parlamentima;
- ▶ osigurati dostupnost svih popratnih dokumenata mjerodavnih za Konvenciju u dokumentacijskim centrima parlamenata;
- ▶ preuzeti i poticati inicijative o promicanju Konvencije među nevladinim organizacijama i unutar civilnog društva;
- ▶ pokretati potpisivanje javnih peticija za usvajanje Konvencije;
- ▶ osigurati prijevode Konvencije na jezike zemalja koje je potpisuju i ratificiraju.

Neovisno o Konvenciji iz Istanbula, parlamentarci mogu u znatnoj mjeri doprinijeti okončanju nasilja nad ženama, osobito sljedećim aktivnostima:

- ▶ iniciranjem izrade zakona o nasilju nad ženama, uz osiguranje da takav zakon odražava najviše međunarodne standarde;
- ▶ zahtijevanjem sustavnog prikupljanja podataka o slučajevima nasilja nad ženama, na državnoj razini;
- ▶ osiguravanjem dovoljno resursa organizacijama koje pružaju pomoć žrtvama nasilja.

U konačnici, kao osobe koje formiraju javno mnijenje, parlamentarci su u povlašćenom položaju u kojemu mogu doprinijeti razvoju načina razmišljanja. U tom smislu, trebaju:

- ▶ zauzeti jasan stav u javnosti, te osuditi i odbaciti nasilje, osobito u medijima;
- ▶ lobirati u svojim političkim strankama za to da iskorjenjivanje nasilja nad ženama obuhvate vlastitim političkim programima;
- ▶ u svakom javnom govoru ili obraćanju spomenuti potrebu iskorjenjivanja nasilja nad ženama;
- ▶ organizirati aktivnosti na širenju svijesti o nasilju nad ženama, u koje će se uključiti druge osobe važne za formiranje javnog mnijenja, kao što su novinari, pisci ili ljudi iz šoubiznisa.

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (CETS br. 210, Konvencija iz Istanbula)

Zašto Konvencija?

Činjenice i brojke

Mnogo je žena i djevojaka u državama članicama Vijeća Europe koje su svakodnevno izložene nasilju. Žene i djevojke nerijetko su izložene teškim oblicima nasilja, poput obiteljskog nasilja, seksualnog iskorištavanja, silovanja, prisilnog braka i sakaćenja genitalija. Nasilje može biti i psihičkog karaktera, te se odnositi na verbalno zlostavljanje, kritike, izolaciju, prijetnje, uznemiravanje i uhođenje. Iako to nije fizičko nasilje, ne znači da je manje štetno ili ozbiljno. Počinitelji i žrtve dolaze iz svih društvenih slojeva i profesija. Nasiljem nisu pogođene samo njegove žrtve. I djeca koja svjedoče nasilju također su traumatizirana.

Nasilju nad ženama izložene su žene svih dobi i profila, iako su neke posebno ugrožene. Nasilje je duboko ukorijenjeno u neravnopravnom položaju žena i muškaraca u društvu, te ovjekovječeno u kulturi netrpeljivosti i poricanja. Istovremeno je uzrokovano neravnopravnim odnosom snaga i posljedica te neravnopravnim odnosom snaga između žena i muškaraca u društvu. Diskriminacija i stav prema ženama, koji proizlaze iz neuravnoteženog odnosa snaga, otežavaju ženama da se oslobode situacija u kojima su izložene nasilju. Zajednice u kojima žive ili predstavnici vlasti ne shvaćaju uvijek ozbiljno nasilje kojemu su žene izložene, te stoga postoji rizik od toga da one ponovno postanu žrtvama nasilja, čak i umorstva.

Na žalost, nasilje nad ženama često se smatra privatnim problemom i mnoge žene nerado prijavljuju slučajeve nasilja nad njima ili ih u tome obeshrabruju članovi obitelji ili zajednice. Problemu neprijavlivanja

slučajeva nasilja pridonose i neuspjele istrage, kazneni progoni i kažnjavanje počinitelja. Mnogi slučajevi ne uspiju doći na sud, a kada i uspiju, počiniteljima se izriču minimalne kazne. Nedostatak osjetljivosti za problem žrtve tijekom istrage i sudskog postupka nerijetko rezultira ponovnom viktimizacijom. To obeshrabruje žene kada žele prijaviti slučaj nasilja, te također, u nedostatku primjerene zaštite, prijava može povećati rizik od ponovne izloženosti nasilju.

Obiteljsko nasilje je čin koji izrazito traumatizira. Najveći broj žrtava su žene i djevojke. Istraživanja su otkrila vezu između fizičkog zlostavljanja djece i nasilja nad ženama u obitelji. Međutim, obavljeno je malo pouzdanih istraživanja o drugim oblicima nasilja, poput nasilja nad starijim osobama ili nad muškarcima. Premda neki muškarci mogu biti izloženi obiteljskom nasilju, učestalost i ozbiljnost takve vrste nasilja mnogo je manja nego kod žena, a muškarci mogu doživjeti nasilje kao odgovor na nasilje što su ga sami potaknuli. U većini slučajeva muškarci su počinitelji.

Financijski troškovi prouzrokovani nasiljem nad ženama visoki su i procjenjuju se na 34 milijarde eura godišnje po državi članici Vijeća Europe, što iznosi 555 eura po glavi stanovnika.¹

Proces koji je doveo do izrade Konvencije

Vijeće Europe je 90-tih godina prošloga stoljeća intenziviralo aktivnosti na borbi protiv svih oblika nasilja nad ženama. Taj rad imao je svoj vrhunac 2002. godine kada je usvojena Preporuka Rec (2002)5 Odbora ministara država članica o zaštiti žena od nasilja.²

Akcijskim planom, usvojenim 2005. godine na kraju trećeg sastanka na vrhu šefova država i vlada država članica Vijeća Europe, pokrenuta je kampanja diljem Europe na temu nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.³ Nakon toga je osnovana Radna skupina, kao podrška kampanji, koja je obavila evaluaciju napretka država članica i preporučila slijedeće

---

1 www.coe.int/t/dg2/equality/DOMESTICVIOLENCECAMPAIGN/FAQ_en.asp#P59_4532

2 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=280915>

3 www.coe.int/t/dcr/summit/20050517_plan_action_en.asp

aktivnosti. U razdoblju od 2006. do 2008. godine kampanja Vijeća Europe po prvi puta je u zajedničkoj akciji okupila europske vlade, parlamente te lokalne i regionalne vlasti.

Evaluacija poduzetih mjera u državama članicama što ju je obavila Radna skupina pokazala je da je mnogo toga ostalo za uraditi. Usprkos ostvarenome napretku, bilo je jasno da postojeći zakoni nisu uvijek poštivani, da su usluge koje se pružaju žrtvama nedovoljne i neprimjereno financirane, te da postoji golemi nesrazmjer u zaštiti koju pružaju države članice pojedinačno. Radna skupina u svome je Konačnom izvješću o radu, objavljenom 2008. godine, preporučila usvajanje sveobuhvatnog, pravno obvezujućeg instrumenta Vijeća Europe na području ljudskih prava namijenjenog sprečavanju i borbi protiv svih oblika nasilja nad ženama.⁴

Kao odgovor na ove nalaze i preporuke, Odbor ministara je u prosincu 2008. godine osnovao multidisciplinarni Ad hoc odbor za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (CAHVIO) i naložio mu da pripremi jedan ili više pravno obvezujućih instrumenata na području nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, s težištem na mjerama zaštite i podrške žrtvama takvoga nasilja, te mjerama procesuiranja počinitelja.

Na svome prvom sastanku CAHVIO je odlučio na koji je način prikladno usvojiti jednu konvenciju u kojoj su spojene aktivnosti na sprečavanju i borbi protiv svih oblika nasilja nad ženama i aktivnosti na sprečavanju i borbi protiv obiteljskog nasilja nad svim članovima obitelji. Nacrt konvencije izradio je CAHVIO na devet održanih sastanaka, kojima su bili nazočni predstavnici vlasti i ostali sudionici.

Parlamentarna skupština aktivno je sudjelovala u pregovorima posredstvom predsjednika tadašnjeg Odbora za jednake mogućnosti žena i muškaraca. Nacrt teksta dobio je konačni oblik u prosincu 2010. godine, te ga je usvojio Odbor ministara 7. 4. 2011. godine. Konvencija je podnesena na potpisivanje na ministarskoj konferenciji u Istanbulu 11. 5. 2011. godine. Stupit će na snagu nakon što je ratificira deset zemalja, od

---

4 www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/Final_Activity_Report.pdf.

kojih najmanje osam država članica Vijeća Europe.

Dodatni značaj Konvencije

Konvencija iz Istanbula je prekretnica. To je prvi međunarodni pravno obvezujući instrument koji je potencijalno na raspolaganju bilo kojoj državi u svijetu, jer sadrži sveobuhvatan niz mjera za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. To je instrument kojime se nasilje nad ženama definira i kao povreda ljudskih prava i kao oblik diskriminacije. Njime je uspostavljena jasna veza između postizanja ravnopravnosti žena i muškaraca i iskorjenjivanja nasilja nad ženama. Također omogućava karakterizaciju konkretnih djela kao kaznenih djela, u koja spadaju: uhođenje, prisiljavanje na brak, sakaćenje ženskih spolnih organa, prisiljavanje na pobačaj i prisiljavanje na sterilizaciju.

Konvencijom je definiran i učinkovit pristup što ga je potrebno zauzeti u borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, te se pozivaju sve relevantne organizacije, službe i nevladine organizacije (NVO) da uspostave koordiniranu suradnju. Konvencijom se uspostavlja snažan i neovisan mehanizam praćenja i dodjeljuje konkretna uloga parlamentarcima u praćenju njezine provedbe na državnoj razini. Osim toga, poziva se Parlamentarna skupština da redovito procjenjuje uspješnost provedbe jednog takvog instrumenta.

Ciljevi Priručnika

Parlamentarci mogu odigrati ključnu ulogu u svojim zemljama na širenju svijesti u javnosti o nasilju nad ženama i obiteljskom nasilju. Istovremeno mogu izravno utjecati na pravni okvir predlaganjem i usvajanjem konkretnih zakona o borbi protiv nasilja nad ženama, te pratiti njihovu praktičnu provedbu.

Priručnik je sredstvo s pomoću kojega se može širiti svijest i osigurati parlamentarcima razumijevanje Konvencije iz Istanbula. Sadrži objašnjenja glavnih odredaba Konvencije i primjere za to na koji se način te odredbe mogu ugraditi u državno zakonodavstvo i politike rada.

U Priručniku su dani primjeri državnih zakona i mjera što su ih države članice Vijeća Europe uvele u svoja zakonodavstva iz područja borbe protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Oni su ilustracija zakona i mjera koji se mogu usvojiti. Međutim, primjeri nisu sveobuhvatan popis svih usvojenih zakona ili mjera što ih provode države članice.

Što obuhvaća Konvencija?

Poglavlje I. Konvencije

Ciljevi

Konvencijom je strankama potpisnicama Konvencije osiguran sveobuhvatan okvir, politike rada i mjere utemeljene na najboljim praktičnim primjerima iz područja sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Njezini glavni ciljevi su:

- ▶ zaštititi žene od svih oblika nasilja te sprečavati, procesuirati i iskorjenjivati nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje;
- ▶ doprinositi uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, promicati ravnopravnost žena i muškaraca i osnaživati žene;
- ▶ zaštititi i pružiti pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja;
- ▶ promicati međunarodnu suradnju u borbi protiv spomenutih oblika nasilja;
- ▶ pružiti podršku i pomoć organizacijama i agencijama za provedbu zakona u uspostavi i održavanju suradnje kako bi mogle zauzeti zajednički pristup u djelovanju na iskorjenjivanju nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Opseg primjene

Konvencija se primjenjuje na sve oblike nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Osim toga, pozivaju se stranke potpisnice Konvencije da je primjenjuju i

na muškarce, djecu i starije osobe koje su žrtve obiteljskog nasilja.

Konvencija se primjenjuje u vrijeme mira, ali i za vrijeme oružanih sukoba.

Definicije

Definicija nasilja nad ženama temelji se na definicijama što ih je Odbor ministara usvojio u Preporuci (2002.)⁵, Opća preporuka 19⁵ CEDAW-a, i sadržanima u članku 1. Deklaracije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika nasilja nad ženama.⁶

- ▶ **Nasilje nad ženama** definira se kao povreda ljudskih prava i kao oblik diskriminacije žena, te podrazumijeva sva djela nasilja na spolnoj osnovi koja rezultiraju ili mogu rezultirati fizičkim, seksualnim, psihološkim ili ekonomskim povredama ili ugrožavanjem žene, u što spadaju i prijetnje da će takva djela biti počinjena, prisiljavanje ili lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu.
- ▶ **Obiteljsko nasilje** odnosi se na iste vrste nasilja opisane u prethodnome stavku, ali koje se događa unutar obitelji, kućanstva ili između sadašnjih ili bivših supružnika ili partnera, neovisno o tome živi li počinitelj ili je li počinitelj živio sa žrtvom. To se odnosi na žrtve i počinitelje obaju spolova, te podrazumijeva zlostavljanje djece i starijih osoba i nasilje nad životnim partnerom.
- ▶ **Rod** se odnosi na uloge koje društvo dodjeljuje muškarcima i ženama te na ponašanja, djelovanja i obilježja koja se smatraju prikladnima za žene i muškarce.
- ▶ **Nasilje utemeljeno na spolu** jest nasilje usmjereno protiv žene zato što je žena (prisilni pobačaj, sakaćenje ženskih spolnih organa) ili nasilje kojemu su žene mnogo češće izložene od muškaraca (seksualno nasilje, silovanje, uhođenje, seksualno uznemiravanje, obiteljsko nasilje, prisilna sterilizacija).

5 www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm

6 A/RES/48/104, 20. 12. 1993. godine

- ▶ **Žrtva** podrazumijeva i žrtvu nasilja nad ženama i žrtvu obiteljskog nasilja.
- ▶ **Žena** podrazumijeva i djevojku mlađu od 18 godina

Život bez nasilja, ravnopravnost i nediskriminacija

Konvencijom se promiče i štiti pravo svakog pojedinca na život bez nasilja, te se zabranjuju svi oblici diskriminacije žena, što predstavlja drukčiji odnos bez objektivnog i razumnog opravdanja. Ravnopravnost žena i muškaraca, pred zakonom i u praksi, od suštinskog je značaja za uklanjanje nasilja nad ženama. Od stranaka potpisnica zahijeva se sljedeće:

- ▶ ugradnja načela ravnopravnosti žena i muškaraca u ustav ili u zakonodavstvo;
- ▶ zabrana diskriminacije i pribjegavanje sankcijama u slučaju diskriminacije;
- ▶ ukidanje zakona i praksi kojima se diskriminiraju žene.

Popis pravnih temelja za diskriminaciju sadržan u Konvenciji (članak 4.) poziva se na članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinom Protokolu br. 12. Popis nije konačan i podrazumijeva: spol, seksualno opredjeljenje, rodni identitet, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračni status, te migrantski status ili status izbjeglice ili bilo koji status koji je izravno povezan s Konvencijom. Uz napomenu da ih je moguće primijeniti, posebne mjere sprečavanja i zaštite žene od nasilja ne smatraju se diskriminatornima prema odredbama Konvencije.

Integrirane politike rada i prikupljanje podataka

Poglavlje II. Konvencije

Sveobuhvatne i koordinirane politike

Nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje složene su pojave čije uklanjanje

zahtijeva višestruke mjere koje moraju poduzeti brojni sudionici i organizacije. Iskustvo je pokazalo da su uspješni rezultati izravno povezani sa sudionicima, poput policije, pravosuđa, socijalnih službi, zdravstvenih službi, ženskih nevladinih udruga, organizacija za zaštitu djece i drugih relevantnih partnera koji ostvaruju tijesnu i koordiniranu suradnju. Stoga se Konvencijom poziva na:

- ▶ donošenje sveobuhvatnog seta zakona i politika rada, usklađenih u svim sektorima;
- ▶ stavljanje težišta svih mjera na prava žrtve;
- ▶ angažman svih relevantnih sudionika, u koje spadaju vladine organizacije, nevladine organizacije te državni, regionalni i lokalni parlamenti, s priznavanjem bitne uloge parlamentaraca i različitih zakonodavnih ovlasti stranaka potpisnica koje imaju federalno uređenje.

Takva suradnja ne može biti prepuštena slučaju. Za nju su potrebni protokoli i obuka kako bi se osiguralo da je svi razumiju i pristupaju joj na isti način. Državni akcijski planovi, koji daju svakoj agenciji određenu ulogu što ju trebaju odigrati i koji uključuju nevladine organizacije, jesu primjer za to na koji se način može postići suradnja i koordinacija.

U **Velikoj Britaniji** osmišljene su međuagencijske konferencije o procjeni rizika (eng. MARAC) kako bi se omogućilo svim relevantnim lokalnim agencijama da se redovito sastaju i da razmjenjuju informacije o žrtvama obiteljskog nasilja visokog rizika (onima koji se suočavaju s rizikom ubojstva ili ozbiljnih ozljeda). Okupljanjem svih agencija pod okriljem MARAC-a može doći do izrade koordiniranog plana za očuvanje sigurnosti, usredotočenog na rizik, kako bi se žrtvi pružila podrška. U cijeloj Engleskoj, Walesu i Sjevernoj Irskoj djeluje više od 250 MARAC-a i oni godišnje razmatraju više od 53.000 predmeta (za više informacija posjetite stranicu: www.caada.org.uk). U **Austriji i Njemačkoj** uspostavljeni su interventni centri za slučajeve obiteljskog nasilja i seksualnog nasilja kako bi koordinirali reakciju svih relevantnih agencija (skloništa, agencija za provedbu

zakona, tužiteljstva, sudstva, zaštite svjedoka, zaštite djece) na neki pojedinačni slučaj obiteljskog nasilja ili seksualnog nasilja (za više informacija o interventnom centru u Beču posjetite stranicu: www.interventionsstelle-wien.at ili o interventnom centru u Berlinu posjetite stranicu: www.big-berlin.info).

Nevladine organizacije i civilno društvo

Nevladine organizacije i civilno društvo imaju ključnu ulogu u sprečavanju nasilja i borbi protiv nasilja. Oni pružaju većinu usluga žrtvama nasilja i djeluju na podizanju svijesti radi ostvarenja promjena, ali im je zapreka nedovoljno i nesigurno financiranje. Konvencijom se teži osiguranju veće političke i financijske potpore za njihov rad. Od stranaka potpisnica traži se da prepoznaju, potaknu i podrže nevladine organizacije omogućavajući im da se na najbolji mogući način bave svojim radom, da uspostave suradnju između agencija osnovanih zakonodavnim aktom i nevladinih organizacija i da osiguraju primjereno financiranje.

Prikupljanje i istraživanje podataka

Prikupljanje podataka od ključne je važnosti da bismo razumjeli prirodu i učestalost nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja i osmislili politike djelovanja utemeljene na dokazima, da bismo se time bavili i ocijenili koliko su one učinkovite. Konvencijom se zahtijeva od stranaka potpisnica da prikupljaju statističke podatke na državnoj razini, primjerice: administrativne podatke sastavljaju službe, nevladine organizacije i pravosuđe. Izvješćivanje mora uključivati konkretne pojedinosti o žrtvi i počinitelju, kao što su spol, datum rođenja, vrsta nasilja, odnos između počinitelja i žrtve i mjesto na kojemu je počinjeno kazneno djelo. Od stranaka potpisnica također se zahtijeva da pruže podršku istraživanju uzroka i učinaka nasilja i one se potiču na provođenje istraživanja među stanovništvom radi otkrivanja opsega i učestalosti te pojave. Ta informacija mora biti dostupna javnosti i stručnjacima koji prate provedbu odredaba Konvencije.

U Španjolskoj je 2003. godine usvojen Zakon o nasilju utemeljenom na spolu i njime je uspostavljeno Državno promatračko tijelo za pitanje nasilja nad ženama, koje prikuplja podatke i daje savjete o pitanjima nasilja utemeljenom na spolu (članak 30.). To je interresorno tijelo koje djeluje pri Ministarstvu rada i socijalne politike, daje savjete i analize o pitanjima nasilja utemeljenom na spolu, bavi se pitanjima institucionalne suradnje, priprema izvješća i studije, kao i prijedloge aktivnosti na tome području. U svoje djelovanje uključuje autonomne pokrajine, lokalna tijela vlasti, društvene aktere, udruge potrošača i korisnika te organizacije žena koje djeluju u cijeloj zemlji, kao i najreprezentativnije organizacije poslodavaca i sindikate.

Sprečavanje

Poglavlje III. Konvencije

Stavovi, predrasude, rodni stereotipi i rodno pristrani običaji ili tradicije utječu na obrasce ponašanja koji pridonose ponavljanju nasilja. Kako bi se spriječili svi oblici nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, Konvencijom se zahtijeva od stranaka potpisnica da usvoje niz mjera koje treba provesti na državnoj razini, a kojima se:

- ▶ promiču promjene u stavovima i ponašanju;
- ▶ uzimaju u obzir potrebe ugroženih ljudi, pri čemu su njihova ljudska prava u središtu pozornosti;
- ▶ potiču svi, a naročito muškarci i dječaci, na sprečavanje nasilja;
- ▶ osigurava da kultura, običaji ili vjera ne služe kao opravdanje za nasilje;
- ▶ promiču programi i aktivnosti kojima se osnažuju žene.

Mjere sprečavanja uključuju sljedeće:

- ▶ **Podizanje svijesti:** podizanje svijesti javnosti i vođenje kampanja o nasilju nad ženama i obiteljskom nasilju od ključne je važnosti. Te

inicijative pomažu u informiranju javnosti, omogućavaju ljudima da prepoznaju različite oblike nasilja i javno se izjasne protiv njega. Od jednake je važnosti davati informacije kojima se omogućava žrtvama da znaju gdje mogu pronaći pomoć i kakva im je vrsta podrške dostupna, kao što je objavljivanje telefonskog broja za pomoć žrtvama svih oblika nasilja nad ženama.

U **Turskoj** je 2004. godine najtiražniji list „Hürriyet“ pokrenuo kampanju protiv obiteljskog nasilja. Ta je kampanja pružila jedinstven primjer uključivanja privatne medijske kuće u napore za promjenu stavova i podizanja svijesti društva o obiteljskom nasilju. Ona je dovela do pružanja podrške i suradnje lokalnih tijela vlasti, političara, vjerskih vođa, osoba koje formiraju javno mnijenje i nevladinih organizacija koje okupljaju žene.

Od 2006. do 2008. godine **Vijeće Europe** vodilo je kampanju u cijeloj Europi protiv obiteljskog nasilja nad ženama. Oko 25 država članica pretvorilo ju je u državnu kampanju u cilju podizanja svijesti javnosti o obiteljskom nasilju.

Glavni tajnik **Ujedinjenih naroda** je 2008. godine pokrenuo sedmogodišnju kampanju pod nazivom “Ujedinimo se da prekinemo nasilje nad ženama”, usmjerenu k prikupljanju političke i financijske potpore tome cilju.

- ▶ **Obrazovanje:** stavovi i ponašanje oblikuju se u vrlo ranom uzrastu, tako da je važno učiti djecu o jednakosti i uzajamnom poštovanju u odnosima. Potiču se stranke potpisnice da u sve školske nastavne planove i programe uključe nastavni materijal o pitanjima jednakosti i promiču ta načela u neformalnom obrazovnom okruženju, primjerice u domovima kulture i sportskim centrima.

Švicarska je uvela u državne škole nastavni predmet o obiteljskom nasilju, seksualnom nasilju i nasilju među mladeži. **UNICEF** je inicirao sveobuhvatan obrazovni program pod nazivom “Sigurne i poticajne škole”, uključujući i veliku kampanju za zaustavljanje nasilja među djecom. Svrha te kampanje je pružiti sigurno

okruženje svoj djeci u osnovnoj i srednjoj školi. U Hrvatskoj je ta kampanja provedena u više od 400 škola.

- ▶ **Stručno usavršavanje:** obučavanje relevantnog stručnog osoblja o sprečavanju i otkrivanju nasilja, o pitanjima jednakosti, o potrebama žrtava nasilja, o sprečavanju ponovne viktimizacije i o promicanju međugencijske suradnje.

U **Danskoj** je pitanje obiteljskog nasilja uvedeno u nastavni plan i program za studente medicine, medicinske sestre i predstavnike javnog zdravstva. Također je to jedna od tema poslijediplomskih studija u medicinskoj specijalizaciji iz ginekologije, opće prakse i psihijatrije. U **Velikoj Britaniji** su sucima koji se bave predmetima obiteljskog nasilja dostupni posebni programi obuke. Sudac je obavezan pohađati tu obuku želi li se specijalizirati za predmete obiteljskog nasilja. U **Španjolskoj** su uspostavljeni specijalizirani sudovi za predmete obiteljskog nasilja, što je također omogućilo sucima i tužiteljima da pohađaju posebnu obuku.

- ▶ **Programi preventivne intervencije i rehabilitacije:** Konvencijom se od stranaka potpisnica zahtijeva da uspostave ili pruže podršku programima rehabilitacije namijenjenim počiniteljima obiteljskog nasilja i seksualnog nasilja, a usmjerenih k tome da usvoje nenasilno ponašanje, nauče preuzeti odgovornost za svoja djela i preispitaju svoje stavove prema ženama. Prilikom uspostavljanja programa rehabilitacije, sigurnost i pružanje podrške žrtvama, kao i ljudska prava žrtava, moraju ostati od primarnoga značaja, a programi se moraju provoditi u bliskoj suradnji i uključivati specijalizirane službe za pružanje podrške, tamo gdje je to moguće.

U **Velikoj Britaniji** je nevladina organizacija „Respect“ izradila standarde akreditacije za programe sprečavanja obiteljskog nasilja i za integrirane službe za pružanje podrške koje rade s muškarcima počiniteljima obiteljskog nasilja. U sklopu projekta

Daphne Europske unije: "Rad s počiniteljima obiteljskog nasilja u Europi"; izrađeni su standardi za programe rada s počiniteljima. U **Njemačkoj** nevladina organizacija "Minhenski informativni centar za muškarce" (njem. Münchner Informationszentrum für Männer e.V.) daje sate iz kontrole bijesa, nudi programe za počinitelje nasilja namijenjene agresivnim muškarcima i muškarcima počiniteljima seksualnog nasilja, te daje savjete o pitanjima skrbištva roditeljima koji se žele rastaviti zbog obiteljskog nasilja.

Zaštita i podrška

Poglavlje IV. Konvencije

Pružanje najbolje moguće zaštite i podrške žrtvama od ključne je važnosti kako bi se spriječilo ponavljanje nasilja i pomoglo njihovu fizičkom, psihološkom i društvenom oporavku. Konvencija uključuje niz mjera zaštite kao što su:

- ▶ uspostavljanje zabrane u hitnim slučajevima kako bi se iz obiteljskog doma uklonili počinitelji, kao i nalog za sprečavanje ili zaštitu;
- ▶ osiguravanje informiranosti žrtava nasilja o svojim pravima i o tome kako i gdje mogu dobiti pomoć;
- ▶ djelovanje specijaliziranih službi za podršku;
- ▶ poticanje svjedoka i stručnog osoblja da prijave nasilje;
- ▶ pružanje zaštite i podrške djeci koja su svjedoci nasilja.

Specijalizirane službe za podršku

Specijalizirane službe za podršku od ključnog su značaja za pružanje podrške ženama žrtvama nasilja. Te službe imaju senzibiliziran pristup prilagođen ostvarivanju potreba žrtava nasilja, od kojih su mnoge traumatizirane i iznova se suočavaju s nasiljem. Specifične skupine žena imaju specifične potrebe, poput mladih žena, migrantica i žena s

posebnim potrebama. Potrebe za podrškom razlikuju se ovisno o vrsti nasilja što su ga iskusile, a potrebne su i specifične službe kao što su: krizni centri za silovane žene i žrtve seksualnih napada ili skloništa za žene. Neke žene imaju složene potrebe, za koje je potrebna specijalizirana podrška. Specijalizirane službe moraju:

- ▶ biti odmah dostupne, kratkoročno i dugoročno;
- ▶ postojati u cijeloj zemlji;
- ▶ biti dostupne svim žrtvama nasilja i njihovoj djeci (i na jeziku koji oni razumiju);
- ▶ imati obučeno osoblje, primjerene resurse i financijska sredstva;
- ▶ biti u mogućnosti da osnaže žrtve nasilja.

Grad Bruxelles uspostavio je posebnu službu pod nazivom Ured za policijsku pomoć žrtvama, koja otvara svoja vrata žrtvama, njihovim rođacima i svjedocima nasilja, dok istovremeno pruža savjete i pomoć policajcima. Osoblje čine psiholozi i kriminolozi. U **Švedskoj** Državni centar za pretučene i silovane žene pruža obuku i praktične savjete zdravstvenom i medicinskom osoblju iz područja seksualnog nasilja i služi kao državni resursni centar koji nudi stručne informacije o toj temi.

Podrška žrtvama seksualnog nasilja

Osobama koje su bile žrtve seksualnog nasilja, uključujući silovanje, potrebna je hitna medicinska njega, forenzična pretraga i podrška za prevladavanje traume, kao i dugoročno psihološko savjetovanje koje vodi senzibilizirano, dobro obučeno i specijalizirano osoblje. Za to je potreban dovoljan broj lakodostupnih kriznih centara za silovane žene i žrtve seksualnih napada u koje se one upućuju. Radna skupina za borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja Vijeća Europe preporučila je osnivanje jednoga centra na svakih 200.000 stanovnika.

U 80-im godinama prošloga stoljeća **Velika Britanija** počela je uspostavljati centre u koje se upućuju žrtve seksualnih napada,

a u kojima se nastoji osigurati visoka kvaliteta forenzičke reakcije na takvo nasilje i pružiti kratkoročna pomoć skorašnjim žrtvama seksualnih napada. **Norveška** je uspostavila centre za pružanje usluga žrtvama silovanja i seksualnog nasilja u svakom okrugu. Oni su povezani s međuopćinskim klinikama za pružanje hitne medicinske pomoći. **Švedska** je uspostavila Državni centar za pretučene i silovane žene, u kojemu se obavljaju medicinske pretrage, liječe žrtve i pruža im se podrška.

Zaštita i podrška djeci svjedocima

Djeca u obiteljima u kojima ima nasilja obično su ga svjesna, a također mogu i sama iskusiti uvrede, što sve skupa u znatnoj mjeri šteti djeci. Službe koje pružaju podršku žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja moraju uzeti u obzir potrebe djece koja su bila svjedocima nasilja i pružiti im psihosocijalnu pomoć u skladu s njihovim potrebama. Bilo koji oblik pružene podrške mora biti u najboljem interesu djece.

Švedski akcijski plan u vezi s nasiljem nad ženama poziva se na Konvenciju o pravima djeteta Ujedinjenih naroda kako bi se naglasila činjenica da djeca koja "samo" svjedoče nasilju nad odraslima koji su im bliski također imaju pravo na zaštitu.

Stručno osoblje kao podnositelji prijave o nasilju

Većina incidenata nasilja nad ženama ne bude prijavljena. Nasilje se često događa iza zatvorenih vrata, a žrtve pate u tišini. Veliki je to izazov za zaštitu žrtava, sprečavanje daljnjeg nasilja i procesuiranje počinitelja. Stručno osoblje koje radi sa žrtvama, poput liječnika, psihologa i socijalnih djelatnika, nerijetko je svjesno da je došlo do nasilja i zabrinuto što će se ono ponoviti, ali profesionalna pravila o povjerljivosti informacija sprečavaju ih da to prijave. Konvencijom se daje mogućnost stavljanja izvan snage pravila o povjerljivosti informacija kako bi se omogućilo stručnome osoblju, ako to odluči, da prijavi ozbiljne incidente nasilja za

koje vjeruje da su se dogodili i da će se opet dogoditi.

U **Španjolskoj** su, prema Zakonu o sudskim nalogima za zaštitu žrtava obiteljskog nasilja, javne i privatne institucije i tijela socijalne skrbi koji doznaju za incidente obiteljskog nasilja obvezani prijaviti ih nadležnome sucu ili javnom tužitelju, radi pokretanja postupka donošenja naloga o zaštiti.

Materijalno pravo

Poglavlje V. Konvencije

Konvencijom se uvodi niz mjera u građansko i kazнено pravo radi popune postojećih praznina u zakonima s kojima se suočavaju mnoge žrtve raznih oblika nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja u potrazi za pravdom. Te praznine kreću se od nedostatka mehanizma za naknadu, preko pitanja u vezi s pravom na skrbništvo do činjenice što se brojni oblici nasilnog ponašanja ne smatraju kaznenim djelom u mnogim državama članicama.

Građanske parnice i pravni lijekovi

Cilj ove odredbe je pružiti pravne lijekove građanskog prava koji dopuštaju sudovima da zaustave određeno ponašanje i omogućavaju žrtvama da zatraže izdavanje sudskih naloga, kao što su naredbe, zabrane, nalozi za ograničenje pristupa ili nalozi protiv uznemiravanja. Ti su nalozi važne zaštitne mjere, pošto se njima sprečavaju počinitelji da se, primjerice, približe žrtvama u njihovu domu i njihovoj okolini. U slučajevima obiteljskog nasilja tim se nalogima može dati žrtvi dugoročnija zaštita koja nije dostupna u skladu s nalogom za hitnu zaštitu.

Država je odgovorna za zaštitu žena od svih oblika nasilja i obiteljskog nasilja. Odgovornost je države osigurati da državna tijela u potpunosti spriječe, istraže i kazne djela nasilja. Ako tijela vlasti ne podrže i ne zaštite žrtve na primjeren način, tada moraju postojati pravni lijekovi građanskog prava koji će se pozabaviti tim propustom.

U predmetu **Bevacqua i S. protiv Bugarske**, podnositeljica tužbe tvrdila je da ju je suprug redovito tukao, da ga je ona ostavila, pokrenula brakorazvodnu parnicu i odvela sa sobom njihova trogodišnjeg sina. Međutim, tvrdila je da ju je njezin suprug i dalje tukao. Provela je četiri dana u skloništu za pretučene žene sa svojim sinom, ali je navodno bila upozorena na to da može biti procesuirana za otmicu dječaka, što je dovelo do sudskog naloga o podijeljenom skrbništvu, a što, po njezinoj izjavi, njezin suprug nije ispoštovao. Podnošenje tužbe protiv supruga zbog fizičkog napada navodno je isprovociralo nastavak nasilja. Njezini zahtjevi za privremene mjere skrbništva nisu bili smatrani prioriternima i ona je konačno dobila skrbništvo tek kada je donesena presuda o rastavi braka poslije više od godinu dana. Sljedeće godine bivši suprug ju je ponovno pretukao, a njezini su zahtjevi za kaznenim procesuiranjem odbijeni na temelju toga što je to bilo "privatno pitanje", za koje je potrebno pokrenuti privatnu parnicu. **Europski sud za ljudska prava** smatrao je da je došlo do povrede članka 8. (pravo na poštivanje obiteljskog života), s obzirom na to da bugarska tijela vlasti nisu usvojila mjere nužne za kažnjavanje i stavljanje pod nadzor supruga podnositeljice tužbe. Sud je također naglasio kako promatranje toga spora kao "privatnog pitanja" nije bilo u skladu s obvezom tijela vlasti da zaštite obiteljski život podnositeljice tužbe.

Naknada

Konvencijom je dano pravo na naknadu za štetu nastalu kao ishod bilo kojega od navedenih kaznenih djela. Prvenstveno je počinitelj taj koji je zakonski odgovoran za odštetu i naknadu, dok stranke potpisnice imaju supsidijarnu obvezu učiniti to u situacijama u kojima je žrtva zadobila ozbiljnu tjelesnu ozljedu ili joj se pogoršalo zdravlje.

Ta supsidijarna obveza države na naknadu ne sprečava stranke potpisnice da potražuju povrat naknade od počinitelja, dokle god se vodi računa o sigurnosti žrtve.

Njemačka je 1976. godine usvojila Zakon o naknadi žrtvama kaznenih djela počinjenih uz uporabu nasilja, kojim se žrtvama kaznenih djela počinjenih uz uporabu nasilja, poput silovanja, seksualnog napada, fizičkog napada i ubojstva, jamči naknada za posljedice nasilja što su ga iskusile (medicinski troškovi, psihološka pomoć, nesposobnost za rad itd.).

Skrbništvo, pravo na posjet i sigurnost

Počinitelji nasilja koristili su posjete svojoj djeci kako bi ponovno napali žrtvu, što je rezultiralo ozbiljnim nasiljem, pa čak i ubojstvom. Sve pravne mjere za zaštitu žrtava trebaju biti dosljedne. Primjerice, ako građanski sud spriječi počinitelju pristup žrtvi, onda mu ni obiteljski sud ne treba to odobriti. Time se Konvencijom osigurava uzimanje u obzir značajnih incidenata nasilja prilikom odlučivanja o pravu na posjet i skrbištvu nad djecom, u najboljem interesu djeteta.

Oblici nasilja

Konvencijom se traži od stranaka potpisnica da cijeli niz vrsta nasilja tretiraju kao kazneno djelo, uključujući sljedeće:

- ▶ **Psihološko nasilje:** namjerno zastrašivanje, zlostavljanje ili prijetnje upućene nekome u određenom razdoblju koje traumatiziraju tu osobu. U intimnim vezama psihološko nasilje često može biti praćeno fizičkim i seksualnim nasiljem.

U **Francuskoj** je kazneno djelo psihološkog nasilja uvedeno u kazneni zakon 2010. godine. To kazneno djelo može biti kažnjeno ozbiljnim sankcijama, od tri godine zatvora do novčane kazne u iznosu od 75.000 eura.

- ▶ **Proganjanje:** ponovljene prijetnje izražene uhođenjem, neželjenom komunikacijom ili stavljanjem do znanja osobi da ju se namjerno motri, uzrokujući njezi strah za vlastitu sigurnost. To može uključivati oštećenje imovine, usmjeravanje napada na obitelj, prijatelje ili kućne ljubimce žrtve ili širenje lažnih informacija na internetu.

Dok psihološko nasilje i proganjanje u načelu treba tretirati kao kaznena djela, Konvencijom se dopušta izražavanje rezerve kako bi se ostavilo prostora strankama potpisnicama čiji pravni sustavi omogućavaju izricanje nekaznene sankcije za te oblike ponašanja. Međutim, nekaznene sankcije moraju biti primijenjene i dostatne da kazne počinitelja i odvrate ga od takvog ponašanja u budućnosti.

U **Italiji** je proganjanje postalo kaznenim djelom 2009. godine. Ono može biti kažnjeno zatvorom u trajanju od šest mjeseci do četiri godine. Ako je počinitelj bivši supružnik ili netko tko je bio u intimnoj vezi sa žrtvom, ta sankcija može biti produljena na šest godina zatvora. Isto se odnosi na maloljetne žrtve.

Seksualno nasilje, uključujući silovanje: bilo koji seksualni čin namjerno počinjen bez pristanka druge osobe. To uključuje penetraciju u bilo koji dio tijela druge osobe bilo kojim dijelom tijela počinitelja ili uz uporabu nekog predmeta. Kaznena djela seksualnog nasilja često ne budu kažnjena, jer se žrtvi ne vjeruje ako ne može dokazati da se pokušala oduprijeti napadu. Kako bi se popunila ta pravna praznina, Konvencijom se zahtijeva da okolnosti u kojima se taj čin dogodio moraju biti uzete u obzir pri prosuđivanju je li prethodno dan pristanak, bez obzira na to da li se žrtva fizički opirala. Prema toj se odredbi silovanje u braku među partnerima ili među bivšim supružnicima ili partnerima također smatra kaznenim djelom.

U Deklaraciji o ukidanju nasilja nad ženama, koju je usvojila Opća skupština **Ujedinjenih naroda** 1993. godine, izriekom se navodi silovanje u braku kao oblik nasilja nad ženama.

► **Seksualno zlostavljanje:** bilo koji oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne naravi u svrhu ili s učinkom narušavanja dostojanstva osobe, naročito kada se pritom stvara ozračje zastrašivanja, neprijateljstva, degradiranja, ponižavanja ili vrijeđanja. I u ovom se slučaju Konvencijom dopušta strankama potpisnicama da se za ovaj oblik ponašanja odluče za nekaznenu sankciju, tj. za građansku ili upravnu sankciju.

- ▶ **Prisila na brak:** čin namjernog korištenja fizičkih ili psiholoških prijetnji kako bi se odrasla osoba ili dijete prisililo na brak ili odvođenje odrasle osobe ili djeteta u drugu zemlju kako bi ga se prisililo na brak.

U **Velikoj Britaniji** je kampanja što ju je vodila nevladina organizacija „Southall Black Sisters“ rezultirala izradom smjernica za policiju o prisilnim brakovima i poboljšanjima u reakciji Ministarstva vanjskih poslova u slučajevima kada su britanski državljani bili prisiljeni na brak u inozemstvu. U Kaznenom zakonu **Bugarske** navodi se da je kazneno djelo prisiliti drugu osobu na brak, kao i oteti ženu u svrhu prisile na brak.

- ▶ **Sakaćenje ženskih genitalija:** uključuje sve postupke kojima se namjerno mijenjaju ili ozljeđuju ženske genitalije iz nemedicinskih razloga. To uzrokuje nepopravljivo trajno oštećenje, a obično se obavlja bez suglasnosti žrtve. Konvencijom se također utvrđuju kaznene sankcije za bilo koga tko pomaže počinitelju u činjenju djela sakaćenja ženskih genitalija.

U **Austriji** uzrokovanje tjelesne ozljede do 2001. godine nije bilo kažnjivo ako je učinjeno uz suglasnost žrtve. Rezultat toga je da praksa sakaćenja ženskih genitalija nije bila kažnjiva ako bi pravnu suglasnost dao roditelj ili skrbnik djevojčice. Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona Austrija je osigurala nemogućnost davanja suglasnosti za 'sakaćenje ili ozljeđivanje genitalija čija je nakana trajno oštećenje spolnih osjećaja'.

- ▶ **Prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija:** uključuje obavljanje pobačaja na ženi koja nije prethodno dala suglasnost niti bila obaviještena o njegovim posljedicama, te obavljanje kirurške intervencije u svrhu ili s učinkom prestanka sposobnosti žene za prirodnu reprodukciju na ženi koja nije prethodno dala suglasnost niti bila obaviještena ili potpuno razumjela posljedice intervencije.

Pomoć u počinjenju i pokušaj počinjenja kaznenog djela

U skladu s ovom Konvencijom, svatko tko namjerno pomaže, potiče ili podržava osobu u činjenju kaznenih djela psihološkog, fizičkog ili seksualnog nasilja, proganjanja, prisile na brak, sakaćenja ženskih genitalija ili prisilnog pobačaja i prisilne sterilizacije također je kriv za kazneno djelo. Ova odredba obuhvaća djela kažnjiva prema kaznenom, upravnom i građanskom pravu. Namjeran pokušaj činjenja fizičkog ili seksualnog nasilja, prisile na brak, sakaćenja ženskih genitalija ili prisilnog pobačaja i prisilne sterilizacije također je kazneno djelo.

Neprihvatljiva opravdanja za kaznena djela, uključujući kaznena djela počinjena u ime tzv. časti

Kako bi se pozabavila temeljnim uzrocima nasilja nad ženama i stavovima zbog kojih se nasilje i dalje događa, Konvencija sadrži načelo prema kojemu kriminalno ponašanje ni pod kojim uvjetima nije prihvatljivo. Kultura, vjera, tradicija ili drugi osobni razlozi za kriminalno ponašanje ne mogu biti prihvaćeni u obrani nasilja nad ženama ili obiteljskog nasilja i te razloge pravosuđe ne smije koristiti prilikom tumačenja zakona. Počinitelji djela nasilja na toj osnovi često su djeca koja su premlada da bi bila procesuirana, a na to ih je potaknuo odrasli član obitelji ili zajednice. Kako bi popunile tu pravnu prazninu, stranke potpisnice moraju pozvati na kaznenu odgovornost bilo koga tko potiče na počinjenje takvih kaznenih djela.

Jurisdikcija

Načela jurisdikcije slična onima u drugim konvencijama Vijeća Europe primjenjuju se kako bi se osiguralo sljedeće:

- ▶ od stranaka potpisnica zahtijevati da kazne počinitelje kaznenih djela na svome teritoriju, na brodovima pod svojom zastavom ili u zrakoplovima registriranim u skladu sa svojim zakonima, ili u slučaju da je državljanin ili osoba koja živi na njihovom teritoriju počinila kazneno djelo;
- ▶ stranke potpisnice potaknuti da sude i procesuiraju svako kazneno

djelo počinjeno u inozemstvu protiv svojih državljana ili osoba koje žive na njihovom teritoriju kako bi ih zaštitile;

- ▶ bilo kojega državljanina koji počini kazneno djelo seksualnog nasilja, prisile na brak, sakaćenja ženskih genitalija ili prisilnog pobačaja i prisilne sterilizacije stranka potpisnica treba kazniti, čak i kada je kazneno djelo počinjeno u inozemstvu, bez obzira na to tretiraju li se ta djela kao kaznena djela u državi u kojoj su se dogodila ili je li prijavu podnijela žrtva ili je istraga obavljena u toj državi;
- ▶ stranke potpisnice trebaju procesuirati počinitelja koji živi na njihovom teritoriju ako nije izručen zemlji u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili iz koje dolazi žrtva.

Sankcije i mjere

Stranke potpisnice obvezne su osigurati da sankcije izrečene za kaznena djela opisana Konvencijom odražavaju ozbiljnost čina nasilja. Sankcije moraju biti „učinkovite, razmjerne i moraju djelovati obeshrabrujuće na buduće potencijalne počinitelje“, te mogu obuhvaćati zatvorsku kaznu i uskraćivanje roditeljskih prava u interesu djeteta, kao i u interesu sigurnosti žrtve, u situacijama kada sigurnost nije moguće jamčiti na drugi način.

Otegotne okolnosti

Konvencijom se propisuje izricanje težih kazni u određenim okolnostima, primjerice ako je kazneno djelo počinio član uže obitelji više puta nad posebno ugroženom osobom, nad djetetom ili u prisutnosti djeteta, ili ako je kazneno djelo počinilo više osoba, ili ako je kazneno djelo počinjeno na izrazito nasilan način, uz uporabu ili prijetnju uporabom oružja, ako je kazneno djelo uzrokovalo teške ozljede žrtve ili ako je počinitelj ranije osuđivan za slično kazneno djelo.

U **Španjolskoj** su nakon usvajanja Zakona o rodno utemeljenom nasilju obavljene izmjene i dopune članka 148. Kaznenog zakona, kako bi se povećala kazna u slučaju da je djelo napada usmjereno na (bivšu/bivšeg) suprugu/supruga ili osobu s kojom je počinitelj

napada bio u takvom odnosu, bez obzira na to živi li s tom osobom ili ne. U **Belgiji** se Kaznenim zakonom ne propisuje konkretno djelo obiteljskog nasilja. Međutim, ako sadašnji ili bivši supružnik ili partner počini fizičko nasilje, u tom slučaju počinjeno djelo smatra se ozbiljnijim oblikom kaznenog djela i za njega se izriču teže sankcije.

Zabrana primjene alternativnog načina rješavanja sporova ili izricanja kazne

Zabranjena je primjena alternativnog načina rješavanja sporova u slučajevima kada je došlo do nasilja, jer postupak posredovanja nikada ne može biti isti za žrtvu i za počinitelja. Ako je došlo do nekog oblika nasilja opisanog Konvencijom, riječ je o kaznenom djelu i ono se mora procesuirati kao takvo. Ako je počinitelju naloženo da plati kaznu, stranke potpisnice moraju osigurati da to neće posredno dovesti žrtvu u financijske teškoće. Žrtva i počinitelj nerijetko su članovi iste obitelji pa izricanje novčane kazne može utjecati na obiteljske prihode ili plaćanje alimentacije.

Istraga, sudski postupak, postupovno pravo i zaštitne mjere

Poglavlje VI. Konvencije

Procjena i upravljanje rizikom

Mnoge su žrtve suočene s ozbiljnim prijetnjama nasiljem, pa čak i smrću, osobito u situacijama kada napuštaju počinitelja ili kada se počinitelj suočava sa zakonskim progonom. Kako bi se žrtvi pružila zaštita u svim fazama istražnog postupka, sva nadležna tijela zajedno moraju procijeniti stupanj opasnosti s kojom je suočena svaka žrtva, te je potrebno izraditi plan u cilju upravljanja rizikom. Procjenom je također potrebno utvrditi posjeduje li počinitelj ili ima li mogućnost pristupa vatrenom oružju. U

takvim situacijama stranke potpisnice mogle bi usvojiti mjere kojima bi bilo omogućeno neposredno oduzimanje vatrenog oružja i streljiva od počinitelja u cilju zaštite žrtve.

U **Velikoj Britaniji** se jednom mjesečno održavaju interresorne konferencije za procjenu rizika, namijenjene žrtvama izloženim visokom stupnju rizika, u cilju razmjene informacija i poduzimanja mjera u interesu sprečavanja ozljeda žrtava i njihove djece. Na konferencijama se okupljaju i međusobno povezuju predstavnici različitih institucija i davatelja usluga, poput policije, tijela za nadzor nad osobama osuđenima na uvjetnu kaznu, lokalnih vlasti, institucija nadležnih za zdravstvo i smještaj, skloništa i ostalih srodnih institucija. Na tim se konferencijama izrađuju pojedinačni planovi, u cilju poboljšanja sigurnosti konkretnih žrtava. Ove konferencije imaju golemi značaj u slučaju kada je potrebno pronaći i pružiti dodatne informacije.

Žurni nalozi o zabrani pristupa

U cilju pružanja neposredne zaštite žrtvi, Konvencijom se propisuje i udaljavanje počinitelja obiteljskog nasilja iz obiteljskog doma, čime se stvara fizička udaljenost između sudionika i sprečava daljnje nasilje. Udaljavanjem počinitelja, čak i kada su oni vlasnici obiteljskog doma, sprečava se daljnja traumatizacija žrtve, koja bi u protivnome morala napustiti dom, nerijetko s djecom, u interesu vlastite sigurnosti. Države potpisnice trebaju odlučiti kojoj instituciji povjeriti nadležnost za izdavanje zabrane pristupa, uz napomenu da sigurnost žrtve ili osobe izložene riziku mora ostati prioritet.

Nalozi o zabrani pristupa ili zaštiti

Stranke potpisnice moraju osigurati dostupnost žrtvama mehanizama za izricanje zabrane svih oblika nasilja opisanih Konvencijom, kako bi se počinitelju onemogućio nastavak nasilnog postupanja prema žrtvi, a žrtve zaštitilo od svih kontakata s počiniteljem u određenom razdoblju.

Kako bi se osigurala neposredna zaštita, ti nalozi moraju biti:

- ▶ pristupačni u pogledu troškova;
- ▶ dostupni u pogledu neposredne zaštite;
- ▶ mogući u pogledu izdavanja, bez obzira na to je li počinitelj suočen sa zakonskim progonom po drugoj osnovi;
- ▶ dopušteni za vrijeme trajanja zakonskog postupka;
- ▶ dostupni na zahtjev samo jedne stranke;
- ▶ izdani bez ograničavanja prava optuženika na pravičan postupak.

Zakonom o zaštiti od obiteljskog nasilja, koji je na snazi u **Austriji**, policiji se daje pravo deložirati počinitelja obiteljskog nasilja iz zajedničkog doma u trajanju od deset dana, kao mjeru sprečavanja nasilja, bez pristanka ili zahtjeva žrtve (po službenoj dužnosti). U roku od 24 sata policija bi trebala uputiti izvješće interventnom centru, koji će žrtvi pružiti usluge psihološke pomoći i podrške. Jedan od ciljeva pomoći i podrške jest omogućiti žrtvi da na osnovi informacija donese odluku o tome želi li obiteljskom sudu podnijeti zahtjev za izdavanje naloga o durogočnoj zaštiti, koji bi vrijedio u razdoblju do tri mjeseca. Osobe zaštićene ovom vrstom naloga su ne samo supružnici i partneri nego i veća skupina potencijalnih žrtava, poput ostalih osoba koje zajedno žive u obiteljskom kućanstvu s počiniteljem.

Mjere zaštite

U interesu poštivanja prava žrtve tijekom sudskog postupka i izbjegavanja daljnje traumatizacije žrtve, stranke potpisnice dužne su uvesti u praksu niz zaštitnih mjera, uključujući i:

- ▶ poduzimanje mjera kojima se osigurava zaštita žrtava, njihovih obitelji i svjedoka od zastrašivanja i odmazde;
- ▶ pružanje informacija žrtvama koje su u posebnoj opasnosti o mjestu na kojemu se nalazi počinitelj;

- ▶ pružanje informacija o dostupnim uslugama tijekom istrage i ishodu njihova predmeta;
- ▶ pružanje prilike za saslušanje i iznošenje dokaza, svjedočenje bez prisutnosti počinitelja i zaštite privatnosti i identiteta;
- ▶ pružanje jezičnih usluga i podrške žrtvama, bez naknade, u situacijama kada su žrtve sudionici u postupku ili kada iznose dokaze.

Migracije i azil

Poglavlje VII. Konvencije

Migrantice i žene izbjeglice posebno su ugrožene u pogledu nasilja. Prema tome, Konvencijom se, u smislu provedbe njezinih odredaba, zabranjuje diskriminacija po osnovi migrantskog ili izbjegličkog statusa. Konvencijom se također zahtijeva poduzimanje mjera u cilju sprečavanja nasilja po toj osnovi i pružanja podrške žrtvama, uz istovremeno uvažavanje potreba ugroženih osoba.

Dozvola boravka

Većina država članica Vijeća Europe traži od supružnika ili partnera da ostanu u braku ili u zajednici određeno vrijeme prije nego što dobiju dozvolu boravka. Zbog toga se mnoge migrantice i žene izbjeglice boje da će napuštanjem nasilnog okruženja izgubiti dozvolu boravka. Konvencijom je propisana mogućnost stjecanja dozvole boravka migranticama koje su žrtve nasilja, te je omogućeno žrtvama migranticama koje su prisiljene sklopiti brak u drugoj zemlji ponovno dobivanje dozvole boravka.

Konvencijom se strankama potpisnicama daje mogućnost da ne primjenjuju odredbe u vezi s dozvolom boravka, ili da ih primjenjuju samo u konkretnim slučajevima ili pod konkretnim uvjetima.

Zahtjevi za azil utemeljeni na spolu

Žene koje traže azil posebno su zabrinute u pogledu zaštite, po čemu

se razlikuju od muškaraca. Može doći do toga da žene ne mogu ili ne žele prijaviti doživljeno nasilje, poput silovanja, u postupku utvrđivanja izbjegličkog statusa, u situacijama kada se tijekom tog postupka ne uvažavaju važni aspekti konkretne kulture. One su nerijetko izložene seksualnom uznemiravanju i seksualnom iskorištavanju i nisu se u mogućnosti zaštititi. Radi davanja odgovora na konkretna pitanja koja se odnose na tražiteljice azila, Konvencijom se propisuju sljedeće obveze:

- ▶ prepoznavanja nasilja nad ženama utemeljenog na spolu kao oblika progona u smislu odredaba Konvencije o izbjeglicama iz 1951. godine;
- ▶ poduzimanja mjera kojima se pri dodjeli statusa izbjeglice osigurava pristup kojim se uzimaju u obzir pitanja od značaja za pripadnike različitih spolova;
- ▶ uvođenje procedura, smjernica i usluga kojima se uvažavaju pitanja od značaja za pripadnike različitih spolova tijekom postupka odobravanja azila, kako bi se omogućilo puno uvažavanje razlika između muškaraca i žena.

Ova odredba i odredba o zabrani protjerivanja (u nastavku teksta) sukladne su i ne izlaze iz okvira Konvencije iz 1951. godine u vezi sa statusom izbjeglica i člankom 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda, kako je tumači Europski sud za ljudska prava.

Godine 2002. **Visoko povjereništvo Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR)** izdalo je Smjernice o međunarodnoj zaštiti: progon utemeljen na spolu u smislu članka 1.A.(2) Konvencije iz 1951. godine i/ili njezinog Protokola iz 1967. godine, u vezi sa statusom izbjeglica. Smjernice imaju za cilj pružiti upute o pravnom tumačenju vladama, pravnicima, donositeljima odluka i nositeljima pravosudnih funkcija, kao i zaposlenicima UNHCR-a koji se bave utvrđivanjem izbjegličkog statusa na terenu.

Zabrana protjerivanja

Konvencijom se propisuje obveza pružanja međunarodne zaštite onim žrtvama kojima je potrebna, bez obzira na njihov status, i sprečavanje njihova vraćanja u zemlje u kojima su izložene riziku ili mogu biti podvrgnute mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni. Načelo zabrane protjerivanja okosnica je azila i međunarodne zaštite izbjeglica.

Mehanizam praćenja

Poglavlje VIII. Konvencije

Kako bi države potpisnice učinkovito provodile Konvenciju, nakon njezinog stupanja na snagu bit će uspostavljen mehanizam praćenja koji će se sastojati od sljedeća dva tijela:

- ▶ **Stručne skupine za borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja** – tehničkog tijela pod nazivom GREVIO, koje čine od 10 do 15 neovisnih stručnjaka iz područja ljudskih prava, ravnopravnosti spolova, nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja te pružanja pomoći i zaštite žrtvama. Članovi ove skupine bit će državljani država potpisnica Konvencije koji su stručnjaci iz različitih područja. Sastav ove skupine bit će ujednačen u pogledu spola i zemljopisnog podrijetla članova;
- ▶ **Odbora država potpisnica** – političkoga tijela koje čine predstavnici država potpisnica Konvencije, a koje će birati članove skupine GREVIO između nominiranih kandidata država potpisnica.

Postupak

GREVIO će dobiti izvješća država potpisnica Konvencije na temelju ranije pripremljenog upitnika. Skupina također može dobiti i informacije od nevladinih organizacija i organizacija civilnoga društva, državnih institucija za zaštitu ljudskih prava, povjerenika Vijeća Europe za ljudska

prava, Parlamentarne skupštine i drugih specijaliziranih tijela Vijeća Europe ili tijela osnovanih drugim međunarodnim instrumentima, kao što je npr. odbor CEDAW. Ako informacije dostavljene skupini ne budu dostatne ili ako dođe do toga da određeno pitanje zahtijeva posebnu pozornost, GREVIO može organizirati posjet konkretnoj državi potpisnici, u suradnji s njezinim institucijama.

Na temelju dobivenih informacija, GREVIO će pristupiti izradi izvješća koje će biti dostavljeno državama potpisnicama u svrhu obavljanja pregleda i davanja komentara. Komentari će se uzeti u obzir pri izradi konačne verzije izvješća, a GREVIO će svoje zaključke dostaviti Odboru država potpisnica. Odbor država potpisnica može usvojiti preporuke utemeljene na zaključcima skupine GREVIO, koje će konkretna država članica biti dužna prihvatiti i primijeniti u praksi, s naznakom datuma primjene.

Opće preporuke

GREVIO može dati preporuke koje se ne odnose konkretno ni na jednu državu potpisnicu, ali se bave pitanjima koja pobuđuju zabrinutost, a upućena su svim državama potpisnicama i nude jasne smjernice u pogledu učinkovite provedbe odredaba Konvencije.

Sudjelovanje parlamenta u praćenju

Kao znak prepoznavanja značajne uloge koju imaju u provedbi Konvencije, državni parlamenti pozvani su da sudjeluju u praćenju njezine provedbe, a države potpisnice dužne su im dostaviti izvješća skupine GREVIO i od njih zatražiti izjašnjenje.

Po prvi puta se konvencijom Vijeća Europe traži od Parlamentarne skupštine redovito praćenje njezine provedbe. Ovom se odredbom priznaje značajna uloga koju je Parlamentarna skupština odigrala u davanju značenja pitanju nasilja nad ženama i stavljanju toga pitanja na popis političkih prioriteta Vijeća Europe i njegovih država članica, te njenom dugogodišnjoj posvećenosti rješavanju toga pitanja.

Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Poglavlje IX. Konvencije

U ovoj se odredbi bavi odnosom između Konvencije i svih ostalih međunarodnih instrumenata, u cilju njihovog usuglašenog međudjelovanja. Konvencija ne zadire u prava i obveze što proizlaze iz odredaba međunarodnih instrumenata koji se bave pitanjima obrađenim Konvencijom, poput Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinih protokola i Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezinih opcionalnih protokola. Konvencija ima za cilj jačati zaštitu i podršku žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Državama potpisnicama Konvencije sugerira se da surađuju i sklapaju bilateralne i multilateralne sporazume o pitanjima obrađenim Konvencijom, u cilju jačanja provedbe njezinih odredaba ili unapređenja njezine primjene.

Završne odredbe

Poglavlje X. Konvencije

Stupanje na snagu

Konvenciju mogu potpisati države članice Vijeća Europe, države koje nemaju članstvo u Vijeću Europe, ali su sudjelovale u njezinoj izradi (Kanada, Vatikan, Japan, Meksiko i Sjedinjene Američke Države) i Europska unija.

Konvencija će stupiti na snagu kada je potpiše i ratificira deset država, od kojih osam trebaju biti države članice Vijeća Europe.

Pristupanje

Nakon što stupi na snagu, države koje nisu članice Vijeća Europe mogu biti pozvane da pristupe Konvenciji.

Izražavanje rezerve

Države potpisnice mogu izraziti rezervu samo u pogledu onih članaka za koje je to izrijeком odobreno i samo na razdoblje od pet godina, uz samo jedno produljenje. Mogućnost izražavanja rezerve trebala bi omogućiti što je moguće većem broju država ratifikaciju Konvencije, uz ostavljanje vremena za usuglašavanje njihovih propisa iz konkretnih područja.

Izražavanje rezerve moguće je samo u pogledu:

- ▶ članka 30. (Naknada) stavka 2.;
- ▶ članka 44. (Nadležnost) stavaka 1.e, 3. i 4.;
- ▶ članka 55. (Postupci *ex parte* i *ex officio*) stavka 1., u smislu članka 35., a u vezi s lakšim kaznenim djelima;
- ▶ članka 58. (Zastara), u smislu odredaba članaka 37., 38. i 39.;
- ▶ članka 59. (Boravišni status).

Države potpisnice također mogu zadržati pravo primjene sankcija koje nisu kaznene naravi u provedbi odredaba članka 33. (Psihičko nasilje) i članka 34. (Proganjanje).

Rezerva se izražava kada je Konvencija potpisana ili ratificirana, a izražena rezerva može se povući dostavljanjem izjave glavnom tajniku Vijeća Europe. Nakon isteka razdoblja od pet godina prestaje važiti izražena rezerva, ako se ne obnovi. Ako država potpisnica donese odluku o obnavljanju rezerve, dužna je upoznati GREVIO s razlozima te odluke.

Pogovor zamjenice glavnog tajnika Vijeća Europe

O tome ne može biti nikakve sumnje: nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje problemi su koji pogađaju sve društvene slojeve i rašireni su u svim državama članicama. Seksualno nasilje i silovanje, seksualno uznemiravanje, prisilno sklapanje braka, osakaćivanje ženskih genitalija, fizičko, seksualno i psihičko zlostavljanje od strane partnera i prisilni pobačaj i sterilizacija, tužna su stvarnost za isuviše veliki broj žena u Europi i svijetu.

Konvencija iz Istanbula utemeljena je na spoznaji da je nasilje nad ženama vrsta nasilja utemeljenog na spolu, koje se čini nad ženama naprosto zato što su žene, i da su žene u većoj mjeri pogođene ovom vrstom nasilja od muškaraca. Budući da se u ovom slučaju radi o pitanju ljudskih prava, države članice dužne su rješavati probleme proizašle iz svih oblika nasilja i poduzimati mjere u cilju njegovog sprečavanja, zaštite žrtava i kaznenog progona počinitelja. Moramo biti jasni: neće biti moguće ostvariti stvarnu ravnopravnost između žena i muškaraca sve dok se žene suočavaju s nasiljem utemeljenom na spolu u velikim razmjerima, a državne agencije i institucije ne poduzimaju ništa.

Iako su Konvencijom iz Istanbula obrađeni svi oblici nasilja nad ženama, ona ne zanemaruje ni činjenicu da muškarci, djeca i stare osobe također mogu biti izloženi zlostavljanju u obitelji. Da bi se pružila podrška i zaštita svima kojima je ona potrebna, strankama potpisnicama Konvencije iz Istanbula sugerira se primjena mjera propisanih Konvencijom na sve žrtve obiteljskog nasilja.

Parlamentarna skupština već dugo nastoji promicati ravnopravnost spolova i potaknuti vlade na rješavanje žurnih problema nastalih uslijed diskriminacije žena. Prepoznavanjem nasilja nad ženama kao glavne

zapreke ostvarivanju ravnopravnosti spolova, povrede ljudskih prava i prijetnje našim društvima, Skupština je odigrala značajnu ulogu u davanju poticaja izradi sveobuhvatnog skupa zakonski obvezujućih standarda borbe protiv te vrste nasilja, kako prije tako i za vrijeme pregovora u vezi s Konvencijom iz Istanbula. Sporazum, u određenoj mjeri, predstavlja kulminaciju ovih nastojanja i čini najznačajniji međunarodni skup mjera koje u ovoj domeni mogu dovesti do promjene. Računam na trajno opredjeljenje Skupštine za aktivno promicanje Konvencije. Pregovori o tekstu Konvencije stvorili su snažan politički zamah u borbi protiv nasilja nad ženama. Veoma je važno iskoristiti taj zamah i osigurati stupanje Sporazuma na snagu što je moguće prije.

Ovaj Priručnik za parlamentarce praktično je i učinkovito sredstvo za promicanje Konvencije iz Istanbula na širem planu i davanje pojašnjenja njezinih odredaba te razloga zbog kojih je Konvencija toliko važna. Sigurna sam da ćete pronaći uvjerljive argumente, kakvi su i potrebni u ovakvoj situaciji. Žene u Europi i svijetu računaju na vašu podršku.

Gabriella Battaini-Dragoni,
*Zamjenica generalnog sekretara
Vijeća Evrope*

DODATAK I

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja

(CETS br. 210)

Istanbul, 11. svibanj 2011.

Preambula

Države članice Vijeća Europe i druge potpisnice ovoga dokumenta,

Pozivajući se na Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ETS br. 5, 1950.) i njezinih protokola, Europsku socijalnu povelju (ETS br. 35, 1961., revidirana 1996., ETS br. 163), Konvenciju Vijeća Europe o borbi protiv trgovine ljudima (CETS br. 197, 2005.) i Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (CETS br. 201, 2007.);

Pozivajući se na sljedeće preporuke Vijeća ministara državama članicama Vijeća Europe: Preporuku *Rec(2002.)5* o zaštiti žena od nasilja, Preporuku *CM/Rec(2007.)17* o standardima i mehanizmima rodne ravnopravnosti, Preporuku *CM/Rec(2010.)10* o ulozi žena i muškaraca u sprječavanju i rješavanju sukoba i izgradnji mira, te na druge relevantne preporuke;

Uzimajući u obzir sve veći opseg sudske prakse Europskog suda za ljudska prava, koji postavlja značajne standarde na području nasilja nad ženama;

Imajući u vidu Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.), Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966.), Konvenciju Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979.) i Opcionalni protokol uz Konvenciju (1999.), kao i Opću preporuku br. 19 Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena (Odbor za CEDAW) o nasilju nad ženama, Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (1989.) i opcionalne protokole uz Konvenciju (2000.) i Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (2006.);

Imajući u vidu Rimski statut Međunarodnoga kaznenog suda (2002.);

Pozivajući se na temeljna načela međunarodnog humanitarnog prava, a osobito na Ženevsku konvenciju (IV.) koja se odnosi na zaštitu civila u vrijeme rata (1949.) i dodatne protokole I. i II. (1977.) uz tu konvenciju;

Osuđujući sve oblike nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja;

Prepoznajući da je postizanje *de iure* i *de facto* jednakosti između žena i muškaraca ključni element u sprječavanju nasilja nad ženama;

Prepoznajući da je nasilje nad ženama izraz povijesno nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca, koji su doveli do dominacije i diskriminacije muškaraca nad ženama, kao i do sprječavanja napredovanja žena u punoj mjeri;

Prepoznajući strukturnu prirodu nasilja nad ženama kao rodno utemeljeno nasilje, te da je nasilje nad ženama jedan od ključnih društvenih mehanizama kojima se žene primoravaju biti u podređenom položaju u odnosu na muškarce;

Prepoznajući, uz ozbiljnu zabrinutost, da su žene i djevojčice često izložene ozbiljnim oblicima nasilja poput obiteljskog nasilja, seksualnog uznemiravanja, silovanja, prisilnog braka, kaznenih djela počinjenih u ime tzv. časti i genitalnog sakaćenja, koji predstavljaju ozbiljnu povredu ljudskih prava žena i djevojčica i glavnu prepreku ostvarivanju jednakosti između žena i muškaraca;

Prepoznajući da povrede ljudskih prava za vrijeme oružanih sukoba koji pogađaju civilno stanovništvo, osobito žene, u obliku raširenog ili sustavnog silovanja i seksualnog nasilja, kao i mogući porast rodno utemeljenog nasilja za vrijeme i nakon sukoba;

Prepoznajući da su žene i djevojčice izložene većem riziku od rodno utemeljenog nasilja od muškaraca;

Prepoznajući da obiteljsko nasilje neravnomjerno pogađa žene, a da muškarci također mogu biti žrtvama obiteljskog nasilja;

Prepoznajući da su djeca žrtve obiteljskog nasilja, kao i svjedoci obiteljskog nasilja;

Nastojeći iskorijeniti nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje u Europi,
Suglasile su se o sljedećem:

Poglavlje I. Ciljevi, definicije, načelo jednakosti i nediskriminacije, opće obveze

Članak 1. Ciljevi Konvencije

1. Ciljevi ove Konvencije su:
  - a. zaštititi žene od svih oblika nasilja i spriječiti, procesuirati i ukloniti nasilje nad ženama i obiteljsko nasilje;
  - b. doprinijeti suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovirati suštinsku jednakost između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena;
  - c. izraditi sveobuhvatni okvir, politike i mjere zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja;
  - d. unaprijediti međunarodnu suradnju u pogledu uklanjanja nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja;
  - e. pružiti podršku i pomoć organizacijama i tijelima unutarnjih poslova u učinkovitoj suradnji radi usvajanja sveobuhvatnog pristupa uklanjanju nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.
2. Kako bi se osigurala djelotvorna primjena odredaba Konvencije, u ovoj je Konvenciji određen nadzorni mehanizam.

Članak 2. Područje primjene Konvencije

1. Konvencija se odnosi na sve oblike nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje, koje žene nesrazmjerno pogađa u odnosu na muškarce.
2. Preporučuje se članicama da primjenjuju ovu Konvenciju na sve žrtve obiteljskog nasilja. Članice trebaju pokloniti posebnu pozornost ženama žrtvama rodno utemeljenog nasilja u primjeni odredaba ove Konvencije.
3. Ova Konvencija primjenjuje se u doba mira kao i u slučaju oružanog sukoba.

Članak 3. Definicije

U svrhu ove Konvencije:

- a. „nasilje nad ženama“ označuje povredu ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno utemeljenog nasilja koja dovode do ili mogu dovesti do tjelesne, seksualne, psihičke odnosno ekonomske povrede ili patnje žena, obuhvaćajući i prijetnje takvim djelima, prisilu odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu;
- b. „obiteljsko nasilje“ označuje svako djelo tjelesnog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojega dođe u obitelji ili kućanstvu odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika odnosno partnera, neovisno o tomu dijeli li počinitelj ili je dijelio kućanstvo sa žrtvom;
- c. „rod“ označuje društveno određene uloge, ponašanja, djelovanja i osobine što ih dano društvo smatra prikladnima za žene i muškarce;
- d. „rodno utemeljeno nasilje nad ženama“ označuje nasilje usmjereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmjerno utječe na žene;
- e. „žrtva“ označuje svaku fizičku osobu izloženu postupanju opisanome pod točkama a. i b.;
- f. pojam „žena“ uključuje djevojke mlađe od 18 godina.

Članak 4. Temeljna prava, načelo jednakosti i nediskriminacije

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere za unaprjeđenje i zaštitu prava svakoga, osobito žena, na život bez nasilja i u javnoj i u privatnoj sferi.
2. Članice će osuditi sve oblike diskriminacije nad ženama i bez odgode poduzeti potrebne zakonodavne i druge mjere za sprječavanje diskriminacije, a naročito:
  - uključivanjem u ustav države ili druge odgovarajuće zakone načela jednakosti između žena i muškaraca i osiguranjem ostvarivanja ovoga načela u praksi;

- zabranom diskriminacije nad ženama, uključujući korištenje sankcija po potrebi;
  - ukidanjem zakona i praksi kojima se diskriminiraju žene.
3. Članice će osigurati primjenu odredaba ove Konvencije, osobito mjera zaštite prava žrtava, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su: spol, rod, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, seksualno opredjeljenje, rodni identitet, dob, zdravstveno stanje, invalidnost, bračno stanje, status migranta ili izbjeglice ili neki drugi status.
  4. Posebne mjere potrebne za sprječavanje i zaštitu žena od rodno utemeljenog nasilja ne smatraju se diskriminacijom u smislu ove Konvencije.

Članak 5. Obveze država i dužna pažnja

1. Članice će se suzdržati od sudjelovanja u bilo kakvom činu nasilja nad ženama i osigurati da državna tijela, dužnosnici, službenici, ustanove i drugi sudionici koji nastupaju u ime države postupaju sukladno ovoj obvezi.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere da s dužnom pažnjom spriječe, istraže, kazne i osiguraju nadoknadu za djela nasilja obuhvaćena ovom Konvencijom koja počine nedržavni akteri.

Članak 6. Rodno osjetljive politike

Članice će raditi na uključivanju pitanja roda u primjenu i procjenu utjecaja odredaba ove Konvencije te na promicanju i djelotvornoj primjeni politika jednakosti između žena i muškaraca i osnaživanja žena.

Poglavlje II. Integriranje politika i prikupljanje podataka

Članak 7. Sveobuhvatne i koordinirane politike

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere za usvajanje i primjenu djelotvornih, sveobuhvatnih i koordiniranih državnih politika koje obuhvaćaju sve relevantne mjere za sprječavanje i borbu protiv svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom i nude holistički odgovor na nasilje nad ženama.
2. Članice će osigurati da se u politikama navedenim u stavku 1. prava žrtve stave u središte svih mjera i primjenjuju kroz učinkovitu suradnju svih nadležnih tijela, institucija i organizacija.
3. Mjere što se poduzimaju sukladno ovome članku uključit će, po potrebi, sve nadležne sudionike poput: državnih tijela, nacionalnih, regionalnih i lokalnih parlamenata i uprava, državnih institucija za zaštitu ljudskih prava i organizacija civilnoga društva.

Članak 8. Financijska sredstva

Članice će odvojiti odgovarajuća financijska sredstva i ljudske resurse za primjerenu provedbu integriranih politika, mjera i programa za sprječavanje i borbu protiv svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom, uključujući i one koje provode nevladine organizacije i civilno društvo.

Članak 9. Nevladine organizacije i civilno društvo

Članice će prepoznati, poticati i podupirati, na svim razinama, rad nevladinih organizacija i organizacija civilnoga društva u borbi protiv nasilja nad ženama i uspostaviti učinkovitu suradnju s ovim organizacijama.

Članak 10. Koordinacijsko tijelo

1. Članice će odrediti odnosno uspostaviti jedno ili više službenih tijela

nadležnih za koordinaciju, provedbu, nadzor i procjenu politika i mjera za sprječavanje i borbu protiv svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom. Ta će tijela koordinirano prikupljati podatke sukladno članku 11., analizirati i objavljivati rezultate.

2. Članice će osigurati da određena odnosno uspostavljena tijela sukladno ovome članku dobiju opće podatke o mjerama poduzetima sukladno Poglavlju VIII.
3. Članice će osigurati da određena odnosno uspostavljena tijela sukladno ovome članku imaju kapacitet za neposrednu komunikaciju i održavanje veza s odgovarajućim tijelima drugih članica.

Članak 11. Prikupljanje podataka i istraživanje

1. U svrhu primjene ove Konvencije, članice će poduzimati sljedeće:
  - a. prikupljati relevantne statističke podatke u pravilnim vremenskim razmacima o slučajevima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom;
  - b. podupirati istraživanja na terenu svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom radi proučavanja osnovnih uzroka i posljedica, učestalosti i stope osuda, kao i učinkovitosti mjera koje se poduzimaju u primjeni ove Konvencije.
2. Članice će nastojati provoditi ankete među stanovništvom u pravilnim vremenskim razmacima radi procjene prevalencije i trendova svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
3. Članice će skupini stručnjaka iz članka 66. ove Konvencije dati prikupljene podatke sukladno ovome članku radi poticanja međunarodne suradnje i omogućavanja uspostave međunarodnih mjerila (*benchmarking*).
4. Članice će osigurati da prikupljeni podaci sukladno ovome članku budu dostupni javnosti.

Poglavlje III. Sprečavanje

Članak 12. Opće obveze

1. Članice će poduzeti potrebne mjere za promicanje promjena u društvenim i kulturnim obrascima ponašanja žena i muškaraca kako bi se iskorijenile predrasude, običaji, tradicije i druge prakse utemeljene na zamisli inferiornosti žena odnosno na stereotipnim ulogama žena i muškaraca.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere za sprječavanje svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom svake fizičke odnosno pravne osobe.
3. Sve mjere poduzete sukladno ovome Poglavlju obuhvaćaju i odgovaraju na specifične potrebe osoba ugroženih određenim okolnostima, a u njihovom se središtu nalaze ljudska prava svih žrtava.
4. Članice će poduzeti sve potrebne mjere za poticanje svih članova društva, osobito muškaraca i dječaka, da aktivno doprinesu sprječavanju svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
5. Članice će osigurati da se kultura, običaji, vjera, tradicija odnosno tzv. čast ne smatraju opravdanjem za bilo koje djelo nasilja obuhvaćeno Konvencijom.
6. Članice će poduzeti sve potrebne mjere za promicanje programa i aktivnosti za osnaživanje žena.

Članak 13. Podizanje svijesti

1. Članice će promicati odnosno provoditi, redovito i na svim razinama, kampanje odnosno programe podizanja svijesti, uključujući i suradnju s državnim institucijama za ljudska prava i tijelima za rodnu ravnopravnost, civilnim društvom i nevladinim, osobito ženskim, organizacijama po potrebi, a u cilju podizanja svijesti i razumijevanja u široj javnosti različitih manifestacija svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, njihovih posljedica za djecu i potrebe za sprječavanjem takvoga nasilja.

2. Članice će osigurati širenje obavijesti u široj javnosti o raspoloživim mjerama za sprječavanje djela nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

Članak 14. Obrazovanje

1. Članice će poduzeti, po potrebi, potrebne korake za uvođenje nastavnog materijala o pitanjima poput: jednakosti žena i muškaraca, nestereotipnih rodnih uloga, uzajamnog poštivanja, nenasilnog rješavanja sukoba u međuljudskim odnosima, rodno utemeljenog nasilja nad ženama i prava na osobni integritet, koji je prilagođen sposobnostima učenika u službene nastavne planove na svim razinama obrazovanja.
2. Članice će poduzeti sve potrebne korake kako bi promicale načela iz stavka 1. u neformalnim obrazovnim ustanovama, kao i u sportu, kulturnim i rekreativnim ustanovama i medijima.

Članak 15. Obuka stručnjaka

1. Članice će osigurati odnosno ojačati odgovarajuće obuke za nadležne stručnjake koji se bave žrtvama odnosno počiniteljima svih djela nasilja obuhvaćenih Konvencijom o sprječavanju i otkrivanju takvoga nasilja, o jednakosti između žena i muškaraca, o potrebama i pravima žrtava, kao i o sprječavanju sekundarne viktimizacije.
2. Članice će osigurati da obuke iz stavka 1. uključuje obuku o koordiniranoj suradnji više tijela radi sveobuhvatnog i odgovarajućeg upućivanja u slučajevima nasilja obuhvaćenog Konvencijom.

Članak 16. Programi preventivne intervencije i programi za rad s počiniteljima nasilja

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere za osnivanje i potporu programima čiji je cilj da počinitelji obiteljskog nasilja nauče i usvoje nenasilno ponašanje u međuljudskim odnosima u pogledu sprječavanja daljnjeg nasilja i izmjene obrazaca nasilnog ponašanja.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere za osnivanje i potporu programima za rad s počiniteljima, osobito

seksualnim prijestupnicima, čiji je cilj spriječiti ponavljanja kaznenog dela.

3. Pri poduzimanju mjera iz stavaka 1. i 2. članice će osigurati da zaštita, podrška žrtvama i njihova ljudska prava budu od primarnog značaja i da, po potrebi, osnivanje i provedba ovih programa izvode u bliskoj suradnji sa specijaliziranim službama za podršku žrtvama.

Članak 17. Sudjelovanje privatnog sektora i medija

1. Članice će poticati privatni sektor, sektor za informacijske i komunikacijske tehnologije i medije, uz dužno poštivanje slobode govora i njihove neovisnosti, da sudjeluju u razradi i provedbi politika te da ustroje pravilnike i standarde za sprječavanje nasilja nad ženama i veće poštivanje njihova dostojanstva.
2. Članice će razvijati i promicati, u suradnji s privatnim sektorom, sposobnosti među djecom, roditeljima i odgajateljima za rad u informacijsko-komunikacijskom okružju koje omogućuje pristup ponižavajućem sadržaju seksualne odnosno nasilne prirode koji može biti štetan.

Poglavlje IV. Zaštita i podrška

Članak 18. Opće obveze

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere zaštite svih žrtava od daljnjeg nasilja.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere, sukladno međunarodnom pravu, za osiguranje odgovarajućih mehanizama za učinkovitu suradnju između svih nadležnih državnih tijela, uključujući sudove, javna tužiteljstva, tijela unutarnjih poslova, lokalne i regionalne uprave, kao i nevladine organizacije i ostale relevantne organizacije i osobe, u pružanju zaštite i podrške žrtvama i svjedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, uključujući i upućivanje na opće i specijalizirane službe za podršku navedene u člancima 20. i 22. ove Konvencije.

3. Članice će osigurati da mjere što ih poduzimaju sukladno ovome Poglavlju ispunjavaju sljedeće kriterije:
  - da su utemeljene na razumijevanju nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja iz rodne perspektive i da su usmjerene na ljudska prava i sigurnost žrtve;
  - da su utemeljene na integriranom pristupu koji uzima u obzir odnos između žrtava, počinitelja, djece i njihova šireg društvenog okružja;
  - da im je cilj izbjegavanje sekundarne viktimizacije;
  - da im je cilj osnaživanje i ekonomska neovisnost žena žrtava nasilja;
  - da, tamo gdje je to prikladno, različite službe za zaštitu i podršku žrtava budu smještene u istim prostorijama;
  - da odgovaraju na specifične potrebe ugroženih osoba, uključujući i djecu žrtve, i da su im dostupne.
4. Pružanje usluga ne smije ovisiti o spremnosti žrtve da podnese prijavu ili svjedoči protiv bilo kojeg počinitelja.
5. Članice će poduzeti odgovarajuće mjere za pružanje konzularne i druge vrste zaštite svojim državljanima i drugim žrtvama koje imaju pravo na takvu zaštitu, sukladno svojim obvezama i međunarodnom pravu.

Članak 19. Informiranje

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve dobiju odgovarajuće i pravovremene obavijesti o raspoloživim uslugama podrške i zakonskim mjerama na jeziku koji razumiju.

Članak 20. Opće usluge podrške

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi žrtvama osigurale pristup uslugama koje omogućavaju njihov oporavak od nasilja. Te mjere trebaju obuhvaćati, kada je

to potrebno, usluge poput pravnog i psihološkog savjetovališta, financijske potpore, stanovanja, obrazovanja, obuke i pomoći pri zapošljavanju.

2. Članice će poduzeti sve potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi žrtvama osigurale pristup uslugama zdravstvene i socijalne skrbi, kao i primjerenu opremljenost tih službi i obučenosť zaposlenika za pomoć žrtvama i upućivanje na odgovarajuće službe.

Članak 21. Pomoć kod individualnih/kolektivnih žalbi

Članice će osigurati žrtvama informacije i pristup važećim regionalnim i međunarodnim mehanizmima individualnih/kolektivnih žalbi. Članice će promicati pružanje suosjećajne i informirane pomoći žrtvama prilikom ulaganja takvih žalbi.

Članak 22. Specijalizirane usluge podrške

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi omogućile odnosno osigurale, uz odgovarajuću geografsku rasprostranjenost, neposrednu kratkoročnu i dugoročnu specijaliziranu uslugu podrške svakoj žrtvi koja je bila izložena bilo kojem djelu nasilja obuhvaćanog Konvencijom.
2. Članice će omogućiti odnosno osigurati specijalizirane usluge podrške svim ženama žrtvama nasilja i njihovoj djeci.

Članak 23. Sigurne kuće

Članice će poduzeti sve potrebne zakonodavne i druge mjere kako bi omogućile otvaranje odgovarajućih, lako dostupnih sigurnih kuća u dostatnome broju za siguran smještaj i proaktivnu pomoć žrtvama nasilja, osobito ženama i njihovoj djeci.

Članak 24. SOS telefoni

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere za uspostavu 24 sata dnevno (*non-stop*) besplatne SOS telefonske linije koja pokriva cijelu zemlju, radi davanja savjeta pozivateljima, poverljivo odnosno čuvajući njihovu anonimnost, u vezi sa svim oblicima nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom.

Članak 25. Podrška žrtvama seksualnog nasilja

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi omogućile otvaranje odgovarajućih, u dostatno velikome broju lako dostupnih kriznih centara za slučajeve silovanja odnosno centara za žrtve seksualnog nasilja koji žrtvama osiguravaju usluge liječničkog i forenzičkog pregleda, podršku u slučaju traume i savjetovanje.

Članak 26. Zaštita i podrška djeci svjedocima

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se prilikom pružanja usluga zaštite i podrške žrtvama vodi računa o pravima i potrebama djece svjedoka svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
2. Mjere sukladne ovome članku uključuju psihosocijalno savjetovanje primjereno uzrastu djece svjedoka svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, pri čemu se dužna pažnja poklanja najboljem interesu djeteta.

Članak 27. Prijava

Članice će poduzeti potrebne mjere kako bi se ohrabrio svaki svjedok počinjenog kaznenog djela nasilja obuhvaćenog Konvencijom, odnosno one osobe koje imaju opravdane razloge za sumnju da je takvo djelo počinjeno ili se mogu očekivati daljnja djela nasilja, da to prijavi nadležnim organizacijama ili tijelima.

Članak 28. Prijava stručnjaka

Članice će poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da pravila o povjerljivosti što ih nalaže međunarodno pravo određenim stručnjacima ne budu preprekom za, pod odgovarajućim uvjetima, prijavu nadležnim organizacijama ili tijelima ako imaju osnovanu sumnju da je počinjeno ozbiljno djelo nasilja obuhvaćeno ovom Konvencijom i da se mogu očekivati daljnja djela nasilja.

Poglavlje V. Materijalno kazнено pravo

Članak 29. Građanske parnice i pravni lijekovi

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi žrtvama osigurale odgovarajuće građanske pravne lijekove protiv počinitelja.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi žrtvama osigurale, sukladno općim načelima međunarodnoga prava, primjerene građanske pravne lijekove protiv državnih tijela koja nisu ispunila svoju dužnost i poduzela potrebne preventivne i zaštitne mjere iz svojih nadležnosti.

Članak 30. Naknada

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi žrtvama omogućile pravo na naknadu od počinitelja za svako kazнено djelo iz ove Konvencije.
2. Odgovarajuća državna naknada bit će dodijeljena onima koji su zadobili ozbiljne tjelesne ozljede odnosno onima kojima je narušeno zdravlje, ako šteta nije pokrivena iz drugih izvora kao što su: počinitelja, osiguranje ili državno zdravstveno i socijalno davanje.
3. To neće spriječiti članice da zahtijevaju povrat naknade od počinitelja sve dok se vodi računa o sigurnosti žrtve.
4. Mjere poduzete sukladno stavku 2. osigurat će dodjelu naknade u razumnom vremenskom roku.

Članak 31. Skrbništvo, pravo na posjet i sigurnost

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da slučajevi nasilja obuhvaćeni ovom Konvencijom budu uzeti u obzir pri dodjeli skrbništva i prava na posjet djece.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da ostvarivanje svakog prava na posjet odnosno skrbništvo ne ugrozi prava i sigurnost žrtve odnosno djece.

Članak 32. Građanske posljedice prisilnih brakova

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se brakovi sklopljeni pod prisilom mogu smatrati pobjojnim, mogu se poništiti ili rastaviti bez nepotrebnog financijskog odnosno administrativnog opterećenja žrtve.

Članak 33. Psihičko nasilje

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog ponašanja koje prisilom ili prijetnjama ozbiljno narušava psihički integritet neke osobe.

Član 34. Proganjanje

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog ponašanja ponavljanjem prijetnji upućenih drugoj osobi, koje uzrokuju njezin odnosno njegov strah za svoju sigurnost.

Članak 35. Tjelesno nasilje

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjerno počinjenih djela tjelesnog nasilja nad drugom osobom.

Članak 36. Seksualno nasilje, uključujući silovanje

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje sljedećih oblika namjernog ponašanja:
  - vaginalna, analna ili oralna penetracija seksualne prirode na tijelu druge osobe bez njezina/njegova pristanka, korištenjem bilo kojega dijela tijela odnosno predmeta;
  - druge seksualne radnje s osobom bez njezina/njegova pristanka;
  - navođenje druge osobe na pokušaj seksualnih radnji s trećom osobom bez njezina/njegova pristanka.
2. Pristanak mora biti dobrovoljni ishod slobodne volje osobe prema

procjeni u danim okolnostima.

3. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale primjenu odredaba stavka 1. i na djela počinjena nad bivšim odnosno sadašnjim supružnicima ili partnerima sukladno međunarodnom pravu.

Članak 37. Prisilni brak

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog prisiljavanja odrasle osobe odnosno djeteta na stupanje u brak.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog namamljivanja odrasle osobe odnosno djeteta na teritorij članice odnosno države koja nije njezina odnosno njegova država prebivališta u cilju prisiljavanja te odrasle osobe odnosno djeteta da stupi u brak.

Članak 38. Genitalno sakaćenje žena

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje sljedećih oblika namjernog ponašanja:

- a. obrezivanje, infibulacija odnosno bilo kakvo drugo sakaćenje cijelih odnosno bilo kojeg dijela malih i velikih usmina odnosno klitorisa (dražice) kod žene;
- b. prisila i navođenje žena da se podvrgnu kojoj od radnji navedenih pod točkom a.;
- c. poticanje, prisila odnosno navođenje djevojčice na koju od radnji navedenih pod točkom a.

Članak 39. Prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje sljedećih namjernih radnji:

- a. pobačaj žene bez njezina informiranog pristanka;
- b. operacija u svrhu odnosno uz ishod onemogućavanja prirodne reprodukcije kod žene bez njezina informiranog pristanka i razumijevanja postupka.

Članak 40. Seksualno uznemiravanje

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da svaki oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog odnosno tjelesnog ponašanja seksualne prirode u svrhu odnosno uz ishod povrede dostojanstva osobe, posebice kada se stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće odnosno uvrjedljivo ozračje, bude predmetom kaznene odnosno druge pravne sankcije.

Članak 41. Pomaganje odnosno podstrekavanje i pokušaj

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile kao kazneno djelo, ako je namjerno počinjeno, pomaganje odnosno podstrekavanje činjenja kaznenih djela iz članka 33., 34., 35., 36., 37., 38.a. i 39. Konvencije.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile kao kazneno djelo, ako je namjerno počinjeno, pokušaj činjenja kaznenih djela iz članka 35., 36., 37., 38.a. i 39. ove Konvencije.

Članak 42. Neprihvatljiva opravdanja za kaznena djela, uključujući i djela počinjena u ime tzv. časti

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se u kaznenim postupcima, pokrenutima na temelju svakog djela nasilja obuhvaćenog Konvencijom, kultura, običaji, vjera, tradicija odnosno tzv. čast ne smatraju opravdanjem za takva djela. Tu posebno spadaju tvrdnje da je žrtva prekršila kulturne, vjerske, društvene ili tradicionalne norme odnosno običaje prikladnog ponašanja.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se ni jednoj osobi koja nagovara dijete na činjenje bilo kojega djela iz stavka 1. ne umanjuje kaznena odgovornost te osobe za počinjena djela.

Članak 43. Kaznjivost kaznenih djela

Kaznena djela iz ove Konvencije podliježu kaznenom progonu neovisno o prirodi odnosa između žrtve i počinitelja.

Članak 44. Nadležnost

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale nadležnost nad svakim kaznenim djelom iz ove Konvencije kada je djelo počinjeno:
  - a. na njihovom teritoriju; ili
  - b. na brodu koji plovi pod njihovom zastavom; ili
  - c. u zrakoplovu registriranom po njihovom zakonu; ili
  - d. od strane njihovog državljanina; ili
  - e. od strane osobe koja boravi na njihovom teritoriju.
2. Članice će nastojati poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi uspostavile nadležnost nad svakim kaznenim djelom iz ove Konvencije kada je ono počinjeno nad njihovim državljanima odnosno nad osobom koja boravi na njihovom teritoriju.
3. U sudskim postupcima za kaznena djela iz članka 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost ne bude uvjetovana time što su djela inkriminirana na teritoriju na kojem su počinjena.
4. U sudskim postupcima za kaznena djela iz članka 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost u pogledu stavka 1. točke g. i d. ne bude uvjetovana time što sudski postupak može biti pokrenut samo na temelju prijave žrtve kaznenog djela odnosno polaganja obavijesti države u kojoj je kazneno djelo počinjeno.
5. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi uspostavile nadležnost nad kaznenim djelima iz ove Konvencije u slučajevima u kojima se optuženik nalazi na njihovom teritoriju, te je ne bi odnosno ne bi ga isporučili drugoj članici samo na temelju njezina odnosno njegova državljanstva.
6. Kada više od jedne članice tvrdi da je nadležna za kazneno djelo iz ove Konvencije, članice sudionice će se, po potrebi, međusobno konzultirati u smislu određivanja najprikladnije nadležnosti za postupak.

7. Ne dovodeći u pitanje opća pravila međunarodnog prava, ova Konvencija ne isključuje ni jednu kaznenu nadležnost neke članice koju ona ima sukladno svojem nacionalnom zakonodavstvu.

Članak 45. Sankcije i mjere

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da kaznena djela iz ove Konvencije budu kažnjiva učinkovitim, razmjernim i sankcijama koje odvrćaju od činjenja kaznenih djela, uzimajući u obzir njihovu ozbiljnost. Te sankcije po potrebi obuhvaćaju kazne lišavanja slobode, što može dovesti do izručenja.
2. Članice mogu donijeti druge mjere u odnosu na počinitelja poput:
  - praćenja odnosno nadzora osuđenih osoba;
  - ukidanja prava na roditeljstvo, ako se najbolji interes djeteta, što može uključivati sigurnost žrtve, ni na koji drugi način ne može jamčiti.

Članak 46. Otegotne okolnosti

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već nisu sastavnim dijelom kaznenoga djela, sukladno odgovarajućim odredbama nacionalnog zakonodavstva, mogu smatrati otegotnim okolnostima pri određivanju kazne za kaznena djela iz Konvencije:

- a. kazneno djelo koje nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom ili partnerom, sukladno nacionalnom zakonodavstvu, počini član obitelji, osoba koja stanuje zajedno sa žrtvom odnosno osoba koja je zlouporabila svoj autoritet;
- b. ponovljeno kazneno djelo odnosno srodna djela;
- c. kazneno djelo počinjeno nad osobom koja je postala ugrožena uslijed određenih okolnosti;
- d. kazneno djelo počinjeno nad djetetom odnosno u prisutnosti djeteta;
- e. kazneno djelo koje počine dvoje ili više ljudi u suradnji;

- f. kazneno djelo kojemu je prethodilo odnosno koje je pratilo ekstremno nasilje;
- g. kazneno djelo počinjeno uz uporabu oružja odnosno uz prijetnju oružjem;
- h. kazneno djelo s ozbiljnim tjelesnim odnosno psihičkim posljedicama za žrtvu;
- i. ako je počinitelj prethodno osuđivan za kaznena djela slične prirode.

Članak 47. Presude treće članice

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi pri određivanju kazne uzele u obzir konačne presude trećih članica za kaznena djela iz ove Konvencije.

Članak 48. Zabrana postupka obveznog alternativnog rješavanja sporova odnosno određivanja kazne

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi zabranile obvezno alternativno rješavanje sporova, uključujući medijaciju i pomirbu, u odnosu na sve oblike nasilja obuhvaćene Konvencijom.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale, u slučaju određivanja novčane kazne, vođenje računa o sposobnosti počinitelja da ispuni svoje financijske obveze prema žrtvi.

Poglavlje VI. Istraga, sudski postupak, postupovno pravo i zaštitne mjere

Članak 49. Opće obveze

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale provođenje istraga i sudskih postupaka za sve oblike nasilja obuhvaćene Konvencijom bez neopravdane odgode, pri čemu se uzimaju u obzir prava žrtve u svim fazama kaznenog postupka.

2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere, sukladno temeljnim načelima ljudskih prava i imajući u vidu razumijevanje nasilja iz rodne perspektive, radi osiguranja učinkovite istrage i sudskog postupka za kaznena djela iz ove Konvencije.

Članak 50. Neposredni odgovor, sprječavanje i zaštita

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležna tijela unutarnjih poslova odmah i na odgovarajući način odgovore na sve oblike nasilja obuhvaćene Konvencijom te ponude odgovarajuću i neposrednu zaštitu žrtvama.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se odgovorna tijela unutarnjih poslova uključe odmah i na odgovarajući način u sprječavanje i zaštitu od svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom, uključujući i primjenu preventivnih operativnih mjera i prikupljanje dokaza.

Članak 51. Procjena rizika i upravljanje rizikom

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležna tijela obave procjenu rizika od smrtnosti, ozbiljnosti stanja i rizika od ponavljanja nasilja u cilju upravljanja rizikom, i ako je to potrebno, koordiniranog osiguranja i podrške.
2. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se pri procjeni iz stavka 1. uzme u obzir, u svim fazama istrage i primjene zaštitnih mera, činjenica da počinitelji djela nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom posjeduju vatreno oružje odnosno imaju pristup vatrenom oružju.

Članak 52. Hitne mjere zaštite

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležna tijela u slučajevima neposredne opasnosti budu ovlaštena za izdavanje naloga počinitelju obiteljskog nasilja da napusti mjesto stanovanja žrtve odnosno ugrožene osobe na dostatno vremensko razdoblje i zabranu počinitelju da uđe u stan ili stupi u kontakt sa žrtvom

odnosno ugroženom osobom.

Članak 53. Mjere zabrane prilaska odnosno zaštite

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da odgovarajuće mjere zabrane prilaska odnosno zaštite budu na raspolaganju žrtvama svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da mjere zabrane prilaska odnosno zaštite iz stavka 1.:
  - budu dostupne za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih financijskih odnosno administrativnih opterećenja za žrtvu;
  - donose se na određeno vrijeme odnosno do njihove izmjene odnosno ukidanja;
  - tamo gdje je potrebno, izdaju se na *ex parte* osnovi s neposrednim djelovanjem;
  - budu dostupne neovisno o ili uz druge sudske postupke;
  - mogu se uvesti u kasnije sudske postupke.
3. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da povrede zabrane prilaska odnosno mjere zaštite izrečene sukladno stavku 1. budu predmetom učinkovitih, razmjernih i sankcija koje odvrću od činjenja kaznenih djela.

Članak 54. Istrage i dokazi

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da tijekom svakog građanskog odnosno kaznenog sudskog postupka dokazi koji se odnose na seksualnu prošlost i ponašanje žrtve budu prihvaćeni samo ako je to mjerodavno i nužno.

Članak 55. Postupci *ex parte* i *ex officio*

1. Članice će osigurati da istrage odnosno sudski postupci za kaznena djela iz članka 35., 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije u potpunosti ne ovise o izvješću odnosno prijavi što ju je podnijela žrtva ako je

kazneno djelo u cijelosti odnosno dijelom počinjeno na njezinom teritoriju, te da se postupak može nastaviti čak i ako žrtva povuče svoj iskaz odnosno prijavu.

2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale, u skladu s uvjetima koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo, mogućnost za vladine i nevladine organizacije i savjetnike iz područja obiteljskog nasilja da pomognu i/ili pruže podršku žrtvama, na njihov zahtjev, tijekom istrage i sudskog postupka u vezi s kaznenim djelima iz ove Konvencije.

Članak 56. Mjere zaštite

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere zaštite prava i interesa žrtava, uključujući njihove posebne potrebe kao svjedoka, u svim fazama istrage i sudskog postupka, naročito:
  - a. osiguravajući im zaštitu, kao i zaštitu za njihove obitelji i svjedoka, od zastrašivanja, odmazde i ponovljene viktimizacije;
  - b. osiguravajući obaviještenost žrtava, barem u slučajevima kada žrtve i njihove obitelji mogu biti u opasnosti, o bjekstvu počinitelja odnosno privremenom ili trajnom puštanju na slobodu;
  - c. obavještavajući žrtve, pod uvjetima sukladnim s međunarodnim pravom, o njihovim pravima i raspoloživim uslugama, o ishodu njihove žalbe, prijave, o općem napretku istrage odnosno postupka i o njihovoj ulozi u prethodnom, kao i o ishodu njihova slučaja;
  - d. omogućavajući žrtvama da, sukladno postupovnim pravilima međunarodnoga prava, budu saslušane, pruže dokaze i predstave svoje stanovište, potrebe i brige, neposredno odnosno putem posrednika, i da one budu uzete u razmatranje;
  - e. osiguravajući žrtvama odgovarajuće usluge podrške tako da njihova prava i interesi budu propisno predstavljeni i uzeti u obzir;
  - f. osiguravajući usvajanje mjera za zaštitu privatnosti i ugleda žrtve;

- g. osiguravajući, gdje god je to moguće, izbjegavanje susreta žrtava i počinitelja u prostorijama suda i tijela unutarnjih poslova;
  - h. osiguravajući žrtvama neovisne i stručne prevoditelje kada su žrtve stranke u postupku odnosno kada iznose dokaze;
  - i. omogućavajući žrtvama da svjedoče, sukladno pravilima njihova nacionalnog zakonodavstva, u sudnici bez prisutnosti odnosno barem bez prisutnosti optuženika, naročito korištenjem odgovarajućih komunikacijskih tehnologija, tamo gdje su dostupne.
2. Dijete žrtva i dijete svjedok nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja trebaju dobiti, po potrebi, posebne mjere zaštite koje su u najboljem interesu djeteta.

Članak 57. Pravna pomoć

Članice će osigurati pravo na pravni savjet i besplatnu pravnu pomoć žrtvama, pod uvjetima koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo.

Članak 58. Zastara

Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da zastara pokretanja sudskog postupka za kaznena djela iz članka 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije traje dovoljno dugo i razmjerno ozbiljnosti kaznenog djela koje je u pitanju, kako bi se osiguralo dostatno vrijeme za učinkovito pokretanje postupka nakon što žrtva postane punoljetna.

Poglavlje VII. Migracije i azil

Članak 59. Boravišni status

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale žrtvama čiji boravišni status ovisi o supružniku odnosno partneru, sukladno njihovom nacionalnom zakonodavstvu, u slučaju rastave braka odnosno raskida veze i posebno teških okolnosti da na zahtjev mogu dobiti nezavisnu dozvolu boravka,

bez obzira na dužinu trajanja braka odnosno veze. Uvjeti koji se odnose na dodjelu i trajanje nezavisne dozvole boravka utvrđuju se nacionalnim zakonodavstvom.

2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve mogu dobiti obustavu postupka protjerivanja pokrenutog u vezi s boravišnim statusom koji ovisi o supružniku odnosno partner, sukladno nacionalnom zakonodavstvu, i omogućile im da podnesu zahtjev za nezavisnu dozvolu boravka.
3. Članice će izdati žrtvama dozvolu boravka s mogućnošću produljenja u jednom od dva odnosno u oba slučaja kada:
  - a. nadležno tijelo smatra njihov ostanak nužnim zbog njihovih osobnih prilika;
  - b. nadležno tijelo smatra njihov ostanak nužnim u svrhu njihove suradnje s nadležnim tijelima u istrazi odnosno kaznenom postupku.
4. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve prisilnog braka dovedene u drugu zemlju u svrhu vjenčanja, a koje su zbog toga izgubile boravišni status u zemlji u kojoj inače borave, mogu ponovno ostvariti taj status.

Članak 60. Rodno utemeljeni zahtjevi za azil

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da rodno utemeljeno nasilje nad ženama bude prepoznato kao oblik proganjanja u značenju članka 1, A (2), Konvencije iz 1951., koja se odnosi na izbjeglički status, i kao oblik ozbiljne ugroze koja zahtijeva dodatnu/supsidijarnu zaštitu.
2. Članice će osigurati rodno osjetljivo tumačenje po svakoj osnovi Konvencije, a u slučajevima kada se utvrdi postojanje straha od proganjanja po jednoj ili više tih osnova, podnositeljima zahtjeva bit će odobren status izbeglice sukladno primjenjivim nadležnim instrumentima.
3. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi razvile rodno osjetljive postupke prijema i usluge podrške za azilante, kao i rodno osjetljive upute i postupke azila koji obuhvaćaju

utvrđivanje statusa izbeglice i zahtijevanje međunarodne zaštite.

Članak 61. Zabrana protjerivanja odnosno vraćanja

1. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere za poštivanje načela zabrane protjerivanja odnosno vraćanja (*non-refoulement*) sukladno postojećim obvezama po međunarodnom pravu.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve nasilja nad ženama kojima je potrebna zaštita, neovisno o njihovu boravišnom statusu, ne budu ni pod kojim uvjetima vraćene ni u jednu zemlju u kojoj bi bile u riziku odnosno gdje bi mogle biti podvrgnute mučenju odnosno nečovječnom odnosno ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Poglavlje VIII. Međunarodna suradnja

Članak 62. Opća načela

1. Članice će međusobno surađivati, sukladno odredbama ove Konvencije, u primjeni odgovarajućih međunarodnih i regionalnih instrumenata suradnje u pogledu građanskih i kaznenih pravnih pitanja, kao i dogovora postignutih na temelju jedinstvenih ili recipročnih zakona i nacionalnog zakonodavstva, u što većoj mjeri radi:
  - a. sprječavanja, borbe protiv i kaznenog progona svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom;
  - b. zaštite i pomoći žrtvama;
  - c. provođenja istrage ili provođenja postupaka koji se odnose na kaznena djela iz ove Konvencije;
  - d. provođenja odgovarajućih građanskih i kaznenih presuda pravosudnih tijela svake od članica, uključujući i mjere zaštite.
2. Članice će poduzeti potrebne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve kaznenog djela iz ove Konvencije

počinjenog na teritoriju neke od članica, a koji nije teritorij njezina prebivališta, mogu uložiti žalbu pred nadležnim tijelima svoje države prebivališta.

3. Ako članica koja daje uzajamnu pravnu pomoć u kaznenim pitanjima u pogledu isporučenja odnosno provedbe građanske ili kaznene presude druge članice ove Konvencije, koja je uvjetovana sporazumom, dobije zahtjev za takvu pravnu suradnju od članice s kojom nema potpisan ovakav sporazum, ovu Konvenciju može smatrati pravnim temeljem uzajamne pravne pomoći u pitanjima kaznenog prava, isporučenja odnosno provedbe građanskih odnosno kaznenih presuda jedne članice u odnosu na kaznena djela iz ove Konvencije.
4. Članice će nastojati uvrstiti, po potrebi, sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja u programe razvojne pomoći trećim zemljama, što obuhvaća i sklapanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma s trećim zemljama u pogledu zaštite žrtava sukladno članku 18. stavak 5.

Članak 63. Mjere koje se odnose na ugrožene osobe

Kada jedna članica, na temelju raspoloživih podataka, ima opravdanu sumnju da je neka osoba neposredno ugrožena od bilo kojeg kaznenog djela nasilja iz članaka 36., 37., 38. i 39. ove Konvencije na teritoriju druge članice, članica koja ima te podatke potiče se da ih bez odgode prenese drugoj stranci s ciljem poduzimanja odgovarajućih mjera zaštite. Tamo gde je to primjenjivo, ti podaci obuhvatit će pojedinosti o postojećim mjerama zaštite za ugrožene osobe.

Članak 64. Informiranje

1. Članica od koje su traženi podaci obvezna je odmah obavijestiti članicu koja je tražila podatke o svim okolnostima koje onemogućavaju provođenje tražene radnje ili će je vjerojatno znatno odgoditi.
2. Članica može bez prethodnog zahtjeva, u granicama nacionalnog zakonodavstva, uputiti drugoj članici obavijesti koje je dobila u svojoj istrazi kada smatra da odavanje takvih obavijesti može pomoći drugoj stranci u sprječavanju kaznenih djela iz ove Konvencije odnosno

pri pokretanju ili provođenju istraga ili postupaka povodom takvih kaznenih djela, odnosno koja može dovesti do zahtjeva za suradnju s tom članicom sukladno ovome Poglavlju.

3. Članica koja dobije neku obavijest sukladno stavku 2. proslijedit će je svojim nadležnim tijelima radi provođenja postupka ako se to smatra prikladnim, odnosno radi uzimanja u obzir te obavijesti u odgovarajućim građanskim ili kaznenim postupcima.

Članak 65. Zaštita podataka

Osobni podaci skladište se i koriste sukladno obvezama članica po Konvenciji o zaštiti osoba s obzirom na automatsku obradu osobnih podataka (ETS, br. 108).

Poglavlje IX. Nadzorni mehanizam

Članak 66. Skupina stručnjaka za borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja

1. Skupina stručnjaka za borbu protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (u daljnjem tekstu: GREVIO) pratit će primjenu ove Konvencije u državama članicama.
2. GREVIO čini najmanje 10 a najviše 15 članova, pri čemu se vodi računa o rodnoj i geografskoj uravnoteženosti, kao i multidisciplinarnoj stručnosti. Za izbor članova zadužen je Odbor članica Konvencije, a bira ih na temelju nominacija među državljanima država članica ove Konvencije na mandat od četiri godine, uz mogućnost još jednog izbora.
3. Prvi izbor 10 članova obaviti će se u razdoblju od jedne godine od stupanja na snagu ove Konvencije. Izbor dodatnih pet članova obaviti će se nakon 25. ratifikacije odnosno pristupa.
4. Izbor članova GREVIO-a temelji se na sljedećim načelima:
  - a. članovi se biraju sukladno transparentnom postupku među osobama visokog moralnog integriteta, poznatim po svojoj stručnosti na području ljudskih prava, rodne ravnopravnosti,

nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, kao i pomoći i zaštite žrtava, odnosno koje su pokazale stručno iskustvo u područjima obuhvaćenim ovom Konvencijom;

- b. bilo koja dva člana GREVIO-a ne mogu biti državljani iste države;
  - c. članovi trebaju predstavljati glavne pravne sustave;
  - d. članovi trebaju predstavljati sudionike i tijela iz područja nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja;
  - e. članovi predstavljaju sami sebe, neovisni su i nepristrani u obnašanju svojih funkcija i na raspolaganju su za učinkovito obavljanje svojih dužnosti.
5. Izborni postupak za članove GREVIO-a odredit će Odbor ministara Vijeća Europe nakon konzultacija sa strankama i njihovog jednoglasnog odobrenja u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ove Konvencije.
  6. GREVIO donosi svoj pravilnik o radu.
  7. Članovi GREVIO-a i drugi članovi izaslanstava koji obavljaju državne posjete, kako je opisano u članku 68. stavci 9. i 14., uživat će povlastice i imunitete iz dodatka ovoj Konvenciji.

Članak 67. Odbor članica

1. Odbor članica sastoji se od predstavnika članica ove Konvencije.
2. Odbor članica saziva glavni tajnik Vijeća Europe. Prvi sastanak Odbora održat će se u roku od godinu dana od stupanja na snagu ove Konvencije radi izbora članova GREVIO-a. Nakon toga sastajat će se na zahtjev jedne trećine članica, predsjednika Odbora članica ili glavnog tajnika.
3. Odbor članica donosi svoj pravilnik o radu.

Članak 68. Postupak

1. Na temelju upitnika koji pripremi GREVIO, članice podnose glavnom tajniku Vijeća Europe izvješće o zakonodavnim i drugim mjerama što ih odredbe ove Konvencije čine pravomoćnima.

2. GREVIO razmatra podneseno izvješće sukladno stavku 1. s predstavnicima dotične članice.
3. Nakon toga se postupak procjene dijeli na cikluse, čije trajanje određuje GREVIO. Na početku svakog ciklusa GREVIO bira konkretne odredbe na kojima se temelji postupak procjene i šalje upitnik.
4. GREVIO određuje odgovarajući način za provođenje ovog nadzornog postupka. Može donijeti posebni upitnik za svaki ciklus procjene, koji služi kao osnova za postupak procjene primjene ove Konvencije u državama članicama. Takav upitnik upućuje se svim članicama. Članice odgovaraju na ovaj upitnik, kao i na sve druge GREVIO-ve zahtjeve za informacijama.
5. GREVIO može dobiti obavijesti o primjeni Konvencije od nevladinih organizacija i civilnog društva, kao i od državnih institucija za zaštitu ljudskih prava.
6. GREVIO će posvetiti dužnu pažnju postojećim obavijestima od drugih regionalnih i međunarodnih instrumenata i tijela u područjima obuhvaćenim ovom Konvencijom.
7. Prilikom donošenja upitnika za svaki ciklus procjene, GREVIO će dužnu pažnju posvetiti prikupljanju podataka i istraživanju u državama članicama kako je opisano u članku 11. ove Konvencije.
8. GREVIO može dobiti obavijesti o primjeni Konvencije od povjerenika za ljudska prava Vijeća Europe, Parlamentarne skupštine i nadležnih specijaliziranih tijela Vijeća Europe, kao i iz drugih međunarodnih instrumenata. Žalbe uložene ovim tijelima i njihov ishod također su na raspolaganju GREVIO-u.
9. GREVIO može organizirati u suradnji s državnim tijelima i, uz pomoć neovisnih lokalnih stručnjaka, posjete državama ako dobivene obavijesti nisu dostatne, odnosno u slučajevima opisanim u stavku 14. Za vrijeme tih posjeta GREVIO će dobiti pomoć stručnjaka iz određenih područja.
10. GREVIO priprema nacrt izvješća koji sadrži analizu primjene odredaba, na kojoj se temelji procjena, kao i prijedloge koji se odnose na to kako članica o kojoj je riječ može riješiti uočene probleme. Nacrt izvješća

šalje se na davanje komentara članici koja je u postupku procjene. GREVIO će uzeti u obzir komentare članice prilikom usvajanja izvješća.

11. Na temelju svih prikupljenih obavijesti i komentara članica, GREVIO donosi svoje izvješće i zaključke koji se odnose na mjere što ih članice poduzimaju u cilju primjene odredaba ove Konvencije. To izvješće i zaključci šalju se dotičnoj članici i Odboru članica. GREVIO-vo izvješće i zaključci objavljuju se nakon usvajanja, zajedno s naknadnim komentarima dotične članice.
12. Ne dovodeći u pitanje postupak iz stavaka 1.-8., Odbor članica na temelju GREVIO-vih izvješća i zaključaka može usvojiti preporuke koje se odnose na tu članicu: (a) u vezi s mjerama što ih treba poduzeti pri provođenju GREVIO-vih zaključaka, ako je to potrebno određivanjem dana za podnošenje obavijesti o njihovoj provedbi, i (b) s ciljem promicanja suradnje s tom članicom i pravilne primjene ove Konvencije.
13. Ako dobije pouzdane obavijesti koje ukazuju na probleme koje je potrebno odmah riješiti kako bi se spriječio ili ograničio opseg odnosno broj ozbiljnih povreda Konvencije, GREVIO može zahtijevati hitnu predaju posebnog izvješća koje se odnosi na mjere poduzete za sprječavanje ozbiljnog, masovnog odnosno trajnog obrasca nasilja nad ženama.
14. Uzimajući u obzir obavijesti koje je podnijela dotična članica, kao i sve druge pouzdane podatke koji su joj na raspolaganju, GREVIO može naložiti jednom ili više svojih članova da provede istragu i hitno izvijesti GREVIO. Kada situacija nalaže i uz pristanak članice, istraga može obuhvaćati posjet na teritoriju članice.
15. Nakon što pregleda nalaze istrage koja se navodi u stavku 14., GREVIO će predati nalaze dotičnoj članici i, po potrebi, Odboru članica i Odboru ministara Vijeća Europe zajedno sa svim komentarima i preporukama.

Članak 69. Opće preporuke

GREVIO po potrebi može usvojiti opće preporuke o primjeni ove Konvencije.

Članak 70. Sudjelovanje parlamenta u nadzoru nad primjenom Konvencije

1. Nacionalni parlamenti članica pozvani su da sudjeluju u nadzoru poduzetih mjera u primjeni ove Konvencije.
2. Članice podnose GREVIO-va izvješća svojim nacionalnim parlamentima.
3. Parlamentarna skupština Vijeća Europe pozvana je da redovito prati primjenu ove Konvencije.

Poglavlje X. Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Članak 71. Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

1. Ova Konvencija ne utječe na obveze koje proizlaze iz drugih međunarodnih instrumenata čije su članice ove Konvencije sadašnje ili buduće članice, a koje sadrže odredbe o pitanjima kojima se bavi ova Konvencija.
2. Članice ove Konvencije mogu međusobno sklapati bilateralne ili multilateralne sporazume u vezi s pitanjima koje pokriva ova Konvencija, a u svrhu dopune odnosno jačanja njezinih odredaba ili lakše primjene u njoj sadržanih načela.

Poglavlje XI. Izmjene i dopune Konvencije

Članak 72. Izmjene i dopune

1. Svi prijedlozi izmjena i dopuna ove Konvencije koje upute članice bit će preneseni glavnom tajniku Vijeća Europe, a ona ili on će ih proslijediti državama članicama Vijeća Europe, svakoj potpisnici, svakoj članici, Europskoj uniji, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu Konvenciju sukladno odredbama članka 75., kao i svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj Konvenciji sukladno odredbama članka 76.

2. Odbor ministara Vijeća Europe razmotrit će predložene izmjene i dopune i, nakon što obavi konzultacije s članicama ove Konvencije koje nisu članice Vijeća Europe, većinom glasova može prihvatiti izmjene i dopune sukladno članku 20.d. Statuta Vijeća Europe.
3. Tekst svake izmjene i dopune koji usvoji Odbor ministara sukladno stavku 2. šalje se članicama na usvajanje.
4. Sve izmjene i dopune usvojene sukladno stavku 2. stupaju na snagu prvoga dana u mjesecu nakon proteka mjesec dana od dana kada sve članice obavijeste glavnog tajnika o prihvaćanju izmjena i dopuna.

Poglavlje XII. Završne odredbe

Članak 73. Učinci ove Konvencije

Odredbe ove Konvencije neće dovesti u pitanje odredbe nacionalnog zakonodavstva i obvezujućih međunarodnih instrumenata koji su već na snazi ili mogu stupiti na snagu, a kojima se određuju ili bi se odredila povoljnija prava osobama u sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Članak 74. Rješavanje sporova

1. Članice koje sudjeluju u nekom sporu koji može nastati u vezi s primjenom ili tumačenjem odredaba ove Konvencije prvo će pokušati razriješiti spor pregovorima, pomirbom, arbitražom odnosno nekim drugim načinom mirnog rješavanja spora oko kojeg se usuglase.
2. Odbor ministara Vijeća Europe može uspostaviti procedure za rješavanje sporova koje članice mogu koristiti u slučaju spora, ako se o tome usuglase.

Članak 75. Potpisivanje i stupanje na snagu

1. Ova Konvencija otvorena je za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, nečlanicama koje su sudjelovale u njezinoj izradi i Europskoj uniji.

2. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Instrumenti ratifikacije, prihvata ili odobrenja polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.
3. Ova Konvencija stupa na snagu prvoga dana u mjesecu nakon proteka tri mjeseca od dana kada je 10 potpisnica, među kojima najmanje osam članica Vijeća Europe, izrazilo pristanak na obvezivanje Konvencijom sukladno odredbama stavka 2.
4. Ova Konvencija stupa na snagu prvoga dana u mjesecu nakon proteka tri mjeseca od dana polaganja instrumenta kojim se ratificira, prihvaća odnosno odobrava svaka država navedena u stavku 1. odnosno Europska unija koja naknadno izrazi svoj pristanak na obvezivanje Konvencijom.

Članak 76. Pristupanje Konvenciji

1. Nakon stupanja na snagu ove Konvencije Odbor ministara Vijeća Europe može, nakon konzultacija s članicama Konvencije i njihovog jednoglasnog pristanka, pozvati bilo koju državu koja nije članica Vijeća Europe, i nije sudjelovala u izradi Konvencije, da pristupi Konvenciji odlukom donesenom većinom glasova, sukladno članku 20.d. Statuta Vijeća Europe, tajnim glasovanjem predstavnika članica u Odboru ministara.
2. U svakoj državi pristupnici Konvencija će stupiti na snagu prvoga dana u mjesecu nakon proteka tri mjeseca od dana polaganja instrumenta za pristup kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 77. Teritorijalna primjena

1. Svaka država Europske unije u vrijeme potpisivanja, odnosno prilikom polaganja svoga instrumenta ratifikacije, prihvata ili pristupa može odrediti teritorij ili teritorije na koje će se ova Konvencija odnositi.
2. Svaka članica može naknadno, putem izjave upućene glavnom tajniku Vijeća Europe, proširiti primjenu ove Konvencije na bilo koji drugi teritorij određen u izjavi i za čije je međunarodne odnose nadležna odnosno u čije je ime opunomoćena poduzimati mjere. U pogledu takvog teritorija, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu nakon proteka tri mjeseca od dana kada glavni tajnik primi takvu izjavu.

3. Svaka izjava sukladna s dva prethodna stavka može se, u pogledu teritorija određenog u izjavi, povući putem obavijesti glavnom tajniku Vijeća Europe. Povlačenje postaje važeće prvoga dana u mjesecu nakon proteka tri mjeseca od dana kada glavni tajnik primi takvu obavijest.

Članak 78. Rezerve

1. U pogledu bilo koje odredbe ove Konvencije ne mogu se staviti bilo kakve druge rezerve, osim kako je navedeno u stavcima 2. i 3.
2. Svaka država članica Europske unije može, prilikom potpisivanja odnosno polaganja svoga instrumenta ratifikacije, prihvata, odobrenja ili pristupa, putem izjave glavnom tajniku Vijeća Europe pozvati se na svoje pravo primjene odnosno neprimjene samo u određenim slučajevima ili pod određenim uvjetima odredbe:
  - članka 30. stavak 2.;
  - članka 44. stavci 1.e., 3. i 4.;
  - članka 55. stavci 1. u vezi s člankom 35. po pitanju lakših kaznenih djela;
  - članka 58. u vezi s člancima 37., 38. i 39.;
  - članka 59.
3. Svaka država članica Europske unije može, prilikom potpisivanja odnosno polaganja svoga instrumenta ratifikacije, prihvata, odobrenja ili pristupa, putem izjave glavnom tajniku Vijeća Europe pozvati se na svoje pravo osiguranja nekaznenih sankcija, umjesto kaznenih sankcija, za ponašanje navedeno u člancima 33. i 34.
4. Svaka članica može u potpunosti ili djelomično povući rezerve putem izjave glavnom tajniku Vijeća Europe. Takva izjava postaje punomoćna od dana kada je primi glavni tajnik.

Članak 79. Važnost i revizija rezervi

1. Rezerve opisane u članku 78. stavci 2. i 3. vrijede pet godina od dana stupanja na snagu ove Konvencije za svaku članicu. Međutim, ove se rezerve mogu obnoviti na isto vrijeme trajanja.

2. Osamnaest mjeseci prije dana isteka rezerve glavni tajnik Vijeća Europe šalje obavijest o isteku članici. Ne kasnije od tri mjeseca prije isteka članica obavještava glavnog tajnika o produljenju, izmjeni odnosno povlačenju rezerve. U slučaju nedostatka obavijesti od članice, glavni tajnik obavijestit će članicu da rezervu smatra automatski produljenom na razdoblje od šest mjeseci. Ako članica ne obavijesti glavnog tajnika o svojoj namjeri da produlji odnosno izmijeni svoju rezervu prije isteka tog vremena, dolazi do ukidanja rezerve.
3. Ukoliko članica stavi rezervu sukladno članku 78. stavci 2. i 3., obvezna je podnijeti, prije nego što je obnovi ili na zahtjev, objašnjenje GREVIO-u o opravdanoj osnovi za njezino produljenje.

Članak 80. Otkazivanje

1. Svaka članica može u svakom trenutku otkazati ovu Konvenciju putem obavijesti glavnom tajniku Vijeća Europe.
2. Takvo otkazivanje stupa na snagu prvoga dana u mjesecu nakon proteka tri mjeseca od dana kada glavni tajnik primi obavijest.

Članak 81. Obavijest

Glavni tajnik Vijeća Europe obavještava države članice Vijeća Europe, države nečlanice koje su sudjelovale u izradi Konvencije, sve potpisnice, sve članice, Europsku uniju i sve države pozvane da pristupe Konvenciji o sljedećem:

- a. svakom potpisivanju;
- b. polaganju svakog instrumenta ratifikacije, prihvata, odobrenja ili pristupa;
- c. svakom danu stupanja na snagu ove Konvencije sukladno člancima 75. i 76.;
- d. svakoj izmjeni i dopuni usvojenoj sukladno članku 72., kao i o danu kada takva izmjena odnosno dopuna stupa na snagu;
- e. svakoj rezervi i povlačenju rezervi stavljenih sukladno članku 78.;
- f. svakom otkazivanju sukladno odredbama članka 80;

- g. svakom drugom činu, obavijesti odnosno komunikaciji koja se odnosi na ovu Konvenciju.

Kao potvrdu toga dolje potpisani, ovlaštteni za potpis, potpisali su ovu Konvenciju.

U Istanbulu, dana 11. svibnja 2011., na engleskom i francuskom jeziku, oba teksta jednake vrijednosti, u jednom primjerku koji se polaže u arhivu Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe šalje ovjerene preslike svakoj državi članici Vijeća Europe, državama nečlanicama koje su sudjelovale u izradi Konvencije, Europskoj uniji i svakoj državi koja je pozvana da pristupi ovoj Konvenciji.

Dodatak – Povlastice i imuniteti (članak 66.)

1. Ovaj Dodatak odnosi se na članove GREVIO-a spomenute u članku 66. Konvencije, kao i na druge članove izaslanstava u državnim posjetima. U svrhu ovoga Dodatka, sintagma „drugi članovi izaslanstava u državnim posjetima“ obuhvaća neovisne nacionalne stručnjake i stručnjake koji se navode u članku 68. stavak 9. ove Konvencije, zaposlenike Vijeća Europe i prevoditelje koje angažira Vijeće Europe u pratnji GREVIO-a za vrijeme državnih posjeta.
2. Prilikom obavljanja dužnosti koje se odnose na pripremu i obavljanje državnih posjeta, članovi GREVIO-a i drugi članovi izaslanstava u državnim posjetima, koji putuju u vezi s tim dužnostima, uživaju sljedeće povlastice i imunitete:
  - a. imunitet od osobnog uhićenja ili pritvora i od oduzimanja osobne prtljage, kao i imunitet od svakog sudskog postupka u pogledu riječi što ih izgovore ili napišu, te svih djela koje učine u službenom svojstvu;
  - b. izuzeće od svih ograničenja njihove slobode kretanja na izlasku i ulasku u svoju zemlju boravka, kao i pri ulasku i izlasku iz zemlje u kojoj obavljaju svoju dužnost, te od registracije kao stranaca u zemlji koju posećuju ili kroz koju prolaze obavljajući svoju dužnost.

3. Za vrijeme putovanja radi obavljanja svojih dužnosti članovima GREVIO-a i drugim članovima izaslanstva u državnom posjetu će, po pitanjima carinske i devizne kontrole, biti dodijeljene olakšice koje se dodjeljuju predstavnicima stranih državnih izaslanstava na privremenoj službenoj dužnosti.
4. Dokumenti koji se odnose na procjenu primjene Konvencije u posjedu članova GREVIO-a i drugih članova izaslanstva u državnom posjetu uživaju nepovredivost ako se odnose na aktivnost GREVIO-a. Službena korespondencija GREVIO-a odnosno službena komunikacija članova GREVIO-a i drugih članova izaslanstva u državnom posjetu ne podliježu zadržavanju ili cenzuri.
5. Da bi članovi GREVIO-a i drugi članovi izaslanstva u državnom posjetu imali punu slobodu govora i potpunu neovisnost u obavljanju svojih dužnosti, imunitet od sudskog postupka za izgovorene ili pisane riječi i sva djela koja učine obavljajući svoje dužnosti ostat će na snazi, čak i kada osobe o kojima se radi nisu angažirane u obavljanju takvih dužnosti.
6. Povlastice i imunitet dodeljuju se osobama navedenim u stavku 1. ovoga Dodatka u cilju očuvanja neovisnosti pri obavljanju dužnosti u interesu GREVIO-a, a ne u njihovu osobnu korist. Glavni tajnik Vijeća Europe ukinut će imunitet osobama iz stavka 1. ovoga Dodatka u svakom slučaju kada, po njegovu ili njezinu mišljenju, imunitet ometa provođenje pravde i tamo gdje njegovo ukidanje ne dovodi u pitanje interese GREVIO-a.

Dodatak II.

Tablica potpisnika i ratifikacija

Ažurirane informacije dostupne na internetskoj stranici
Ureda za ugovore Vijeća Europe: www.conventions.coe.int

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja - CETS br. 210

Ugovor otvoren za potpisivanje država članica, država koje nisu članice a koje su sudjelovale u njegovoj izradi i Europske unije, te za pristupanje drugih država koje nisu članice.

Otvaranje za potpis

Mjesto: Istanbul

Datum: 11. 5. 2011

Stupanje na snagu

Uvjeti: 10 ratifikacija uključujući osam država članica

Datum: //

Status na dan: 25.10. 2012.

Države članice Vijeća Europe

Države	Potpis	Ratifikacija
Albanija	19.12.2011.	
Andora		
Armenija		
Austrija	11.5.2011.	
Azerbajdžan		
Belgija	11.9.2012.	
Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija	8.7.2011.	
Bosna i Hercegovina		
Bugarska		
Cipar		
Crna Gora	11.5.2011.	
Češka Republika		

Danska		
Estonija		
Finska	11.5.2011.	
Francuska	11.5.2011.	
Grčka	11.5.2011.	
Gruzija		
Hrvatska		
Irska		
Island	11.5.2011.	
Italija	27.9.2012.	
Latvija		
Lihtenštajn		
Litva		
Luksemburg	11.5.2011.	
Mađarska		
Malta	21.5.2012.	
Moldavija		
Monako	20.9.2012.	
Nizozemska		
Norveška	7.7.2011.	
Njemačka	11.5.2011.	
Poljska		
Portugal	11.5.2011.	
Rumunjska		
Rusija		
San Marino		
Slovačka	11.5.2011.	

Slovenija	8.9.2011.	
Srbija	4.4.2012.	
Španjolska	11.5.2011.	
Švedska	11.5.2011	
Švicarska		
Turska	11.5.2011.	14.3.2012.
Ukrajina	7.11.2011.	
Velika Britanija	8.6.2012.	

Države koje nisu članice Vijeća Europe

Država	Potpis	Ratifikacija
Japan		
Kanada		
Meksiko		
Sjedinjene Američke Države		
Sveta Stolica		

Međunarodne organizacije

Organizacija	Potpis	Ratifikacija
Europska unija		

Ukupan broj potpisnica u kojima nije obavljena ratifikacija:	23
Ukupan broj ratifikacija/pristupanja:	1

DODATAK III.

Popis rezolucija i preporuka Parlamentarne skupštine o nasilju nad ženama (2000. - 2012.)

- ▶ Rezolucija 1861 (2012.) o promicanju Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja
- ▶ Rezolucija 1852 (2011.) o psihičkom nasilju
- ▶ Rezolucija 1853 (2011.) o zaštitnim mjerama za žrtve obiteljskog nasilja
- ▶ Mišljenje 280 (2011.) o Nacrtu konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja
- ▶ Rezolucija 1765 i Preporuka 1940 (2010.) o zahtjevima za azil utemeljenim na spolnoj pripadnosti
- ▶ Rezolucija 1714 i Preporuka 1905 (2010.) o djeci svjedocima obiteljskog nasilja
- ▶ Rezolucija 1697 i Preporuka 1891 (2009.) o ženama migrantima posebno izloženim riziku obiteljskog nasilja
- ▶ Rezolucija 1691 i Preporuka 1887 (2009.) o silovanju žena, uključujući i silovanje u braku
- ▶ Rezolucija 1681 i Preporuka 1881 (2009.) o žurnoj potrebi borbe protiv tzv. zločina iz časti
- ▶ Rezolucija 1670 i Preporuka 1873 (2009.) o seksualnom nasilju nad ženama u oružanim sukobima
- ▶ Rezolucija 1662 i Preporuka 1868 (2009.) o

- ▶ aktivnostima borbe protiv povrede ljudskih prava utemeljenim na spolnoj pripadnosti, uključujući i otmicu žena i djevojčica
- ▶ Rezolucija 1654 i Preporuka 1861 (2009.) o ubojstvima žena
- ▶ Rezolucija 1635 i Preporuka 1847 (2008.) o borbi protiv nasilja nad ženama: ka Konvenciji Vijeća Europe
- ▶ Rezolucija 1582 i Preporuka 1817 (2007.) o parlamentima ujedinjenim u borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama: srednjoročna procjena kampanje
- ▶ Preporuka 1777 (2007.) o seksualnim napadima povezanim s uporabom tzv. droga za silovanje
- ▶ Rezolucija 1512 i Preporuka 1759 (2006.) o parlamentima ujedinjenim u borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama
- ▶ Preporuka 1723 (2005.) o prisilnom sklapanju braka i sklapanju braka s djecom
- ▶ Preporuka 1681 (2004.) o kampanji borbe protiv nasilja nad ženama u Europi
- ▶ Rezolucija 1327 (2003.) o tzv. zločinima iz časti
- ▶ Preporuka 1582 (2002.) o obiteljskom nasilju nad ženama
- ▶ Rezolucija 1247 (2001.) o sakaćenju ženskih genitalija
- ▶ Preporuka 1450 (2000.) o nasilju nad ženama u Europi

DODATAK IV.

Popis predmeta Europskog suda za ljudska prava koji se odnose na nasilje nad ženama

- ▶ *V.C. protiv Slovačke, 2011. godina*
- ▶ *Yazgül Yılmaz protiv Turske, 2011. godina*
- ▶ *Ebcin protiv Turske, 2011. godina*
- ▶ *Izevbekhai protiv Irske, 2011. godina*
- ▶ *Omeredo protiv Austrije, 2011. godina*
- ▶ *Hajduová protiv Slovačke, 2010. godina*
- ▶ *A. protiv Hrvatske, 2010. godina*
- ▶ *N. protiv Švedske, 2010. godina*
- ▶ *E.S. i drugi protiv Slovačke, 2009. godina*
- ▶ *Opuz protiv Turske, 2009. godina*
- ▶ *Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske, 2009. godina*
- ▶ *Bevacqua i S. protiv Bugarske, 2008. godina*
- ▶ *Maslova i Nalbandov protiv Rusije, 2008. godina*
- ▶ *Kontrova protiv Slovačke, 2007. godina*
- ▶ *M.C. protiv Bugarske, 2003. godina*
- ▶ *Aydin protiv Turske, 1997. godina*
- ▶ *X. i Y. protiv Nizozemske, 1985. godina*

DODATAK V.

Popis ostalih mjerodavnih međunarodnih instrumenata i standarda

- ▶ Preporuka odbora ministara Vijeća Europe (2002.)⁵ državama članicama o zaštiti žena od nasilja
- ▶ Konvencija Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i njezini opcionalni protokoli
- ▶ Opća preporuka br. 19 Komisije CEDAW o nasilju nad ženama
- ▶ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta i njezini opcionalni protokoli
- ▶ Deklaracija Opće skupštine Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama
- ▶ Američka konvencija o sprečavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama (Konvencija usvojena u gradu Belem do Para u Brazilu)
- ▶ Protokol uz Afričku povelju o ljudskim pravima i pravima naroda o pravima žena u Africi (Protokol iz Maputa)

DODATAK VI.

Popis članova Mreže parlamentaraca „Žene oslobođene nasilja“

Politički koordinator: Mendes Bota (Portugal, EPP/CD),
glavni izvjestitelj o nasilju nad ženama.

25. listopada 2012.

Države članice	Kontakt parlamentarci	Politička skupina
Albanija	Lajla Pernaska	EPP/CD
Andora	Silvia Eloisa Bonet Perot	SOC
Armenija	Hermine Naghdalyan	ALDE
Austrija	Gisela Wurm	SOC
Azerbajdžan	Sevinj Fataliyeva	EDG
Belgija	Fatiha Saidi	SOC
Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija	Ermira Mehmeti Devaja	SOC
Bosna i Hercegovina	Ismeta Dervoz	EPP/CD
Bugarska	Yuliana Koleva	NR
Cipar	Athina Kyriakidou	SOC
Češka Republika	Alena Gajduškova	SOC
Danska	Lone Loklindt	ALDE
Estonija	Mailis Reps	ALDE
Finska	Ritta Myller	SOC

Francuska	Marie-Jo Zimmermann (National Assembly)	EPP/CD
	Bernadette Bourzai (Senate)	SOC
Gruzija	Chiora Taktakishvili	ALDE
Hrvatska	Igor Kolman	ALDE
Irska	Maureen O'Sullivan	UEL
Island	Turidur Backmann	UEL
Italija	Deborah Bergamini (Chamber of Deputies)	EPP/CD
	Anna Maria Carloni (Senate)	SOC
Lihtenštajn	Leander Schadler	EPP/CD
Litva	Dangutė Mikutienė	ALDE
Luksemburg	Lydia Mutsch	SOC
Mađarska	Attila Gruber	EPP/CD
Malta	Francis Agius	EPP/CD
Monako	Nicole Manzone-Saquet	EPP/CD
Nizozemska	Khadija Arib	SOC
Norveška	Hakon Haugli	SOC
Njemačka	Marlene Rupprecht	SOC
Poljska	Elzbieta Radziszewska	EPP/CD
Portugal	Jose Mendes Bota	EPP/CD

Rumunjska	Maria Stavrositu	EPP/CD
Ruska Federacija	Nadezda Gerasimova	EDG
San Marino	Nadia Ottaviani	EPP/CD
Slovačka Republika	Helena Mezenska	NR
Slovenija	Andreja Črnak Meglič	SOC
Srbija	Elvira Kovacs	EPP/CD
Španjolska	Carmen Quintanilla Barba	EPP/DC
Švedska	Carina Hagg	SOC
Švicarska	Gerhard Pfister	EPP/CD
Turska	Nursuna Memecan	ALDE
Ukrajina	Olena Bondarenko	EPP/CD
Velika Britanija	Baroness Nicholson	ALDE

Promatrači	Kontakt parlamentarci	
Kanada	David Tilson	
Meksiko	Blanca Judith Diaz Delgado	

Partneri u demokraciji	Kontakt parlamentarci	
Maroko	Jamila El Mossalli	
Palestinsko nacionalno vijeće	Najat Alastal	

Zašto podržati Konvenciju iz Istanbula?

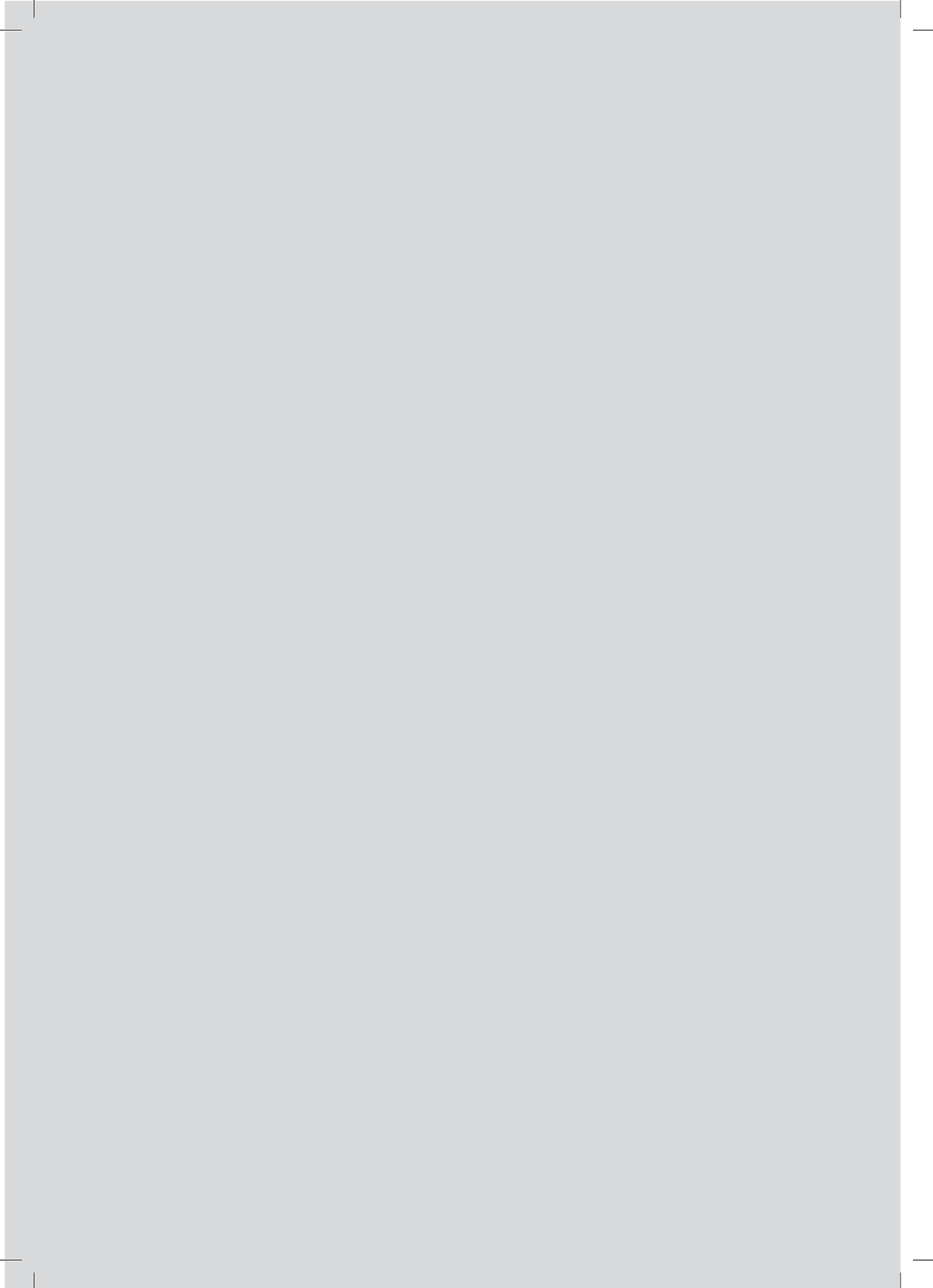
- ▶ Zbog izražavanja političkog stava, radi davanja jasnog i nedvosmislenog znaka da, kao zakonodavci, nasilje nad ženama smatramo zločinom i činom povrede ljudskih prava, te da nismo spremni odobravati ga, opravdavati niti umanjivati njegovu ozbiljnost;
- ▶ Jer se njome ne dopušta iskorištavanje kulture, običaja, vjere ili tzv. časti u svrhu opravdavanja bilo kojega čina nasilja;
- ▶ Jer ona ima za cilj mijenjati stavove i stereotipe koji se odnose na spolnu pripadnost, a koji nasilje nad ženama čine prihvatljivim;
- ▶ Jer će se njome na djelotvoran način riješiti problem nasilja nad ženama, budući da je utemeljena na koordiniranom pristupu, pri čemu se uzimaju u obzir sprečavanje, zaštita, kazneni progon i integrirane politike rada;
- ▶ Jer se njome preciziraju svi oblici nasilja nad ženama i može se primijeniti i na ostale žrtve obiteljskog nasilja, uključujući djecu, muškarce i stare osobe;
- ▶ Jer ima za cilj jamčiti minimalne standarde, dok istovremeno ostavlja mogućnost državama potpisnicama da održe ili uvedu standarde koji omogućavaju viši stupanj zaštite;
- ▶ Jer će praćenje njezine provedbe biti povjereno snažnom i neovisnom tijelu;
- ▶ Jer se njome državnim parlamentima daje mogućnost uključivanja u postupak praćenja, što predstavlja dodatno jamstvo za njezinu učinkovitu provedbu;
- ▶ Jer je snažno političko i pravno djelovanje na iskorjenjivanju nasilja nad ženama ne samo potrebno već i odavno nužno.

Članovi Mreže parlamentaraca pod nazivom „Žene oslobođene nasilja“

**www.assembly.coe.int/stopviolence/
womenfreefromviolence@coe.int**

Приручник за парламентарце

Конвенција Савјета Европе о
превенцији и борби против
насиља над женама и насиља у
породици
(Конвенција из Истанбула)

Садржај

О Савјету Европе.....	217
О Парламентарној скупштини и Мрежи парламентарца под називом „Жене ослобођене насиља“.....	219
Предговор предсједника Парламентарне скупштине.....	221
Апел генералног извјестиоца за борбу против насиља над женама.....	223
Улога парламентарца у пружању подршке Конвенцији о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици.....	225
Конвенција Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици (CETS бр. 210, Конвенција из Истанбула)	227
Зашто Конвенција?	227
Шта обухвата Конвенција?	231
Интегрисане политике рада и прикупљање података.....	233
Спречавање	236
Заштита и подршка.....	239
Материјално право.....	242
Истрага, судски поступак, процесно право и заштитне мјере.....	250
Миграције и азил.....	253
Механизам за праћење.....	255
Однос према другим међународним инструментима.....	257
Завршне одредбе.....	257
Поговор замјенице генералног секретара Савјета Европе.....	259

ДОДАЦИ

Конвенција Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици	261
Табела потписника и ратификација	307
Списак резолуција и препорука Парламентарне скупштине у вези са насиљем над женама (2000 - 2012).....	313
Списак предмета Европског суда за људска права који се односе на насиље над женама.....	315
Списак осталих релевантних међународних инструмената и стандарда.....	317
Списак чланова Мреже парламентарца „Жене ослобођене насиља“	319

О Савјету Европе

Савјет Европе има 47 држава чланица, те дословно обухвата читав европски континент. Циљ Савјета Европе јесте успостављање заједничких демократских и правних принципа на основу Конвенције, те на основу других референтних текстова о заштити појединаца, у које спадају и жене и дјевојке. Још од '90-их година прошлог вијека, Савјет Европе активно промовише заштиту жена и дјевојака од насиља заснованог на полу, усвајањем Препоруке (2002)⁵ о заштити жена од насиља, те кампањом која је вођена широм Европе о насиљу које се врши над женама и о насиљу у породици, која је вођена у периоду од 2006. до 2008.

www.coe.int/conventionviolence
conventionviolence@coe.int

О Парламентарној скупштини и Мрежи парламентарца под називом „Жене ослобођене насиља“

Парламентарци који су чланови Парламентарне скупштине долазе из државних парламената 47 држава чланица ове организације. Састају се четири пута годишње како би разговарали о конкретним темама и затражили од европских држава да предузимају иницијативе и подносе извјештаје о предузетим активностима у вези с тим иницијативама. Ови парламентарци говоре у име 800 милиона Европљана који су их изабрали.

Мрежа парламентарца под називом „Жене ослобођене насиља“ први пут је успостављена у оквиру кампање о борби против насиља над женама (2006-2008). Током овог периода, око 40 државних

парламената имало је више од 200 активности широм Европе у вези са осудом насиља над женама, ширењем свијести међу парламентарцима и генерално у јавности о насиљу над женама, затим у вези са увођењем измјена и допуна закона који спречавају ово зло, бољом заштићеношћу жртава, те дјелотворним процесуирањем починилаца. У својој Резолуцији 1635 (2008) о борби против насиља над женама: ка Конвенцији Савјета Европе, Скупштина је одлучила да крај кампање не смије означити и крај постојања Мреже. Сасвим супротно, овај иновативан и снажан инструмент од кључног је значаја у побољшању процеса размјене информација међу парламентарцима, те у координирању заједничких активности.

Мрежа се тренутно састоји од 51 члана парламентарних делегација држава чланица и држава посматрача у Парламентарној скупштини Савјета Европе, те од делегација организације Партнери за демократију. Мрежом предсједава генерални извјестилац за борбу против насиља над женама, који дјелује као политички координатор ове мреже. Откако је Комитет министара усвојио Конвенцију из Истанбула, примарни циљ ове мреже јесте њена промоција, како би могла што прије ступити на снагу.

[www.assembly.coe.int/stopviolence/
womenfreefromviolence@coe.int](http://www.assembly.coe.int/stopviolence/womenfreefromviolence@coe.int)

Предговор председника Парламентарне скупштине

Дјелујте сада у борби против насиља над женама!

Милиони жена широм свијета изложени су и даље, и током 2012. године, физичком и психичком насиљу, те им је одузето најважније право од свих, а то је право на живот без насиља. Насиље над женама и насиље у породици није ни прихватљиво ни допустиво. Ипак, једна од пет жена у Европи у прошлости је била изложена насиљу, тренутно је изложена насиљу или је потенцијална жртва насиља. Више није довољно само осуђивати такво понашање – морамо почети дјеловати. Наша политичка одговорност намеће нам обавезу да ставимо тачку на оваква кршења основних људских права.

Након дуго година рада, те након успостављања Мреже парламентарца и спроведене велике кампање у периоду од 2006. до 2008. године, Савјет Европе је дао конкретну форму својим активностима усвајањем Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици, која је поднесена на потписивање у Истанбулу, 11. 05. 2011. године.

Конвенција из Истанбула је свеобухватан међународни инструмент којим се предвиђа заштита, превенција, процесуирање и креирање политике рада у области борбе против насиља над женама и насиља у породици. Конвенција ће помоћи у побољшању статуса жена и ситуације у области поштовања људских права, под условом да је ратификује довољан број држава. Ратификација и, касније, примјена Конвенције јасно ће изразити нашу спремност за задовољење правде за жртве насиља, те нашу солидарност с њима. До данас су 24 државе потписале, а само једна држава, Турска, ратификовала је Конвенцију. Због тога наш инструмент заштите жртава још није ступио на снагу.

Овим путем позивам све парламентарце из држава чланица Савјета Европе, те из других држава, да подрже убрзано потписивање, ратификацију и примјену Конвенције из Истанбула. Не смијемо дозволити да ова конвенција остане незапажена, већ морамо обезбиједити да профункционише као користан и легитиман инструмент који представља примјер побједе над насиљем.

Позивам вас да користите овај приручник као практично средство које ће омогућити боље разумијевање Конвенције. Он се може користити као смјерница за активности у промоцији Конвенције, те је зато од кључног значаја разумијевање овог јединственог инструмента. Такође бих вас замолио да пратите рад Мреже парламентарца под називом „Жене ослобођене насиља“, која се редовно састаје у Стразбуру. Од 2006. године чланови ове мреже су носиоци борбе против насиља над женама, који воде активности на ширењу свијести у својим парламентима и у јавности. Тренутно су усмјерени на промовисање Конвенције из Истанбула.

Парламентарна скупштина Савјета Европе сада има званичног гласноговорника у области борбе против насиља над женама у лику господина Мендеса Боте, који је именован за генералног извјестиоца за борбу против насиља над женама. Позивам да му се обратите за његове професионалне услуге на овом пољу, те му овим путем изражавам потпуну подршку.

Сви се морамо ујединити у борби против насиља, показати снагу и дати политички замах активностима у заживљавању Конвенције и њеном ступању на снагу. Нека 2012. година буде година од кључног значаја за борбу против насиља над женама и насиља у породици. Дјелујте сада. Ратификујте Конвенцију.

Жан-Клод Мињон
*предсједник Парламентарне скупштине
Савјета Европе*

Апел генералног извјестиоца за борбу против насиља над женама

Живот без насиља је основно људско право

Насиље над женама, у које спада и насиље у породици, једно је од најозбиљнијих облика кршења људских права у Европи. То је једно од најраширенијих кривичних дјела. Ипак, притисак друштва је тако снажан да га многе жене прихватају као неизбјежни дио живота и не пријављују га као кривично дјело. Друге жене, које смогну снаге да затраже помоћ од власти, понекад бивају игнорисане и њихов случај се не разматра озбиљно. Један број жена, опет, не може добити заштиту и задовољење правде због слабости и празнина у правним системима и политикама рада држава у којима живе.

Поносан сам што је Савјет Европе још једном доказао оданост својој улози и мандату као водеће европске организације која штити људска права и помаже да насиље над женама изађе из мрака који га тако често окружује. Драго ми је што је Савјет Европе одговорио на сталне захтјеве своје Парламентарне скупштине да у Европи мора постојати правно обавезујући инструмент којим се постављају највиши могући стандарди превенције, заштите и процесуирања најозбиљнијих и најраширенијих облика насиља на основу пола.

Након двије године интензивних преговора, Конвенција о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици угледала је свјетлост дана. Сада се чека на потписе и ратификацију. Мислим да је наша главна дужност у својству парламентарца који се брину о људским правима да учинимо све што је у нашој моћи како би ова конвенција ступила на снагу што је прије могуће.

Има много разлога зашто треба да подржимо Конвенцију. Она је први инструмент ове врсте који се конкретно односи на рјешавање насиља над женама. Даље, то је обавезујући документ и потенцијално је на располагању било којој држави у свијету. Свеобухватна је и садржи мјере у области превенције насиља, заштите жртава, процесуирања починилаца, те политике рада. Захтијева од држава да главне облике насиља над женама прогласе кривичним дјелом, те да обезбиједи адекватне и дјелотворне санкције за таква дјела. Садржи функционалан, снажан и независан механизам праћења у оквиру којег државни парламенти активно дјелују.

Али изнад свега, вјерујем да ову конвенцију треба подржати јер је живот без насиља основно људско право. Насиљем над женама одузима се дигнитет жена. Одузима им се храброст да захтијевају равноправност. Ниједна жена не може уживати у људским правима све док је жртва насиља.

Морамо прекинути овај зачарани круг.

Ова конвенција је неопходна и давно је требало да буде усвојена.

Не усвојити ову конвенцију значило би чинити уступак насиљу.

Не усвојити ову конвенцију значило би кривично дјело.

Не усвојити ову конвенцију значило би починити још једно кривично дјело над женама.

Мендес Бота
*генерални извјестилац за борбу против насиља над женама
политички координатор Мреже парламентарца под називом
„Жене ослобођене насиља“*

Улога парламентарца у пружању подршке Конвенцији о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици

Парламентарци имају кључну улогу у пружању подршке Конвенцији о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици.

Као законодавци и креатори политика рада, они могу убрзати процес који води потписивању и ратификацији Конвенције. Осим тога, биће директно укључени у њену ратификацију. Парламентарци могу и треба да:

- ▶ позову представнике власти да пруже подршку Конвенцији;
- ▶ траже информације од својих представника власти о фази у којој се Конвенција налази у процесу потписивања и ратификације;
- ▶ организују расправе о Конвенцији на државном нивоу, посебно у парламентима;
- ▶ обезбиједе доступност свих пропратних докумената релевантних за Конвенцију у документационим центрима парламената;
- ▶ преузму и подстичу иницијативе о промоцији Конвенције међу невладиним организацијама и унутар цивилног друштва;
- ▶ покрећу јавне петиције за усвајање Конвенције;
- ▶ обезбиједе превод Конвенције на језике држава које је потписују и ратификују.

Независно од Конвенције из Истанбула, парламентарци могу у знатној мјери допринијети окончању насиља над женама, посебно сљедећим активностима:

- ▶ иницирањем израде закона у области насиља над женама, уз обезбјеђивање да такав закон одражава највише међународне стандарде;
- ▶ захтијевањем систематског прикупљања података о случајевима насиља над женама, на државном нивоу;
- ▶ обезбјеђивањем довољне количине ресурса организацијама које пружају помоћ жртвама насиља.

Коначно, као особе које формирају јавно мњење, парламентарци се налазе у повлашћеном положају у којем могу допринијети развоју начина размишљања. У том смислу, треба да:

- ▶ заузму снажан јавни став, те осуде и одбаце насиље, посебно у медијима;
- ▶ лобирају у својим политичких партија да у политичким програмима обухвате искорјењивање насиља над женама;
- ▶ у сваком јавном говору или обраћању помену потребу искорјењивања насиља над женама;
- ▶ организују активности ради ширења свијести о насиљу над женама, у које ће се укључити друге важне особе које формирају јавно мњење, као што су новинари, писци или људи из шоу-бизниса.

Конвенција Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици (CETS бр. 210, Конвенција из Истанбула)

Зашто Конвенција?

Чињенице и бројке

Велики број жена и дјевојака широм држава чланица Савјета Европе свакодневно је изложен насиљу. Жене и дјевојке често су изложене тешким облицима насиља, као што је насиље у породици, сексуално искоришћавање, силовање, присилни брак и сакаћење гениталија. Насиље може бити и психичког карактера, те се односити на вербално злостављање, критике, изолацију, пријетње, узнемиравање и ухођење. Иако то није физичко насиље, не значи да је мање штетно или озбиљно. Починиоци и жртве долазе из свих слојева и професија у друштву. Насиљем нису погођене само његове жртве. И дјеца која свједоче насиљу такође су трауматизирана.

Насиље над женама врши се над женама свих узраста и профила, иако су неке посебно угрожене. Насиље је дубоко укоријењено у неравноправном положају жена и мушкараца у друштву, те овјековјечено у култури нетрпељивости и порицања. Истовремено, оно је узроковано неравноправним односом снага и последица је неравноправног односа снага између жена и мушкараца у друштву. Дискриминација и став према женама, који произлазе из неуравнотеженог односа снага, отежавају женама да се ослободе ситуација у којима су изложене насиљу. Заједнице у којима живе или представници власти не схватају увијек озбиљно насиље којем су жене изложене, те стога постоји ризик да оне поново постану жртве насиља, чак и убиства.

Нажалост, насиље над женама често се сматра приватним проблемом и многе жене нерадо пријављују случајеве насиља над њима или их обесхрабрују чланови породице или заједнице. Проблему непријављивања случајева насиља доприносе још и неуспјеле истраге, кривична гоњења и кажњавање починилаца. Многи

случајеви не успију доћи на суд, а када се то и догоди, починиоцима се изричу минималне казне. Недостатак осјетљивости на проблем жртве током истраге и судског поступка често резултира поновљеном виктимизацијом. То обесхрабрује жене када желе пријавити случај насиља, те такође, у недостатку адекватне заштите, пријављивање може повећати ризик од изложености поновном насиљу.

Насиље у породици је чин који изразито трауматизира. Највећи број жртава су жене и дјевојке. Истраживања су открила везу између физичког злостављања дјецe и насиља над женама у породици. Међутим, мало је поузданих истраживања обављено на пољу других облика насиља, као што су насиље над старијим особама или над мушкарцима. Иако неки мушкарци могу бити изложени насиљу у породици, учесталост и озбиљност такве врсте насиља је много мања него код жена, а мушкарци могу доживјети насиље као одговор на насиље које су сами иницирали. У већини случајева мушкарци су починиоци.

Финансијски трошак проузрокован насиљем над женама је висок и процјењује се на 34 милијарде евра годишње по држави чланици Савјета Европе, што износи 555 евра по глави становника.¹

Процес који је довео до израде Конвенције

Савјет Европе је '90-их година прошлог вијека интензивирао активности у борби против свих облика насиља над женама. Тај рад је достигао врхунац 2002. године, када је усвојена препорука Rec (2002)5 Комитета министара држава чланица о заштити жена од насиља.²

Акционим планом који је усвојен 2005. године на крају 3. самита шефова држава и влада држава чланица Савјета Европе покренута је кампања широм Европе о теми насиља над женама и насиља у породици.³ Након тога формирана је Радна група као подршка кампањи која је обавила евалуацију напретка држава чланица и препоручила наредне активности. У периоду од 2006. до 2008. године кампања Савјета Европе први пут је у заједничкој акцији окупила

1 www.coe.int/t/dg2/equality/DOMESTICVIOLENCECAMPAIGN/FAQ_en.asp#P59_4532

2 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=280915>

3 www.coe.int/t/dcr/summit/20050517_plan_action_en.asp

европске владе, парламенте, те локалне и регионалне власти.

Евалуација мјера које је предузела држава чланица а коју је обавила Радна група показала је да је много тога преостало да се уради. Упркос оствареном напретку, било је јасно да постојећи закони нису увијек поштовани, да су услуге које се пружају жртвама слабе и неадекватно финансиране, те да постоји огроман несразмјер у заштити које пружају државе чланице појединачно. Радна група је у свом Коначном извјештају о раду, објављеном 2008. године, препоручила усвајање свеобухватног, правно обавезујућег инструмента Савјета Европе на пољу људских права намијењеног превенцији и борби против свих облика насиља над женама.⁴

Као одговор на ове налазе и препоруке, Комитет министара је у децембру 2008. године основао мултидисциплинарни Ад хок комитет за превенцију и борбу против насиља над женама и насиља у породици (CAHVIO) и наложио му да припреми један или више правно обавезујућих инструмената у области насиља над женама и насиља у породици, с тежиштем на мјерама заштите и подршке жртвама таквог насиља, те мјерама процесуирања починилаца.

На свом првом састанку CAHVIO је одлучио да је прикладно усвајање једне конвенције у којој су спојене активности у превенцији и борби против свих облика насиља над женама и активности у превенцији и борби против насиља у породици над свим члановима породице. Нацрт Конвенције израдио је CAHVIO током девет одржаних састанака којима су присуствовали представници власти и остали актери.

Парламентарна скупштина је активно учествовала у преговорима посредством предсједника тадашњег Комитета за једнаке могућности жена и мушкараца. Нацрт текста завршен је у децембру 2010. године, те усвојен на сједници Комитета министара, 07. 04. 2011. године. Конвенција је поднесена на потписивање на министарској конференцији у Истанбулу, 11. 05. 2011. године. Ступиће на снагу након што је ратификује десет држава, од којих најмање осам држава чланица Савјета Европе.

Додатни значај Конвенције

Конвенција из Истанбула је прекретница. То је први међународни

⁴ www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/Final_Activity_Report.pdf.

правно обавезујући инструмент који је потенцијално на располагању било којој држави у свијету јер садржи свеобухватан низ мјера превенције и борбе против насиља над женама и насиља у породици. То је инструмент којим се насиље над женама дефинише и као кршење људских права и као облик дискриминације. Њиме је успостављена јасна веза између постизања равноправности жена и мушкараца и искорјењивања насиља над женама. Такође омогућава карактеризацију конкретних дјела као кривичних дјела, у која спадају ухођење, присиљавање на брак, сакаћење женских полних органа, присиљавање на побачај и присиљавање на стерилизацију.

Конвенцијом је дефинисан и дјелотворан приступ који је потребно заузети у борби против насиља над женама и насиља у породици, те се позивају све релевантне организације, службе и невладине организације (НВО) да успоставе координирану сарадњу. Конвенцијом се успоставља снажан и независан механизам праћења и додјељује конкретна улога парламентарцима у праћењу примјене Конвенције на државном нивоу. Поред тога, Парламентарна скупштина се позива да редовно врши процјене успјешности спровођења оваквог једног инструмента.

Циљеви Приручника

Парламентарци могу у својим државама одиграти важну улогу у ширењу свијести у јавности о насиљу над женама и насиљу у породици. Истовремено могу директно утицати на правни оквир предлагањем и усвајањем конкретних закона о борби против насиља над женама, те пратити њихову практичну примјену.

Приручник је средство помоћу којег се може ширити свијест и обезбиједити парламентарцима разумијевање Конвенције из Истанбула. Садржи објашњења главних одредаба Конвенције и примјере о томе на који начин се те одредбе могу уградити у државно законодавство и политике рада.

Приручник даје примјере државних закона и мјера које су државе чланице Савјета Европе увеле у своје законодавство у области борбе против насиља над женама и насиља у породици. Они су илустрација закона и мјера који се могу усвојити. Међутим, примјери нису свеобухватан списак свих усвојених закона или мјера које спроводе државе чланице.

Шта обухвата Конвенција?

Поглавље I Конвенције

Циљеви

Конвенцијом је њеним странама потписницама обезбијеђен свеобухватан оквир, политике рада и мјере засноване на најбољим практичним примјерима у области превенције и борбе против насиља над женама и насиља у породици. Њени главни циљеви су:

- ▶ заштита жена од свих облика насиља, те превенција, процесуирање и искорјењивање насиља над женама и насиља у породици;
- ▶ допринос уклањању свих облика дискриминације жена, промовисање равноправности жена и мушкараца и оснаживање жена;
- ▶ заштита и помоћ свим жртвама насиља над женама и насиља у породици;
- ▶ промовисање међународне сарадње у области борбе против поменутих облика насиља;
- ▶ пружање подршке и помоћи организацијама и агенцијама за спровођење закона у успостављању и одржавању сарадње како би могле заузети заједнички приступ у оквиру активности на искорјењивању насиља над женама и насиља у породици.

Обим примјене

Конвенција се примјењује на све облике насиља над женама и насиља у породици.

Поред тога, стране потписнице Конвенције позивају се да примјењују Конвенцију и на мушкарце, дјецу и старије особе које су жртве насиља у породици.

Конвенција се примјењује у вријеме мира али и за вријеме оружаних сукоба.

Дефиниције

Дефиниција насиља над женама заснива се на дефиницијама које

је Комитет министара усвојио у Препоруци (2002)⁵, CEDAW Општа препорука 19⁵, а које су садржане у члану 1. Декларације Уједињених нација о уклањању свих облика насиља над женама.⁶

- ▶ **Насиље над женама** дефинише се као кршење људских права и као облик дискриминације жена, те подразумеје сва дјела насиља на полној основи која резултирају, или могу резултирати, физичким, сексуалним, психолошким или економским повредама или угрожавањем жене, у шта спадају и пријетње да ће таква дјела бити почињена, присиљавање или лишавање слободе, било у јавности или у приватном животу.
- ▶ **Насиље у породици** односи се на исте врсте насиља описане у претходном ставу, али које се дешавају унутар породице, домаћинства или између садашњих или бивших супружника или партнера, независно од тога да ли починилац живи или је живио са жртвом. Ово се односи на жртве и починиоце оба пола, те подразумејева злостављање дјецe и старијих особа и насиље над животним партнером.
- ▶ **Род** се односи на улоге које друштво додјељује мушкарцима и женама, те на понашања, активности и обиљежја која се сматрају прикладним за жене и мушкарце.
- ▶ **Насиље засновано на полу** је насиље које је усмјерено против жене зато што је жена (присилни побачај, сакаћење женских полних органа) или насиље којем су жене изложене много чешће од мушкараца (сексуално насиље, силовање, ухођење, сексуално узнемиравање, насиље у породици, присилна стерилизација).
- ▶ **Жртва** подразумејева и жртву насиља над женама и жртву насиља у породици.
- ▶ **Жена** подразумејева и дјевојку млађу од 18 година.

Живот без насиља, равноправност и недискриминација

Конвенцијом се промовише и штити право сваког појединца на живот без насиља, те се забрањују сви облици дискриминације жена, што представља другачији третман без објективног и разумног оправдања. Равноправност жена и мушкараца, како пред законом

⁵ www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm

⁶ A/RES/48/104, 20. 12. 1993. године

тако и у пракси, од суштинског је значаја за уклањање насиља над женама. Од страна потписница захтијева се:

- ▶ уградња принципа равноправности жена и мушкараца у устав или у законодавство;
- ▶ забрана дискриминације и прибјегавање санкцијама у случају дискриминације;
- ▶ укидање закона и пракси које дискриминирају жене.

Списак правних основа дискриминације садржан у Конвенцији (члан 4) позива се на члан 14. Европске конвенције о људским правима и њен Протокол бр. 12. Списак није коначан и подразумева пол, сексуално опредјељење, родни идентитет, животну доб, здравствено стање, инвалидитет, брачни статус, те мигрантски статус или статус избјеглице или било који статус који је директно повезан са Конвенцијом. Уз напомену да се могу примијенити, посебне мјере превенције и заштите жене од насиља не сматрају се дискриминирајућим према одредбама Конвенције.

Интегрисане политике рада и прикупљање података

Поглавље II Конвенције

Свеобухватне и координиране политике

Насиље над женама и насиље у породици представљају сложене феномене чије уклањање захтијева вишеструке мјере које морају предузети бројни актери и организације. Искуство је показало да су успјешни резултати директно повезани с актерима попут полиције, правосуђа, социјалних служби, здравствених служби, женских невладиних удружења, организација за заштиту дјеце и других релевантних партнера који успостављају тијесну и координирану сарадњу. Зато се Конвенцијом позива на:

- ▶ доношење свеобухватног сета закона и политика рада, усклађених у свим секторима;

- ▶ стављање тежишта свих мјера на права жртве;
- ▶ ангажман свих релевантних актера, у које спадају владине организације, невладине организације, те државне, регионалне и локалне парламенте, са признавањем важне улоге парламентарца и различитих законодавних овлашћења страна потписница које имају федерално уређење.

Таква сарадња не може бити препуштена случају. За њу су потребни протоколи и обука да би се обезбиједило да је сви разумију и приступају јој на исти начин. Државни акциони планови који дају свакој агенцији одређену улогу коју треба да одигра и који укључују невладине организације представљају примјер како се може постићи сарадња и координација.

У **Великој Британији**, међуагенцијске конференције о процјени ризика (енг. MARAC) осмишљене су како би се омогућило свим релевантним локалним агенцијама да се редовно састају и размјењују информације о жртвама насиља у породици високог ризика (онима који се суочавају са ризиком убиства или озбиљних повреда). Окупљањем свих агенција под окриљем MARAC-а може доћи до израде координираног плана за очување безбједности, фокусираног на ризик, да би се жртви пружила подршка. Више од 250 MARAC-а дјелују у читавој Енглеској, Велсу и Сјеверној Ирској и разматрају више од 53.000 предмета годишње. (за више информација посјетите страницу: www.caada.org.uk)

У **Аустрији и Њемачкој**, интервентни центри за случајеве насиља у породици и сексуалног насиља успостављени су да би координирали реакцију свих релевантних агенција (склоништа, агенција за спровођење закона, тужилаштва, судства, заштите свједока, заштите дјецe) на неки појединачни случај насиља у породици или сексуалног насиља. (за више информација о интервентном центру у Бечу посјетите страницу www.interventionsstelle-wien.at или о интервентном центру у Берлину посјетите страницу www.big-berlin.info).

Невладине организације и цивилно друштво

Невладине организације и цивилно друштво имају кључну улогу у спречавању насиља и борби против насиља. НВО-и пружају већину услуга жртвама насиља и воде активности подизања свијести за остварење промјена, али им препреку представља недовољно и несигурно финансирање. Конвенцијом се настоји обезбиједити већа политичка и финансијска подршка њиховом раду. Од страна потписница тражи се да препознају, подстакну и подрже НВО-е омогућавајући им да на најбољи могући начин обављају свој рад, да успоставе сарадњу између агенција основаних законодавним актом и НВО-а и да обезбиједе адекватно финансирање.

Прикупљање и истраживање података

Прикупљање података је од кључне важности да бисмо разумјели природу и учесталост насиља над женама и насиља у породици и осмислили политике дјеловања засноване на доказима, да бисмо се тиме позабавили и да бисмо оцијенили колико су оне дјелотворне. Конвенцијом се захтијева од страна потписница да прикупљају статистичке податке на нивоу цијеле државе, на примјер административне податке састављају службе, невладине организације и правосудни сектор. Извјештавање мора укључивати конкретне детаље о жртви и починиоцу, као што су пол, датум рођења, врста насиља, однос између починиоца и жртве и мјесто на којем је почињено кривично дјело. Од страна потписница се такође захтијева да пруже подршку истраживању узрока и ефеката насиља и оне се подстичу на спровођење истраживања међу становништвом да би се открио обим и учесталост те појаве. Та информација мора бити доступна јавности и групи стручњака која посматра примјену одредаба Конвенције.

У Шпанији је 2003. године усвојен Закон о насиљу заснованом на полу којим је успостављено Државно посматрачко тијело за питање насиља над женама, које прикупља податке и даје савјете о питањима насиља заснованог на полу (члан 30). То је интерресорно тијело, које дјелује при

Министарству рада и социјалне политике, пружа савјете и анализе о питањима насиља заснованог на полу, бави се питањима институционалне сарадње, припрема извјештаје и студије, као и предлоге активности у тој области. У свом дјеловању укључује аутономне покрајине, локалне органе власти, друштвене актере, удружења потрошача и корисника, и организације жена које дјелују у цијелој држави, као и најрепрезентативније организације послодаваца и синдикате.

Спречавање

Поглавље III Конвенције

Ставови, предрасуде, родни стереотипи и родно пристрасни обичаји или традиције утичу на обрасце понашања који доприносе томе да се насиље понавља. Да би се спријечили сви облици насиља над женама и насиља у породици, Конвенцијом се захтијева од страна потписница да усвоје низ мјера које треба примијенити на државном нивоу, којима се:

- ▶ промовишу промјене у ставовима и понашању;
- ▶ узимају у обзир потребе угрожених људи при чему су њихова људска права у центру пажње;
- ▶ подстичу сви, а нарочито мушкарци и дјечаци, да спречавају насиље;
- ▶ обезбјеђује да култура, обичаји или религија не буду коришћени као оправдање за насиље;
- ▶ промовишу програми и активности којима се оснажују жене.

Мјере спречавања укључују сљедеће:

- ▶ **Подизање свијести:** подизање свијести јавности и вођење кампања о насиљу над женама и насиљу у породици је од кључне важности. Те иницијативе помажу у информисању јавности, омогућавају људима да препознају различите облике насиља и да се јавно изјасне против њега. Од једнаке важности је пружање

информација којима се омогућава жртвама да знају гдје могу да пронађу помоћ и каква врста подршке им је доступна, као што је објављивање телефонског броја за помоћ жртвама свих облика насиља над женама.

У **Турској** је 2004. године најтиражнији лист "Хуријет" покренуо кампању против насиља у породици. Та кампања је пружила јединствен примјер укључивања приватне медијске куће у напоре да се промијене ставови и подигне свијест друштва о насиљу у породици. Она је довела до пружања подршке и сарадње локалних органа власти, политичара, вјерских лидера, особа које формирају јавно мњење и НВО-а који окупљају жене.

Од 2006. до 2008. године **Савјет Европе** је водио кампању у читавој Европи против насиља над женама у породици. Око 25 држава чланица преобликовало ју је у државну кампању с циљем подизања свијести јавности о насиљу у породици.

Генерални секретар **Уједињених нација** је 2008. године покренуо седмогодишњу кампању чији је мото био "Ујединимо се да прекинемо насиље над женама", која је била усмјерена ка прикупљању политичке и финансијске подршке том циљу.

- **Образовање:** Ставови и понашање обликују се у веома раном узрасту, тако да је важно учити дјецу о равноправности и узајамном поштовању у односима. Стране потписнице подстичу се да укључе наставни материјал о питањима равноправности у све нивое наставних планова и програма у школама и да промовишу те принципе у неформалном образовном окружењу, на примјер у домовима културе и спортским центрима.

Швајцарска је увела у државне школе наставни предмет о насиљу у породици, сексуалном насиљу и насиљу међу омладином. **УНИЦЕФ** је иницирао свеобухватан образовни програм под називом "Безбједне и подстицајне школе",

укључујући и велику кампању за заустављање насиља међу дјецом. Сврха те кампање је пружање безбједног окружења за сву дјецу у основној и средњој школи. У Хрватској је та кампања спроведена у више од 400 школа.

- ▶ **Стручно усавршавање:** Обучавање релевантног стручног особља о спречавању и детекцији насиља, о питањима равноправности, потребама жртава насиља, спречавању поновљене виктимизације и промоцији међуагенцијске сарадње.

У **Данској**, питање насиља у породици је интегрисано у наставни план и програм за студенте медицине, медицинске сестре и представнике јавног здравства. То је такође једна од тема постдипломског студија у оквиру медицинске специјализације из гинекологије, опште праксе и психијатрије. У **Великој Британији**, специфични програми обуке доступни су судијама које се баве предметима насиља у породици. Похађање те обуке је обавезно ако судија жели да се специјализује за предмете насиља у породици. У **Шпанији** је успостављање специјализованих судова за предмете насиља у породици такође омогућило да се судијама и тужиоцима пружи специфична обука.

- ▶ **Програми превентивне интервенције и рехабилитације:** Конвенцијом се захтијева од страна потписница да успоставе или да пруже подршку програмима рехабилитације за починиоце насиља у породици и сексуалног насиља, усмјерених ка томе да их се научи да усвоје ненасилно понашање, преузму одговорност за своја дјела и преиспитају своје ставове према женама. Приликом успостављања програма рехабилитације, безбједност и пружање подршке жртвама, као и људска права жртава, морају остати од примарног значаја, а програми морају функционисати у блиској сарадњи и укључивати специјализоване службе за пружање подршке, тамо гдје је то могуће.

У **Великој Британији** невладина организација „Respect“ израдила је стандарде акредитације за програме спречавања насиља у породици и за интегрисане службе за пружање подршке које раде са мушкарцима починиоцима насиља у породици. У оквиру пројекта **Daphne** Европске уније “Рад са починиоцима насиља у породици у Европи”, израђени су стандарди за програме рада са починиоцима. У **Њемачкој**, невладина организација “Минхенски информативни центар за мушкарце” (њем. Münchner Informationszentrum für Männer e.V.) даје часове из контроле бијеса, програме за починиоце насиља за агресивне мушкарце и мушкарце починиоце сексуалног насиља, као и савјете о питањима старатељства за родитеље који желе да се разведу због насиља у породици.

Заштита и подршка

Поглавље IV Конвенције

Пружање најбоље могуће заштите и подршке жртвама је од кључне важности како би се спријечило понављање насиља и помогло њиховом физичком, психолошком и друштвеном опоравку. Конвенција укључује низ мјера заштите као што су:

- ▶ успостављање забране у хитним случајевима да би се из породичног дома уклонили починиоци, као и налог за спречавање или заштиту;
- ▶ обезбјеђивање да преживјели буду информисани о својим правима и о томе како и гдје могу да добију помоћ;
- ▶ постојање специјализованих служби за подршку;
- ▶ подстицање свједока и стручних радника да пријаве насиље;
- ▶ пружање заштите и подршке дјечи која су свједоци насиља.

Специјализоване службе за подршку

- ▶ Специјализоване службе за подршку су од кључног значаја за пружање подршке женама жртвама насиља. Те службе имају сензибилизиран приступ који је прилагођен остваривању потребе жртва насиља, од којих многе имају трауме и изнова се суочавају

са насиљем. Специфичне групе жена имају специфичне потребе, као што су младе жене, жене мигранти и жене са посебним потребама. Потребне за подршком разликују се зависно од врсте насиља које су искусиле, а потребне су и специфичне службе, као што су кризни центри за силоване жене и жртве сексуалних напада или склоништа за жене. Неке жене имају сложене потребе за које је потребна специјализована подршка. Специјализоване службе морају:

- ▶ бити одмах доступне, краткорочно и дугорочно;
- ▶ постојати у цијелој држави;
- ▶ бити доступне свим преживјелим и њиховој дјечи (и на језику који они разумију);
- ▶ имати обучено особље, адекватне ресурсе и финансијска средства;
- ▶ бити у могућности да оснаже жртве насиља.

Град Брисел успоставио је посебну службу под називом “Канцеларија за полицијску помоћ жртвама”, која отвара своја врата жртвама, њиховим рођацима и свједоцима насиља, док истовремено пружа савјете и помоћ полицајцима. Особље чине психолози и криминолози. У **Шведској**, Државни центар за претучене и силоване жене пружа обуку и практичне савјете здравственом и медицинском особљу у области сексуалног насиља и служи као државни ресурсни центар који нуди стручне информације о тој теми.

Подршка жртвама сексуалног насиља

Особама које су биле жртве сексуалног насиља, укључујући силовање, потребна је хитна медицинска нега, форензичка претрага и подршка у превазилажењу трауме, као и дугорочно психолошко савјетовање које обавља сензибилизирано, добро обучено и специјализовано особље. За то је потребно постојање довољног броја лако доступних кризних центара за силоване жене и жртве сексуалних напада у које се оне упућују. Радна група за борбу против насиља над женама и насиља у породици Савјета Европе препоручила је оснивање једног центра на сваких 200.000 становника.

Заштита и подршка за дјецу свједоке

Од '80-их година прошлог вијека **Велика Британија** почела је успостављати центре у које се упућују жртве сексуалних напада, у којима се настоји обезбиједити висок квалитет форензичке реакције на такво насиље и пружити краткорочна помоћ скорашњим жртвама сексуалних напада. **Норвешка** је успоставила центре за пружање услуга жртвама силовања и сексуалног насиља у сваком округу. Они су повезани са међуопштинским клиникама за пружање хитне медицинске помоћи. **Шведска** је успоставила Државни центар за претучене и силоване жене, који обавља медицинске претраге, пружа лијечење и подршку жртвама.

Дјеца у породицама у којима има насиља обично су свјесна насиља а такође могу и сама искусити увреде, што им у значајној мјери штети. Службе које пружају подршку жртвама насиља над женама и насиља у породици морају узети у обзир потребе дјеце која су била свједоци тог насиља и пружити им психосоцијалну помоћ у складу са њиховим потребама. Било који облик пружене подршке мора да буде у најбољем интересу дјеце.

Шведски акциони план у вези са насиљем над женама позива се на Конвенцију о правима дјетета Уједињених нација да би нагласио чињеницу да дјеца која "само" свједоче насиљу над одраслима који су им блиски такође имају право на заштиту.

Стручно особље као подносиоци пријава о насиљу

Већина инцидената насиља над женама не буде пријављена. Насиље се често дешава иза затворених врата, а жртве пате у тишини. То је велики изазов за заштиту жртава, спречавање даљег насиља и

процесуирање починилаца. Стручно особље које ради са жртвама, као што су љекари, психолози и социјални радници, често је свјесно да је дошло до насиља и забринуто да ће се оно поновити, али га професионална правила о повјерљивости информација спречавају да то пријави. Конвенцијом се даје могућност да се правила о повјерљивости информација ставе ван снаге како би се омогућило стручном особљу, ако то одлучи, да пријави озбиљне инциденте насиља за које вјерује да су се догодили и да ће се опет догодити.

У **Шпанији**, Закон о судским налозима за заштиту жртава насиља у породици обавезује јавне и приватне институције и органе социјалне заштите који сазнају за инциденте насиља у породици да их пријаве надлежном судији или јавном тужиоцу, с циљем покретања процедуре за доношење налога о заштити.

Материјално право

Поглавље V Конвенције

Конвенцијом се уводи низ мјера грађанског и кривичног права да би се попуниле постојеће празнине у законима са којима се многе жртве различитих врста насиља над женама и насиља у породици суочавају у потрази за правдом. Те празнине крећу се од недостатка механизма за надокнаду, преко питања у вези са правом на старатељство, до чињенице да се многи облици насилног понашања не сматрају кривичним дјелом у многим државама чланицама.

Грађанске парнице и правни лијекови

Циљ ове одредбе је да пружи правне лијекове грађанског права који дозвољавају судовима да зауставе одређено понашање и омогућавају жртвама да затраже издавање судских налога, као што су наредбе, забране, налози ограничења приступа или налози против узнемиравања. Ти налози представљају важне заштитне мјере, пошто

оне спречавају починиоца, на примјер, да се приближи жртвама у њиховом дому и његовој околини. У случајевима насиља у породици ти налози могу дати жртви дугорочнију заштиту која није доступна у складу са налогом за хитну заштиту.

Држава је одговорна за заштиту жена од свих облика насиља и насиља у породици. Одговорност државе је да обезбиједи да државни органи у потпуности спријече, истраже и казне дјела насиља. Ако органи власти не подрже и не заштите жртве на адекватан начин, тада морају постојати правни лијекови грађанског права који ће се позабавити тим пропустом.

У предмету **Беваква (Bevacqua) и С. против Бугарске**, подносиатељка тужбе је тврдила да ју је супруг редовно тукао, да га је она оставила, покренула бракоразводну парницу и одвела са собом њиховог трогодишњег сина. Међутим, она је тврдила да ју је њен супруг и даље тукао. Провела је четири дана у склоништу за претучене жене са својим сином, али је наводно била упозорена да може бити процесуирана за отмицу дјечака, што је довело до судског налога о подијељеном старатељству, што, по њеној изјави, њен супруг није испоштовао. Подношење тужбе против супруга због физичког напада наводно је испровоцирало наставак насиља. Њени захтјеви за привремене мјере старатељства нису били сматрани приоритетним и она је коначно добила старатељство тек када је донесена пресуда о разводу послје више од годину дана. Сљедеће године ју је поново претукао бивши супруг, а њени захтјеви за кривичним процесуирањем су одбијени на основу тога што је то била “приватна ствар” за коју је потребно покренути приватну парницу. **Европски суд за људска права** сматрао је да је дошло до кршења члана 8 (право на поштовање породичног живота), с обзиром на то да бугарски органи власти нису усвојили мјере неопходне за кажњавање и контролу супруга подносиатељке тужбе. Суд је такође нагласио да посматрање тог спора као “приватне ствари” није било у складу са обавезом органа власти да заштите породични живот подносиатељке тужбе.

Накнада

Конвенцијом је дато право на накнаду за штету насталу као резултат било којег од наведених кривичних дјела. Првенствено је починилац тај који је законски одговоран за одштету и накнаду, док стране потписнице имају супсидијарну обавезу да то учине у ситуацијама у којима је жртва задобила озбиљну тјелесну повреду или јој се погоршало здравље.

Та супсидијарна обавеза државе да изврши накнаду не спречава стране потписнице да потражују поврат накнаде од починиоца, докле год се води рачуна о безбједности жртве.

Њемачка је 1976. године усвојила Закон о накнади жртвама кривичних дјела почињених уз употребу насиља, који гарантује жртвама кривичних дјела почињених уз употребу насиља, као што су силовање, сексуални напад, физички напад и убиство, накнаду за посљедице насиља које су искусили (медицински трошкови, психолошка помоћ, неспособност за рад, итд.).

Старатељство, право посјете и безбједност

Починиоци насиља користили су посјете својој дјечи да поново нападну жртву, што је резултирало озбиљним насиљем, па чак и убиством. Све правне мјере да се заштите жртве треба да буду досљедне. На примјер, ако грађански суд починиоца спријечи да има приступ жртви, онда му ни породични суд то не треба дозволити. Тиме се Конвенцијом обезбјеђује да значајни инциденти насиља буду узети у обзир када се одлучује о праву на посјету и старатељство над дјецом, у најбољем интересу дјетета.

Облици насиља

Конвенцијом се тражи од страна потписница да цијели низ врста насиља буде третиран као кривично дјело, укључујући сљедеће:

- ▶ **Психолошко насиље:** намјерно застрашивање, злостављање или пријетње упућене некоме у одређеном временском периоду

које код те особе изазива трауму. У интимним везама, психолошко насиље често може бити праћено физичким и сексуалним насиљем.

У **Француској** је кривично дјело психолошког насиља уведено у кривични закон 2010. године. То кривично дјело може бити кажњено озбиљним санкцијама, од три године затвора до новчане казне у износу од 75.000 евра.

- ▶ **Прогањање:** поновљене пријетње изражене праћењем, нежељеном комуникацијом или информисањем особе да се она намјерно посматра, узрокујући њен страх за сопствену безбједност. То може укључивати оштећење имовине, усмјеравање напада на породицу, пријатеље или кућне љубимце жртве или ширење лажних информација на интернету.

Док психолошко насиље и прогањање треба у принципу да буду третирана као кривична дјела, Конвенцијом се дозвољава изражавање резерве, како би се оставило простора странама потписницама чији правни системи омогућавају изрицање некривичне санкције за те облике понашања. Међутим, некривичне санкције морају бити примјерене и довољне да казне починиоца и да га одврате од таквог понашања у будућности.

У **Италији** је прогањање постало кривично дјело 2009. године. Оно може бити кажњено затвором у трајању од шест мјесеци до четири године. Ако је починилац бивши супружник или неко ко је био у интимној вези са жртвом, та санкција може бити продужена на шест година затвора. Исто се односи на малолетне жртве.

- ▶ **Сексуално насиље, укључујући силовање:** било који сексуални чин намјерно почињен без пристанка друге особе. То укључује пенетрацију у било који дијел тијела друге особе било којим дијелом тијела починиоца или уз употребу неког предмета. Кривична дјела сексуалног насиља често бивају некажњена, јер се жртви не вјерује ако не може да докаже да је покушала

да се одупре нападу. Да би се попунила та правна празнина, Конвенцијом се захтијева да околности у којима се тај чин догодио морају бити узете у обзир када се процјењује да ли је претходно дат пристанак, без обзира на то да ли се жртва физички опирала. Том одредбом се силовање у браку, између партнера или између бивших супружника или партнера такође сматра кривичним дјелом.

У Декларацији о укидању насиља над женама, коју је усвојила Генерална скупштина **Уједињених нација** 1993. године, експлицитно се наводи силовање у браку као облик насиља над женама.

- ▶ **Сексуално злостављање:** било који облик нежељеног вербалног, невербалног или физичког понашања сексуалне природе у сврху или са ефектом нарушавања достојанства особе, нарочито када се притом ствара атмосфера застрашивања, непријатељства, деградирања, понижавања или вријеђања. И у овом случају Конвенцијом се допушта странама потписницама да се за овај облик понашања одлуче за некривичну санкцију, тј. за грађанску или управну санкцију.
- ▶ **Присила на брак:** чин намјерног коришћења физичких или психолошких пријетњи да би се одрасла особа или дијете присилило на брак или одвођење одрасле особе или дјетета у другу државу да би га се присилило на брак.

У **Великој Британији** је кампања коју је водила невладина организација „Southall Black Sisters“ резултирала изградом смјерница за полицију о присилним браковима и побољшањима у реакцији Министарства иностраних послова у случајевима када су британски држављани били присиљени на брак у иностранству. Кривични закон Бугарске наводи да је кривично дјело присилити другу особу на брак, као и извршити отмицу жене у сврху присиле на брак.

- ▶ **Сакаћење женских гениталија:** укључује све поступке којима се намјерно мијењају или повређују женске гениталије из немедицинских разлога. То узрокује непоправљиво перманентно оштећење, а обично се обавља без сагласности жртве. Конвенцијом се такође утврђују кривичне санкције за било кога ко помаже починиоцу у извршењу дјела сакаћења женских гениталија.

У **Аустрији**, до 2001. године, узроковање тјелесне повреде није било кажњиво ако је учињено уз сагласност жртве. Као резултат тога, пракса сакаћења женских гениталија није била кажњива ако би правну сагласност дао родитељ или старатељ дјевојчице. Измјенама и допунама Кривичног закона, Аустрија је осигурала да се не може дати сагласност за 'сакаћење или повређивање гениталија чија је намјера трајно оштећење полних осјећаја'.

- ▶ **Присилни абортус и присилна стерилизација:** укључује обављање абортуса на жени која није претходно дала сагласност нити била информисана о његовим посљедицама, и обављање хируршке интервенције у сврху или са ефектом престанка способности жене за природну репродукцију, на жени која није претходно дала сагласност нити била информисана или разумјела у потпуности посљедице интервенције.

Помоћ у извршењу и покушај извршења кривичног дјела

У складу са овом конвенцијом, свако ко намјерно помаже, подстиче или подржава особу у извршењу кривичних дјела психолошког, физичког или сексуалног насиља, прогањања, присиле на брак, сакаћења женских гениталија или присилног абортуса и присилне стерилизације такође је крив за кривично дјело. Ова одредба обухвата дјела кажњива према кривичном, управном и грађанском праву. Намјеран покушај почињења физичког или сексуалног насиља, присиле на брак, сакаћења женских гениталија, или присилног абортуса и присилне стерилизације такође је кривично дјело.

Неприхватљива оправдања за кривична дјела, укључујући кривична дјела почињена у име тзв. части

Да би се позабавила основним узроцима насиља над женама и ставовима због којих се насиље и даље дешава, Конвенција садржи принцип да криминално понашање није ни под којим условима прихватљиво. Култура, религија, традиција или други лични разлози за криминално понашање не могу да буду прихваћени у одбрани насиља над женама или насиља у породици и те разлоге правосуђе не смије да користи приликом тумачења закона. Починиоци дјела насиља на тој основи често су дјеца која су премлада да би била процесуирана, а на то их је подстакао одрасли члан породице или заједнице. Да би попуниле ту правну празнину, стране потписнице морају позвати на кривичну одговорност било кога ко подстиче на почињење таквих кривичних дјела.

Јурисдикција

Принципи јурисдикције слични оним у другим конвенцијама Савјета Европе примјењују се како би осигурали да се:

- ▶ од страна потписница захтијева да казне починиоце кривичних дјела на својој територији, на бродовима под својом заставом или у авионима регистрованим у складу са својим законима, или у случају да је држављанин или особа која живи на њиховој територији починила кривично дјело;
- ▶ стране потписнице подстакну да суде и процесуирају свако кривично дјело почињено у иностранству против својих држављана или особа које живе на њиховој територији, да би их заштитиле;
- ▶ било који држављанин који почини кривично дјело сексуалног насиља, присиле на брак, сакаћења женских гениталија, или присилног абортуса и присилне стерилизације казни од страна потписница чак и када је кривично дјело почињено у иностранству, без обзира да ли се та дјела третирају као кривична дјела у држави у којој су се догодила или да ли је пријаву поднијела жртва или истрага обављена у тој држави;
- ▶ починилац који живи на њиховој територији процесуира од

стране потписнице ако није изручен држави у којој је почињено кривично дјело или из које долази жртва.

Санкције и мјере

Стране потписнице имају обавезу да осигурају да санкције изречене за кривична дјела описана Конвенцијом одражавају озбиљност чина насиља. Санкције морају бити „дјелотворне, пропорционалне и морају дјеловати обесхрабрујуће на будуће потенцијалне починиоце“, те могу обухватати казну затвора и ускраћивање родитељских права у интересу дјетета, као и у интересу безбједности жртве, у ситуацијама када безбједност није могуће гарантовати ни на какав други начин.

Отежавајуће околности

Конвенцијом се прописује изрицање тежих казни у одређеним околностима, на примјер, ако је кривично дјело починио члан уже породице, више пута, над посебно угроженом особом, над дјететом или у присуству дјетета, или ако је кривично дјело починило више особа, или ако је кривично дјело почињено на изразито насилан начин, уз коришћење или пријетњу коришћењем оружја, ако је кривично дјело узроковало тешке повреде жртве или ако је починилац раније осуђиван за слично кривично дјело.

У **Шпанији** су, након усвајања Закона о родно заснованом насиљу, извршене измјене и допуне члана 148. Кривичног закона, како би се повећала казна у случају да је дјело напада усмјерено на (бившу/бившег) супругу/супруга или особу са којом је починилац напада био у таквом односу, без обзира на то да ли са том особом живи или не. У **Белгији**, кривични закон не прописује конкретно дјело насиља у породици. Међутим, уколико садашњи или бивши супружник или партнер почини физичко насиље, у том случају почињено дјело сматра се озбиљнијим обликом кривичног дјела и за њега се изричу теже санкције.

Забрана примјене алтернативног начина рјешавања спорова или изрицања казне

Забрањена је примјена алтернативног начина рјешавања спорова у случајевима када је дошло до насиља, јер процес посредовања никада не може бити исти за жртву и за починиоца. Ако је дошло до неког облика насиља описаног Конвенцијом, ради се о кривичном дјелу и оно се као такво мора процесуирати. Ако је починиоцу наложено да плати казну, стране потписнице морају осигурати да то неће индиректно довести жртву у финансијске тешкоће. Жртва и починилац су често чланови исте породице те изрицање новчане казне може утицати на породичне приходе или плаћање алиментације.

Истрага, судски поступак, процесно право и заштитне мјере

Поглавље VI Конвенције

Процјена и управљање ризиком

Многе жртве суочене су са озбиљним пријетњама насиљем, па чак и смрћу, посебно у ситуацијама када напуштају починиоца или када се починилац суочава са законским гоњењем. Да би се жртви пружила заштита у свим фазама истражног поступка, сви надлежни органи заједнички морају процијенити степен опасности са којом је суочена свака жртва, те је неопходно сачинити план с циљем управљања ризиком. Процјеном је такође неопходно утврдити да ли починилац посједује или има могућност приступа ватреном оружју. У таквим ситуацијама стране потписнице могле би усвојити мјере којима би било омогућено непосредно одузимање ватреног оружја и муниције од починиоца, с циљем заштите жртве.

У **Великој Британији** се једном мјесечно одржавају интерресорне конференције за процјену ризика,

намијењене жртвама које су изложене високом степену ризика, с циљем размјене информација и предузимања мјера у интересу спречавања повреда жртава и њихове дјеце. На конференцијама се окупљају и међусобно повезују представници различитих институција и пружалаца услуга, као што су полиција, органи за спровођење надзора над особама осуђеним на условну казну, локалне власти, институције надлежне за здравство и смјештај, склоништа и остале сродне институције. На овим конференцијама израђују се појединачни планови, с циљем побољшања безбједности конкретних жртава. Ове конференције имају огроман значај у случају када је потребно пронаћи и пружити додатне информације.

Ургентне наредбе о забрани приступа

С циљем пружања непосредне заштите жртве, Конвенцијом се прописује и удаљавање починилаца насиља у породици из породичног дома, чиме се ствара физичка удаљеност између актера и спречава даље насиље. Удаљавањем починилаца, чак и када су они власници породичног дома, спречава се даља трауматизација жртве, која би у супротном морала напустити дом, често са дјецом, у интересу сопствене сигурности. Државе потписнице треба да одлуче којој институцији повјерити надлежност за издавање забране приступа, уз напомену да безбједност жртве или особе изложене ризику мора остати приоритет.

Наредбе о забрани приступа или заштити

Стране потписнице морају обезбиједити да механизми изрицања забране буду доступни жртвама свих врста насиља описаних Конвенцијом, како би починилац био онемогућен у наставку насилног поступања према жртви, а жртве заштићене од свих контаката са починиоцем, током одређеног временског периода. Како би се обезбиједила непосредна заштита, ове наредбе морају бити:

- ▶ приступачне у погледу трошкова;

- ▶ доступне у погледу непосредне заштите;
- ▶ могуће у погледу издавања без обзира на то да ли је починилац суочен са законским гоњењем по другом основу;
- ▶ дозвољене за вријеме трајања законског поступка;
- ▶ доступне на захтјев само једне стране;
- ▶ издате без ограничавања права оптуженог на правичан поступак.

Закон о заштити од породичног насиља који је на снази у **Аустрији** полицији даје право да почионица насиља у породичи деложира из заједничког дома у трајању од десет дана, као мјеру спречавања насиља, без пристанка или захтјева жртве (по службеној дужности). У року од 24 сата, полиција би морала упутити извјештај интервентном центру, који ће жртви пружити услуге психолошке помоћи и подршке. Један од циљева помоћи и подршке је да се жртви омогући да на основу информација донесе одлуку о томе да ли породичном суду жели да поднесе захтјев за издавање наредбе о дуругочној заштити, која би важила у периоду до три мјесеца. Особе заштићене овом врстом наредбе су не само супружници и партнери него и већа група потенцијалних жртава, попут осталих особа које заједно живе у породичном домаћинству са починиоцем.

Мјере заштите

У интересу поштовања права жртве у току судског поступка и избегавања даље трауматизације жртве, стране потписнице дужне су да уведу у праксу низ заштитних мјера, укључујући и:

- ▶ предузимање мјера којима се обезбјеђује да су жртве, њихове породице и свјedoци заштићени од застрашивања и освете;
- ▶ пружање информација жртвама које су у посебној опасности о мјесту на којем се налази починилац;
- ▶ пружање информација о доступним услугама, току истраге и исходу њиховог предмета;

- ▶ пружање прилике за саслушање и изношење доказа, свједочење без присуства починиоца и заштите приватности и идентитета;
- ▶ пружање језичких услуга и подршке жртвама, без накнаде, у ситуацијама када су жртве учесници у поступку или када износе доказе.

Миграције и азил

Поглавље VII Конвенције

Жене мигранти и избјеглице посебно су угрожене у погледу насиља. Према томе, Конвенција, у смислу примјене њених одредаба, забрањује дискриминацију на основу мигрантског или избјегличког статуса. Конвенцијом се такође захтијева предузимање мјера с циљем спречавања насиља по том основу и пружања подршке жртвама, уз истовремено уважавање потреба угрожених особа.

Дозвола боравка

Већина држава чланица Савјета Европе тражи од супружника или партнера да остану у браку или у заједници одређени временски период пријенего што добију дозволу боравка. Због тога се многе жене мигранти и избјеглице боје да ће напуштањем насилног окружења изгубити дозволу боравка. Конвенцијом је прописана могућност стицања дозволе боравка за жене мигранте које су жртве насиља, те је омогућено жртвама мигрантима, које су присиљене на закључење брака у другој земљи, да поново добију дозволу боравка.

Конвенција странама потписницама даје могућност да не примјењују одредбе у вези са дозволом боравка, или да их примјењују само у конкретним случајевима, или под конкретним условима.

Захтјеви за азил засновани на полу

Жене које траже азил посебно су забринуте у погледу заштите, по чему се разликују од мушкараца. Може се десити да жене не могу

или не желе пријавити насиље које су доживјеле, попут силовања, у поступку утврђивања избјегличког статуса, у ситуацијама када се током тог поступка не уважавају важни аспекти конкретне културе. Оне су често изложене сексуалном узнемиравању и сексуалном искоришћавању и нису у могућности да се заштите. Да би се пружио одговор на конкретна питања која се односе на жене које траже азил, Конвенцијом се прописују сљедеће обавезе:

- ▶ препознавање насиља над женама заснованом на полу као облика прогона у смислу одредаба Конвенције о избјеглицама из 1951. године;
- ▶ предузимање мјера којима се обезбјеђује приступ којим се у обзир узимају питања значајна за припаднике различитих полова при додјели статуса избјеглице;
- ▶ увођење процедура, смјерница и услуга којима се уважавају питања значајна за припаднике различитих полова, у току поступка одобравања азила, како би се омогућило пуно уважавање разлика између мушкараца и жена.

Ова одредба и одредба о забрани протјеривања (доље у тексту) у складу су са и не излазе из оквира Конвенције из 1951. године у вези са статусом избјеглица и чланом 3. Европске конвенције о људским правима, како је тумачи Европски суд за људска права.

2002. године, **Високи комесаријат Уједињених нација за избјеглице (УНХЦР)** издао је Смјернице о међународној заштити: Прогон на основу пола у контексту члана 1А(2) Конвенције из 1951. године и/или њеног Протокола из 1967. године, у вези са статусом избјеглица. Циљ Смјерница је давање упутства за правно тумачење владама, правницима, доносиоцима одлука и носиоцима правосудних функција, као и запосленима у УНХЦР-у, који се баве утврђивањем избјегличког статуса на терену.

Забрана протјеривања

Конвенцијом се прописује обавеза пружања међународне заштите оним жртвама којима је она потребна, без обзира на њихов статус и спречавање њиховог враћања у земље у којима су изложене ризику или могу бити подвргнуте мучењу, нељудском или деградирајућем поступању или кажњавању. Принцип забране протјеривања окосница је азила и међународне заштите избјеглица.

Механизам за праћење

Поглавље VIII Конвенције

Како би стране потписнице ефикасно примјењивале Конвенцију, након њеног ступања на снагу биће успостављен механизам за праћење који ће се састојати од сљедећа два тијела:

- ▶ **Експертске групе за борбу против насиља над женама и насиља у породици** – техничког тијела под називом GREVIO, који се састоји од 10 до 15 независних експерата у области људских права, равноправности полова, борбе против насиља над женама и насиља у породици, те пружања помоћи и заштите жртвама. Чланови ове групе биће држављани држава потписница Конвенције, који су стручњаци у различитим областима. Састав ове групе биће уједначен у погледу пола и географског поријекла чланова.
- ▶ **Комитета држава потписница** – политичког тијела чији су чланови представници држава потписница Конвенције, који ће бирати чланове групе GREVIO, између номинованих кандидата држава потписница.

Процедура

GREVIO ће добити извјештаје држава потписница Конвенције на основу раније припремљеног упитника. Група такође може примити и информације од невладиних организација и организација цивилног

друштва, државних институција за заштиту људских права, комесара за људска права Савјета Европе, Парламентарне скупштине и других специјализованих тијела Савјета Европе или тијела основаних другим међународним инструментима, као што је нпр. Комитет CEDAW. Ако информације достављене групи не буду довољне или ако се деси да одређено питање захтијева посебну пажњу, GREVIO може организовати посјету конкретnoj држави потписници, у сарадњи са њеним институцијама.

На основу примљених информација, GREVIO ће приступити изради извјештаја који ће државама потписницама бити достављен у сврху вршења прегледа и давања коментара. Коментари ће бити узети у обзир приликом израде коначне верзије извјештаја, а GREVIO ће своје закључке доставити Комитету држава потписница. Комитет држава потписница може усвојити препоруке засноване на закључцима групе GREVIO, које ће конкретна држава чланица бити дужна да прихвати и примијени у пракси, са назнаком датума примјене.

Опште препоруке

GREVIO може дати препоруке које се не односе конкретно ни на једну државу потписницу, али се баве питањима која побуђују забринутост, а која су упућена свим државама потписницама и које нуде јасне смјернице у погледу ефикасне примјене одредаба Конвенције.

Учешће парламента у праћењу

Као знак препознавања важне улоге коју имају у примјени Конвенције, државни парламенти позвани су да учествују у праћењу њеног спровођења, а државе потписнице дужне су да им доставе извјештаје групе GREVIO и од њих затраже изјашњавање.

Конвенцијом Савјета Европе од Парламентарне скупштине први пут се тражи редовно праћење њене примјене. Овом одредбом признаје се важна улога коју је Парламентарна скупштина одиграла у давању значаја питању насиља над женама и стављању тог питања на листу политичких приоритета Савјета Европе и његових држава чланица, те његовој дугогодишњој посвећености рјешавању тог питања.

Однос према другим међународним инструментима

Поглавље IX Конвенције

Ова одредба бави се односом између Конвенције и свих осталих међународних инструмената, с циљем њиховог усаглашеног међудјеловања. Конвенција не задира у права и обавезе које проистичу из одредаба међународних инструмената који се баве питањима која и Конвенција обрађује, као што су Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода и њени протоколи и Конвенција Уједињених нација о елиминацији свих облика дискриминације жена и њени опциони протоколи. Циљ Конвенције је јачање заштите и подршке жртвама насиља над женама и насиља у породици.

Државама потписницама Конвенције сугерише се да сарађују и закључују билатералне и мултилатералне споразуме о питањима обрађеним Конвенцијом, с циљем јачања спровођења њених одредаба или унапређења њене примјене.

Завршне одредбе

Поглавље X Конвенције

Ступање на снагу

Конвенцију могу потписати државе чланице Савјета Европе, државе које немају чланство у Савјету Европе, али су учествовале у њеној изради (Канада, Ватикан, Јапан, Мексико и Сједињене Америчке Државе) и Европска унија.

Конвенција ће ступити на снагу када је потпише и ратификује десет држава, од којих осам треба да буду државе чланице Савјета Европе.

Приступање

Након њеног ступања на снагу, државе које нису чланице Савјета Европе могу бити позване да приступе Конвенцији.

Изражавање резерве

Државе потписнице могу изразити резерву само у погледу оних чланова за које је то изричито дозвољено, и само на период од пет година, уз само једно продужење. Могућност изражавања резерве требало би да омогући што је могуће већем броју држава да ратификују Конвенцију, уз остављање времена за усаглашавање њихових прописа у конкретним областима.

Изражавање резерве могуће је само у погледу:

- ▶ члана 30 (Накнада), става 2;
- ▶ члана 44 (Надлежност), ставова 1.e), 3. и 4;
- ▶ члана 55 (Поступци *ex parte* и *ex officio*), става 1, у смислу члана 35, а у вези са лакшим кривичним дјелима;
- ▶ члана 58 (Застарјелост), у смислу одредаба чл. 37, 38. и 39;
- ▶ члана 59 (Боравишни статус).

Државе потписнице такође могу задржати право примјене санкција које нису кривичне природе, у спровођењу одредаба члана 33 (Психичко насиље) и члана 34 (Прогањање).

Резерва се изражава када је Конвенција потписана или ратификована, а изражена резерва може се повући достављањем изјаве генералном секретару Савјета Европе. По истеку периода од пет година престаје важење изражене резерве, уколико она не буде обновљена. Ако држава потписница донесе одлуку о обнављању резерве, дужна је да упозна GREVIO са разлозима те одлуке.

Поговор замјенице генералног секретара Савјета Европе

О томе не може бити никакве сумње: насиље над женама и насиље у породици су проблеми који погађају све слојеве друштва и раширени су у свим државама чланицама. Сексуално насиље и силовање, сексуално

узнемиравање, присилно склапање брака, осакаћивање женских гениталија, физичко, сексуално и психичко злостављање од стране партнера и присилни побачај и стерилизација тужна су стварност за и сувише велики број жена у Европи и свијету.

Конвенција из Истанбула заснива се на спознаји да је насиље над женама врста насиља заснованог на полу, које се чини над женама просто зато што су жене, и да су жене у већој мјери погођене овом врстом насиља у односу на мушкарце. Будући да се у овом случају ради о питању људских права, државе чланице дужне су да рјешавају проблеме проистекле из свих облика насиља и предузимају мјере с циљем његовог спречавања, заштите жртава и кривичног гоњења починилаца. Морамо бити јасни: неће бити могуће остварити стварну равноправност између жена и мушкараца све док се жене суочавају са насиљем по основу пола у великим размјерама, а државне агенције и институције не предузимају ништа.

Иако Конвенција из Истанбула обрађује све врсте насиља над женама, не занемарује се ни чињеница да мушкарци, дјеца и старе особе такође могу бити изложени злостављању у породици. Да би се пружила подршка и заштита свима којима је она потребна, странама потписницама Конвенције из Истанбула сугерише се примјена мјера прописаних Конвенцијом на све жртве насиља у породици.

Парламентарна скупштина већ дуго настоји да промовише равноправност полова и подстакне владе на рјешавање ургентних проблема насталих због дискриминације жена. Препознавањем насиља над женама као главне препреке остварењу равноправности полова, кршења људских права и пријетње нашим друштвима, Скупштина је одиграла значајну улогу у давању подстицаја изради свеобухватног скупа законски обавезујућих стандарда борбе против те врсте насиља, како прије тако и за вријеме трајања преговора у вези са Конвенцијом из Истанбула. Споразум у одређеној мјери представља кулминацију ових настојања и чини најзначајнији међународни скуп мјера које у овом домену могу довести до промјене. Рачунам на трајно одређење Скупштине за активно промовисање Конвенције. Преговори о тексту Конвенције створили су снажан политички замах у борби против насиља над женама. Веома је важно искористити тај замах и обезбиједити ступање Споразума на снагу што је могуће прије.

Овај приручник за парламентарце представља практично и ефикасно средство за промовисање Конвенције из Истанбула на ширем плану и давање појашњења њених одредаба и разлога због којих је Конвенција толико важна. Сигурна сам да ћете пронаћи увјерљиве аргументе, какви су потребни у оваквој ситуацији. Жене у Европи и свијету рачунају на вашу подршку.

Габриелла Баттаини-Драгони,
*Замјеница генералног секретара
Вијећа Европе*

ДОДАТАК I

Конвенција Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици (ЦЕТС бр. 210)

Истанбул, 11. мај 2011.

Преамбула

Државе чланице Савјета Европе и друге потписнице овог документа,

Позивајући се на Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (ETS бр. 5, 1950) и њених протокола, Европску социјалну повељу (ETS бр. 35, 1961, ревидирано 1996, ETS бр. 163), Конвенцију Савјета Европе о борби против трговине људима (CETS бр. 197, 2005) и Конвенцију Савјета Европе о заштити дјецe од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања (CETS бр. 201, 2007);

Позивајући се на сљедеће препоруке Савјета министара државама чланицама Савјета Европе: Препоруку Rec(2002)5 о заштити жена од насиља, Препоруку CM/Rec(2007)17 о стандардима и механизмима родне равноправности, Препоруку CM/Rec(2010)10 о улогама жена и мушкараца у превенцији и разрјешењу конфликта и изградњи мира, и на друге релевантне препоруке;

Узимајући у обзир све већи обим судске праксе Европског суда за људска права који поставља значајне стандарде у области насиља над женама;

Имајући у виду Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966), Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966), Конвенцију Уједињених нација о елиминисању свих облика дискриминације жена (CEDAW, 1979) и Опциони протокол Конвенције (1999), као и Општу препоруку бр. 19 Комитета за елиминисање свих облика дискриминације жена (Комитета CEDAW) о насиљу над женама, Конвенцију Уједињених нација о правима дјетета (1989) и Опциони протоколи Конвенције (2000) и Конвенцију Уједињених нација о правима лица са инвалидитетом (2006);

Имајући у виду Римски статут Међународног кривичног суда (2002);

Позивајући се на основне принципе међународног хуманитарног права, а посебно на Женевску конвенцију (IV) која се односи на заштиту цивила у вријеме рата (1949) и додатне протоколе I и II (1977) те Конвенције;

Осуђујући све видове насиља над женама и насиља у породици;

Препознајући да је постизање *de jure u de facto* једнакости између жена и мушкараца кључни елемент у превенцији насиља над женама;

Препознајући да је насиље над женама манифестација историјски неједнаких односа моћи између жена и мушкараца, који су довели до доминације и дискриминације над женама од мушкараца, као и до спречавања напредовања жена у пуној мјери;

Препознајући структурну природу насиља над женама као родно засновано насиље, као и да је насиље над женама један од кључних друштвених механизма којима се жене приморавају да буду у подређеном положају у односу на мушкарце;

Препознајући, уз озбиљну забринутост, да су жене и дјевојчице често изложене озбиљним облицима насиља попут насиља у породици, сексуалног узнемиравања, силовања, принудног брака, кривичних дјела почињених у име такозване „части“ и гениталног сакаћења, који представљају озбиљно кршење људских права жена и дјевојчица и главну препреку остваривању једнакости између жена и мушкараца;

Препознајући да кршење људских права током оружаних сукоба који погађају цивилно становништво, посебно жене, у виду раширеног или систематског силовања и сексуалног насиља, као и потенцијално повећање родно заснованог насиља током и након сукоба;

Препознајући да су жене и дјевојчице изложене већем ризику од родно заснованог насиља од мушкараца;

Препознајући да насиље у породици погађа жене неравномјерно, а да мушкарци такође могу бити жртве насиља у породици;

Препознајући да су дјеца жртве насиља у породици, као и свјedoци насиља у породици;

Настојећи да се искоријени насиље над женама и насиље у породици у Европи,

Сагласиле су се о сљедећем:

Поглавље I – Циљеви, дефиниције, принцип једнакости и недискриминације, опште обавезе

Члан 1. – Циљеви Конвенције

1. Циљеви ове конвенције су:
  - а. заштита жена од свих видова насиља и спречавање, процесуирање и елиминисање насиља над женама и насиља у породици;
  - б. допринос сузбијању свих облика дискриминације над женама и промовисање суштинске једнакости између жена и мушкараца, укључујући и оснаживање жена;
  - ц. израда свеобухватног оквира, политика и мјера заштите и помоћи свим жртвама насиља над женама и насиља у породици;
  - д. унапређење међународне сарадње у погледу елиминисања насиља над женама и насиља у породици;
  - е. пружање подршке и помоћи организацијама и органима унутрашњих послова у дјелотворној сарадњи да би се усвојио обухватни приступ елиминисању насиља над женама и насиља у породици.
2. Да би се обезбиједила дјелотворна примјена одредаба Конвенције, у оквиру ове конвенције одређен је механизам за праћење.

Члан 2. – Област примјене Конвенције

1. Конвенција се односи на све видове насиља над женама, укључујући насиље у породици, које жене погађа несразмјерно у односу на мушкараце.

2. Препоручује се чланицама да примјењују ову конвенцију на све жртве насиља у породици. Чланице треба да поклоне посебну пажњу женама које су жртве родно заснованог насиља приликом примјене одредаба ове конвенције.
3. Ова конвенција примјењује се у доба мира као и у ситуацијама оружаног сукоба.

Члан 3. - Дефиниције

У сврху ове конвенције:

- a. „насиље над женама“ означава кршење људских права и облик дискриминације над женама и представља сва дјела родно заснованог насиља која доводе, односно могу да доведу до физичке, сексуалне, психичке односно економске повреде односно патње за жене, обухватајући и пријетње таквим дјелима, принуду односно арбитарно лишавање слободе, у јавности или у приватном животу;
- б. „насиље у породици“ означава свако дјело физичког, сексуалног, психичког односно економског насиља у породици или домаћинству односно између бивших односно садашњих супружника односно партнера, независно од тога да ли учинилац дијели или је дијелио домаћинство са жртвом;
- ц. „род“ означава друштвено одређене улоге, понашања, активности и атрибуте које дато друштво сматра прикладним за жене и мушкарце;
- д. „родно засновано насиље над женама“ означава насиље које је усмјерено против жене зато што је жена, односно оно које несразмјерно утиче на жене;
- е. „жртва“ означава свако физичко лице које је изложено опхођењу описаном под тачкама а. и б;
- ф. појам „жена“ укључује дјевојке испод 18 година.

Члан 4. – Основна права, принцип једнакости и недискриминације

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере за унапређење и заштиту права свакога, посебно жена, да живи слободно од насиља како у јавној тако и у приватној сфери.
2. Чланице ће осудити све облике дискриминације над женама, и без одгађања предузети неопходне законодавне и друге мјере за спречавање дискриминације, а посебно:
  - укључивањем у устав државе односно друге одговарајуће законе принцип једнакости између жена и мушкараца и обезбјеђивањем практичног остваривања овог принципа;
  - забраном дискриминације над женама, укључујући коришћењем санкција, према потреби;
  - укидањем закона и пракси које дискриминишу жене.
3. Чланице ће обезбиједити примјену одредаба ове конвенције, посебно мјера заштите права жртава, без дискриминације по било ком основу, као што је пол, род, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или неко друго мишљење, национално односно друштвено поријекло, припадност националној мањини, имовина, рођење, сексуално опредјељење, родни идентитет, узраст, здравствено стање, инвалидитет, брачно стање, статус мигранта или избјеглице, односно неки други статус.
4. Посебне мјере неопходне за спречавање и заштиту жена од родно заснованог насиља не сматрају се дискриминацијом у смислу ове конвенције.

Члан 5 – Обавезе држава и дужна пажња

1. Чланице ће се уздржати од учешћа у било каквом чину насиља над женама и обезбиједити да државни органи, званичници, службеници, установе и други актери који наступају у име државе

поступају у складу са овом обавезом.

2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере да са дужном пажњом спријече, истраже, казне и обезбиједи репарацију за дјела насиља обухваћена овом конвенцијом која учине недржавни актери.

Члан 6 – Родно осјетљиве политике

Чланице ће радити на интегрисању питања рода током примјене и процјене утицаја одредаба ове конвенције и на промоцији и дјелотворној примјени политика једнакости између жена и мушкараца и оснаживања жена.

Поглавље II – Интегрисање политика и прикупљање података

Члан 7 – Свеобухватне и координиране политике

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере за усвајање и примјену дјелотворних, свеобухватних и координираних државних политика које обухватају све релевантне мјере за спречавање и борбу против свих видова насиља обухваћених овом конвенцијом и нуде холистички одговор на насиље над женама.
2. Чланице ће обезбиједити да политике које се наводе у ставу 1. ставе права жртве у средиште свих мјера и да се примјењују кроз дјелотворну сарадњу свих надлежних органа, институција и организација.
3. Мјере које се предузимају у складу са овим чланом укључиће, према потреби, све надлежне актере, као што су државни органи, националне, регионалне и локалне скупштине и управе, државне институције за заштиту људских права и организације цивилног друштва.

Члан 8 – Финансијска средства

Чланице ће одвојити одговарајућа финансијска средства и људске ресурсе за адекватно спровођење интегрисаних политика, мјера и програма за спречавање и борбу против свих видова насиља обухваћених овом конвенцијом, укључујући и оне које спроводе невладине организације и цивилно друштво.

Члан 9 – Невладине организације и цивилно друштво

Чланице ће препознати, подстицати и подржавати, на свим нивоима, рад невладиних организација и организација цивилног друштва у борби против насиља над женама и успоставити дјелотворну сарадњу са овим организацијама.

Члан 10 – Координационо тијело

1. Чланице ће одредити односно успоставити једно или више званичних тијела надлежних за координацију, спровођење, праћење и процјену политика и мјера за спречавање и борбу против свих видова насиља обухваћених овом конвенцијом. Ова тијела ће координирано прикупљати податке у складу са чланом 11, вршити анализу и објављивати резултате.
2. Чланице ће обезбиједити да одређена односно успостављена тијела у складу са овим чланом добију опште податке о мјерама предузетим у складу са главом VIII.
3. Чланице ће обезбиједити да одређена односно успостављена тијела у складу са овим чланом имају капацитет за непосредну комуникацију и одржавање веза са одговарајућим тијелима других чланица.

Члан 11 – Прикупљање података и истраживање

1. У сврху примјене ове конвенције, чланице ће предузимати слjedeће:

- a. прикупљати релевантне статистичке податке у редовним временским размацама о случајевима свих видова насиља обухваћених Конвенцијом;
  - b. подржавати истраживања на терену свих видова насиља обухваћених Конвенцијом ради проучавања основних узрока и посљедица, учесталости и стопе осуда, као и ефикасности мјера које се предузимају у примјени ове конвенције.
2. Чланице ће настојати да спроводе анкете међу становништвом у редовним временским размацама ради процјене преваленце и трендова свих облика насиља обухваћених Конвенцијом.
  3. Чланице ће групи експерата, која се помиње у члану бб. ове конвенције, дати прикупљене податке у складу са овим чланом како би се стимулисала међународна сарадња и омогућило међународно упоређивање (*benchmarking*).
  4. Чланице ће обезбиједити да прикупљени подаци у складу са овим чланом буду доступни јавности.

Поглавље III – Превенција

Члан 12 – Опште обавезе

1. Чланице ће предузети неопходне мјере за промовисање промјена у друштвеним и културним обрасцима понашања жена и мушкараца како би се искоријениле предрасуде, обичаји, традиције и друге праксе које се заснивају на идеји инфериорности жена односно на стереотипним улогама жена и мушкараца.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере за превенцију свих облика насиља обухваћених Конвенцијом сваког физичког односно правног лица.
3. Све мјере предузете у складу са овим поглављем обухватају и

одговарају на специфичне потребе лица угрожених одређеним околностима, а у њиховом средишту су људска права свих жртава.

4. Чланице ће предузети све неопходне мјере за подстицање свих чланова друштва, посебно мушкараца и дјечака, да активно допринесу спречавању свих облика насиља обухваћених Конвенцијом.
5. Чланице ће обезбиједити да се култура, обичаји, религија, традиција односно тзв. част не сматрају оправдањем за било које дјело насиља обухваћено Конвенцијом.
6. Чланице ће предузети све неопходне мјере за промовисање програма и активности за оснаживање жена.

Члан 13 – Подизање свијести

1. Чланице ће промовисати односно спроводити редовно, и на свим нивоима, кампање односно програме подизања свијести, укључујући и сарадњу са државним институцијама за људска права и тијелима за родну равноправност, цивилним друштвом и невладиним, посебно женским организацијама, према потреби, а с циљем подизања свијести и разумијевања шире јавности различитих манифестација свих видова насиља обухваћених Конвенцијом, њихових посљедица по дјецу и потребе да се такво насиље спријечи.
2. Чланице ће обезбиједити ширење информација у широј јавности о расположивим мјерама за спречавање дјела насиља обухваћених Конвенцијом.

Члан 14 - Образовање

1. Чланице ће предузети, према потреби, неопходне кораке за увођење наставног материјала о питањима попут једнакости између жена и мушкараца, нестереотипних родних улога, узајамног поштовања, ненасилног разрешења сукоба у међуљудским односима, родно заснованог насиља над женама и

права на лични интегритет прилагођеног способностима ученика у званичне наставне планове на свим нивоима образовања.

2. Чланице ће предузети све неопходне кораке да би промовисале принципе из става 1. овог члана у неформалним образовним установама, као и у спорту, културним и рекреативним установама и у средствима јавног информисања.

Члан 15 – Обука стручњака

1. Чланице ће обезбиједити односно ојачати одговарајуће обуке за надлежне стручњаке који се баве жртвама односно починиоцима свих дјела насиља обухваћених Конвенцијом, о спречавању и откривању таквог насиља, једнакости између жена и мушкараца, потребама и правима жртава, као и о спречавању секундарне виктимизације.
2. Чланице ће обезбиједити да обуке из става 1. овог члана укључе обуку о координираној сарадњи више органа ради свеобухватног и одговарајућег упућивања у случајевима насиља обухваћеног Конвенцијом.

Члан 16 – Програми превентивне интервенције и програми за рад са починиоцима насиља

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере за оснивање и подршку програма с циљем да починиоци насиља у породици науче и усвоје ненасилно понашање у међуљудским односима у погледу спречавања даљег насиља и измјене образаца насилног понашања.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере за оснивање и подршку програма за рад са починиоцима, посебно сексуалним преступницима, с циљем спречавања понављања кривичног дјела.
3. Приликом предузимања мјера из ставова 1. и 2. овог члана, чланице ће осигурати да безбједност, подршка за жртве и њихова

људска права буду од примарног значаја и да, према потреби, оснивање и спровођење ових програма буде у блиској сарадњи са специјализованим службама за подршку жртвама.

Члан 17 – Учешће приватног сектора и средстава јавног информисања

1. Чланице ће подстицати приватни сектор, сектор за информационе и комуникационе технологије и средства јавног информисања, уз дужно поштовање слободе говора и њихове независности, да учествују у разради и спровођењу политика и да успоставе правилнике и стандарде за спречавање насиља над женама и веће поштовање њиховог достојанства.
2. Чланице ће развијати и промовисати, у сарадњи са приватним сектором, способности код дјече, родитеља и васпитача за рад у информационо-комуникационом окружењу које омогућава приступ деградирајућем садржају сексуалне односно насилне природе који може бити штетан.

Поглавље IV - Заштита и подршка

Члан 18 – Опште обавезе

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере заштите свих жртава од даљег насиља.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере, у складу са међународним правом, да обезбиједи одговарајуће механизме за дјелотворну сарадњу између свих надлежних државних органа, укључујући судове, јавна тужилаштва, органе унутрашњих послова, локалне и регионалне управе, као и невладине организације и остале релевантне организације и лица, у пружању заштите и подршке жртвама и свједоцима свих облика насиља обухваћених Конвенцијом, укључујући и упућивање на опште и специјализоване службе подршке, наведене у члановима 20. и 22. ове конвенције.

3. Чланице ће обезбиједити да мјере које предузимају у складу са овим поглављем испуњавају сљедеће критеријуме:
  - да су засноване на разумијевању насиља над женама и насиља у породици из родне перспективе и да су усмјерене на људска права и безбједност жртве;
  - да су засноване на интегрисаном приступу који узима у обзир однос између жртава, починилаца, дјецe и њиховог ширег друштвеног окружења;
  - да им је циљ избегавање секундарне виктимизације;
  - да им је циљ оснаживање и економска независност жена жртава насиља;
  - да, тамо гдје је то прикладно, различите службе за заштиту и подршку жртава буду у истим просторијама;
  - да одговарају на специфичне потребе угрожених лица, укључујући и дјецу жртве, и да су им доступне.
4. Пружање услуга не смије да зависи од спремности жртве да поднесе пријаву или свједочи против било којег починиоца.
5. Чланице ће предузети одговарајуће мјере за пружање конзуларне и друге врсте заштите својим држављанима и другим жртвама које имају право на такву заштиту у складу са својим обавезама и међународним правом.

Члан 19 - Информисање

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да жртве добију одговарајуће и благовремене информације о расположивим услугама подршке и законским мјерама на језику који разумију.

Члан 20 – Опште услуге подршке

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге

мјере како би обезбиједиле да жртве имају приступ услугама које омогућавају њихов опоравак од насиља. Ове мјере треба да обухватају, када је то неопходно, услуге као што је правно и психолошко савјетовалиште, финансијска помоћ, становање, образовање, обука и помоћ приликом запошљавања.

2. Чланице ће предузети све неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле жртвама приступ услугама здравствене и социјалне заштите, као и адекватну опремљеност ових служби и обученост запослених за помоћ жртвама и пућивање на одговарајуће службе.

Члан 21 – Помоћ код индивидуалних/колективних жалби

Чланице ће обезбиједити да жртве имају информације и приступ важећим регионалним и међународним механизмима за индивидуалне/колективне жалбе. Чланице ће промовисати пружање сензитивне и информисане помоћи жртвама приликом улагања таквих жалби.

Члан 22 – Специјализоване услуге подршке

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере да омогуће односно обезбиједе, уз одговарајућу географску распрострањеност, непосредне краткорочне и дугорочне специјализоване услуге подршке за сваку жртву која је била изложена било којем дијелу насиља обухваћеног Конвенцијом.
2. Чланице ће омогућити односно обезбиједити специјализоване услуге подршке за све жене жртве насиља и њихову дјецу.

Члан 23 – Сигурне куће

Чланице ће предузети све неопходне законодавне и друге мјере како би омогућиле отварање одговарајућих, лако доступних сигурних кућа у довољном броју за безбједан смјештај и проактивну помоћ жртвама насиља, посебно женама и њиховој дјеци.

Члан 24 – СОС телефони

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере за успостављање нон-стоп (24 сата дневно) бесплатне СОС телефонске линије која покрива цијелу земљу, ради давања савјета позиваоцима, повјерљиво односно чувајући њихову анонимност, у вези са свим видовима насиља обухваћених овом конвенцијом.

Члан 25 – Подршка за жртве сексуалног насиља

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би омогућиле отварање довољно великог броја одговарајућих, лако доступних кризних центара за случајеве силовања односно центара за жртве сексуалног насиља који жртвама обезбјеђују услуге љекарског и форензичког прегледа, подршку у случају трауме и савјетовање.

Члан 26 – Заштита и подршка за дјецу свједоке

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се приликом пружања услуга заштите и подршке жртвама води рачуна о правима и потребама дјеце свједока свих видова насиља обухваћених Конвенцијом.
2. Мјере у складу са овим чланом укључују психосоцијално савјетовање примјерено узрасту дјеце свједока свих видова насиља обухваћених Конвенцијом, а дужна пажња поклања се најбољем интересу дјетета.

Члан 27 – Пријављивање

Чланице ће предузети неопходне мјере како би се охрабрио сваки свједок почињеног кривичног дјела насиља обухваћеног Конвенцијом, односно она лица која имају оправдане разлоге да сумњају да је такво дјело почињено односно да се могу очекивати даља дјела насиља, да то пријави надлежним организацијама односно органима.

Члан 28 – Пријављивање стручњака

Чланице ће предузети неопходне мјере како би обезбиједиле да правила о повјерљивости која међународно право налаже одређеним стручњацима не представљају препреку да, под одговарајућим условима, пријаве надлежним организацијама односно органима уколико основано сумњају да је почињено озбиљно дјело насиља обухваћено овом конвенцијом и да се могу очекивати даља дјела насиља.

Поглавље V – Материјално кривично право

Члан 29 – Грађанске парнице и правни лијекови

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере да обезбиједи жртвама одговарајуће грађанске правне лијекове против починиоца.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере да обезбиједи жртвама, у складу с општим принципима међународног права, адекватне грађанске правне лијекове против државних органа који нису испунили своју дужност и предузели неопходне превентивне и заштитне мјере у оквиру својих надлежности.

Члан 30 – Накнада

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би омогућиле жртвама право на накнаду од починилаца за свако кривично дјело из ове конвенције.
2. Одговарајућа државна накнада биће додијељена онима који су задобили озбиљне тјелесне повреде односно онима којима је нарушено здравље, ако штета није покривена из других извора као што је починилац, осигурање односно државно здравствено и социјално давање.

3. То неће спријечити чланице да захтијевају поврат накнаде од починиоца, докле год се води рачуна о безбједности жртве.
4. Мјере предузете у складу са ставом 2. овог члана обезбиједиће додјелу накнаде у разумном року.

Члан 31 – Старатељство, право на посјету и безбједност

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да, приликом додјеле старатељства и права на посјету дјецe, случајеви насиља обухваћени овом конвенцијом буду узети у обзир.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да остваривање сваког права на посјету односно старатељство не угрози права и безбједност жртве односно дјецe.

Члан 32 – Грађанске посљедице принудних бракова

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се бракови склопљени под принудом могу сматрати рушљивим, поништити односно развести без непотребног финансијског односно административног оптерећивања жртве.

Члан 33 – Психичко насиље

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да намјерно понашање које озбиљно нарушава психички интегритет неког лица принудом односно пријетњама буде инкриминисано.

Члан 34 - Прогањање

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да намјерно понашање поновљањем пријетњи упућених другом лицу, које узрокују да се она односно он плаши за своју безбједност, буде инкриминисано.

Члан 35 – Физичко насиље

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да намјерно почињена дјела физичког насиља над другим лицем буду инкриминисана.

Члан 36 – Сексуално насиље, укључујући силовање

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да сљедећи видови намјерног понашања буду инкриминисани:
  - вагинална, анална или орална пенетрација сексуалне природе на тијелу друге особе без њеног/његовог пристанка, коришћењем било којег дијела тијела односно предмета;
  - друге сексуалне радње са особом без њеног/његовог пристанка;
  - навођење друге особе на покушај сексуалних радњи са трећом особом без њеног/његовог пристанка.
2. Пристанак мора да буде добровољан исход слободне воље особе према процјени у контексту датих околности.
3. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се одредбе из става 1. овог члана такође примјењују на дјела почињена над бившим односно садашњим супружницима односно партнерима у складу са међународним правом.

Члан 37 – Принудни брак

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да намјерно присиљавање одрасле особе односно дјетета да ступи у брак буде инкриминисано.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да намјерно намамљивање одрасле

особе односно дјетета на територију чланице односно државе која није њена односно његова држава пребивалишта с циљем принуде тог одраслог односно дјетета да ступи у брак буде инкриминисано.

Члан 38 – Генитално сакаћење жена

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се сљедећи видови намјерног понашања инкриминишу:

- a. обрезавање, инфибулација односно било какво друго сакаћење цијелих односно било којег дијела малих и великих усмина односно клиториса код жене;
- b. принуда и навођење жена да се подвргну некој од радњи наведених под тачком а;
- ц. подстицање, принуда односно навођење дјевојчице на неку од радњи наведених под тачком а.

Члан 39 – Принудни абортус и принудна стерилизација

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се инкриминишу сљедеће намјерне радње:

- a. абортус жене без њеног информисаног пристанка;
- b. операција у сврху односно уз исход онемогућавања природне репродукције код жене без њеног информисаног пристанка и разумијевања процедуре.

Члан 40 – Сексуално узнемиравање

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да сваки облик нежељеног вербалног, невербалног односно физичког понашања сексуалне природе у сврху односно уз исход повреде достојанства особе, посебно када се ствара застрашујућа, непријатељска, деградирајућа, понижавајућа

односно увредљива атмосфера, буде предмет кривичне односно друге правне санкције.

Члан 41 – Помагање односно подстрекивање и покушај

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би установиле као кривично дјело, уколико је почињено намјерно, помагање односно подстрекивање извршења кривичних дјела из чл. 33, 34, 35, 36, 37, 38.а, и 39. Конвенције.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би установиле као кривично дјело, уколико је почињено намјерно, покушај извршења кривичних дјела из чл. 35, 36, 37, 38.а и 39. ове конвенције.

Члан 42 – Неприхватљива оправдања за кривична дјела, укључујући и дјела почињена у име тзв. части

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се у кривичним поступцима покренутим на основу сваког дјела насиља обухваћеног Конвенцијом, култура, обичаји, религија, традиција односно тзв. част не сматрају оправдањем за таква дјела. Ту спадају посебно тврдње да је жртва прекршила културне, вјерске, друштвене или традиционалне норме односно обичаје прикладног понашања.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се ниједном лицу које наговара дијете да учини било које дјело наведено у ставу 1. овог члана не умањи кривична одговорност тог лица за почињена дјела.

Члан 43 – Важење кривичних дјела

Кривична дјела из ове конвенције важе независно од природе односа између жртве и починиоца.

Члан 44 - Надлежност

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле надлежност над сваким кривичним дјелом из ове конвенције, када је дјело почињено:
  - а. на њиховој територији; односно
  - б. на броду који плови под њиховом заставом; односно
  - ц. у авиону регистрованом према њиховом закону; односно
  - д. од њиховог држављана; односно
  - е. од лица које борави на њиховој територији.
2. Чланице ће настојати да предузму неопходне законодавне односно друге мјере како би успоставиле надлежност над сваким кривичним дјелом из ове конвенције, када је оно почињено над њиховим држављанима односно над лицем које борави на њиховој територији.
3. У случају судских поступака за кривична дјела из чл. 36, 37, 38. и 39. ове конвенције, чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да њихова надлежност не буде условљена тиме да су дјела инкриминисана на територији на којој су почињена.
4. У случају судских поступака за кривична дјела из чл. 36, 37, 38. и 39. ове конвенције, чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да њихова надлежност у погледу тачке д. и е. става 1. не буду условљене тиме да судски поступак може бити покренут само на основу пријаве жртве кривичног дјела односно полагања информација државе у којој је кривично дјело почињено.
5. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би установиле надлежност над кривичним дјелима из ове конвенције, у случајевима у којима се оптуженик налази на њиховој територији, и не би је односно не би га испоручили другој чланици, само на основу њеног односно његовог држављанства.

6. Када више од једне чланице тврди да има надлежност над кривичним дјелом из ове конвенције, чланице учеснице ће се, према потреби, консултовати међусобно, у смислу одређивања најприкладније надлежности за поступак.
7. Не доводећи у питање општа правила међународног права, ова конвенција не искључује ниједну кривичну надлежност неке чланице коју она има у складу са својим националним законодавством.

Члан 45 – Санкције и мјере

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да кривична дјела из ове конвенције буду кажњива санкцијама које су дјелотворне, сразмјерне и које одвраћају од чињења кривичних дјела, узимајући у обзир њихову озбиљност. Ове санкције обухватају, према потреби, казне лишавања слободе, што може довести до изручења.
2. Чланице могу да донесу друге мјере у односу на починиоце, као што су:
  - праћење односно надзор осуђених лица;
  - укидање права на родитељство, уколико се најбољи интерес дјетета, што може да укључује безбједност жртве, не може гарантовати ни на који други начин.

Члан 46 – Отежавајуће околности

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се слједеће околности, ако већ нису саставни дио кривичног дјела, могу, у складу са одговарајућим одредбама националног законодавства, сматрати за отежавајуће околности приликом одређивања казне за кривична дјела из Конвенције:

- a. кривично дјело које над бившим односно садашњим супружником односно партнером у складу са националним законодавством почини члан породице, лице које станује

заједно са жртвом односно лице које је злоупотребило свој ауторитет;

- б. поновљено кривично дјело, односно сродна дјела;
- ц. кривично дјело почињено над лицем које је постало угрожено усљед одређених околности;
- д. кривично дјело почињено над дјететом односно у присуству дјетета;
- е. кривично дјело које почини двоје или више људи у сарадњи;
- ф. кривично дјело којем је претходило односно које је пратило екстремно насиље;
- г. кривично дјело почињено уз употребу оружја односно уз пријетњу оружјем;
- х. кривично дјело са озбиљним физичким односно психичким посљедицама за жртву;
- и. починилац претходно осуђиван за кривична дјела сличне природе.

Члан 47 – Пресуде треће чланице

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би приликом одређивања казне узеле у обзир коначне пресуде трећих чланица за кривична дјела из ове конвенције.

Члан 48 – Забрана процеса обавезног алтернативног разрјешења спорова односно одређивања казне

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би забраниле обавезно алтернативно разрјешење спорова, укључујући медијацију и помирење, у односу на све облике насиља обухваћене Конвенцијом.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле, ако се одреди новчана казна, да

се поведе рачуна о способности починиоца да испуни своје финансијске обавезе према жртви.

Поглавље VI – Истрага, судски поступак, процедурално право и заштитне мјере

Члан 49 – Опште обавезе

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се истраге и судски поступци за све видове насиља обухваћене Конвенцијом спроводе без неоправданог одгађања и притом узимају у обзир права жртве током свих фаза кривичног процеса.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере, у складу са основним принципима људских права и имајући у виду разумијевање насиља из родне перспективе, како би се обезбиједила дјелотворна истрага и судски поступак кривичних дјела из ове конвенције.

Члан 50 – Непосредни одговор, превенција и заштита

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да недлежни органи унутрашњих послова одговоре на све видове насиља обухваћене Конвенцијом одмах и на одговарајући начин и понуде одговарајућу и непосредну заштиту жртвама.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се одговорни органи унутрашњих послова укључе одмах и на одговарајући начин у превенцију и заштиту од свих облика насиља обухваћених овом конвенцијом, укључујући и употребу превентивних оперативних мјера и прикупљање доказа.

Члан 51 – Процјена ризика и управљање ризиком

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да надлежни органи обаве процјену ризика од смртности, озбиљности ситуације и ризика од понављања насиља с циљем управљања ризиком и, ако је неопходно, координираног обезбјеђења и подршке.
2. Стране ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да се приликом процјене из става 1. узме у обзир, у свим фазама истраге и примјене заштитних мјера, чињеница да починиоци дјела насиља обухваћених овом конвенцијом посједују ватрено оружје односно имају приступ ватреном оружју.

Члан 52 – Хитне мјере заштите

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да надлежни органи имају мандат да издају налог, у ситуацијама непосредне опасности, починиоцу насиља у породици да напусти мјесто становања жртве односно угрожене особе на довољан временски период и да забране починиоцу да уђе у стан односно ступи у контакт са жртвом односно угроженом особом.

Члан 53 – Мјере забране приласка односно заштите

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да одговарајуће мјере забране приласка односно заштите буду на располагању жртвама свих видова насиља обихваћених Конвенцијом.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да мјере забране приласка односно заштите које се наводе у ставу 1:
  - буду доступне за непосредну заштиту и без непотребних финансијских односно административних оптерећења за жртву;
  - се доносе на одређени период односно док се не измијене

односно укину;

- тамо гдје је неопходно, издају се на *ex parte* основи са непосредним дејством;
  - буду доступне независно од, односно уз друге судске поступке;
  - могу да се уведу у касније судске поступке.
3. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да кршења забране приласка односно мјере заштите изречене у складу са ставом 1. буду предмет санкција које су дјелотворне, сразмјерне и које одвраћају од вршења кривичних дјела.

Члан 54 – Истраге и докази

Чланице ће предузети неопходне односно друге мјере како би обезбиједиле да, током сваког грађанског односно кривичног судског поступка, докази који се односе на сексуалну прошлост и понашање жртве буду прихваћени само ако је то релевантно и неопходно.

Члан 55 - Поступци ex parte и ex officio

1. Чланице ће обезбиједити да истраге односно судски поступци за кривична дјела из члана 35, 36, 37, 38. и 39. ове конвенције не зависе у потпуности од извјештаја односно пријаве коју је поднијела жртва уколико је кривично дјело у потпуности односно дијелом почињено на њеној територији, и да поступак може да се настави чак и ако жртва повуче своју изјаву односно пријаву.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле, у складу са условима које прописује њихово национално законодавство, могућност за владине и невладине организације и савјетнике у области насиља у породици, да помогну и/или дају подршку жртвама, на њихов захтјев, током истраге и судског поступка у вези са кривичним дјелима из ове конвенције.

Члан 56 – Мјере заштите

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере заштите права и интереса жртава, укључујући њихове посебне потребе као свједока, у свим фазама истраге и судског поступка, посебно:
  - а. обезбјеђујући им заштиту, као и заштиту за њихове породице и свједоке, од застрашивања, одмазде и поновљене виктимизације;
  - б. обезбјеђујући обавијештеност жртава, барем у случајевима када жртве и њихове породице могу бити у опасности, о бјекству починиоца односно привременом односно трајном пуштању на слободу;
  - ц. обавјештавајући жртве, под условима у складу са међународним правом, о њиховим правима и расположивим услугама, о исходу њихове жалбе, пријаве, о општем напретку истраге односно поступка и о њиховој улози у претходном, као и о исходу њиховог случаја;
  - д. омогућавајући жртвама да, у складу са процедуралним правилима међународног права, буду саслушане, пруже доказе и представе своје становиште, потребе и бриге, непосредно односно преко посредника, и да оне буду узете у разматрање;
  - е. обезбјеђујући жртвама одговарајуће услуге подршке тако да њихова права и интереси буду прописно представљени и узети у обзир;
  - ф. обезбјеђујући усвајање мјера за заштиту приватности и угледа жртве;
  - г. обезбјеђујући да се гдје год је могуће избјегне сусрет жртава и починилаца у просторијама суда и органа унутрашњих послова;
  - х. обезбјеђујући жртвама независне и стручне преводиоце када

су жртве странке у поступку односно када износе доказе;

- и. омогућавајући жртвама да, у складу са правилима њиховог националног законодавства, свједоче у судници без присуства односно барем без присуства оптуженог, нарочито коришћењем одговарајућих комуникационих технологија, тамо гдје су доступне.
2. Дијете жртва и дијете свједок насиља над женама и насиља у породици треба да добије, према потреби, посебне мјере заштите које су у најбољем интересу дјетета.

Члан 57 – Правна помоћ

Чланице ће обезбиједити право на правни савјет и бесплатну правну помоћ жртвама под условима које прописује њихово национално законодавство.

Члан 58 - Застарјелост

Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да застаријевање покретања судског поступка за кривична дјела из чл. 36, 37, 38. и 39. ове конвенције траје довољно дуго и сразмјерно озбиљности кривичног дјела које је у питању, како би се обезбиједило довољно времена за ефикасно покретање поступка након што жртва постане пунољетна.

Поглавље VII – Миграције и азил

Члан 59 – Боравишни статус

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да жртве чији боравишни статус зависи од супружника односно партнера у складу са њиховим националним законодавством, у случају раскида брака односно везе, и посебно тешких околности, на захтјев добију независну дозволу боравка без обзира на дужину трајања брака односно

везе. Услови који се односе на додјелу и трајање независне дозволе боравка утврђују се националним законодавством.

2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да жртве могу да добију обуставу поступка протјеривања покренутог у вези са боравишним статусом који зависи од супружника односно партнера у складу са националним законодавством, и омогућиле им да поднесу захтјев за независну дозволу боравка.
3. Чланице ће издати дозволу боравка са могућношћу продужења жртвама у једној од сљедећих ситуација, односно у обје:
  - а. када надлежни орган сматра да је њихов останак неопходан због њихове личне ситуације;
  - б. када надлежни орган сматра да је њихов останак неопходан у сврху њихове сарадње са надлежним органима у истрази односно кривичном поступку.
4. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да жртве принудног брака доведене у другу земљу у сврху вјенчања, а које су због тога изгубиле боравишни статус у земљи у којој иначе бораве, могу поново остварити тај статус.

Члан 60 – Родно засновани захтјеви за азил

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да родно засновано насиље над женама буде препознато као облик прогањања у оквиру значења члана 1, А (2), Конвенције из 1951. која се односи на статус избјеглица, и као вид озбиљног угрожавања које захтијева комплементарну/супсидијарну заштиту.
2. Чланице ће обезбиједити родно осјетљиво тумачење по сваком основу Конвенције, а у случајевима гдје се утврди да постоји страх од прогањања по једном или више ових основа, подносиоцима захтјева биће одобрен избјеглички статус у складу

са примјењивим надлежним инструментима.

3. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би развиле родно осјетљиве процедуре пријема и услуге подршке за азиланте, као и родно осјетљива упутства и процедуре за азил, које обухватају утврђивање избјегличког статуса и захтијевање међународне заштите.

Члан 61 – Забрана протјеривања односно враћања

1. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере за поштовање принципа забране протјеривања односно враћања (*non-refoulement*) у складу са постојећим обавезама према међународном праву.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да жртве насиља над женама којима је потребна заштита, независно од њиховог боравишног статуса, не буду ни под којим условима враћене ни у једну земљу у којој би биле у ризику односно гдје би могле бити подвргнуте мучењу односно нехуманом односно понижавајућем опхођењу односно кажњавању.

Поглавље VIII – Међународна сарадња

Члан 62 – Општи принципи

1. Чланице ће међусобно сарађивати, у складу са одредбама ове конвенције, а примјеном одговарајућих међународних и регионалних инструмената за сарадњу око грађанских и кривичних правних питања, као и договора постигнутих на основу јединствених односно реципрочних закона и националног законодавства, у што већој мјери, с циљем:
  - а. спречавања, борбе против и кривичног гоњења свих видова насиља обухваћених овом конвенцијом;
  - б. заштите и помоћи жртвама;

- ц. спровођења истраге односно спровођења поступака који се односе на кривична дјела из ове конвенције;
  - д. спровођења одговарајућих грађанских и кривичних пресуда правосудних органа сваке од чланица, укључујући и мјере заштите.
2. Чланице ће предузети неопходне законодавне односно друге мјере како би обезбиједиле да жртве кривичног дјела из ове конвенције почињеног на територији неке од чланица а која није територија њеног пребивалишта могу да поднесу жалбу пред надлежним органима своје државе пребивалишта.
  3. Ако чланица која даје узајамну правну помоћ у кривичним питањима, у вези са испоручивањем односно спровођењем грађанске или кривичне пресуде друге чланице ове конвенције која је условљена споразумом, добије захтјев за такву правну сарадњу од чланице са којом нема потписан такав споразум, може сматрати ову конвенцију за правни основ узајамне правне помоћи у питањима кривичног права, испоручивања односно спровођења грађанских односно кривичних пресуда једне чланице у односу на кривична дјела из ове конвенције.
  4. Чланице ће настојати да уврсте, према потреби, спречавање и борбу против насиља над женама и насиља у породици у програме развојне помоћи трећим државама, што обухвата и склапање билатералних и мултилатералних споразума са трећим земљама у погледу заштите жртава у складу са чланом 18. ставом 5.

Члан 63 – Мјере које се односе на угрожена лица

Када једна чланица, на основу расположивих информација, има оправдану сумњу да је неко лице непосредно угрожено од било ког кривичног дјела насиља наведеног у чл. 36, 37, 38. и 39. ове конвенције на територији друге чланице, чланица која има ове податке подстиче се да их без одгађања пренесе другој страни с циљем предузимања одговарајућих мјера заштите. Тамо гдје је то примјенљиво, ови подаци обухватиће детаље о постојећим мјерама заштите за угрожена лица.

Члан 64 - Информисање

1. Чланица од које су информације тражене има обавезу да одмах обавијести чланицу која је информације тражила о свим околностима које онемогућавају спровођење тражене радње односно ако постоји вјероватноћа да је знатно успоре.
2. Чланица може, у оквиру граница националног законодавства, без претходног захтјева, упутити другој чланици информације које је добила у оквиру своје истраге када сматра да одавање такве информације може да помогне другој страни у спречавању кривичних дјела из ове конвенције односно приликом покретања односно спровођења истрага односно поступака по питању таквих кривичних дјела, односно која може да доведе до захтјева за сарадњу са том чланицом у складу са овим поглављем.
3. Чланица која добије неку информацију у складу са ставом 2. прослиједиће такву информацију својим надлежним органима како би се повео поступак уколико се сматра прикладним, односно како би ова информација била узета у обзир у одговарајућим грађанским односно кривичним поступцима.

Члан 65 – Заштита података

Лични подаци се складиште и користе у складу са обавезама које чланице имају према Конвенцији о заштити појединаца у погледу аутоматске обраде личних података (ETS, бр. 108).

Поглавље IX – Механизам за праћење

Члан 66 – Експертска група за борбу против насиља над женама и насиља у породици

1. Експертска група за борбу против насиља над женама и насиља у породици (у даљем тексту: GREVIO) пратиће примјену ове конвенције у државама чланицама.
2. GREVIO чини најмање 10 а највише 15 чланова, водећи рачуна

о родној и географској равнотежи, као и мултидисциплинарној стручности. Чланове ће изабрати Комитет чланица Конвенције, на основу номинација држављана држава чланица ове конвенције, на мандат од четири године, уз могућност да једном буду поново изабрани.

3. Први избор 10 чланова обавиће се у периоду од једне године након ступања на снагу ове конвенције. Избор пет додатних чланова обавиће се након 25. ратификације односно приступа.
4. Одабир чланова GREVIO заснива се на сљедећим принципима:
  - а. чланови се бирају у складу са транспарентном процедуром између лица високог моралног интегритета, познатих по својој стручности у области људских права, родне равноправности, насиља над женама и насиља у породици, као и помоћи и заштите жртава, односно која су показала стручно искуство у областима обухваћеним овом конвенцијом;
  - б. било која два члана GREVIO не могу бити држављани исте државе;
  - ц. чланови треба да представљају главне правне системе;
  - д. чланови треба да представљају актере и органе у области насиља над женама и насиља у породици;
  - е. чланови представљају сами себе и независни су и непристрасни у вршењу својих функција и на располагању су за ефикасно извршавање својих дужности.
5. Изборну процедуру за чланове GREVIO одредиће Комитет министара Савјета Европе након консултација са странама и њиховог једногласног одобрења, у року од шест мјесеци након ступања на снагу ове конвенције.
6. GREVIO доноси сопствени правилник о раду.
7. Чланови GREVIO групе и други чланови делегација који обављају државне посјете како је описано у члану 68. ст. 9. и 14. уживаће привилегије и имунитете из додатка ове конвенције.

Члан 67 – Комитет чланица

1. Комитет чланица састоји се од представника чланица ове конвенције.
2. Комитет чланица сазива генерални секретар Савјета Европе. Први састанак Комитета одржаће се у року од годину дана након ступања на снагу ове конвенције ради избора чланова GREVIO групе. Након тога ће се састајати на захтјев једне трећине чланица, предсједника Комитета чланица односно генералног секретара.
3. Комитет чланица доноси правилник о раду.

Члан 68 – Поступак

1. Чланице подносе генералном секретару Савјета Европе, на основу упитника који GREVIO припреми, извјештај о законодавним и другим мјерама које одредбе ове конвенције чине правноснажним.
2. GREVIO разматра извјештај поднесен у складу са ставом 1. овог члана са представницима дотичне чланице.
3. Након тога је поступак процјене подијељен у циклусе, чије трајање одређује GREVIO. На почетку сваког циклуса GREVIO бира конкретне одредбе на којима ће заснивати поступак процјене и шаље упитник.
4. GREVIO одређује одговарајући начин за спровођење овог поступка праћења. Може да донесе посебан упитник за сваки циклус процјене, који служи као основа за поступак процјене примјене ове конвенције у чланицама. Такав упитник упућује се свим чланицама. Чланице одговарају на овај упитник, као и на све друге захтјеве за информације од GREVIO групе.
5. GREVIO може да добије информације о примјени Конвенције од невладиних организација и цивилног друштва, као и од државних институција за заштиту људских права.

6. GREVIO ће дужну пажњу посветити постојећим информацијама од других регионалних и међународних инструмената и органа у областима обухваћеним овом конвенцијом.
7. Приликом доношења упитника за сваки циклус процјене, GREVIO ће дужну пажњу посветити прикупљању података и истраживању у државама чланицама, како је описано у члану 11. ове конвенције.
8. GREVIO може да добије информације о примјени Конвенције од комесара за људска права Савјета Европе, парламентарне скупштине и надлежних специјализованих органа Савјета Европе, као и из других међународних инструмената. Жалбе поднесене овим органима и њихов исход такође је на располагању GREVIO групи.
9. GREVIO може да организује у сарадњи са државним органима и уз помоћ независних локалних експерата посјете државама, ако добијене информације нису довољне, односно у случајевима који су описани у ставу 14. Током ових посјета GREVIO ће добити помоћ стручњака у одређеним областима.
10. GREVIO припрема нацрт извјештаја који садржи анализу примјене одредаба на којој се ова процјена заснива, као и предлоге у односу на то како чланица о којој се ради може да ријешу идентификоване проблеме. Нацрт извјештаја се шаље на коментаре чланице која је у поступку процјене. GREVIO ће узети у обзир коментаре чланице приликом усвајања извјештаја.
11. На основу свих прикупљених информација и коментара чланица, GREVIO доноси свој извјештај и закључке који се односе на мјере које чланице предузимају с циљем примјене одредаба ове конвенције. Овај извјештај и закључци шаљу се дотичној чланици и Комитету чланица. Извјештај и закључци GREVIO групе објављују се након усвајања, заједно са накнадним коментарима дотичне чланице.
12. Не доводећи у питање поступак у ставовима од 1. до 8, Комитет чланица може да усвоји на основу извјештаја и закључака GREVIO

групе препоруке које се односе на ту чланицу (а) у вези са мјерама које треба предузети приликом реализације закључака GREVIO групе, уколико је неопходно одређивањем датума за подношење информација о њиховој реализацији, и (б) с циљем промовисања сарадње са том чланицом и правилне примјене ове конвенције.

13. Ако добије поуздане информације које указују на проблеме које је потребно одмах ријешити како би се спријечио или ограничио обим односно број озбиљних повреда Конвенције, GREVIO може захтијевати хитну предају специјалног извјештаја који се односи на мјере предузете за спречавање озбиљног, масовног односно трајног обрасца насиља над женама.
14. Узимајући у обзир информације које је поднијела дотична чланица, као и све друге поуздане информације које су јој на располагању, GREVIO може наложити једном или више својих чланова да спроведе истрагу и хитно га извјести. Када ситуација налаже, и уз пристанак чланице, истрага може обухватати посјету на територији чланице.
15. Након прегледа налаза истраге која се наводи у ставу 14, GREVIO ће предати налазе дотичној чланици и, према потреби, Комитету чланица и Комитету министара Савјета Европе заједно са свим коментарима и препорукама.

Члан 69 – Опште препоруке

GREVIO може усвојити, према потреби, опште препоруке о примјени ове конвенције.

Члан 70 – Учешће парламента у праћењу примјене Конвенције

1. Национални парламенти чланица позвани су да учествују у праћењу предузетих мјера у примјени ове конвенције.
2. Чланице подnose извјештаје GREVIO групе својим националним парламентима.
3. Парламентарна скупштина Савјета Европе позвана је да редовно прати примјену ове конвенције.

Поглавље X – Однос према другим међународним инструментима

Члан 71 – Однос према другим међународним инструментима

1. Ова конвенција не утиче на обавезе које произлазе из других међународних инструмената чије су садашње односно будуће чланице такође чланице ове конвенције, а које садрже одредбе о питањима којима се бави ова конвенција.
2. Чланице ове конвенције могу закључивати међусобне билатералне односно мултилатералне споразуме у вези са питањима које покрива ова конвенција, а у сврху допуне односно јачања њених одредаба односно лакше примјене принципа који су у њој садржани.

Поглавље XI – Измјене и допуне Конвенције

Члан 72 – Измјене и допуне

1. Сви предлози измјена и допуна ове конвенције које изнесу чланице биће пренесени генералном секретару Савјета Европе, а она односно он ће их прослиједити државама чланицама Савјета Европе, свакој потписници, свакој чланици, Европској унији, свакој држави позваној да потпише ову конвенцију у складу са одредбама члана 75, као и свакој држави позваној да приступи овој конвенцији у складу са одредбама члана 76.
2. Комитет министара Савјета Европе размотриће предложене измјене и допуне и након консултације са чланицама ове конвенције које нису чланице Савјета Европе може да прихвати измјене и допуне већином гласова, у складу са чланом 20.д Статута Савјета Европе.
3. Текст сваке измјене и допуне коју Комитет министара усвоји у складу са ставом 2. шаље се чланицама на усвајање.
4. Све измјене и допуне усвојене у складу са ставом 2. ступају на

снагу првог дана у мјесецу након истека периода од мјесец дана након што све чланице обавијесте генералног секретара о прихватању измјена и допуна.

Поглавље XII – Завршне одредбе

Члан 73 – Ефекти Конвенције

Одредбе ове конвенције неће довести у питање одредбе националног законодавства и обавезујућих међународних инструмената који су већ на снази или могу да ступе на снагу, који одређују или би одредили повољнија права за лица у спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.

Члан 74 – Рјешавање спорова

1. Чланице које учествују у неком спору који може да настане у вези са примјеном односно тумачењем одредаба ове конвенције прво ће покушати да разријеше спор путем преговора, помирења, арбитраже, односно неког другог метода мирног рјешавања спора о којем се сагласе.
2. Комитет министара Савјета Европе може да успостави процедуре за рјешавање спорова које чланице могу да користе у случају спора, ако се о томе усагласе.

Члан 75 – Потписивање и ступање на снагу

1. Ова конвенција отворена је за потписивање државама чланицама Савјета Европе, нечланицама које су учествовале у њеној изради и Европској унији.
2. Ова конвенција подлијеже ратификацији, прихватању односно одобравању. Инструменти ратификације, прихватања односно одобравања депонују се код генералног секретара Савјета Европе.
3. Ова конвенција ступа на снагу првог дана у мјесецу након истека

периода од три мјесеца од дана када је 10 потписница, међу којима најмање осам чланица Савјета Европе, изразило пристанак на обавезивање Конвенцијом у складу са одредбама става 2.

4. Ова конвенција ступа на снагу првог дана у мјесецу након истека периода од три мјесеца од датума депоновања инструмента којим је ратификује, прихвата односно одобрава свака држава која се наводи у ставу 1, односно Европска унија, која накнадно изрази свој пристанак на обавезивање Конвенцијом.

Члан 76 – Приступање Конвенцији

1. Након ступања на снагу ове конвенције, Комитет министара Савјета Европе може, након консултација са чланицама Конвенције и њиховог једногласног пристанка, позвати било коју државу која није чланица Савјета Европе, и није учествовала у изради Конвенције, да приступи Конвенцији, одлуком већине, у складу са чланом 20.д Статута Савјета Европе, анонимним гласањем представника чланица у Комитету министара.
2. У свакој држави приступници, Конвенција ће ступити на снагу првог дана мјесеца након истека периода од три мјесеца од датума депоновања инструмента за приступ код генералног секретара Савјета Европе.

Члан 77 – Територијална примјена

1. Свака држава Европске уније може, у вријеме потписивања односно приликом депоновања свог инструмента ратификације, прихватања односно приступање, одредити територију односно територије на које ће се ова конвенција односити.
2. Свака чланица може, некада касније, путем изјаве упућене генералном секретару Савјета Европе, да прошири примјену ове конвенције на било коју другу територију одређену у изјави и за чије је међународне односе надлежна односно у чије име је опуномоћена да предузима мјере. У погледу такве територије, Конвенција ће ступити на снагу првог дана у мјесецу након истека

периода од три мјесеца од дана када генерални секретар прими такву изјаву.

3. Свака изјава у складу са ставовима 1. и 2. овог члана може се, у погледу територије одређене у изјави, повући слањем обавјештења генералном секретару Савјета Европе. Повлачење постаје важеће првог дана у мјесецу након истека периода од три мјесеца од дана када генерални секретар прими такво обавјештење.

Члан 78 - Резерве

1. Никакве друге резерве не могу се ставити у погледу било које одредбе ове конвенције осим као што је наведено у ставовима 2 и 3.
2. Свака држава Европске уније може се, приликом потписивања односно депоновања свог инструмента за ратификацију, прихватање, одобрење односно приступ, изјавом генералном секретару Савјета Европе, позвати на своје право да примјењује односно не примјењује само у одређеним случајевима односно под одређеним условима одредбе из:
  - члана 30, става 2;
  - члана 44, става 1.е, 3. и 4;
  - члана 55, става 1. у погледу члана 35. по питању лакших кривичних дјела;
  - члана 58. у погледу чланова 37, 38. и 39;
  - члана 59.
3. Свака држава Европске уније може се, приликом потписивања односно депоновања свог инструмента за ратификацију, прихватање, одобрење односно приступ, изјавом упућеном генералном секретару Савјета Европе, позвати на своје право да обезбједи некривичне санкције, умјесто кривичних санкција за понашање како се наводи у члановима 33. и 34.

4. Свака чланица може у потпуности односно дјелимично повући резерве путем изјаве генералном секретару Савјета Европе. Оваква изјава постаје пуноважна од датума када је прими генерални секретар

Члан 79 – Важност и ревизија резерви

1. Резерве описане у члану 78, ставовима 2. и 3, важе пет година од дана ступања на снагу ове конвенције за сваку чланицу. Међутим, ове резерве могу се обновити на исту дужину трајања.
2. Осамнаест мјесеци прије дана истека резерве, генерални секретар Савјета Европе шаље обавјештење о истеку чланици. Не касније од три мјесеца прије истека, чланица обавјештава генералног секретара о продужетку, измјени односно повлачењу резерве. Ако нема обавјештење од чланице, генерални секретар ће обавијестити чланицу да сматра да је резерва аутоматски продужена на период од шест мјесеци. Ако чланица не обавијести генералног секретара о својој намјери да продужи односно измијени своју резерву прије истека тог времена, резерва се укида.
3. Ако чланица стави резерву у складу са чланом 78, ставовима 2. и 3, обавезна је да поднесе, прије него што је обнови односно на захтјев, објашњење GREVIO групи о оправданом основу за њено продужење.

Члан 80 – Отказивање

1. Свака чланица може у сваком тренутку отказати ову конвенцију слањем обавјештења генералном секретару Савјета Европе.
2. Такво отказивање ступа на снагу првог дана у мјесецу након истека периода од три мјесеца од дана када генерални секретар прими обавјештење.

Члан 81 – Обавјештење

Генерални секретар Савјета Европе обавјештава државе чланице

Савјета Европе, државе нечланице које су учествовале у изради Конвенције, све потписнице, све чланице, Европску унију и све државе позване да приступе Конвенцији о сљедећем:

- а. сваком потписивању;
- б. депоновању сваког инструмента за ратификацију, прихватање, одобрење односно приступање;
- ц. сваком датуму ступања на снагу ове конвенције у складу са члановима 75. и 76;
- д. свакој измјени и допуни усвојеној у складу са чланом 72. као и датуму када таква измјена односно допуна ступа на снагу;
- е. свакој резерви и повлачењу резерви стављених у складу са чланом 78;
- ф. сваком отказивању у складу са одредбама члана 80;
- г. сваком другом чину, обавјештењу односно комуникацији који се односе на ову конвенцију.

Као потврду тога доље потписани, овлашћени за потпис, потписали су ову конвенцију.

У Истанбулу, 11. мај 2011, на енглеском и француском језику, оба текста једнаке важности, у једном примјерку који се депонује у архиву Савјета Европе. Генерални секретар Савјета Европе шаље овјерене копије свакој држави чланици Савјета Европе, државама нечланицама које су учествовале у изради Конвенције, Европској унији и свакој држави која је позвана да приступи овој конвенцији.

Додатак – Привилегије и имунитети (члан 66)

1. Овај додатак односи се на чланове GREVIO групе поменуте у члану 66. Конвенције, као и на друге чланове делегација у државним посјетама. У сврху овог додатка, синтагма „други

чланови делегација у државним посјетама“ обухвата независне националне експерте и стручњаке који се наводе у члану 68, став 9. ове конвенције, запослене у Савјету Европе и преводиоце које ангажује Савјет Европе у пратњи GREVIO групе током државних посјета.

2. Чланови GREVIO групе и други чланови делегација у државним посјетама, приликом обављања функција које се односе на припрему и реализовање државних посјета, који путују у вези са тим функцијама, уживају слjedeће привилегије и имунитете:
  - а. имунитет од личног хапшења односно притвора као и од одузимања личног пртљага, као и имунитет од сваког судског поступка у погледу ријечи које изговоре односно напишу, и свих аката које учине у службеном својству;
  - б. изузеће од свих ограничења њихове слободе кретања на изласку и уласку у своју земљу боравка, као и при уласку и изласку из земље у којој обављају своју функцију, као и од регистрације као странаца у земљи коју посјећују односно кроз коју пролазе обављајући своју функцију.
3. У току путовања ради обављања својих функција, члановима GREVIO групе и другим члановима делегације у државној посјети ће, по питањима царинске и девизне контроле, бити додијељене исте олакшице као и оне које се додјељују представницима страних државних делегација на привременој службеној дужности.
4. Документа која се односе на процјену примјене Конвенције у посједу чланова GREVIO групе и других чланова делегације у државној посјети уживају неповредивост уколико се односе на активност GREVIO групе. Званична преписка GREVIO групе односно званична комуникација чланова GREVIO и других чланова делегације у државној посјети не подлијежу задржавању односно цензури.
5. Да би чланови GREVIO и други чланови делегације у државној

посјети имали потпуну слободу говора и потпуну независност у обављању својих дужности, имунитет од судског поступка у односу на изговорене односно писане ријечи и сва дјела која учине обављајући своје дужности остаће на снази, чак и када лица о којима се ради нису ангажована у обављању таквих дужности.

6. Привилегије и имунитет додјељују се лицима поменутим у ставу 1. овог додатка с циљем очувања независности при обављању функција у интересу GREVIO групе, а не у њихову личну корист. Генерални секретар Савјета Европе укинуће имунитет лицима из става 1. овог додатка у сваком случају у којем, по његовом односно њеном мишљењу, имунитет омета извршење правде и тамо гдје његово укидање не доводи у питање интересе GREVIO групе.

Додатак II

Табела потписника и ратификација

Ажуриране информације доступне на веб-страници
Канцеларије за уговоре Савјета Европе:
www.conventions.coe.int

Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици - ЦЕТС бр. 210

Уговор отворен за потписивање држава чланица, држава које нису чланице а које су учествовале у његовој изради и Европске уније, те за приступање других држава које нису чланице.

Отварање за потпис

Мјесто: Истанбул

Датум: 11. 05. 2011.

Ступање на снагу

Услови: 10 ратификација,
укључујући осам држава
чланица

Датум: //

Статус на дан: 25. 10. 2012.

Државе чланице Савјета Европе

Државе	Потпис	Ратификација
Албанија	19.12. 2011.	
Андора		
Аустрија	11. 05. 2011.	
Азербејџан		
Белгија	11.9.2012.	
Бивша Југословенска Република Македонија	08. 07. 2011.	
Босна и Херцеговина		
Бугарска		
Црна Гора	11. 05. 2011.	
Чешка Република		
Данска		

Естонија		
Финска	11.5.2011.	
Француска	11. 05. 2011.	
Грчка	11. 05. 2011.	
Грузија		
Холандија		
Хрватска		
Ирска		
Исланд	11. 05. 2011.	
Италија	27. 09. 2012.	
Јерменија		
Кипар		
Летонија		
Лихтенштајн		
Литванија		
Луксембург	11. 05. 2011.	
Мађарска		
Малта	21. 05. 2012.	
Молдавија		
Монако	20. 09. 2012.	
Норвешка	07. 07. 2011.	
Њемачка		
Пољска		
Португал	11. 05. 2011.	
Румунија		
Русија		
Сан Марино		

Словачка	11. 05. 2011.	
Словенија	08. 09. 2011.	
Србија	04. 04. 2012.	
Шпанија	11. 05. 2011.	
Шведска	11. 05. 2011.	
Швајцарска		
Турска	11. 05. 2011.	14. 03. 2012.
Украјина	07. 11. 2011.	
Велика Британија	08. 06. 2012.	

Државе које нису чланице Савјета Европе

Држава	Потпис	Ратификација
Јапан		
Канада		
Мексико		
Сједињене Америчке Државе		
Света Столица		

Међународне организације

Организација	Потпис	Ратификација
Европска унија		

Укупан број потписница које нису извршиле ратификацију:	23
Укупан број ратификација/приступања:	1

ДОДАТАК III

Списак резолуција и препорука Парламентарне скупштине у вези са насиљем над женама (2000-2012)

- ▶ Резолуција 1861 (2012) о промовисању Конвенције Савјета Европе о превенцији и сузбијању насиља над женама и насиља у породици
- ▶ Резолуција 1852 (2011) о психичком насиљу
- ▶ Резолуција 1853 (2011) о заштитним мјерама за жртве насиља у породици
- ▶ Мишљење 280 (2011) о нацрту Конвенције о превенцији и сузбијању насиља над женама и насиља у породици
- ▶ Резолуција 1765 и Препорука 1940 (2010) о захтјевима за азил заснованим на полној припадности
- ▶ Резолуција 1714 и Препорука 1905 (2010) о дјечи која су свјedoци насиља у породици
- ▶ Резолуција 1697 и Препорука 1891 (2009) о женама мигрантима посебно изложеним ризику насиља у породици
- ▶ Резолуција 1691 и Препорука 1887 (2009) о силовању жена, укључујући ту и силовање у браку
- ▶ Резолуција 1681 и Препорука 1881 (2009) о ургентној потреби борбе против тзв. злочина из части
- ▶ Резолуција 1670 и Препорука 1873 (2009) о

сексуалном насиљу над женама у оружаним сукобима

- ▶ Резолуција 1662 и Препорука 1868 (2009) о активностима борбе против кршења људских права заснованих на полној припадности, укључујући ту отмицу жена и дјевојчица
- ▶ Резолуција 1654 и Препорука 1861 (2009) о убиствима жена
- ▶ Резолуција 1635 и Препорука 1847 (2008) о борби против насиља над женама: ка Конвенцији Савјета Европе
- ▶ Резолуција 1582 и Препорука 1817 (2007) о парламентима уједињеним у борби против насиља над женама унутар породице: средњорочна процјена кампање
- ▶ Препорука 1777 (2007) о сексуалним нападима повезаним са употребом тзв. дрога за силовање
- ▶ Резолуција 1512 и Препорука 1759 (2006) о парламентима уједињеним у борби против насиља над женама унутар породице
- ▶ Препорука 1723 (2005) о присилном закључењу брака и закључењу брака са дјецом
- ▶ Препорука 1681 (2004) о кампањи борбе против насиља над женама у Европи
- ▶ Резолуција 1327 (2003) о тзв. злочинима из части
- ▶ Препорука 1582 (2002) о насиљу над женама унутар породице
- ▶ Резолуција 1247 (2001) о осакаћивању женских гениталија
- ▶ Препорука 1450 (2000) о насиљу над женама у Европи

ДОДАТАК IV

Списак предмета Европског суда за људска права који се односе на насиље над женама

- ▶ *В.Ц. против Словачке, 2011. година*
- ▶ *Јазгул Јилмаз против Турске, 2011. година*
- ▶ *Ебчин против Турске, 2011. година*
- ▶ *Изевбекаи против Ирске, 2011. година*
- ▶ *Омередо против Аустрије, 2011. година*
- ▶ *Хајдуова против Словачке, 2010. година*
- ▶ *А. против Хрватске, 2010. година*
- ▶ *Н. против Шведске, 2010. година*
- ▶ *Е.С. и остали против Словачке, 2009. година*
- ▶ *Опуз против Турске, 2009. година*
- ▶ *Бранко Томашић и остали против Хрватске, 2009. година*
- ▶ *Баваква и С. против Бугарске, 2008. година*
- ▶ *Маслова и Налбандов против Русије, 2008. година*
- ▶ *Контрова против Словачке, 2007. година*
- ▶ *М.Ц. против Бугарске, 2003. година*
- ▶ *Ајдин против Турске, 1997. година*
- ▶ *Х. и У. против Холандије, 1985. година*

ДОДАТАК V

Списак осталих релевантних међународних инструмената и стандарда

- ▶ Препорука Комитета министара Савјета Европе (2002)5 државама чланицама о заштити жена од насиља
- ▶ Конвенција Уједињених нација о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW) и њени опциони протоколи
- ▶ Општа препорука бр. 19 Комитета CEDAW о насиљу над женама
- ▶ Конвенција Уједињених нација о правима дјетета и њени опциони протоколи
- ▶ Декларација Генералне скупштине Уједињених нација о елиминацији насиља над женама
- ▶ Америчка конвенција о превенцији, кажњавању и искорјењивању насиља над женама (Конвенција усвојена у граду Белем до Пара у Бразилу)
- ▶ Протокол Афричке повеље о људским правима и правима народа, о теми права жена у Африци (Протокол из Мапута)

ДОДАТАК VI

Списак чланова Мреже парламентарца „Жене ослобођене насиља“

Политички координатор: Мендес Бота (Португал, EPP/CD), генерални извјестилац о борби против насиља над женама

25. октобар 2012. године

Државе чланице	Контакт парламентарци	Политичка група
Албанија	Lajla Pernaska	EPP/CD
Андора	Silvia Eloisa Bonet Perot	SOC
Аустрија	Gisela Wurm	SOC
Азербејџан	Sevinj Fataliyeva	EDG
Белгија	Fatiha Saidi	SOC
Бивша Југословенска Република Македонија	Ermira Mehmeti Devaja	SOC
Босна и Херцеговина	Исмета Дервоз	EPP/CD
Бугарска	Yuliana Koleva	NR
Чешка Република	Alena Gajdůšková	SOC
Данска	Lone Loklindt	ALDE
Естонија	Mailis Reps	ALDE
Финска	Ritta Myller	SOC

Француска	Marie-Jo Zimmermann (National Assembly) Bernadette Bourzai (Senate)	EPP/CD SOC
Грузија	Chiora Taktakishvili	ALDE
Холандија	Khadija Arib	SOC
Хрватска	Igor Kolman	ALDE
Ирска	Maureen O'Sullivan	UEL
Исланд	Turidur Backmann	UEL
Италија	Deborah Bergamini (Chamber of Deputies)	EPP/CD
	Anna Maria Carloni (Senate)	SOC
Јерменија	Hermine Naghdalyan	ALDE
Кипар	Athina Kyriakidou	SOC
Лихтенштајн	Leander Schadler	EPP/CD
Литванија	Dangutė Mikutienė	ALDE
Луксембург	Lydia Mutsch	SOC
Мађарска	Attila Gruber	EPP/CD
Малта	Francis Agius	EPP/CD
Монако	Nicole Manzone-Saquet	EPP/CD
Норвешка	Hakon Haugli	SOC
Њемачка	Marlene Rupprecht	SOC
Пољска	Elzbieta Radziszewska	EPP/CD
Португал	Jose Mendes Bota	EPP/CD
Румунија	Maria Stavrositu	EPP/CD
Руска Федерација	Nadezda Gerasimova	EDG
Сан Марино	Nadia Ottaviani	EPP/CD
Словачка Република	Helena Mezenska	NR

Словенија	Andreja Črnak Meglič	SOC
Србија	Elvira Kovacs	EPP/CD
Шпанија	Carmen Quintanilla Barba	EPP/DC
Швајцарска	Gerhard Pfister	EPP/CD
Шведска	Carina Hagg	SOC
Турска	Nursuna Memecan	ALDE
Украјина	Olena Bondarenko	EPP/CD
Велика Британија	Baroness Nicholson	ALDE

Посматрачи	Контакт парламентарци	
Канада	David Tilson	
Мексико	Blanca Judith Diaz Delgado	

Партнери у демократији	Контакт парламентарци	
Мароко	Jamila El Mossalli	
Палестинско национално вијеће	Najat Alastal	

Зашто подржати Конвенцију из Истанбула?

- ▶ Због изражавања политичког става, да би се дао јасан и недвосмислен знак да, као законодавци, насиље над женама сматрамо злочином и чином кршења људских права, и да нисмо спремни одобравати га, оправдавати га, нити умањивати његову озбиљност;
- ▶ Јер она не дозвољава коришћење културе, обичаја, вјере или тзв. части у сврху давања оправдања за било који чин насиља;
- ▶ Јер је њен циљ мијењање ставова и стереотипа који се односе на потпу припадност, а који насиље над женама чине прихватљивим;
- ▶ Јер ће она на дјелотворан начин ријешити проблем насиља над женама, јер је заснована на координираном приступу, при којем се узимају у обзир превенција, заштита, кривично гоњење и интегрисане политике рада;
- ▶ Јер она прецизира све облике насиља над женама и може се примјенити и на остале жртве насиља у породици, укључујући ту дјецу, мушкарце и старе особе;
- ▶ Јер је њен циљ гаранција минималих стандарда, док истовремено оставља могућност државама потписницама да одрже или уведу стандарде који омогућавају виши степен заштите;
- ▶ Јер ће праћење њене примјене бити повјерено снажном и независном тијелу;
- ▶ Јер она даје могућност државним парламентима да се укључе у поступак праћења, што представља додатну гаранцију њене ефикасне примјене;
- ▶ Јер је снажно политичко и правно дјеловање у искорјењивању насиља над женама не само потребно него већ одавно и нужно.

**Чланови Мреже парламентарца под називом:
„Жене ослобођене насиља“**

**www.assembly.coe.int/stopviolence/
womenfreefromviolence@coe.int**

Finansijski podržano sredstvima FIGAP programa.

Program za provođenje Gender akcionog plana BiH (FIGAP program 2009.-2014.) rezultat je saradnje Agencije za ravnopravnost spolova BiH - Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Gender centra Federacije BiH i Gender centra Republike Srpske, a njegov cilj je da osigura održivo provođenje Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 41/09). Program podržava grupa međunarodnih donatora koju čine vlade: Kraljevine Švedske, koju predstavlja Ambasada Kraljevine Švedske u Bosni i Hercegovini, putem Razvojne agencije SIDA, Republike Austrije, koju predstavlja Ambasada Republike Austrije u Bosni i Hercegovini, putem Razvojne agencije ADA, Velike Britanije, koju predstavlja Ambasada Velike Britanije u Bosni i Hercegovini, putem Razvojne agencije DFID, i Švicarske Konfederacije, koju predstavlja Ambasada Švicarske Konfederacije u Bosni i Hercegovini, putem Razvojne agencije SDC.

Uz finansijsku potporu iz sredstava programa FIGAP.

Program za provedbu Gender akcijskog plana BiH (program FIGAP 2009.-2014.) rezultat je suradnje Agencije za ravnopravnost spolova BiH - Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Gender centra Federacije BiH i Gender centra Republike Srpske, a njegov cilj je osigurati održivu provedbu Gender akcijskog plana Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 41/09). Program podupire skupina međunarodnih donatora koju čine vlade: Kraljevine Švedske, koju predstavlja Veleposlantvo Kraljevine Švedske u Bosni i Hercegovine putem Razvojne agencije SIDA, Republike Austrije, koju predstavlja Veleposlantvo Republike Austrije u Bosni i Hercegovini putem Razvojne agencije ADA, Velike Britanije, koju predstavlja Veleposlantvo Velike Britanije u Bosni i Hercegovini putem Razvojne agencije DFID, i Švicarske Konfederacije, koju predstavlja Veleposlantvo Švicarske Konfederacije u Bosni i Hercegovini putem Razvojne agencije SDC.

Uz finansijsku podršku iz sredstava programa FIGAP.

Program za sprovođenje Gender akcionog plana BiH (FIGAP program 2009 -2014) rezultat je saradnje Agencije za ravnopravnost spolova BiH - Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Gender centra Federacije BiH i Gender centra Republike Srpske, a njegov cilj je da обезбиди одрживо спровођење Gender акционог плана Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 41/09). Програм подржава група међународних донатора коју чине владе: Краљевине Шведске, коју представља Амбасада Краљевине Шведске у Босни и Херцеговини, путем Развојне агенције SIDA, Републике Аустрије, коју представља Амбасада Републике Аустрије у Босни и Херцеговини, путем Развојне агенције ADA, Велике Британије, коју представља Амбасада Велике Британије у Босни и Херцеговини, путем Развојне агенције DFID, и Швајцарске Конфедерације, коју представља Амбасада Швајцарске Конфедерације у Босни и Херцеговини, путем Развојне агенције SDC.

Vlada Federacije
Bosne i Hercegovine
Gender centar

Agencija za ravnopravnost spolova BiH
Ministarstvo za ljudska prava
i izbjeglice

Vlada Republike Srpske
Gender centar - Centar za
jednakost i ravnopravnost spolova

Ovo je neslužbeni prijevod Priručnika Vijeća Evrope za parlamentarce koji je uradila Misija OSCE-a u BiH (Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici). Nastojala se osigurati tačnost u prijevodu. Autentičnom verzijom ovog priručnika smatra se dokument Priručnika na engleskom jeziku koji je urađen u Vijeću Evrope. Molimo da se rukovodite ovom verzijom teksta s ciljem dobivanja svih potrebnih pojašnjenja, posebno ako se radi o upotrebi specifične pravne terminologije.

Ovo je neslužbeni prijevod Priručnika Vijeća Evrope za parlamentarce koji je priredila Misija OESS-a u BiH (Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja). Nastojala se osigurati tačnost u prijevodu. Vjerodostojnom verzijom ovoga priručnika smatra se dokument Priručnika na engleskom jeziku koji je priređen u Vijeću Evrope. Molimo, vodite se ovom verzijom teksta s ciljem dobivanja svih potrebnih pojašnjenja, posebice ako se radi o uporabi specifične pravne terminologije.

Ovo je neslužbeni prevod Priručnika Savjeta Evrope za parlamentarce koji je uradila Misija OEBS-a u BiH (Konvencija Savjeta Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici). Nastojala se osigurati tačnost u prevodu. Autentičnom verzijom ovog priručnika smatra se dokument Priručnika na engleskom jeziku koji je urađen u Savjetu Evrope. Molimo da se rukovodite ovom verzijom teksta s ciljem dobivanja svih potrebnih pojašnjenja, posebno ako se radi o upotrebi specifične pravne terminologije.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

341.231.14:061.1EUJ:343.6-055.2-055.5/.7(035)
305:343.6-055.2]:341.231.14(035)

BOSNA i Hercegovina. Parlamentarna
skupština BiH

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi
protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici ;
Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi
protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja ;
Konvencija Savjeta Evrope o prevenciji i borbi
protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici :
(konvencija iz Istanbula) : priručnik za
parlamentarce / [glavna i odgovorna urednica Lejla
Tafro-Sefić]. - Sarajevo : Parlamentarna skupština
Bosne i Hercegovine, 2012. - 324 str. : ilustr. ;
21 cm. - (Izdanja Parlamentarne skupštine BiH ;
br. 81)

Tekst lat. i ćir. - Tekst na bos., hrv. i srp.
jeziku.

ISBN 978-9958-516-04-7

COBISS.BH-ID 20034566
-----

www.assembly.coe.int/stopviolence/
womenfreefromviolence@coe.int